

Specializuoto ugdymo krypties programų
(pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo
kartu su meniniu ugdymu programų)
meninio ugdymo dalies
2 priedas

SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO KARTU SU MENINIU UGDYMU PROGRAMŲ) MENINIO UGDYMO DALIES DAILĖS SRITIES PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Dailės srities programa – specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio kartu su meniniu ugdymu programų) meninio ugdymo dalis, skirta mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių gabumų dailei.

2. Dailės srities programos paskirtis – sudaryti palankias sąlygas atsiskleisti mokinio individualiems dailės gebėjimams, įgyti dailės šakų dalykų technikos įgūdžių ir lavinti specifinius meno šakos gebėjimus.

3. Dailės srities programos ugdymo programą sudaro meno šakos dalyko, jį papildančių meninio ugdymo dalykų ir dailės srities ugdymo dalykų programos.

4. Dalykų programos išdėstytos pagal ugdymo programas: pradinis, pagrindinis ir vidurinis ugdymas kartu su meniniu ugdymu.

II SKYRIUS PRADINIO UGDYMO KARTU SU MENINIU UGDYMU PROGRAMOS MENINIO UGDYMO DALIES DAILĖS SRITIES DALYKAI

5. Mokantis pagal pradinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu programą, dailės srities meno šakos dalykas yra kompozicija.

5.1. Kompozicijos dalyko paskirtis – sudaryti mokiniams sąlygas ugdyti esminius dailės gebėjimus, grafinės ir spalvinės raiškos patirties, susipažinti su vaizduojamąja, taikomąja ir liaudies daile, šiuolaikiniais vizualiaisiais menais.

5.2. Dalyko tikslas – ugdyti mokinių gebėjimus regimą pasaulį perteikti grafinėmis, spalvinėmis meninėmis formomis, suteikti kūrybos proceso suvokimo pradmenis.

5.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

5.3.1. mokytųsi grafinės, spalvinės raiškos, pagrindinių dailės technikų;

5.3.2. formuotųsi pradinius įgūdžius dirbdami su dailės medžiagomis ir raiškos priemonėmis;

5.3.3. lavintųsi stebėjimo, analizavimo, interpretavimo įgūdžius;

5.3.4. susipažintų su meninės raiškos žodynu dailės kūriniuose, tautinio kultūrinio paveldo savitumu;

5.3.5. pritaikytų individualius dailės raiškos ir pažinimo gebėjimus bei įgūdžius meniniuose projektuose.

5.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

5.4.1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla.

5.4.2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

5.5. Didaktinės nuostatos:

5.5.1. Kompozicijos dalykas grindžiamas integruotomis dailės raiškos sritimis. Per pamokas supažindinama su pagrindinėmis spalvinėmis, grafinėmis technikomis, medžiagų savybėmis bei dailės raiškos priemonėmis. Sukuriama motyvuojanti, atvira vaiko sumanymams atmosfera. Mokiniai skatinami ieškoti savų kūrybos būdų, eksperimentuoti ir improvizuoti, pratinami savarankiškai parengti, tausoti ir sutvarkyti darbo vietą bei dailės priemones.

5.5.2. Mokymo procesas vyksta dailės klasėse, gamtoje, muziejuose. Mokiniai naudojami informacijos šaltiniais internete, dailės albumais bibliotekoje, dalyvauja edukacinėse parodose, pažintinėse išvykose į kultūrinio paveldo vietas, susitikimuose su dailininkais, kalendorinėse šventėse, klasės, mokyklos renginiuose ir meniniuose projektuose.

5.5.3. Kompozicijos dalykas integruojamas lietuvių kalba, pasaulio pažinimu, etnokultūra, muzika, šokiu, teatru. Mokomasi integruojančią temą perteikti tapybinėmis, grafinėmis priemonėmis, kuriami integruoti meniniai projektai ir kt.

5.5.4. Parenkamos temos, skatinančios mokinius stebėti aplinkinį pasaulį, gamtos reiškinius, dailės kūrinius. Lavinami gebėjimai interpretuoti patirtį ir išgyvenimus, improvizuoti, perteikti veiksmą, erdvę ir laiką, skatinantys spalvinį, grafinį, erdvinį suvokimą. Puoselėjamas vaikų kūrybos individualumas.

5.5.5. Kūrybinės saviraiškos ugdymas dalyvaujant parodose, klasės, mokyklos renginiuose.

5.5.6. Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami ideografiškai. Mokymosi proceso metu taikomas formuojamasis vertinimo būdas, mokinyms nuosekliai skatinamas žodžiu ar raštu, pabrėžiant teigiamus mokymosi rezultatus. Apibendrinamuoju vertinimu vertinama bendra mokinio pažangos dinamika, suinteresuotumas, motyvacija. Atsiskaitymo forma laisva – kūrybinių darbų parodos, dailės darbų albumai, knygelės, dailė šventėse, vaidinimuose ir kt. Baigiant programą taikomas apibendrinamasis vertinimas. Visų veiklos sričių pasiekimai vertinami trimis lygiais.

5.6. Mokinių pasiekimai:

5.6.1.1–2 klasėse:

1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla.	
Nuostata. Savitai ir drąsiai realizuoti spontaniškos kūrybos poreikį. Pasitikėti savo jėgomis. Ugdyti tvarkingo ir saugaus darbo proceso įgūdžius. Taupiai naudoti turimus resursus. Esminis gebėjimas. Stengtis kurti laisvai ir spontaniškai, būti atviram naujoms idėjoms ir naujai patirčiai. Vizualiam idėjų įgyvendinimui taikyti paprastas dailės technikas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Spontaniškai perteikti aplinkos arba įsivaizduojamo pasaulio vaizdinius plokštumoje.	1.1.1. Patirtus įspūdžius pasakoja vaizdu. Kūrybinės idėjas perteikia tikrovės ir fantazijų pasaulio vaizdiniais. Suvokia realaus ir fantastinio vaizdavimo ypatumų. 1.1.2. Drąsiai, išraiškingai perteikia esminius gamtos ir aplinkinio pasaulio reiškinių keliamus įspūdžius, nuotaikas. 1.1.3. Spontaniškai ir laisvai komponuoja vertikaliame, horizontaliame lape. 1.1.4. Susipažįsta su saugaus darbo taisyklėmis naudojantis įvairiais dailės reikmenimis ir įrankiais.
1.2. Sugebėti kūrybiams sumanymams pasirinkti tradicines dailės technikas,	1.2.1. Suvokia stabilaus ir judančio vaizdo skirtumą. Savitai perteikia veiksmą, laiką, erdvę.

medžiagas, reikmenis. Saugiai naudotis pagrindiniais dailės įrankiais.	1.2.2. Tikslingai išgauna norimą spalvą ir jos niuansus, jaučia ir suvokia spalvų realiame ir meniniame vaizde specifiką. 1.2.3. Geba pasirinkti ir komponuoti objektus, išvelgia ir nusako aplinkos erdvinių formų ypatybes (didelė, maža, keista), jaučia jų tarpusavio santykius. 1.2.4. Pastebi, naudoja linijų, spalvų, dėmių, formų įvairovę ir apibūdina jų charakterį. 1.2.5. Laisvai apibendrina formas, jas stilizuoja. 1.2.6. Kompozicijose naudoja simetriją, ritmą, pusiausvyrą, akcentus.
1.3. Savitai komponuojant naudoti tapybos, grafikos ir nesudėtingas mišrias technikas.	1.3.1. Atpažįsta ir skiria raiškos priemones, aptaria skirtingų medžiagų ir įrankių paliekamus pėdsakus. 1.3.2. Pasinaudoja įgytais darbo įgūdžiais, tapydamas dažus maišo paletėje ir įgyja pradinių spalvininkystės žinių, moka ir pasirenka tinkamus teptukus, išbando tapymo įrankių plastines savybes, atsižvelgia į tapybos guašu ir akvarelės dažais ypatumus. 1.3.3. Dirba ant įvairių paviršių (sausos, šlapio, suglamžyto ir įvairaus formato popieriaus lapo). 1.3.4. Savo sumanymus įgyvendina įvairiomis meninėmis raiškos priemonėmis ir mišriomis technikomis: tapo guašu, lieja akvarele, piešia aliejinėmis kreidelėmis.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata. Domėtis daile, žymių dailininkų kūryba ir pasaulio kultūra. Pažinti gamtos vertybes, artimiausios aplinkos, savo šalies papročius ir tradicijas. Esminis gebėjimas. Stebėti ir palankiai vertinti savo, draugų ir dailininkų dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Stebėti ir savais žodžiais apibūdinti dailės kūrinius. Susieti tautodailės ryšį su papročiais ir tradicijomis.	2.1.1. Savais žodžiais apibūdina dailės kūrinių keliamą įspūdį, nuotaiką. Suvokia ir apibūdina, kuo skiriasi ir kuo panašios gamtos ir žmogaus sukurtos formos. Skiria jiems žinomas dailės kūrinių atlikimo technikas. 2.1.2. Pasinaudoja įgytomis meno suvokimo žiniomis, atpažįsta pamokose demonstruotus lietuvių tautodailės kūrinius. Skiria ir įvardina pagrindinius tautodailės bruožus.
2.2. Stebėti meno reiškinius ir siekti estetinių pokyčių artimiausioje aplinkoje.	2.2.1. Suvokia, kaip dailės kūriniai ir dailės reiškiniai susiję su šeimos klasės ir mokyklos gyvenimu. 2.2.2. Sieja dailės raišką su kitomis meninio ugdymo sritimis – literatūra, muzika, šokiu, teatru.
2.3. Sukurti ir pritaikyti savo dailės kūrinius	2.3.1. Moka stebėti ir vertinti savo ir kitų meninę

renginiams, parodoms, meno projektams.	kūrybą, reiškia savo nuomonę. 2.3.2. Aptaria savo ir draugų darbus parodėlėse.
--	---

5.6.2. 3–4 klasėse:

1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla.	
Nuostata. Puoselėti laisvos, savarankiškos kūrybos poreikį. Pasitikėti savo kūrybiniais sugebėjimais ir įgūdžiais. Būti atviram naujoms idėjoms ir naujai patirčiai. Dirbti savarankiškai ir užbaigti pradėtą darbą. Esminis gebėjimas. Kelti ir įgyvendinti vizualias idėjas išbandant tapybos ir grafikos raiškos priemones ir technikas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Savaimingai perteikti vizualines artimiausios aplinkos objektų ir reiškinių savybes, bei laisvai komponuoti pasirinktus motyvus plokštumoje.	1.1.1. Nusako ir moka eskiziškai vizualizuoti savo kūrybinius sumanymus, pagal duotą ar pasirinktą temą. 1.1.2. Stebi gamtą, tyrinėja jos kaitą, reiškinius, formų, spalvų įvairovę. Mintinai vaizduoja daug detalių. Perteikia gamtos būsenas įvairiu metų, paros laiku. 1.1.3. Randa kūrybos idėjų pasaulio pažinimo, etnokultūros, literatūros ir kituose informaciniuose šaltiniuose. 1.1.4. Tinkamai pasirenka vaizdavimo motyvus, išraiškingai perteikia savo idėją ir ieško originalių kompozicinių sprendimų.
1.2. Pasitikėti savo kūrybiniais sugebėjimais, išradingai naudotis meninėmis raiškos priemonėmis ir savitais būdais perteikti vaizduojamų aplinkos reiškinių ir objektų savybes.	1.2.1. Perteikia įvairių dydžių ir nuotolių išpūdžius, norimas emocijas, veiksmą. 1.2.2. Skiria priekinį ir profilinį vaizdavimą. Perteikia vaizduojamo žmogaus individualius bruožus, žmogaus figūrą jungia su fonu, vaizduoja žmonių grupę. 1.2.3. Vaizduojant aplinkos daiktus ir reiškinius, pasirenka spalvų derinius norimai nuotaikai perteikti. Suvokia stabilaus ir judančio vaizdo skirtumą. Savitai perteikia veiksmą, laiką, erdvę. 1.2.4. Įvairiai naudoja linijas, dėmes, tonines tekstūras, faktūras, kontrastus, ritmą, perteikia komponuojamų objektų charakterį, kūrybiškai pasinaudoja atsitiktinumais, atsiradusiais veiklos eigoje. 1.2.5. Pavaizduoja objektų dydžių ir nuotolių išpūdžius, būdingas formas, detales, paviršių ypatumus. Perteikia skirtingus erdvės planus. Sugeba pavaizduoti vaizdo kitimą priklausomai nuo nuotolio. 1.2.6. Suvokia spalvų kalbą, jų įvairovę naudoja vaizduodami aplinkos daiktus ir reiškinius.
1.3. Tinkamai taikyti paprastas tapybos,	1.3.1. Atpažįsta ir skiria naudojamas grafines

grafikos technikas idėjoms įgyvendinti.	priemonės, spaudavimo būdus. 1.3.2. Tapydamas eksperimentuoja su spalvomis, moka panaudoti įvairų potėpį. Derina besiliejančią ir sausą potėpį akvarele. 1.3.3. Puoselėja tvarkingo ir saugaus darbo proceso įgūdžius.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata. Domėtis, kūrybiškai interpretuoti artimiausios aplinkos dailės reiškinius, domėtis savo krašto ir pasaulio kultūra, puoselėti kūrybinio bendradarbiavimo poreikį. Esminis gebėjimas. Stebėti, fiksuoti, analizuoti ir interpretuoti dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Atpažįsta ir skiria dailės kūrinių atlikimo būdus.	2.1.1. Vartoja paprastas dailės sąvokas apibūdinti dailės kūrinių keliamą įspūdį, nuotaiką, spalvų, linijų ir formų įvairovę, estetines savybes. Suvokia dailininko sukurto vaizdo skirtumą nuo realaus. 2.1.2. Skiria ir savais žodžiais apibūdina dailės kūrinius, atpažįsta atlikimo technikas. 2.1.3. Domisi pasaulio tautų liaudies menu, pastebi būdingus jų bruožus.
2.2. Stebėti ir palyginti artimiausios aplinkos gamtos, kultūros ir dailės paminklų svarbiausius bruožus.	2.2.1. Savais žodžiais apibūdina, kuo dailė įdomi, geba pritaikyti įgytus įgūdžius kasdieniame gyvenime. 2.2.2. Sieja lietuvių liaudies meno kūrinius su etnokultūriniais papročiais. Skiria ir įvardina pagrindinius tautodailės bruožus. 2.2.3. Sieja kompoziciją su kitomis meninio ugdymo sritimis – literatūra, muzika, judesiu, teatru ir kt.
2.3. Savo kūrybinius gebėjimus pritaikyti renginiuose, parodose ir meno projektuose.	2.3.1. Apibūdinti ir įvertinti savo ir kitų meninę kūrybą, reikšti savo nuomonę. 2.3.2. Mokyti tvarkingai eksponuoti savo kūrinius.

5.7. Turinio apimtis:

5.7.1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla:

1–2 klasėse: meninės raiškos priemonės: linijų, dėmių, taškų, brūkšnelių įvairovė, ritmas. Įvairios tekstūros, tonų išgavimas brūkšniuojant. Pagrindinės formos. Įvairios formos ir faktūros plokštumoje. Komponavimas ritmu, simetrija, dekoravimas. Įvairių įrankių ir medžiagų paliekami pėdsakai, gryniosios spalvos ir atspalviai, juoda, balta. Spalvų maišymas. Fonas ir jo reikšmė. Šiltos ir šaltos spalvos, spalvų nuotaikos. Technikos: tapymas guašu ir liejimas akvarele. Spalvota monotipija, atspaudai, aplikacija, mišri technika, gratažas, štapavimas. Piešimas kreidelėmis, tušu ir teptuku. Aplikacija iš įvairių medžiagų.

3–4 klasėse: meninės raiškos priemonės: nuotaikos kūrimas įvairiomis linijomis, dėmėmis, tonais, tekstūromis. Erdvės įspūdis – pirmas ir antras planas, vienas kitą užstojančios objektai. Formų įvairovė, ramios ir judrios formos, įvairių formų jungimas. Simetrija, ritmas, kontrastai, pagrindinės ir antrinės, šviesios ir tamsios spalvos, kontrastai, tonai, pustoniai. Koloritas – šviesus ir tamsus, ryškus ir blankus, šiltas ir šaltas ir t. t. Spalvinis ritmas. Technikos: tapymas guašu, liejimas akvarele. Koliažas, vitražo ir mozaikos imitacija, aplikacija. Įspūdžių perteikimas skirtingomis priemonėmis: kreidelėmis,

tušu ir teptuku bei įvairių storių plunksnomis. Judesio perteikimas, piešimas vaizduojant daug detalių. Linijų ir dėmių charakteris, ritmas, kontrastai. Įvairūs spaudavimo būdai, gratažas.

5.7.2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje:

1–2 klasėse: dailės pažinimas: gamtos ir žmogaus sukurtų spalvų ir formų stebėjimas artimiausioje aplinkoje, muziejuose ir parodose, tautodailėje – margučiai, verbos, kaukės, juostos, ornamentai ir simboliai; nesudėtingų dailės kūrinių aptarimas, meninės raiškos priemonių, atlikimo būdų nusakymas; edukacinės pamokos muziejuose, ekskursijos po kultūrinio paveldo vietas.

3–4 klasėse: vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinių stebėjimas artimiausioje aplinkoje, bibliotekose, muziejuose, parodose; lietuvių liaudies architektūra, skulptūra, puošybos elementai, tautinis kostiumas, etnokosmologiniai simboliai, heraldika, lietuvių ir kitų tautų liaudies meno savitumai, dailės rūšių ir žanrų apibūdinimas, spalvinių, grafinių ir erdvinų meninės raiškos priemonių, atlikimo technikų ir medžiagų nusakymas; edukacinės pamokos muziejuose, ekskursijos po kultūrinio paveldo vietas.

1–4 klasėse: aplinkos stebėjimas ir vaizdavimas; patirties ir įspūdžių interpretavimas; integruoti meniniai kūrybiniai projektai.

5.8. Vertinimas:

5.8.1. 1–2 klasėse:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla.		
Savitai, spontaniškai atlieka mokytojo nurodytas užduotis, saugiai taiko nurodytas dailės technikas ir pavaizduoja toliau ir arčiau esančius objektus.	Savaimingai perteikia aplinkos daiktų ir gamtos reiškinių savybes, ieško figūros ir fono jungčių. Pasirenka ir kūrybingai taiko pagrindines dailės technikas. Pavaizduoja toliau ir arčiau esančius, vienas kitą užstojančius objektus.	Drąsiai perteikia aplinkos daiktų ir gamtos reiškinių savybes, ieško figūros ir fono jungčių. Savarankiškai pasirenka ir kūrybingai taiko pagrindines dailės technikas. Pavaizduoja toliau ir arčiau esančius, vienas kitą užstojančius objektus, ieško jų pusiausvyros. Pasiūlo originalių sprendimų ir atlikimo technikų.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Stebi mokytojo nurodytus aplinkos objektus, tautodailės kūrinius, savais žodžiais aptaria jų vertingumą.	Stebi gamtą, architektūrą, liaudies meną, savais žodžiais aptaria jų vertingumą, pastebi tautodailės ryšį su papročiais.	Susidomėjęs stebi gamtos objektus ir jos būsenas, vartodamas paprastas dailės sąvokas aptaria jų vertingumą, pastebi tautodailės ryšį su tradicijomis ir papročiais.

5.8.2. 3–4 klasėse:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla.		
Spontaniškai atlieka mokytojo nurodytas užduotis, saugiai taiko nurodytas dailės technikas, savitai	Savaimingai perteikia aplinkos daiktų ir gamtos reiškinių savybes, ieško	Drąsiai perteikia aplinkos daiktų ir gamtos reiškinių savybes, ieško fono ir figūros jungčių

pavaizduoja toliau ir arčiau esančius objektus.	figūros ir fono jungčių. Pasirenka ir kūrybingai taiko pagrindines dailės technikas, vaizduoja toliau ir arčiau esančius ir vienas kitą užstojančius objektus.	Savarankiškai pasirenka ir kūrybiškai taiko dailės pagrindines technikas, vaizduoja toliau ir arčiau esančius, vienas kitą užstojančius objektus, ieško jų pusiausvyros. Rodo iniciatyvą siūlydamas temas.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Stebi mokytojo pasiūlytus gamtos, žmogaus sukurtus objektus bei dailės kūrinius ir savais žodžiais apibūdina skirtumus, atlikimo technikas. Pakviestas dalyvauja kūrybinės grupės veikloje, mokytojui paprašius įvertina savo veiklą ir išsako savo pojūčius.	Pastebi, savais žodžiais apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos išraiškingumą, dailės kūrinių (spalvų nuotaiką, linijų, dėmių) įvairovę ir susieja su atlikimo technikomis. Savarankiškai įgyvendina savo idėjas vizualine plastine kalba.	Susidomėjęs stebi gamtos, žmogaus sukurtos aplinkos estetiškes savybes ir apibūdina jų išraiškingumą. Paprastomis dailės sąvokomis apibūdina dailės kūrinių įvairovę ir susieja su atlikimo technikomis. Aptaria dailės šakų ir žanrų skirtumus. Kūrybingai perteikia savo idėjas vizualine plastine kalba.

6. Pagrindiniai dailės srities meninio ugdymo dalykai, mokantis pagal pradinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu programą: piešimas, etnokultūros pažinimas ir dailės raiška:

6.1. Piešimo dalyko programa skirta ugdyti mokinių esminius dailės gebėjimus, įgyti grafinės raiškos patirties, susipažinti su vaizduojamąja, taikomąja ir liaudies daile, šiuolaikiniais vizualiaisiais menais.

6.1.1. Dalyko tikslas – padėti mokiniams ugdytis gebėjimus regimą pasaulį vaizduoti grafinėmis meninėmis formomis, puoselėti jų kūrybiškumą mokantis vizualinės plastinės kalbos, įgyti kūrybos proceso suvokimo pradmenis.

6.1.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per piešimo pamokas mokiniai:

6.1.2.1. mokytųsi ir naudotų grafinės raiškos priemones, pagrindines piešimo technikas;

6.1.2.2. formuotų pradinius motorikos įgūdžius ir pažintų piešimo medžiagų bei priemonių specifiką;

6.1.2.3. lavintų aplinkos stebėjimo, analizės, jos vaizdavimo, komponavimo popieriaus lape dėsnius, vystytų formos ir minties vientisumą;

6.1.2.4. susipažintų su meninės raiškos žodynu dailės kūriniuose, tautinio kultūrinio paveldo savitumu;

6.1.2.5. mokytųsi aplinkoje atrastą vizualinę informaciją sieti su patiriama kitomis jauslėmis, jausmais ir protu spontaniškai suvokti aplinkos įvairovę;

6.1.2.6. pritaikytų individualius dailės raiškos ir pažinimo gebėjimus bei įgūdžius meniniuose projektuose.

6.1.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

6.1.3.1. piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla;

6.1.3.2. dailės kūrinių pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

6.1.4. Didaktinės nuostatos:

6.1.4.1. Piešimo dalykas grindžiamas integruotomis dailės raiškos sritimis. Per piešimo pamokas supažindinama su pagrindinėmis grafinės raiškos technikomis, medžiagų savybėmis bei piešimo priemonėmis. Sukuriama motyvuojanti, atvira vaiko sumanymams atmosfera. Mokiniai

skatinami ieškoti savų kūrybos būdų, eksperimentuoti ir improvizuoti, pratinami savarankiškai parengti, tausoti ir sutvarkyti darbo vietą bei darbo priemones.

6.1.4.2. Mokymo procesas vyksta dailės klasėse, gamtoje, muziejuose. Mokiniai naudojami informacijos šaltiniais internete, dailės albumais bibliotekoje, dalyvauja edukacinėse parodose, pažintinėse išvykose į kultūrinio paveldo vietas, susitikimuose su dailininkais, kalendorinėse šventėse, klasės, mokyklos renginiuose ir meniniuose projektuose.

6.1.4.3. Piešimo raiška integruojama su lietuvių kalba, pasaulio pažinimu, etnokultūra, muzika, šokiu, judesiu, teatru. Mokomasi integruojančią temą perteikti grafinėmis priemonėmis, kuriami integruoti meniniai projektai ir kt.

6.1.4.4. Naudojami individualūs ir atsako, interaktyvūs, žaidimų, mokymosi bendradarbiaujant ir kiti mokymo metodai, darantys teigiamą poveikį mokymuisi ir skatinantys žaisti, kurti, išradinėti, patirti teigiamų emocijų ir atradimų džiaugsmą. Parenkamos temos, skatinančios mokinius stebėti aplinkinį pasaulį, gamtos reiškinius, dailės kūrinius. Lavinami gebėjimai interpretuoti patirtį ir išgyvenimus, improvizuoti, perteikti veiksmą, erdvę ir laiką, skatinantys grafinį suvokimą. Puoselėjamas vaikų kūrybos individualumas.

6.1.4.5. Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami taikant ideografinio vertinimo principus. Mokymosi proceso metu taikomas formuojamasis vertinimas, mokinyms nuosekliai skatinamas žodžiu ar raštu, pabrėžiant teigiamus mokymosi rezultatus. Apibendrinamuoju vertinimu fiksuojama mokinio pažangos dinamika. Atsiskaitymo forma laisva – kūrybinių darbų parodos, dailės darbų albumai, knygelės, piešinių panaudojimas šventėse, vaidinimuose ir kt. Baigiant programą mokymosi pasiekimai apibendrinami orientuojantis į programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygius.

6.1.5. Mokinių pasiekimai:

6.1.5.1. 1–2 klasėse:

1. Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla.	
Nuostata. Įgyvendinti laisvos, spontaniškos kūrybos poreikį. Pasitikėti savo jėgomis. Mokyti tvarkingoje ir saugioje aplinkoje. Esminis gebėjimas. Kelti ir įgyvendinti vizualias idėjas išbandant grafinės raiškos priemones ir technikas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Spontaniškai perteikti vizualias idėjas plokštumoje. Idėjai įgyvendinti taikyti tradicines ir mišrias dailės technikas.	1.1.1. Išižiūrėti ir perteikti gamtos, aplinkinio pasaulio reiškinių keliamus įspūdžius, nuotaikas. 1.1.2. Rasti kūrybos idėjų literatūros, pasaulio pažinimo, etnokultūros informaciniuose šaltiniuose.
1.2. Meninėmis priemonėmis perteikti vaizduojamų objektų ir reiškinių nuotaiką.	1.2.1. Vaizduoti veiksmą, erdvę, laiką. 1.2.2. Vaizduoti aplinką ir išgauti nuotaiką įvairaus pobūdžio linijomis, dėmių ir figūrų dydžiais, taškais. 1.2.3. Įvairių dydžių popieriaus lape komponuoti horizontaliai, vertikalčiai panaudojant simetriją, ritmą.
1.3. Išbandyti grafikos ir piešimo plastikos nesudėtingas technikas.	1.3.1. Atpažinti ir skirti raiškos priemones, aptarti skirtingų medžiagų ir įrankių paliekamus pėdsakus. 1.3.2. Aptarti ir išbandyti pieštuko, pastelės, sepijos, anginos, anglinio pieštuko, balto kreidinio pieštuko savybes, atsižvelgti į ypatumus. 1.3.3. Ugdyti tvarkingo darbo proceso įgūdžius.
2. Dailės kūrinių pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata. Domėtis artimiausios aplinkos dailės, piešimo kūrinių, savo krašto ir pasaulio kultūra.	

Esminis gebėjimas. Stebėti, analizuoti ir interpretuoti dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje. Taikyti dailės gebėjimus kūrybinėje veikloje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Stebėti dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje.	2.1.1. Savais žodžiais papasakoti dailės kūrinių keliamą įspūdį, nuotaiką, linijų ir formų įvairovę. 2.1.2. Atpažinti ir skirti piešinių atlikimo būdus.
2.2. Stebėti meno reiškinius artimiausioje aplinkoje.	2.2.1. Apibūdinti, kaip piešimas susijęs su šeimos ir klasės gyvenimu. 2.2.2. Sieti liaudies meno kūrinius su etnokultūriniais papročiais. 2.2.3. Sieti piešimą su kitomis meninio ugdymo sritimis – literatūra, muzika, judesiu, teatru ir kt.
2.3. Sukurti ir pritaikyti piešinius renginiams, parodoms, meno projektams.	2.3.1. Mokėti trumpai apibūdinti savo ir kitų meninę kūrybą, reikšti savo nuomonę.

6.1.5.2. 3–4 klasėse:

1. Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla.	
Nuostata. Įgyvendinti laisvos, spontaniškos kūrybos poreikį. Pasitikėti savo jėgomis. Mokyti tvarkingoje ir saugioje aplinkoje. Esminis gebėjimas. Kelti ir įgyvendinti vizualias idėjas išbandant grafines raiškos priemones ir technikas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Spontaniškai perteikti vizualias idėjas ir komponuoti pasirinktus motyvus plokštumoje.	1.1.1. Papasakoti savo kūrybinius sumanymus, svajones, išgyvenimus pagal duotą ar pasirinktą temą, pasirinkti vaizdavimo motyvus. 1.1.2. Pažinti gamtą, stebėti ir tyrinėti jos kaitą, reiškinius, formų, spalvų įvairovę. 1.1.3. Rasti ir pasirinkti informacijos ir idėjų kūrybai literatūros, pasaulio pažinimo, etnokultūros ir kt. informaciniuose šaltiniuose.
1.2. Išradingai naudojantis meninėmis raiškos priemonėmis perteikti vaizduojamų objektų ir reiškinių savybes.	1.2.1. Vaizduoti veiksmą, erdvę, laiką, skirti priekinį ir profilinį vaizdavimą. 1.2.2. Pasirinkti grafines raiškos priemones ir technikas, norimam įspūdžiui perteikti vaizduojant aplinkos daiktus ir reiškinius. 1.2.3. Įvairiai naudoti laisvų linijų piešinį, šviesių ir tamsių tonų derinius, subtilų štrichavimą faktūras, kontrastus, ritmą, perteikiant charakterį. 1.2.4. Pavaizduoti objektų dydžių ir nuotolių įspūdžius, būdingas formas, detales, paviršių ypatumus.
1.3. Tinkamai taikyti paprastas grafines raiškos priemones ir technikas idėjoms įgyvendinti.	1.3.1. Atpažinti ir skirti naudojamas grafines priemones, spaudavimo būdus. 1.3.2. Išbandyti grafinę raišką ant erdviųjų objektų, naujas grafines raiškos priemones ir technikas. 1.3.3. Tinkamai jungti medžiagas išmoktais būdais. 1.3.4. Ugdyti tvarkingo darbo proceso įgūdžius.

2. Dailės kūrinių pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata. Domėtis artimiausios aplinkos dailės kūriniais, savo krašto ir pasaulio kultūra. Esminis gebėjimas. Stebėti, analizuoti ir interpretuoti dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje. Taikyti dailės gebėjimus kūrybinėje veikloje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Susieti dailės kūrinio nuotaiką su dailės raiškos priemonėmis.	2.1.1. Vartojant paprastas dailės sąvokas apibūdinti kūrinių keliamą įspūdį, nuotaiką, linijų ir formų įvairovę, estetines savybes. 2.1.2. Skirti ir savais žodžiais paaiškinti pagrindines dailės rūšis ir žanrus, atpažinti atlikimo technikas. 2.1.3. Stebėti lietuvių ir kitų tautų liaudies meną, aptarti būdingus jų bruožus.
2.2. Stebėti grafinės raiškos reiškinius artimiausioje aplinkoje, sieti juos su šeimos ir mokyklos gyvenimu.	2.2.1. Savais žodžiais papasakoti, kuo grafinė raiška įdomi, kokius grafinės raiškos įgūdžius galima pritaikyti kasdieniame gyvenime. 2.2.2. Sieti liaudies meno kūrinius su etnokultūriniais papročiais. 2.2.3. Sieti piešimą su kitomis meninio ugdymo sritimis – literatūra, muzika, judesiu, teatru ir kt.
2.3. Taikyti piešimo raiškos ir technikų žinias renginiuose, parodose ir meno projektuose.	2.3.1. Apibūdinti ir įvertinti savo ir kitų piešinius, reikšti savo nuomonę. 2.3.2. Parodyti savo ir draugų darbus parodėlėse. 2.3.3. Mokyti tvarkingai eksponuoti savo kūrinius.

6.1.6. Turinio apimtis:

6.1.6.1. Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktinė veikla:

1–2 klasėse: grafinės raiškos priemonių pažinimas ir praktika: aplinkos stebėjimas ir vaizdavimas; patirties ir įspūdžių interpretavimas; skatinama kūrybinė iniciatyva spontaniškai keliant vizualias idėjas ir taikant įvairius būdus idėjai perteikti; bandymai su pasirinktomis priemonėmis ir medžiagomis; integruoti meniniai kūrybiniai projektai; natūrmortas, peizažas, portretas, teminės kompozicijos. Judesio perteikimas. Eiskizai. Žmogaus piešimas vaizduojant daug detalių. Teatro kaukės ir jų išraiška. Grafinės raiškos priemonės: linijų, dėmių, taškų, brūkšnelių įvairovė, ritmas. Įvairios tekstūros, tonų išgavimas brūkšniuojant. Pagrindinės formos. Įvairios formos ir faktūros plokštumoje. Komponavimas ritmu, simetrija, dekoravimas. Įvairių piešimo priemonių įrankių paliekami pėdsakai. Teksto ir piešinio derinimas. Technikos: monotipija, atspaudai, aplikacija, mišri technika, karpiniai, gratažas, štapavimas. Piešimas spalvotais pieštukais, kreidelėmis, flomasteriais, tušu ir teptuku, tušo pūtimas. Aplikacija iš įvairių medžiagų.

3–4 klasėse: erdvės įspūdis – pirmas ir antras planas, vienas kitą užstojančios objektai. Formų įvairovė, ramios ir judrios formos, įvairių formų jungimas. Simetrija, ritmas, kontrastai. Technikos: koliažas, vitražas, mozaikos imitacija, aplikacija. Įspūdžių perteikimas skirtingomis grafinėmis priemonėmis: pieštukais, kreidelėmis, pastelėmis, sepija, sangina, anglimi, tušu ir teptuku bei įvairių storių plunksnomis. Judesio perteikimas, piešimas vaizduojant daug detalių. Linijų ir dėmių charakteris, ritmas, kontrastai. Įvairūs spaudavimo būdai, šablonai, karpiniai, frotažas, gratažas, kartonas.

6.1.6.2. Dailės kūrinių pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje:

1–2 klasėse: Gamtos ir žmogaus sukurtų formų stebėjimas artimiausioje aplinkoje, muziejuose ir parodose, tautodailėje – margučiai, verbos, kaukės, juostos, ornamentai ir simboliai;

nesudėtingų dailės kūrinių aptarimas, meninės raiškos priemonių, atlikimo būdų nusakymas; edukacinės pamokos muziejuose, dailininkų dirbtuvėse, ekskursijos po kultūrinio paveldo vietas.

3–4 klasėse: vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinių stebėjimas artimiausioje aplinkoje, bibliotekose, muziejuose, parodose; lietuvių liaudies architektūra, skulptūra, puošybos elementai, tautinis kostiumas, etnokosmologiniai simboliai, heraldika, lietuvių ir kitų tautų liaudies meno savitumai. Dailės rūšių ir žanrų apibūdinimas, spalvinių, grafinių ir erdvinių meninės raiškos priemonių, atlikimo technikų ir medžiagų nusakymas; edukacinės pamokos muziejuose, dailininkų dirbtuvėse, ekskursijos po kultūrinio paveldo vietas.

6.1.7. Vertinimas:

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Su mokytojo pagalba įgyvendina savo idėjas naudodamas paprastas grafinės raiškos priemones. Savitai vaizduoja regimą pasaulį grafinėmis formomis.	Savarankiškai įgyvendina savo idėjas vizualine plastine kalba. Stengiasi perteikti regimo pasaulio formas naudodamas pagrindines grafinės raiškos priemones ir technikas.	Kūrybingai perteikia savo idėjas vizualine plastine kalba. Pastabus aplinkai, geba tiksliai atvaizduoti regimo pasaulio formas pagrindinėmis grafinės raiškos priemonėmis ir technikomis.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Stebi mokytojo pasiūlytus dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje, savais žodžiais apibūdina kūrinių ir atlikimo technikas. Dalyvauja kūrybinėje grupėje, skiria darbelius numatyta progai.	Noriai stebi dailės kūrinius ir savais žodžiais apibūdina dailės kūrinių plastinę išraišką. Žino dailės epochas, pagrindines dailės rūšis ir žanrus. Bendradarbiauja integruotos meninės raiškos projektuose, išreiškia save įvairiomis meninės raiškos priemonėmis.	Aktyviai domisi dailės kūrinių artimiausioje aplinkoje. Įgijęs dailės kūrinių, piešinio suvokimo pradmenis ir elementarias dailės istorijos žinias. Skiria pagrindines dailės rūšis ir žanrus. Siūlo kūrybines idėjas ir aktyviai dalyvauja integruotos meninės

6.2. Etnokultūros pažinimo dalykas skirtas ugdyti bendrąsias kompetencijas, tautos kultūrine patirtimi grindžiamą kūrybiškumą, tautinę ir pilietinę savimonę, pagarbą tradicinėms dorovės normoms, gyvenamajai aplinkai ir Lietuvai, šeimos, bendruomenės ir tautos paveldėtoms tradicijoms, kitų tautų kultūrinėms vertybėms.

6.2.1. Dalyko tikslas – sudaryti mokiniams sąlygas ugdytis tautinį tapatumą, pažinti ir vertinti savo tautos kultūrą, suprasti jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvokti save kaip tos kultūros puoselėtoją, ugdytis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms.

6.2.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

6.2.2.1. ugdytųsi tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetines nuostatas, jaustų atsakomybę dėl savo tautos ir Lietuvos etnokultūrinio paveldo vertybių likimo, jų puoselėjimo ir išsaugojimo ateinančioms kartoms;

6.2.2.2. suvoktų etninę kultūrą kaip nuolat atsinaujinantį reiškinį, pasireiškiantį įvairiais būdais (papročiais, elgesiu, pasaulėžiūra, mitologija, liaudies žinija, papročiais, apeigomis, tautosaka, liaudies muzika, šokiais ir žaidimais, tautodaile, tradiciniais amatais ir kita), šioje įvairovėje sugebėtų at(si)rinkti nepraradusias aktualumo vertybes;

6.2.2.3. nuosekliai pažintų ir vertintų savo tautos, gyvenamosios vietovės ir visos šalies tradicinę kultūrą, jos ypatybes ir raidą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, ugdytusi pagarbą kitų tautų tradicijoms;

6.2.2.4. sąmoningai puoselėtų savo tautos ir krašto etnokultūrinės tradicijas šeimoje, bendruomenėje, kūrybiškai pritaikytų savo etnokultūros žinias ir gebėjimus gyvenime;

6.2.2.5. dalyvautų kūrybinėje veikloje, patirtų kūrybos džiaugsmą;

6.2.2.6. dalyvautų klasės, mokyklos, šeimos kultūriniame gyvenime.

6.2.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

6.2.3.1. Etnokultūrinės žinios ir supratimas; tradicinio folkloro kūrinių atlikimas, kūrybinės užduotys susietos su folkloro, tautodailės kūrinių interpretavimu; improvizavimas.

6.2.3.2. Įgytų teorinių žinių ir kūrybinių gebėjimų taikymas šiuolaikiniame savo šeimos, mokyklos bei tautos kultūriniame gyvenime.

6.2.4. Didaktinės nuostatos:

6.2.4.1. Etninė kultūra apima įvairias žmogaus gyvenimo sritis, dvasinę ir materialinę tautos kultūros paveldą – pasaulėjautą, mitologiją, įvairias religines nuostatas, paprotinį elgesį ir tradicinį etiketą, šeimos, giminės, bendruomenės ir tautos tradicijas, įvairias šventes ir papročius, tradicinius amatus ir ūkinę veiklą, etnografinių regionų ir lokaliųjų vietovių savitumą, kultūrinį kraštovaizdį ir tradicinę architektūrą, tautinį kostiumą, kulinarinį paveldą, tarmes, įvairias tautosakos formas, muzikinį, choreografinį ir žaidybinių folklorą, tautodailę, liaudies mediciną, etnokosmologiją, kitas liaudies žinijos sritis ir t. t. Dėl tokio sinkretiškumo etninė kultūra gali apimti visas ugdymo sritis. Esama sąsajų net su tiksliaisiais mokslais: etninėje kultūroje rasime gamtos dėsningumų, skaičiavimo sistemų pradmenis, archajiškų kalendorinių matavimų patirtį, senąsias astronomijos žinias, liaudiškus matus ir saikus.

6.2.4.2. Etnokultūros dalyko mokymo pagrindas – kūrybinių gebėjimų skatinimas. Kūrybingumo galia slypi kiekviename žmoguje, o kūrybos poreikis – vienas iš svarbiausių. Skleidžiantis vaikų kūrybinei raiškai liaudies meno (tautosakoje, muzikoje, choreografijoje, dailėje) baruose, aktualizuojami paveldo reiškiniai, skatinamas jų perimamumas ir ugdoma kūrybinga asmenybė.

6.2.4.3. Mokinių pasiekimai pamokose vertinami taikant formuojamąjį ir diagnostinį vertinimą. Baigiant kursą taikomas apibendrinamasis vertinimas.

6.2.5. Mokinių pasiekimai:

1. Etnokultūrinės žinios ir supratimas; tradicinio folkloro kūrinių atlikimas, kūrybinės užduotys susietos su folkloro, tautodailės kūrinių interpretavimu; improvizavimas.	
Nuostatos. Vertinti gebėjimą pritaikyti folkloro kūrinių tam tikram kalendoriniam periodui ar gyvenimiškai situacijai, integruoti žinias ir gebėjimus savo kūrybinėje raiškoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Susipažinus su liaudiško dainavimo ypatumais, mokėti įvairių regionų bei žanrų dainų. Dainuoti, šokti, žaisti žaidimus, ratelius bei nesudėtingus šokius.	1.1.1. Skirti Lietuvos etninių regionų pagrindinius specifinius bruožus ir žinoti savo etninę kilmę.
1.2. Praturtinti savo kalbą smulkiosios tautosakos pavyzdžiais (mįslės, patarlės, priežodžiai, senosios pasisveikinimų bei palinkėjimų formos ir kt.).	1.2.1. Jausti tautosakos kūrinių aktualumą nūdienoje, suprasti situacijos ir konkretaus sakinės tautosakos kūrinėlio sąsajas.
1.3. Mokėti pamėgdžioti paukščių ir kitų gyvūnų balsus.	1.3.1. Stebėti pokyčius gamtoje, siejant juos su senolių kosmologine išmintimi (pvz., mėnulio

	poveikis augalams).
1.4. Sugebėti pasiruošti šventėms: pasigaminti reikiamus atributus (pvz., kaukes, verbas ar kt.), dainuoti to laikotarpio dainas, eiti ratelius, šokti.	1.4.1. Suvokti senųjų kalendorinių, šeimos bei kitų apeiginių ritualų prasmę ir sąveiką su šiuolaikiniu gyvenimu.
1.5. Gebėti atpažinti senųjų baltų simbolių prasmę, bei panaudoti juos savo kūryboje.	1.5.1. Jausti senosios baltų ir krikščioniškosios religijų skirtumus ir jų sąveiką bei darną šių dienų papročiuose.
1.6. Mokėti įvairius kalendorinių švenčių burtus (Advento, Kūčių vakaro ir kt.) bei oracijas ir ištarmes, tinkančias Užgavėnėms ir Kaziuko mugei.	1.6.1. Suvokti senųjų kalendorinių, šeimos bei kitų apeiginių ritualų prasmę ir sąveiką su šiuolaikiniu gyvenimu.
2. Įgytų etninių žinių ir kūrybinių gebėjimų taikymas šiuolaikiniame savo, šeimos, mokyklos bei tautos kultūriniame gyvenime.	
Nuostatos. Būti iniciatyviam tautinių renginių ar švenčių metu, pajusti ir rodyti pagarbą kitų tautų kultūrai, saugoti ir puoselėti savo ir kitų tautų kultūrinį palikimą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Taikyti savo įgytą etninę patirtį kitose pamokose, mokyklos renginiuose bei visuomenėje.	2.1.1. Suvokti etninės kultūros vertę šiuolaikiniame gyvenime. Jausti atsakomybę už savo tautos kultūros puoselėjimą, skleidimą ir saugojimą.

6.2.6. Turinio apimtis.

6.2.6.1. Etnokultūrinės žinios ir supratimas; tradicinio folkloro kūrinių atlikimas, kūrybinės užduotys susietos su folkloro, tautodailės kūrinių interpretavimu; improvizavimas. Senoji religija ir mitologija. Lietuvių liaudies menas (tautosaka, dailė, muzika, choreografija) ir jo simboliai. Kosmologija, kalendorius. Senieji darbai ir amatai.

6.2.6.2. Įgytų etninių žinių ir kūrybinių gebėjimų taikymas šiuolaikiniame savo, šeimos, mokyklos bei tautos kultūriniame gyvenime. Šeimos gyvenimo tradicijos ir buitės. Šeimos ir kalendorinės šventės. Tradicinės dorovinės normos. Gamtojauta, etnoekologija. Meteorologija. Apranga. Maistas.

6.2.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Etnokultūrinės žinios ir supratimas; tradicinio folkloro kūrinių atlikimas, kūrybinės užduotys susietos su folkloro, tautodailės kūrinių interpretavimu; improvizavimas.		
Supranta svarbiausias etninės kultūros sąvokas. Fragmentiškai įsisavina žinias, vangiai dalyvauja atliekant tradicinį folklorą (dainelės, rateliai, žaidimai ir kt.). Neįdomiai improvizuoja, interpretuoja, vaidina skirtingas užduotis.	Gera įsisavina mokymo turinio reikalavimus, atlieka kūrybines užduotis. Paaiškina įvairias etnines sąvokas.	Tiksliai apibūdina ir paaiškina visus nagrinėtus etninius reiškinius. Noriai muzikuoja, žaidžia, kūrybiškai atlieka skirtingas užduotis. Improvizuoja.
2. Etnokultūrinių žinių ir kūrybinių gebėjimų taikymas šiuolaikiniame savo, šeimos, mokyklos bei tautos gyvenime.		
Dalyvauja kultūriniuose	Noriai dalyvauja viešuose	Aktyviai ir kūrybiškai dalyvauja

renginiuose, be entuziazmo atlieka skirtas užduotis.	koncertuose, vaidinimuose, teminėse šventėse, kalendoriniuose renginiuose.	šeimos, visuomenės renginiuose, mokyklos pasirodymuose. Išmaniai pateikia savo kūrybinius, interpretacinius pasiūlymus. Skleidžia įgytą etnokultūrinę patirtį savo šeimoje ir visuomenėje. Tampa aktyviu etnokultūros skleidėju ir puoselėtoju.
--	--	---

6.3. Dailės raiškos dalykas skirtas lipdybos priemonėmis įgyti su erdve susijusių vizualinių menų suvokimo pradmenis, susipažinti su erdvinės meninės raiškos galimybėmis.

6.3.1. Dalyko tikslas – įgyti su erdve susijusių vizualinių menų suvokimo pradmenis, susipažinti su erdvinės meninės raiškos galimybėmis.

6.3.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

6.3.2.1. Ugdytų meninius bei estetinius gebėjimus.

6.3.2.2. Plėtotų pažintį su skulptūra ir kitais erdviniais menais – architektūra, dizainu.

6.3.2.3. Nuo savaiminės erdvinės raiškos palaipsniui pereitų prie motyvuotos.

6.3.2.4. Ugdytų gebėjimus, leidžiančius suprasti naudojamų medžiagų galimybes, stebėti meninės veiklos pasireiškimus mokinį supančioje aplinkoje, vystyti judesių koordinaciją.

6.3.2.5. Domėtusi medžiagų ir įrankių galimybėmis, vystytų motorinius įgūdžius.

6.3.2.6. Suvoktų skulptūros apvalumo, plokštumo, pastovumo sąvokas.

6.3.2.7. Gilintųsi į aplinkos daiktų, gyvūnų ir žmonių figūrų plastinę įvairovę.

6.3.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

6.3.3.1. Lipdybos priemonių pažinimas ir praktika.

6.3.3.2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

6.3.4. Didaktinės nuostatos:

6.3.4.1. Pamokos planuojamos siekiant padėti atsiskleisti individualioms kiekvieno mokinio meninėms raiškos galimybėms, organizuojama aktyvi mokinių veikla. Planuojant veiklą, atsižvelgiama į konkrečios mokinių grupės gebėjimų lygį, interesus, polinkius. Meninio ugdymo turinys individualizuojamas atsižvelgiant į kiekvieno mokinio mokymosi tempą ir gabumus.

6.3.4.2. Raiškos pamokos vyksta pritaikytose dalyko mokymui klasėse, išvykose į gamtą, muziejų. Dalyvaujama muziejų ir dailės galerijų edukaciniuose užsiėmimuose, pažintinėse išvykose, mokyklos renginiuose ir meniniuose projektuose.

6.3.4.3. Dailės raiškos dalyko pamokose ieškoma sąsajų su kitais mokomaisiais dalykais – pasaulio pažinimu, taip pat etnokultūra, teatru ir kt.

6.3.4.4. Skatinama ieškoti savų kūrybos būdų, eksperimentuoti ir improvizuoti. Mokiniai pastebi dailės reiškinius sau artimoje aplinkoje ir išsako savo potyrius, juos panaudoja kaip paskatas savo meninei raiškai. Pasidalija savo stebėjimų įspūdžiais. Skatinami suvokti dailės kūrinių vertę ir savitumą. Darbai ar jų foto reprodukcijos eksponuojami tėvams, parodose bei peržiūrose.

6.3.4.5. Pamokų metu mokiniai išbando jų amžiaus grupei tinkamas plastines medžiagas ir priemones, susipažįsta su medžiagų savybėmis. Palanki aplinka lipdybai sukurama naudojant amžiaus grupę atitinkančias medžiagas ir technikas (kokybišką spalvotą plastiliną, lengvai formuojamą natūralų vašką, iš anksto paruoštą tinkamo riebumo ir drėgnumo molį, kiekvienam lengvai prieinamas konstravimo detales, degtukus).

6.3.4.6. Mokiniai skatinami savarankiškai pasirengti pamokai – turėti paruoštas darbo priemones ir medžiagas, sutvarkyti darbo vietą bei darbo įrankius.

6.3.4.7. Mokiniai naudojami informacijos šaltiniais internete, dailės albumuose, bibliotekoje. Supažindinama su skulptūros darbais, tuo metu esančiais parodų ekspozicijose, mokyklos fonde (archyve).

6.3.4.8. Mokomasi pristatyti surinktą medžiagą ir savo kūrinėlius.

6.3.4.9. Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami taikant ideografinio vertinimo principus. Mokymosi proceso metu taikomas formuojamasis vertinimo būdas, mokins nuosekliai skatinamas žodžiu ir raštu, pabrėžiant teigiamus mokymosi rezultatus. Baigiant mokymo etapą (pusmetį) taikomas apibendrinamasis vertinimas, orientuojantis į programoje aprašytus mokymosi pasiekimų lygius, fiksuojama bendra mokinio pažangos dinamika, suinteresuotumas, motyvacija.

6.3.5. Mokinių pasiekimai:

6.3.5.1. 1–2 klasėse:

1. Lipdybos priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostatos. Įgyvendinti laisvos erdvinės kūrybos poreikį. Pasitikėti savo konstrukciniais gebėjimais. Mokyti tvarkingoje ir saugioje aplinkoje. Esminis gebėjimas. Kelti ir įgyvendinti vizualias idėjas išbandant erdvinės raiškos priemones ir technikas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Lipdant iš plastilino, molio, kitų minkštų skulptūros modeliavimui tinkamų medžiagų perteikti vaizduojamų žmonių bei objektų formą ir nuotaiką.	1.1.1. Lipdo figūrėles iš atskirų spalvoto plastilino detalių. 1.1.2. Skiria ir lipdo figūrų detales – apibendrintų formų galūnes, plaštakas, pėdas. 1.1.3. Veido detalėms (akims, lūpoms, plaukams) lipdyti tiksliai pasirenka spalvotą plastiliną. 1.1.4. Pastebi ir iš tos pačios spalvos plastilino nulipdo iškilusiais veido detales: nosį, ausis, smakrą. 1.1.5. Siekia suteikti nulipdytiems objektams stabilumą.
1.2. Formuoti erdvinės struktūras iš standžių elementų.	1.2.1. Suklijuoja taisyklingų kraštinių kvadratinės ar trikampės konstrukcijų sudėtinės dalis. 1.2.2. Sujungia detales į visumą, sugeba išlaikyti konstrukcijos stabilumą, statmenumą.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Domėtis artimiausios aplinkos, savo krašto ir pasaulio erdvinės dailės kūriniais. Esminis gebėjimas. Stebėti, analizuoti ir interpretuoti erdvinės dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Atpažinti skulptūros meninės raiškos priemones, mokėti palyginti juos su kitomis dailės rūšimis (grafikos, tapybos).	2.1.1. Paprastai apibūdina skulptūros kūrinio matmenis. 2.1.2. Nusako medžiagą, iš kurios atliktas darbas. 2.1.3. Randa dailės šakų skirtumus.
2.2. Išdėlioti, parodyti ir pakomentuoti savo darbus ar jų fotografijas tėvams namų ar mokyklos aplinkoje, parodose bei peržiūrose.	2.2.1. Paprastai paaiškina darbo temą, siužetą. 2.2.2. Apibūdina medžiagos, spalvų reikšmę lipdymui.

6.3.5.2. 3–4 klasėse:

1. Dailės raiškos (lipdybos) priemonių pažinimas ir praktika.
Nuostatos. Įgyvendinti laisvos erdvinės kūrybos poreikį. Pasitikėti savo konstrukciniais gebėjimais.

Mokytis tvarkingoje ir saugioje aplinkoje. Esminis gebėjimas. Kelti ir įgyvendinti vizualias idėjas išbandant erdvinės raiškos priemones ir technikas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Išradingai naudojantis lipdymo medžiagomis ir būdais perteikti vaizduojamų objektų savybes.	1.1.1. Iš detalių lipdo figūras. 1.1.2. Tiksliai ir tvirtai sujungia detales. 1.1.3. Išryškina figūrų charakteringas vietas – lipdo žmogaus rankas ir kojas, pirštus, gyvūnų priekines ir užpakalines galūnes, letenas. 1.1.4. Portrete pastebi seno ir jauno žmogaus, vyro ir moters veidų ypatumus. 1.1.5. Iš vieno plastilino arba molio gabalo ištempia ir suformuoja visas figūros detales. 1.1.6. Lipdo rankomis (pirštais) ir savo paties pasidarytais įrankiais – „stekais“.
1. 2. Tinkamai taikyti sutvirtinimo priemones ir būdus konstruojant sudėtingesnes erdvinės kompozicijas	1.2.1. Suklijuoja konstrukcijos detales erdvėje. 1.2.2. Išlaiko konstrukcijos stabilumą. 1.2.3. Suklijuoja išraiškingo silueto konstrukciją 1.2.4. Papildo erdvinę konstrukciją architektūrinėmis detalėmis – langais, laipteliais, karnizais, kontraforsais.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Domėtis artimiausios aplinkos, savo krašto ir pasaulio erdvinės dailės kūriniais. Esminis gebėjimas. Stebėti, analizuoti ir interpretuoti erdvinės dailės kūrinius artimiausioje aplinkoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Skirti skulptūros rūšis – portretą, biustą, figūrinę kompoziciją.	2.1.1. Apibūdina portreto sudėtinės dalis ir jų reikšmę išraiškai pasiekti. 2.1.2. Apibūdina figūros sudėtinės dalis.
2.2. Atpažinti skulptūros meninės raiškos priemones, palyginti skirtingas skulptūras.	2.2.1. Paprastais žodžiais apibūdina statiškos ir dinamiškos kompozicijos skirtumus.
2.3. Pristato savo darbus mokyklos aplinkoje peržiūrose, parodose, savo rengiamų improvizuotų spektaklių, vaidinimų metu.	2.3.1. Pristatydamas savo darbus sugeba paaikškinti užduoties temą, sukūrimo aplinkybes. 2.3.2. Apibūdindamas savo darbą bando paaikškinti skulptūrai atlikti naudojamų įrankių ir medžiagų tikslumą.

6.3.6. Turinio apimtis:

6.3.6.1. Dailės raiškos (lipdybos) priemonių pažinimas ir praktika. Lipdymo ir konstravimo erdvėje pradmenys. Erdvinės plastinės kalbos pradmenys – fragmentiška pažintis su Lietuvos ir pasaulinės skulptūros, architektūros pavyzdžiais ir erdvinėje-meninėje veikloje naudojamomis medžiagomis. Erdvinės raiškos priemonių pažinimas: lipdymas, konstravimas, formavimas. Įgytos patirties ir naujų įspūdžių kūrybinis interpretavimas; plastinių medžiagų ir priemonių išbandymas, pažintis su medžiagų savybėmis. Skatinama kūrybinė iniciatyva spontaniškai kelti vizualias idėjas ir taikyti įvairius būdus idėjai perteikti.

1–2 klasėse: lipdymas iš spalvoto plastilino: įvairūs mokinio aplinkos pažįstami daiktai, žmonių ir gyvūnų figūrėlės. Paprastų formų ir siluetų (bokštai, šuliniai ir pan.) konstrukcijų konstravimas iš atskirų elementų, naudojant popieriaus masę, spalvotą popierių, degtukus.

3–4 klasėse: lipdymas, konstravimas erdvėje. Erdvinės plastinės kalbos elementai – aplinkinio pasaulio ir jo reiškinių, dailės ir tautodailės kūrinių stebėjimas, apibūdinimas, estetiškas vertinimas. Pažįstamos aplinkos ir jos elementų lipdymas iš molio, vienspalvio ir spalvoto plastilino (kambario, namo, sodybos), figūrėlių jiems charakteringoje aplinkoje lipdymas; sudėtingo silueto konstrukcijos klijavimas naudojant popieriaus masę, spalvotą popierių, masyvių ir ažūrinių kompozicijos dalių derinimas naudojant gipsą, kartoną, smulkias medines detales, bambuko tašelius (augalai, bokštai, tiltai ir pan.); pasakų herojų vaizdavimas: aktualių situacijų sukūrimas, charakterį atspindinčių portretų lipdymas, figūrų lipdymas su judesių užuominomis.

6.3.6.2. Dailės pažinimas ir raška socialinėje kultūrinėje aplinkoje:

1–2 klasė: žmogaus ir gamtos sukurtų formų stebėjimas artimiausioje aplinkoje, muziejuose ir parodose, nesudėtingų dailės kūrinių aptarimas, meninės raiškos priemonių, atlikimo būdų apibūdinimas.

3–4 klasė: mokiniai skatinami vizualių žmogaus veiklos pėdsakų įžvalgos ir vertinimas artimiausioje aplinkoje: vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius, stebėjimas bandymai juos klasifikuoti. Muziejų, parodų lankymas. artimiausios aplinkos esančių architektūros statinių, skulptūrų, puošybos elementų stebėjimas. Erdvinių meninės raiškos priemonių, atlikimo technikų ir medžiagų nusakymas. Darbai ar jų foto reprodukcijos eksponuojami tėvams, parodose bei peržiūrose.

6.3.7. Vertinimas:

6.3.7.1. 1–2 klasėse:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos (lipdybos) priemonių pažinimas ir praktika.		
Spontaniškai ir savo nuožiūra atlieka erdvinės raiškos užduotis, kurias mokytojas gali eksponuoti pusmečio peržiūrose ir parodose.	Atlikdamas spontaniškai pasirinktą motyvą, atkreipia dėmesį į mokytojo pastabas. Domisi skulptūroje naudojamomis medžiagomis.	Atlikdamas pasirinktą motyvą, ieško savitų sprendimų, išmėgina turimus lipdymo įrankius.
2. Dailės pažinimas ir raška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Skiria dailės rūšis – skulptūrą, tapybą, grafiką. Apibūdina mokytojo parodytą erdvinį kūrinių artimoje aplinkoje. Pateikia savo lipdybos darbus pusmečio peržiūroms.	Pastebi erdvinius kūrinius savo artimoje aplinkoje. Domisi meno kūrinių reprodukcijomis dailės leidiniuose. Pateikia savo lipdybos darbus peržiūroms ir parodėlėms.	Palygina meno kūrinius, pastebėtus pažįstamoje visuomeninėje erdvėje su savo erdviniais darbais. Lanko parodas, aptaria savo patirtus įspūdžius. Rodo savo darbus peržiūrose, mokyklos parodėlėse.

6.3.7.2. 3–4 klasėse:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos (lipdybos) priemonių pažinimas ir praktika.		
Atlikdamas programines raiškos užduotis, lipdo ir konstruoja	Papildo programines raiškos užduotis savo siūlomais lipdymo, erdvinio	Pasiūlo originalius atlikimo sprendimus, naudoja įrankius, lipdo pirštais.

vadovaudamasis mokytojo patarimais ir pastabomis.	konstravimo variantais.	
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Skiria dailės rūšis – skulptūrą, tapybą, grafiką, apibūdina skirtumus tarp jų. Apibūdina savo artimoje aplinkoje pastebėtus erdvinius kūrinius. Rodo, eksponuoja, savo lipdybos darbus pusmečio peržiūrose, kartu su tėvais išklauso mokytojo pastabas ir patarimus, aptaria rezultatus.	Žino apie skulptūroje naudojamas medžiagas. Palygina savo artimoje aplinkoje pastebėtus erdvinius kūrinius su savo darbais. Skiria skulptūros žanrus. Savo darbus eksponuoja peržiūrose ir mokytojo rengiamose parodėlėse, juos aptaria. Lanko parodas. Domisi meno kūrinių reprodukcijomis dailės leidiniuose, virtualioje erdvėje.	Apibūdina skulptūros, kitų erdvinių struktūrų medžiagas, jų savybes, atlikimo techniką, žanrą. Palygina meno kūrinius, pastebėtus pažįstamoje visuomeninėje erdvėje – savo mieste, muziejuje, parodoje – su savo erdviniais darbais. Lanko parodas savo miesto muziejuose, galerijose, namuose ir klasėje aptaria patirtus įspūdžius. Skaito vaikams skirtą literatūrą meno klausimais. Rodo savo darbus peržiūrose, parodėlėse, naudoja juos improvizuotuose vaidinimuose, kuriuose patys dalyvauja.

III SKYRIUS PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MENINIU UGDYMU PROGRAMOS PIRMOSIOS DALIES MENINIO UGDYMO DALIES DAILĖS SRITIES DALYKAI

7. Mokantis pagal pagrindinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu programos pirmąją dalį, dailės srities meno šakos dalykas yra kompozicija.

7.1. Kompozicijos dalyko paskirtis – ugdyti erdvinį ir kūrybinį mąstymą, vaizduotę supažindinant mokinius su meno kūrinio pagrindiniais kompozicijos kūrimo principais ir išraiškos priemonėmis, lavinti gebėjimus tikslingai taikyti įvairius kompozicinius principus ir struktūras kuriant, komponuojant, projektuojant plokštuminius ir erdvinius dailės kūrinius.

7.2. Dalyko tikslas – kryptingai ugdyti mokinių gebėjimus reikšti menines idėjas ir išgyvenimus grafinės, spalvinės, plokštuminės bei erdvinės kompozicijos raiškos priemonėmis, laikantis nuoseklios kūrybinės meninės veiklos sekos: sumanymas, idėja, planavimas, eskizavimas, projektavimas, komponavimas, maketavimas, atlikimas, praktinis panaudojimas, vertinimas.

7.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

7.3.1. suvoktų ir gebėtų pavaizduoti regimąją tikrovę naudodami įvairias kompozicines sandaras ir įsisavintų realaus pasaulio atvaizdavimo plokštumoje ir erdvėje grafinės, spalvinės ir erdvinės raiškos principus;

7.3.2. įsisavintų pagrindinius grafinės, spalvinės ir erdvinės kompozicijos principus, gebėtų komponuoti vieną ar kelis objektus plokštumoje ir erdvėje naudojant grafinės, spalvinės ir erdvinės raiškos priemones: ritmą, statiką, dinamiką, simetriją, asimetriją, dydį, proporciją, spalvą, toną, sodrumą, faktūrą, tekstūrą ir kt.

7.3.3. susipažintų su senųjų kultūrų ir skirtingų epochų dailės kūrinių kompozicinėmis sandaromis, raiškos priemonėmis ir kompozicijos kūrimo principais.

7.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

7.4.1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktika.

7.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

7.5. Didaktinės nuostatos:

7.5.1. Kompozicija yra kūrybinis aktas, kuriame įvairiomis raiškos priemonėmis – linijomis, spalvomis, formų plastika, proporcijomis, masteliu, ritmika – sukurama organiškai vientisa, harmoninga meno kūrinio visuma. Ugdomas mokinių kūrybinis mąstymas, savitumas ir originalumas.

7.5.2. Mokiniai palaipsniui supažindinami su tonalinės ir linijinės perspektyvos dėsniais, šviesotamsa, mokosi tikroviškai kūriniuose vaizduoti erdvę, mus supančius daiktus bei gamtą.

7.5.3. Kompozicija yra integralus dalykas, jos mokymas siejamas su dailės istorijos, piešimo, spalvininkystės, tapybos, erdvinės raiškos, etnokultūros ir bendrojo ugdymo dalykų – istorijos, literatūros, geografijos, gamtos pažinimo – turiniu bei informacinėmis technologijomis.

7.5.4. Naudojami mokymo(si) metodai atsižvelgiant į vaiko raidos ypatumus bei poreikius (diskusija, individualus, grupinis, projektinis darbas, bendradarbiavimas).

7.5.5. Mokinių pasiekimai vertinami atsižvelgiant į daromą asmeninę pažangą ir kūrybinių užduočių atitiktį sutartiems vertinimo kriterijams. Ugdymo proceso metu taikomas formuojamasis vertinimas, grupinės diskusijos, skiriama laiko mokinių darbams aptarti, įsivertinti. Pusmečio pabaigoje mokinių darbai pateikiami peržiūrai ir vertinami apibendrinamuoju būdu.

7.6. Mokinių pasiekimai:

7.6.1. 5–7 klasėse:

1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostatos. Suprasti ir domėtis dailės kūrinio komponavimo principais, tradicijomis lietuvių liaudies ir profesionaliojoje dailėje. Stebėti, tyrinėti ir perteikti stebėtų reiškinių vizualines ypatybes ir įspūdžius įvairiomis raiškos priemonėmis ir technikomis. Esminis gebėjimas. Remiantis sukauptomis kompozicijos ir kitų mokomųjų dalykų žiniomis ir patirtimi komponuoti pagal sumanytas idėjas ir vaizdus panaudojant meninės išraiškos elementus ir kompozicines sandaras.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti ir vertinti įvairių epochų ir meninių stilių dailės kūrinius, palyginti dailės raiškos priemones, panaudoti jas kūryboje.	1.1.1. Atpažinti aplinkoje ir istoriniuose šaltiniuose dailės šakas, žanrus bei meninės išraiškos priemones. 1.1.2. Atpažinti ir kūrybiškai panaudoti vizualiuosius įvairių civilizacijų ir tautų kultūrų ypatumus, savitai interpretuoti piešiant, tapant, dekoruojant faktūromis bei spalva ir pan.
1.2. Ieškoti, analizuoti ir apibendrinti kūrybiniam darbui reikalingą informaciją, interpretuoti, kelti stebėjimu pagrįstas bei spontaniškas vizualias idėjas.	1.2.1. Ieškoti ir rasti informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje. 1.2.2. Rinkti ir fiksuoti (eskizuoti piešiant, tapant, fotografuojant) žmonių, gyvūnų ir augalų atvaizdus, kraštovaizdį, kraštotylinę medžiagą, pateikti keletą idėjos sprendimo variantų ar interpretacijų (eskizų).
1.3. Orientuotis dailės šakų, dailės žanrų bei išraiškos priemonių įvairovėje	1.3.1. Atpažinti dailės kūriniuose dailės rūšis ir žanrus, panaudotas priemones.

naudojant spalvų niuansus, kontrastus, potėpius, taškus, linijas, dėmes, kontrastus, toninę įvairovę plokštumoje, išryškinant šviesotamsą, formų aukščius bei jų ritmą, formuojant ir konstruojant erdvines tūrines formas.	1.3.2. Perteikti nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes bei kūrinio dalių santykius. 1.3.3. Pakomentuoti plastinės išraiškos priemonių pasirinkimą.
1.4. Tinkamai pasirinkti ir taikyti dailės technikas ir technologijas savo kūrybiniuose darbuose.	1.4.1. Pasirinkti reikalingas medžiagas ir priemones, tinkamai pasirengti darbo vietą. 1.4.2. Atsižvelgti į technikų ypatumus ir derinti įvairias meninės išraiškos priemones, eksperimentuoti derinant skirtingus tapymo būdus, grafikos technikas bei jungiant įvairias medžiagas (kartono ar metalo detales, antrines žaliavas ir kt.).
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
Nuostatos. Stebėti ir vertinti sociokultūrinę aplinką, išskiliausius pasaulio dailės ir tautodailės kūrinius kaip neišsenkantį vertybinių nuostatų bei kūrybinių idėjų šaltinį siekiant gilesnio jų pažinimo. Ugdyti pagarbaus dalykinio bendravimo, bendradarbiavimo ir savitarpio supratimo įgūdžius. Esminis gebėjimas. Stebėti gamtos ir žmogaus sukurtos kultūrinės aplinkos estetinius ypatumus, aptarti ir drąsiai vertinti atskirus dailės kūrinius ar jų ekspozicijas, suvokti vizualiųjų menų įtaką aplinkai.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Įžvelgti kūrybines idėjas artimiausioje aplinkoje ir dailės kūriniuose.	2.1.2. Nusakyti, ką norėtų pavaizduoti stebėdamas aplinkos objektus ir dailės kūrinius. Palyginti gamtos ir žmogaus sukurtų objektų formas, jų išraiškingumą.
2.2. Aptarti atskirus dailės kūrinius ar jų ekspozicijas drąsiai reiškiant savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.	2.2.1. Apibūdinti atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį. 2.2.2. Vartojant paprastas dailės sąvokas apibūdinti muziejų ir parodų ekspozicijas, siejant su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais. 2.2.3. Nusakyti profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus.
2.3. Įvertinti savo ir draugų kūrybą, kūrybinio darbo rezultatus.	2.3.1. Vartojant paprastas dailės sąvokas korektiškai išsakyti savo įžvalgas ir pastebėjimus. 2.3.2. Savo ir draugų kūryboje atpažinti socialinį ir kultūrinį kontekstą. 2.3.3. Nusakyti, kaip dailės priemonėmis galima keisti savo aplinką.

7.6.2. 8 klasėje:

1. Kompozicijos raiškos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.
Nuostatos. Lavinti komponavimo kūrybinius gebėjimus bei praktinius įgūdžius siekiant individualumo ir drąsos išreiškiant kūrinio idėją. Esminis gebėjimas. Tikslingai ir išradingai naudoti kompozicines sandaras ir įvairius komponavimo elementus, raiškos priemones ir medžiagas derinant kūrinio idėją, formą ir funkciją, kūrybingai interpretuoti ir stilizuoti gamtos formas.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Kurti meninį vaizdą tikslingai pasirenkant realistines arba abstrahuotas, stilizuotas natūros meninės išraiškos priemones (perspektyvą, šviesotamsą, šešėlį, ritmą, koloritą, formą, kontrastą, niuansą ir kt.).	1.1.1. Taikyti linijinę perspektyvą, ritminę linijų, dėmių, tekstūrų įvairovę, kuriant grafinės raiškos priemonėmis. 1.1.2. Taikyti spalvinę toninę įvairovę, spalvinę perspektyvą, šviesotamsą kuriant spalvines kompozicijas. 1.1.3. Stilizuoti ir abstrahuoti gamtos formas kuriant kompoziciją grafinėmis, spalvinėmis ir erdvinėmis raiškos priemonėmis.
1.2. Perteikti sumanytą meninį vaizdą, idėją, nuotaiką įvairiomis kompozicijos raiškos priemonėmis, technikomis ir kompozicinėmis sandaromis.	1.2.1. Išbandyti naujas grafinės ir spalvinės raiškos technikas – monotipiją, kongrevą, koliažą, asambliažą, kurti kaligrafines, modulines, ornamentines kompozicijas. 1.2.2. Erdvinės raiškos priemonėmis kurti statiškas, dinamiškas kompozicijas, apvalias skulptūras, reljefus.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Domėtis ir pažinti iškiliausius pasaulio ir Lietuvos dailės kūrinius, jų autorius. Esminis gebėjimas. Lyginti įvairių epochų grožio vertybių sampratas ir dailės kūrinio kompozicinius principus, jų sąsajas su šiandienos meno kūriniais.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Stebėti, tirti, analizuoti ir vertinti gamtos ir žmogaus sukurtos kultūrinės aplinkos estetinius ir kompozicijos ypatumus bei vizualiųjų menų įtaką aplinkai. Atpažinti, analizuoti ir apibūdinti skirtingų epochų dailės kūrinių kompozicines sandaras bei jų savybes.	2.1.1. Apibūdinti artimiausioje aplinkoje esančius dailės kūrinius, jų kompozicines sandaras. 2.1.2. Nusakyti matytų dailės kūrinių kompozicines struktūras, išraiškos priemones ir elementus. 2.1.3. Nurodyti Lietuvos ir pasaulio žymiausius dailininkus bei aptarti jų kūrinių kompozicijas.
2.2. Pritaikyti savo kūrybinę veiklą klasės ir mokyklos poreikiams, bendruomenės renginiams, kūrybiniams meninės veiklos projektams.	2.2.1. Apibūdinti kūrybinės veiklos formas ir jų reikšmę savo aplinkos socialiniame kultūriniame gyvenime. 2.2.2. Mokėti dirbti grupėje, dalyvauti mokyklos meniniuose projektuose. 2.2.3. Įgyvendinti savo kūrybinius sumanymus kultūriniuose projektuose ir meninėse akcijose.

7.7. Turinio apimtis:

7.7.1. 5–7 klasėse:

7.7.1.1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika:

Gamtos, daiktinės aplinkos stebėjimas ir tyrinėjimas, supančio pasaulio regimojo suvokimo dėsningumai, realistinio arba abstrahuoto, daiktų ar reiškinių atvaizdavimo ir komponavimo plokštumoje ir erdvėje principais bei priemonėmis.

Technikos guašu, akvarele, mišrios tapybos technikos, koliažu – atliekami įvairūs technologiniai bandymai, etiudai, studijos. Savo emocijų fiksavimas ir perteikimas, taikant įvairius atlikimo būdus: tapymą teptukais, pirštais, štampuojant, aplikuojant, kuriant faktūras ir pan., lavinamas spalvų, ritmo, tapybinės plastikos, spalvinių santykių ir kolorito pajautimas ir suvokimas.

Kuriam improvizacija mokytojo parinktų žinomų (Renesanso, Impresionizmo, Ekspresionizmo, Rytų ir Vakarų kultūrų, šiuolaikinio meno) meistrų darbų temomis buitinės ir istorinės tematikos kūriniai, spalvomis kuria nuotaikas.

Stebimos aplinkos vaizdavimas peizažuose, natiurmortuose, portretuose, kuriant įvairia technika ir stilistika. Šviesių ir tamsių, šiltų ir šaltų spalvų, spalvų niuansų ir kontrastų, gryną ir maišytų spalvų, tonų ir pustonių įvairovės, priemonių ir technikos, tokias kaip: guašas, akvarelė, aliejinės pastelės, koliažai, mišrios technikos, vitražo projektai panaudojimas kompozicijose.

Vienos ar kelių figūrų, siužetinės ar ornamentinės kompozicijos taikant kompozicijos struktūras: simetrija, asimetrija, statika, dinamika, kontrastas, pusiausvyra, proporcijos, niuansas, ritmas.

Tapymo ir komponavimo žinios taikomos atliekant figūrines, siužetines ar ornamentines kompozicijas: pagrindinės ir papildomos, šiltos ir šaltos spalvos, jų sodrumas, tonas, kontrastas, niuansas bei harmoningas derinimas ir emocinė išraiška.

7.7.1.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Senovės baltų ir lietuvių tradiciniai ornamentai, komponavimo principai. Kitų tautų tradicinė dailė. Žymiausių dailininkų kūriniai ir jų komponavimo principai. Įgytų gebėjimų taikymas kūrybinėje veikloje, dalyvavimas kūrybinių darbų parodose, meninėse akcijose, projektuose.

7.7.2. 8 klasėje:

7.7.2.1. Dailės raiškos principų pažinimas ir praktika. Kompozicijos sandara: tikslinga kompozicija (kompozicinės dalys negali būti pakeistos kitomis), atviroji kompozicija (ekspresyvi, dinamiška, simetriškoji, diagonalioji, spiralinė, vertikalioji), uždaroji kompozicija (statiška, racionali, taisyklinga, centriškoji, simetriškoji). Raiškos priemonės: statika, dinamika, simetrija, asimetrija, ritmika, pusiausvyra, kontrastas, niuansas, judesys, ornamentas, sąlyginis objektų vaizdavimas, stilizacija, formų abstrahacija. Linijinės ir tonalinės perspektyvos dėsnių, trimačių objektų, turinčių struktūrą, proporcijas, formą, siluetą perteikimas plokštumoje. Spalvotytos žinios, spalvinės perspektyvos dėsningumai, šviesotamsos perteikimas, šiltų ir šaltų, pagrindinių ir papildomų, kontrastingų ar pastelinių spalvų harmoningas derinimas, tonų įvairovė perteikiant tikrovės vaizdą ar emocinę nuotaiką. Pasirinkto gamtos motyvo interpretacija, stilizacija, abstrahacija, charakteringų bruožų perteikimas. Statiškos, dinamiškos kompozicijos, apvalioji skulptūra, reljefai, mažosios plastikos kūriniai. Tradicinės ir netradicinės bei gamtinės medžiagos ir technikos.

7.7.2.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Lietuvos dailininkų kūryba, žymiausių darbų kompozicinė sandara. Įvairių epochų dailės kūrinių kompoziciniai principai. Žmogaus grožio idealo bei jo vaizdavimo kanonai įvairiose kultūrose ir epochose, žmogaus kūno judesio tyrinėjimas ir fiksavimas, piešiniai iš natūros, atminties ar vaizduotės. Figūrinės ir siužetinės kompozicijos.

7.8. Vertinimas:

7.8.1. 5–7 klasėse:

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Mokytojo padedamas randa informacijos savo kūrybiniam darbui. Skiria ir savo kūrybiniuose darbuose taiko dailės šakų išraiškos priemonių įvairovę, kuria įvairaus žanro kūrinius. Atlieka mokytojo pateiktas užduotis ir saugiai taiko pasiūlytas technikas ir technologijas. Savarankiškai	Renka, analizuoja ir apibendrina kūrybiniam darbui reikalingą informaciją, pritaiko žinias, kelia vizualias idėjas, eskizuoja. Skiria ir kūrybingai taiko dailės šakų išraiškos priemonių įvairovę. Tinkamai pasirenkia darbo vietą, savarankiškai	Savarankiškai renka ir susistemina kūrybiniam darbui reikalingą informaciją ir kraštotylinę medžiagą, pritaiko žinias keliant vizualias idėjas, pateikia keletą idėjų sprendimo būdų, daug eskizuoja. Savarankiškai tyrinėja ir išbando įvairius dailės raiškos būdus, tikslingai pasirenka technikas ir technologijas, jas

pasirengia darbo vietą. Atlieka kitų nurodytus darbus apipavidalinant klasės renginius. Pakviestas dalyvauja kūrybinėje veikloje, dailės parodose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir parengia eksponuoti savo kūrinius.	pasirenka ir atsižvelgiant į technikų ypatumus ir galimybes jas derinti taiko dailės technikas ir technologijas. Savarankiškai kuria įvairaus žanro ir įvairaus sudėtingumo kompozicijas, perteikia nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes bei kūrinio dalių santykius ir sugeba pakomentuoti išraiškos priemonių pasirinkimą. Sėkmingai dirba individualiai ir grupėje.	derina, improvizuoja ir eksperimentuoja. Skiria ir kūrybingai taiko dailės šakų išraiškos priemonių įvairovę, pakomentuoja jų pasirinkimą. Pasirenka raiškos būdą ir savarankiškai kuria įvairaus žanro ir įvairaus sudėtingumo kompozicijas, perteikia nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes bei kūrinio dalių santykius. Sėkmingai dirba individualiai, imasi atsakomybės ir vadovauja grupės darbui.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Mokytojo padedamas randa su daile susijusios informacijos nurodytuose šaltiniuose. Atpažįsta dailės žanrus ir meninės išraiškos priemones.	Pasiūlo temų renginiams ir parodoms. Apipavidalina klasės ir mokyklos renginius. Dalyvauja dailės parodose, konkursuose, olimpiadose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir eksponuoti parengia savo kūrinius.	Rodo iniciatyvą ir pasiūlo temų renginiams ir parodoms. Dalyvauja dailės parodose, pasiūlo, kaip apipavidalinti renginius, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir eksponuoti parengia savo kūrinius.

7.8.2. 8 klasėje:

Pasiekimų lygiai		
Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Kompozicijos raiškos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Stebi ir savais žodžiais apibūdina mokytojo nurodytų artimiausios aplinkos objektų vizualiąsias kompozicijos savybes bei tyrinėja nurodytų dailės kūrinių menines kompozicijos ypatybes. Kurdamas plokštumoje ir erdvėje naudoja statiškas ir dinamiškas kompozicines sandaras, motyvo stilizaciją.	Vartodamas paprastas dailės sąvokas apibūdina savo ir draugų kūrybą, profesionaliosios dailės kūrinių kompozicijos meninius bruožus ir raiškos priemones. Apibūdina artimiausios aplinkos architektūros, dailės estetines ypatybes, vartodamas tinkamas sąvokas aptaria meninę ir istorinę jų vertę bei kompozicinę sandarą. Kurdamas naudoja įvairias kompozicines sandaras, ritmines struktūras, figūrų stilizaciją, bando tikroviškai perteikti piešinio perspektyvą.	Pasako originalių pastebėjimų analizuodamas ir vertindamas savo ir draugų kūrybines kompozicijas. Domisi daile ir vartodamas tinkamas dailės sąvokas aptaria profesionaliosios dailės kūrinių kompozicijos meninius bruožus, kūrinių raiškos priemones. Domisi artimiausios aplinkos architektūros, dailės paminklų estetinėmis kompozicijos ypatybėmis, vartodamas tinkamas sąvokas apibūdina meninę ir istorinę jų vertę. Savo išgyvenimus perteikia kurdamas išraiškingas, įvairių ritminių struktūrų daugiafigūrines

		kompozicijas, tikslingai taiko įvairias kompozicijos raiškos priemones – linijas, dėmes, faktūras, modulius, spalvą, šviesotamsą bei perspektyvos vaizdavimo dėsnius.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Savais žodžiais apibūdina mokytojo nurodytus artimiausios aplinkos kultūros paminklus, dailės kūrinius, jų kompoziciją. Vartodamas paprastas dailės sąvokas įvardija lankytų muziejų ir parodų ekspozicijų turinį. Dalyvauja parodose.	Išvardija artimiausios aplinkos dailės reiškinius, kultūros paminklus. Apibūdina lankytų muziejų ir parodų ekspozicijų turinį. Domisi vietos tradicijomis ir papročiais. Dalyvauja parodose, projektuose.	Domisi artimiausios aplinkos dailės reiškinių, pasakoja apie vietos architektūros ir kultūros paminklų vertę. Įsimena ir atpažįsta muziejuose ir parodose matytus dailės kūrinius, aptaria jų kompozicijos raiškos priemones ir struktūras. Paaškina, kodėl reikia saugoti paveldą. Išsako originalių pastebėjimų lygindamas vietos ir kitų kraštų tradicijas ir papročius. Aktyviai dalyvauja parodose ir meninėse akcijose, projektuose.

8. Mokantis pagal pagrindinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu programos pirmąją dalį, pagrindiniai dailės srities meninio ugdymo dailės šakos dalykai yra piešimas, dailės ir architektūros istorija, dailės raiška:

8.1. Piešimo dalykas. Piešimo programa skirta dailės sritį pasirinkusiems 5–8 klasių mokiniams:

8.1.1. Piešimo dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas ugdytis piešimo ir eskizų gebėjimus ir fiksuoti regimos aplinkos objektus patiriant teigiamas emocijas bei atradimų džiaugsmą, pamažu pereinant prie sistemingai ir nuosekliai ugdomos dalykinės kompetencijos.

8.1.2. Dalyko tikslas – puoselėjant mokinių raiškos ir interpretacijos savitumą patirti atradimų džiaugsmą bei pasitenkinimą kūrybos procesu, ugdytis gebėjimus regimo pasaulio objektus vaizduoti piešimo priemonėmis, įgyti tam reikiamų žinių ir įgūdžių. Skatinti mokinius stebėti aplinką ir perteikti išpūdžius popieriuje sudarant sąlygas laisvai interpretuoti piešiamus objektus, suteikti žinių apie sudėtingesnių piešimo elementų ir tikrovės vaizdavimą.

8.1.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per piešimo pamokas mokiniai:

8.1.3.1. lavintų pastabumą ir praktinius piešimo įgūdžius;

8.1.3.2. mokytųsi naudotis piešimo priemonėmis ir technikomis, jomis fiksuotų piešiamus objektus; išbandytų įvairius piešimo būdus;

8.1.3.3. siektų savitai perteikti piešiniuose, eskizuose regimos aplinkos objektus bei savitai vaizduoti gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos objektus (linijomis, toninėmis dėmėmis ir formomis, įvairiomis meninės ir techninės raiškos priemonėmis) plokštumoje;

8.1.3.4. lavintų estetinį–meninį skonį, formuotų kūrybišką požiūrį į pasaulio reiškinius;

8.1.3.5. įgytų teorinių ir praktinių žinių apie akademinio piešimo pagrindus, eskizavimo principus ir bandytų savarankiškai juos taikyti praktikoje;

8.1.3.6. pritaikytų piešimo gebėjimus atlikdami kūrybines užduotis, eskizuodami taikytų trumpalaikes užduotis;

8.1.3.7. mokytusi objektyviai vertinti ir įsivertinti piešimo ir eskizavimo rezultatus.

8.1.4. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

8.1.4.1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.

8.1.4.2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

8.1.4.3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

8.1.5. Didaktinės nuostatos:

8.1.5.1. Mokymosi veikla organizuojama nedidelėmis mokinių grupėmis sukuriant palankią mokymuisi atmosferą, grindžiamą mokytojo ir mokinių bendradarbiavimu, naudojamas pritaikytas specialus, daili skirtas inventorių (piešimui skirti modeliai, stalai, molbertai) ir piešimo priemonės piešybiniais įgūdžiams formuoti.

8.1.5.2. Piešimo mokomasi atskirų užduočių ir temų ciklais: įvairios trukmės piešimo ciklai; pamokų ciklai, skirti piešiamiems objektams stebėti ir fiksuoti linijomis, tonais ar proporcijomis, perteikiant (imituojant) vaizdą; teminių kompozicijų ciklai skirti integruotoms užduotims atlikti. Klasėje piešimo užduotimis, skirtomis kūrybiškai perteikti aplinką, mokomasi atskleisti gamtos formų charakteristikas. Įvairiomis piešimo priemonėmis ir technikomis plokštumoje kuriama trimatė erdvė formą, tekstūrą, toniniai skirtumai, apšvietimas, nuotaika. Piešiant išlaikoma pusiausvyra tarp racionalaus ir emocinio pasaulių.

8.1.5.3. Piešimo pamokose taikomi įvairūs žaidybiniai metodai, užduotys diferencijuojamos: pasiūlomos kitos piešimo priemonės, jeigu mokiniui sudėtinga atlikti užduotį; pagal mokinių gebėjimus individualizuojama: ta pati tema gali būti atlikta skirtingais būdais arba pakeista. Klasėje mokomasi akademinio piešimo pradmenų siekiant atskleisti vaizduojamos formos struktūrinę sandarą, remiantis regimojo pasaulio suvokimu: nustatant objektų padėtį erdvėje, matuojant proporcijas, laikantis erdvinės perspektyvos dėsnių, eskizuojant perteikti objekto nuotaiką, akcentuoti pagrindinę jo savybę. Taikomi nuoseklaus mokymo(si) metodai – stebėjimas, fiksavimas, interpretavimas, analizavimas, aptarimas, vertinimas. Diferencijuojama pagal mokinio gebėjimus, pateikiamos skirtingos apimtys užduotys. Individualizuojama atsižvelgiant į mokinio individualias savybes ir pasiekimų lygį: piešiamą vaizdą perteikiant savitai, naudojant skirtingo formato popierių, laisvai eskizuojant, pasirenkant piešiamus objektus bei vaizdavimo būdą. Kasdieniniam darbui naudojami eskizavimo bloknatai. Mokiniai vertinami atsižvelgiant į pademonstruotus praktinius gebėjimus, suvokimą ir argumentavimą. Taikomas formuojamasis vertinimas, pagrįstas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu. Vertinimu siekiama kelti mokinio motyvaciją, pasitikėjimą, atsakomybę už mokymosi rezultatus. Atsiskaitymo forma – pusmečių peržiūrose atliktų piešinių vertinimas.

8.1.5.4. Mokiniai vertinami individualiai, formuojamuoju vertinimu, pagrįstu bendradarbiavimu. Vertinimu siekiama kelti mokinio motyvaciją, pasitikėjimą savo jėgomis, domėjimąsi kūrybiniu procesu. Atsiskaitymo forma – pusmečio peržiūrose piešinių ir eskizų vertinimas.

8.1.6. Mokinių pasiekimai:

8.1.6.1. 5–7 klasėje:

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.
--

Nuostatos. Žvelgti į piešimą kaip į tikrovės interpretaciją, kūrybinių idėjų vaizdavimo būdą bei prasmingų išgyvenimų teikiančią veiklą.
--

Esminis gebėjimas. Vaizduoti aplinkos objektus, kurti vizualius pasakojimus piešimo priemonėmis.
--

Tikslingai naudojant piešimo žinias savitai perteikti piešiamus objektus, pabrėžiant charakterio ypatybes, pamažu pereinant prie akademinio piešimo pradmenų.

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti ir fiksuoti objektus artimiausioje aplinkoje.	1.1.1. Piešti stebimą objektą (augalas, gyvūnas, daiktas). Suprasti daiktų siluetinius, toninius, faktūrinius skirtumus.
1.2. Komponuoti daikto ar kelių piešiamų objektų grupes.	1.1.2. Išvardinti pagrindinius komponavimo principus: ašinė simetrija, veidrodinė simetrija, centrinė simetrija, pusiausvyra, asimetrija, statika, dinamika, kontrastas, vientisumas, akcentas, detalė, visuma.
1.3. Atrasti ir fiksuoti piešiamus objektus interpretuojant jų vizualų vaizdą.	1.3.1. Popieriaus lape piešti kelis objektus. 1.3.2. Nustatyti piešiamų objektų dydžius, tonus. Naudoti mišrias piešimo priemones. 1.3.3. Kūrybinė transformacija: koks ryšys tarp daikto ir požiūrio į jį.
1.4. Naudoti įvairias piešimo priemones bei technikas: įvairaus kietumo grafitas, įvairūs trintukai. Pritaikyti įsisavintų piešimo žinių įvairovę kūrybinėse užduotyse.	1.4.1. Pasirinkti piešimo priemones piešinio idėjai perteikti. 1.4.2. Suvokti vizualinės-meninės kalbos elementus ir išraiškos priemones.
1.5. Kūrybines idėjas bei kompozicijos sumanymus išreikšti vaizdu. Mokyti piešti formą erdvėje stebint ir vertinant aplinką.	1.5.1. Naudoti įvairias piešimo priemones (žr. Turinio apimtys). 1.5.2. Perteikti simbolinius vaizdus. 1.5.3. Pasitelkiant įvairias pratybas tobulinti piešimo įgūdžius. 1.5.4. Interpretuoti piešiamus objektus kūrybinėse užduotyse. 1.5.5. Pasitelkiant linijinės, toninės perspektyvos ir formos tūrio konstravimo principus, kurti matomus objektus popieriaus lape.
1.6. Įvairiai naudoti linijas, tonus, erdvines formas, foną teminėse kompozicijose perteikiant įspūdį, nuotaiką.	1.6.1. Apibūdinti portreto, natiurmorto žanrus, kitas kompozicijas. 1.6.2. Paaiškinti, kaip piešimo raiškos priemonėmis galima perteikti įspūdį, nuotaiką ir kt. 1.6.3. Fiksuoti įvairaus apšvietimo kuriamą nuotaiką.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Atidžiai stebėti aplinką, domėtis savo ir kitų kraštų daile ir tradicijomis. Domėtis dailės kūrinių piešybiniu aspektu, palankiai vertinti savo ir draugų kūrybą. Esminis gebėjimas. Vartoti piešimo sąvokas, apibūdinti piešimo technikas dailės kūriniuose, piešybinius reiškinius aplinkoje. Analizuoti piešinių svarbą ir vietą meno kūriniuose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pastebėti ir tyrinėti artimiausios aplinkos gamtos ir kultūros piešybinius reiškinius. Savais žodžiais nusakyti dailės kūrinio piešimo technikas ir priemones.	2.1.1. Savais žodžiais apibūdinti piešimo sąvokas, piešimo būdus ir priemones. 2.1.2. Papasakoti apie parodose ar reprodukcijose stebėtus dailininkų piešinius. 2.1.3. Padaryti menininko sukurtą piešinio kopiją, pamėgdžiodamas savitą piešimo stilių. 2.1.4. Fiksuoti kraštotyrinę medžiagą.
2.2. Atpažinti ir apibūdinti dailės	2.2.1. Apibūdinti paprastas piešimo sąvokas.

kūrinių piešybinius elementus, skirti piešimo stilius.	2.2.2. Vaizdu ir žodžiu fiksuoti pastebėjimus piešimo dienoraštyje. 2.2.3. Lankytis įvairiuose muziejuose, galerijose. 2.2.4. Suprasti piešinio reikšmę įvairiose epochose.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Eskizuoiant ieškoti įvairių meninių ir techniniųraiškos būdų, drąsiai ir įvairiai komponuoti popieriaus lape. Žiūrėti į eskizavimą kaip į analitinio mąstymo ir kūrybos pradmenis. Esminis gebėjimas. Pažinti ir vartoti eskizavimo technikas piešiant greitus piešinius. Sistemingai lavinti akies ir rankos tikslumą, ugdant pastabumą aplinkai.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Rasti techninėsraiškos priemonių galimybes piešiant aplinką ir daiktus, formuoti įgūdžius naudojant įvairias piešimo priemones bei technikas.	3.1.1. Eskizuoiant naudoti įvairių minkštumų pieštukus, kreideles, tušą, teptukus, flomasterius. 3.1.2. Tirti priemonės paliekamų pėdsakų popieriuje įvairovę. 3.1.3. Matyti ir suvokti, kokios technikos tinka grafiniam, o kokios toniniam formų eskizavimui. 3.1.4. Suvokti technologijos meninį pagrįstumą.
3.2. Pasirinkti eskizavimo priemonę piešiant vieną ar kitą objektą, pritaikyti įsisavintų piešimo technikų įvairovę kūrybinėse užduotyse.	3.2.1. Tikslingai naudoti pasirinktas eskizavimo priemones, formuojasi eksperimentavimo supratimas. 3.2.2. Gebėti piešiamo objekto nuotaiką reikšti pasirinkta technika. 3.2.3. Eskizuoti savarankiškai pasirenkant vaizdavimo būdus ir technikas.
3.3. Gebėti nugalėti technikos diktuojamus barjerus.	3.3.1. Žinoti, kaip laikyti, kokius veiksmus atlikti eskizavimui skirtu įrankiu.

8.1.6.2. 8 klasėje:

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostata. Žvelgti į piešimą kaip į tikrovės interpretaciją bei prasmingų išgyvenimų teikiančią veiklą. Esminis gebėjimas. Tikslingai naudojant piešimo ir eskizavimo technikas savitai perteikti piešiamus objektus, pabrėžiant charakterio ypatybes, pamažu pereinant prie akademinio piešimo pradmenų.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Komponuoti piešiamus objektus įvairaus formato popieriaus lape. Taikyti įvairias piešimo technikas bei priemones.	1.1.1. Išgryninti piešinio motyvą pasirenkant skirtingo mastelio piešiamus objektus ir kompozicijos elementus. 1.1.2. Piešiant skirtingomis priemonėmis pasirinkti savitą piešinio stilių.
1.2. Perprasti akademinio piešimo pradmenis piešiant gamtos formas ir žmogaus sukurtus daiktus, architektūrines detales.	1.2.1. Matuoti proporcijas ir fiksuoti plokštumoje. 1.2.2. Išvardyti pagrindines erdvinės perspektyvos taisykles. 1.2.3. Nupiešti geometrines figūras ar daiktus vaizduojant daiktų tūrį ir medžiagiškumą, piešiant greitai – fiksuoti objektų savybes, jų esmę. 1.2.4. Tiksliai perteikti objekto proporcijas. 1.2.5. Išlaikyti daikto detalės ir visumos pusiausvyrą.
2. Dailės pažinimas ir raiška sociokultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata. Domėtis dailės kūrinių piešybiniu aspektu, palankiai vertinti savo ir draugų kūrybą. Esminis gebėjimas. Analizuoti piešinių svarbą ir vietą meno srityje.	

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Analizuoti dailės kūrinio piešybinius elementus.	2.1.1. Atpažinti ir įvardyti dailininkų piešinių atlikimo technikas. 2.1.2. Per kūrybines praktikas pasirinkti ir vaizduoti architektūrinių detalių fragmentus.
2.2. Padaryti kopiją, bandyti perprasti menininko atlikto piešinio specifiką.	2.2.1. Įvairiomis piešimo priemonėmis laisvai eskizuoti krašto vietovės vaizdus. 2.2.2. Piešti etnografinius buitinius daiktus ir juos apibūdinti. 2.2.3. Nuotaikingai perteikti gamtos reiškinius (rūkas, vaivorykstę, saulėlydis).
2.3. Rinkti papildomą medžiagą elektroninėje erdvėje.	2.3.1. Plėsti akiratį.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostata. Eskizavimas – gebėjimas lakoniškomis priemonėmis perteikti vaizduojamo objekto esmę. Esminis gebėjimas. Piešiant eskizą pasirinkti tinkamą plastinės raiškos būdą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Pritaikyti liniją, toną, dėmę, štrichą skirtingoms užduotims.	3.1.1. Rasti metodą, kuriuo perteikiama pozicinė arba toninė erdvė.
3.2. Pajusti vienos technikos galimybių ribas.	3.2.1. Eskizuoti tūrį, medžiagiškumą ar nuotaiką.
3.3. Individualus užduočių vykdymas.	3.3.1. Piešimo bloknote fiksuoti sumanymų raidą, trumpalaikėms užduotims naudoti mišrias technikas, IKT technologijas.

8.1.7. Turinio apimtis:

8.1.7.1. 5–7 klasėje:

8.1.7.1.1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.

Įvairios trukmės piešimo užduotys. Įvairiomis piešimo priemonėmis vaizduojama artimiausia aplinka – augalai, medžiai, gyvūnai (gyvi ir iškamšos), žmonės (portretai ir figūros), žmogaus sukurti daiktai architektūra. Kopijuojami dailės kūriniai. Vaizdo interpretavimas, imitavimas arba simbolinis piešimo būdas (medis–simbolis, žmogus–simbolis ir kt.). Teminės kompozicijos (istoriniai įvykiai, mitai, legendos) naudojant spalvotus pieštukus, kreideles, pastelę. Mažo formato piešiniai paprastu pieštuku išryškinant gamtos objektų detales (žiedlapiai, vaisių sėklėlės, kriauklės, akmenėliai ir kt.). Pasirenka įprastą žiūrėjimo tašką ir kryptį piešdamas objektus (gamtos formos, buitiniai daiktai, gyvūnai); erdvei ir atstumui išryškinti pastatymuose (natiurmortuose) naudojamas linijų ryškumas, toniniai skirtumai, persidengiantys daiktai; piešiami siluetiniai piešiniai; naudojamos įvairios piešimo priemonės: pieštukai ir spalvoti pieštukai, vaškinės kreidelės, pastelė, anglis ir sangvinas, toninis popierius.

8.1.7.1.2. Dailės reiškinių pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Pastebėtų piešybinių reiškinių fiksavimo dienoraščiai; nupieštų reiškinių / įvykių / objektų aprašai; piešinių dienoraščių pristatymas klasėje (bent kartą per savaitę). Lankytų parodų / stebėtų dailės kūrinių aptarimas ir aprašymas piešybiniu aspektu. Piešimo priemonių ir sąvokų žodynėlis (linijinis piešinys, toniniai skirtumai, refleksas, šešelis, formos apimtis, štrichas, minkštas–kietas pieštukas, sangvinas, pastelė, toninis popierius, angliukas ir kt.). Klasėje savais žodžiais nusako piešimo kompozicijos būdus; atskiria piešimo technikas dailininkų kūriniuose; per kūrybines praktikas pasirenka ir vaizduoja kraštovaizdžio elementus, architektūros detales, atpažįsta etnografinius daiktus ar kūrinius, juos piešia.

8.1.7.1.3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

Kūrybinio džiaugsmo raiška. Piešimas įvairiomis technikomis ir priemonėmis. Mintinas eskizavimas, laiko kriterijų suvokimas, greita pagava, žaibo piešiniai. Vaizdavimo patirtis eksperimentuojant: pozityvinio ir negatyvinio vaizdavimo būdai, tamsaus ar šviesaus popieriaus lapo pasirinkimas. Motorinių judesių lavinimas naudojant įvairias technikas ir technologijas: džiovinti, fiksuoti, apipavidalinti eskizą. Eskizuoja laisvai pasirinkdami piešiamus objektus, popieriaus spalvą, formatą, kuria kompozicijas pritaikydami piešimo technikas.

8.1.7.2. 8 klasėje:

8.1.7.2.1. Dailės priemonių pažinimas ir praktika:

Piešia daiktus ir jų grupes laikydamiesi kompozicijos elementų išdėstymo būdų: objektai ant horizontalės, objektai horizontalės atžvilgiu, išdėstyti statmenai, objektų padėtis nevienoda (įvairiais kampais pasukti daiktai); nustato piešiamų objektų vietą erdvėje, atpažįsta išorines ir vidines negatyvias formas; piešia geometrinių figūrų struktūrinius piešinius, perteikia erdvės įspūdį pasitelkdami apšvietimą, taiko linijinės ir erdvinės perspektyvos dėsnius; erdvines formas vaizduoja remdamiesi geometrinių formų vaizdavimo principais (nustatomi objekto taškai erdvėje, radialiniai taškai, erdviniai ryšiai, struktūrinis supaprastinimas, linijinė perspektyva).

8.1.7.2.2. Dailės pažinimas ir raiška sociokultūrinėje aplinkoje:

Vertindami, analizuodami dailės kūrinius suvokia piešimo naudą ir vertę pasaulio dailininkų kūryboje. Dailės istorijos kontekste susipažįsta su epochų piešimo stiliais. Naudojasi piešimo sąvokomis. Laisvai eskizuoja įvairiomis piešimo priemonėmis, kuria kompozicijas, fiksuoja kūrybines idėjas. Dalyvauja parodose su savo kūryba ir mokykloje ir už jos ribų. Atpažįsta šalies kultūrinius–meninius pasireiškimus įvairiose pasaulio lokacijose.

8.1.7.2.3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika:

Eskizuoja laisvai pasirinkdami piešiamus objektus; popieriaus spalvą, formatą, kuria kompozicijas pritaikydami piešimo technikas. Piešia parengiamuosius piešinius būsимoms kompozicijoms. Fiksuoja savo būsimų kūrinių sumanymus ir idėjas. Eskizuodami atsirenka labiausiai vykusius kompozicijos variantus. Piešdami eskizus perteikia aplinkos įvairovę, fiksuodami ją pajunta kūrybinį džiaugsmą. Galiausiai patiria piešimo teikiamas galimybes.

8.1.8. Vertinimas:

8.1.8.1. 5–7 klasėje:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Stebi aplinką ir vaizduoja objektų formas, dydžius pasirinkdamas paprastas ir sudėtingesnes piešimo priemones ir technikas. Valdo nedidelę toninę skalę. Gerai komponuoja piešiamus daiktus lape.	Geba susikaupti, atidžiai ir dėmesingai stebėti aplinką, daiktus ir reiškinius. Vaizduoja būdingas objektų formas, dydžius, detales, perteikia charakterį, kontrastus. Kūrybiniams sumanymams įgyvendinti taiko visas išmoktas piešimo technikas ir išbandytas priemones. Skiria piešiamų objektų charakterius.	Susidomėjęs stebi aplinką, vaizduoja objektus plokštumoje, atkartoja formas, detales, perteikia charakterį. Siūlo idėjas, vaizdavimo motyvus. Kūrybiniams sumanymams perteikti išradingai naudoja įvairias piešimo technikas bei priemones. Pasitelkdamas kontrastus ir niuansus perteikia piešiamo objekto įspūdį. Išradingai komponuoja objektus lape.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		

Stebi mokytojo pasiūlytus dailės kūrinius ar aplinkos objektus, savais žodžiais nusako kūrinių piešybinius bruožus, įspūdį bei nuotaiką. Fragmentiškai pildo piešimo dienoraštį. Analizuoja savo ir kitų mokinių kūrybą.	Noriai stebi dailės kūrinius, savais žodžiais apibūdina menines ir piešybines raškos priemones, atlikimo technikas. Vartodamas paprastas dailės sąvokas nusako kūrybinius sumanymus. Nuosekliai pildo piešimo dienoraštį. Formuluoja individualų požiūrį į kūrinius.	Domisi dailės kūrinių. Nusako meninės raškos principus, improvizuoja dailės kūrinių temomis. Vartodamas paprastas dailės sąvokas nusako kūrinių nuotaiką ir įspūdį. Nuosekliai ir savarankiškai pildo piešimo dienoraštį. Vartoja piešimo sąvokas. Atpažįsta nacionalinius požymius Lietuvos dailėje.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Eskizuoja pasirinkdamas p aprastas piešimo ir eskizų priemones ir technikas. Laiku atlieka užduotis. Planuoja laiką.	Kūrybiniams sumanymams įgyvendinti taiko visas išmoktas piešimo ir eskizų technikas ir išbandytas priemones. Motyvuoja save, kad kiekybė turi peraugti į kokybę. Visada pasiruošia ir gerai prižiūri eskizavimui skirtus įrankius. Ieško, kaip skirtingai perteikti įvairias gamtos nuotaikas. Eskizuoja ne tik mokyklos aplinkoje.	Kūrybiniams sumanymams perteikti išradingai naudoja įvairias piešimo ir eskizų technikas bei priemones. Moka vertinti savo pasiektus rezultatus. Prognozuoja būsimus rezultatus. Kruopščiai paiso technologinių reikalavimų ir suvokia jų įtakos svarbą galutiniam rezultatui. Drąsiai imasi neišbandytų piešimo technikų. Derina racionalų ir emocionalų piešimą. Dalyvauja eskizų ir piešinių parodose.

8.1.8.2. 8 klasėje:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Komponuoja popieriaus lape piešiamus objektus. Naudoja įvairias piešimo priemones, piešia geometrines formas, pritaiko piešiant kitas erdvines formas. Pasitelkę įvairius tonus perteikia apimtinę formą. Eskizuoja aplinką.	Įvairiais būdais komponuoja piešiamus objektus. Naudoja įgytas teorines žinias ir pritaiko piešimo praktikoje. Piešiant interpretuoja ir savitai perteikia piešiamų objektų charakterį, proporcijas, erdvės įspūdį. Taiko piešimo priemones kūrybiniams sumanymams reikšti.	Laisvai taiko komponavimo principus piešdami objektus. Savarankiškai piešia bei pritaiko įgytas piešimo teorines žinias. Nuosekliai siekia aukštų rezultatų, domisi papildoma medžiaga. Naudoja įvairias piešimo priemones bei technikas, jas jungia, eksperimentuoja. Atpažįsta geometrines struktūras piešiamuose objektuose. Pasitelkę tonus ir niuansus išgauna erdvės įspūdį piešiniuose. Taiko piešimo priemones kūrybiniams sumanymams reikšti.
2. Dailės pažinimas ir raška sociokultūrinėje aplinkoje.		
Žino piešimo pavyzdžių tarp	Atpažįsta ir skiria piešimo	Domisi piešimo teorija ir naudoja

dailės kūrinių. Atpažįsta piešimo elementus dailės kūriniuose.	technikas dailės kūriniuose. Paaikškina kūrinių piešybinius elementus. Vartoja piešimo sąvokas, apibūdina piešinių atlikimo technikas.	savo praktikoje. Suvokia kūrinių meninę vertę ir motyvuotai siekia įtvirtinti žinias savo piešiniuose ir kūryboje. Atpažįsta dailės kūriniuose piešybinius elementus ir analizuoja.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Žino ir naudoja pagrindines techninės raškos priemones. Gilina eskizavimo įgūdžius. Teisingai pasirenka išraiškos priemones duotai temai.	Gilina įgytus eskizavimo įgūdžius. Kūrybiškai plėtoja atlikimo technikų galimybes, improvizuoja, laisvai kuria jų derinius. Gera kopijuoja senų meistrų piešimo braižą ir perteikia eskizavimo stilių.	Savarankiškai siekia profesionalumo. Puikiai naudoja ir pažįsta eskizavimo technikas. Kuria kelias to paties motyvo piešimo nuotakas. Geba netradiciškai taikyti apšvietimo ir formos perteikimo būdus.

8.2. Dailės ir architektūros istorijos dalykas. Dailės ir architektūros istorijos dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems 5–8 klasių mokiniams.

8.2.1. Dailės ir architektūros istorijos dalyko paskirtis: sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui susipažinti su dailės ir architektūros reiškinių įvairove, tyrinėti ir estetiškai vertinti savąją aplinką, susipažinti su istoriniais meno laikotarpiais ir regioninėmis kultūromis chronologine tvarka. Sistemingai ir nuosekliai plėtojama mokinių dailės kalbos pažinimo, suvokimo ir analizės patirtis bei gebėjimai.

8.2.2. Dalyko tikslas:

8.2.2.1. Ugdyti mokinių vaizduojamosios ir taikomosios dailės, architektūros analizės ir vertinimo gebėjimus, istorinį ir kritinį mąstymą, sąmoningą požiūrį į senųjų epochų ir šiuolaikinius meno reiškinius.

8.2.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

8.2.3.1. susipažintų su meno rūšių įvairove ir jų ypatumais, skirtingomis dailės technikomis ir technologijomis;

8.2.3.2. ugdytųsi gebėjimą skirti pagrindines dailės rūšis, šakas ir jas apibūdinti, mokytųsi klasifikuoti dailės kūrinius pagal žanrus;

8.2.3.3. susipažintų su akmens amžiaus, Mesopotamijos, Egipto, Antikos, Viduramžių epochos bei Renesanso iškiliausiais ir būdingiausiais kūrinių;

8.2.3.4. mokytųsi tyrinėti, analizuoti, lyginti, vertinti dailės istorijos ir architektūros kūrinius, priklausančius įvairioms istorinėms epochoms ir kultūroms;

8.2.3.5. plėtotų dailės sąvokų ir terminų žodyną, mokytųsi taisyklingai jį vartoti;

8.2.3.6. įvairiuose šaltiniuose ieškotų informacijos apie dailės muziejus ir galerijas, eksponuojamus kūrinius.

8.2.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

8.2.4.1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.

8.2.4.2. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

8.2.5. Didaktinės nuostatos.

8.2.5.1. Dailės ir architektūros istorijos turinys atskleidžiamas remiantis diachronijos ir sinchronijos principais, trimis dailėtyros aspektais – meno istorijos, meno teorijos bei kritikos – ir apima atskirus meno raidos etapus, raidos mokymas(is) remiasi lyginamosios analizės metodu.

8.2.5.2. Mokymo procesas vyksta klasėje ir muziejuose.

8.2.5.3. Mokymasis grindžiamas mokomųjų dalykų – lietuvių kalbos, istorijos, anglų kalbos ir kt. – dalykų integracija.

8.2.5.4. Pamokoje naudojami demonstravimo, klausinėjimo, mokymosi bendradarbiaujant mokymo(si) metodai, parenkami pagal pamokos tikslus, turinį, mokinių gebėjimus. Mokomosios užduotys atliekamos individualiai ir grupėmis. Siekiama, kad pažintis su dailės ir architektūros istorija vyktų įvairiomis formomis: pasakojimas, demonstravimas, iliustravimas, stebėjimas, diskusijos, rašiniai, kūrybinės pratybos, grafiniai darbai ir kt.

8.2.5.5. Puoselėjama palanki kūrybai ir mokymuisi aplinka, skatinanti mokinių mokymosi motyvaciją, meninę išvalgą. Stebėdami, lygindami ir interpretuodami aplinkinį pasaulį, turtindami estetinius įspūdžius mokiniai ugdo estetiško suvokimo, vertinimo ir interpretavimo gebėjimus.

8.2.5.6. Veikla organizuojama taip, kad mokiniai mokytųsi naudotis įvairiais informaciniais šaltiniais (knygomis, enciklopedijomis, internetinėmis duomenų bazėmis, kultūrine žiniasklaida). Siekiama ugdyti mokinių kritinį mąstymą, gebėjimą argumentuoti, ieškoti, pasirinkti ir vertinti informaciją.

8.2.5.7. Mokinių pasiekimai nustatomi įvertinant individualių užduočių atlikimą, jų mokėjimą identifikuoti, analizuoti ir vertinti dailės kūrinius žodžiu ar raštu. Taikomas diagnostinis bei apibendrinantis vertinimo būdai. Diagnostinis vertinimas taikomas, kai apžvelgiami mokinių atskirų pusmečio užduočių (praktinės užduotys, teminiai darbai, kūrinių, parodų aprašymai) pasiekimai, jų įgyvendinimo rezultatai, nustatoma įdėto darbo bei pasiekimų atitiktis ar neatitiktis mokykloje priimtiems kriterijams. Apibendrinamasis vertinimas vyksta kiekvieno pusmečio pabaigoje.

8.2.6. Mokinių pasiekimai:

8.2.6.1. 5–7 klasėje:

1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.	
Nuostatos. Domėtis dailė ir palankiai vertinti savo, draugų ir dailininkų kūrybą. Stengtis kultūringai ir tolerantiškai išsakyti savo nuomonę. Būti smalsiam ir ieškoti informacijos apie dailės kūrinius. Domėtis savo ir kitų kraštų dailė ir tradicijomis. Esminis gebėjimas. Stebėti, analizuoti ir vertinti tradicinius bei šiuolaikinius meninės kalbos reiškinius.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Vartojant paprastas dailės sąvokas analizuoti ir vertinti meninius profesionaliosios dailės kūrinių ir tautodailės bruožus.	1.1.1. Tyrinėti ir skirti raiškos pobūdį: grafinė (esklas, piešinys, gratažas, atspaudas), tapybinė (tapyba guašu, vandeniniais dažais, aplikacija ir kt.), erdvinė-skulptūrinė (lipdyba iš molio, popieriaus plastika ir kt.) raiška. 1.1.2. Skirti pagrindinius dailės žanrus (peizažas, natūrmortas, portretas, autoportretas, buitinis ir istorinis). 1.1.3. Įsisiūreiti ir nusakyti dailės, tautodailės kūrinių meninius bruožus (spalvų derinius, formų ir kompozicijos ypatumus: simetriška ar nesimetriška, linijų ir dėmių ritmas, simbolių reikšmės, atlikimo technika).
1.2. Apibūdinti menines artimiausios aplinkos architektūros objektus ypatybes.	1.2.1. Įsisiūreiti į senuosius ir šiuolaikinius architektūros objektus ir įvardyti pastatų paskirtį (pvz., pilis, bažnyčia, visuomeniniai, gyvenamieji

	pastatai ir kt.).
1.3. Apibūdinti lankytų muziejų ir parodų kūrinius ir ekspozicijas.	1.3.1. Vartojant paprastas dailės sąvokas (dailė, tapyba, grafika, portretas, autoportretas, skulptūra, keramika ir kt.) pasakoti apie lankytų muziejų ir parodų ekspozicijas.
1.4. Ieškoti informacijos internete ar spausdintuose leidiniuose.	1.4.1. Pasirinkti reikšminius žodžius informacijos paieškai ir rasti informacijos apie aptartus dailės kūrinius.
1.5. Įžvelgti dailės palikime meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą.	1.5.1. Nurodyti esminius senųjų civilizacijų ir antikos meno raidos etapus, mokėti juos atpažinti ir skirti. 1.5.2. Taisyklingai vartoti šių epochų meno raidai būdingus architektūros, vaizduojamosios ir taikomosios dailės terminus.
2. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Pastebėti artimiausios aplinkos pokyčius ir estetinius reiškinius, susijusius su žmogaus veikla. Domėtis savo ir kitų kraštų kultūrinėmis tradicijomis, jas gerbti ir saugoti. Gerbti kultūros paveldą ir suvokti jo išsaugojimo svarbą. Esminis gebėjimas. Pastebėti, apibūdinti ir vertinti dailės pasireiškimą savo aplinkoje ir eksponuoti savo kūrybą kitiems.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pastebėti ir apibūdinti dailės reiškinius kasdienėje aplinkoje ir žmogaus veikloje. Tyrinėti artimiausios aplinkos kultūros paminklų vertę, etnokultūrinės vietos bendruomenės tradicijas ir papročius.	2.1.1. Nurodyti, kokie daiktai ir pastatai buvo kuriami senovėje, kokie kuriami dabar įvairiuose kraštuose, kokia jų paskirtis ir formos, kokios naudojamos medžiagos. 2.1.2. Išvardyti artimiausios aplinkos kultūros paminklus, savais žodžiais papasakoti apie vietos bendruomenės kultūros tradicijas.

8.2.6.2. 8 klasėje:

1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.	
Nuostatos. Domėtis meno istorija kaip galimybe geriau pažinti pasaulį. Perprasti Viduramžių ir Renesanso meninės kūrybos principus. Vertinti ieškojimus skirtingose dailės šakose. Esminis gebėjimas. Meno kūrinių bei meno istorijos reiškinių sinchronizavimas ir diachronija.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Atpažinti dailės palikime meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą.	1.1.1. Nurodyti esminius viduramžių ir Renesanso meno raidos etapus, mokėti juos atpažinti ir skirti, atpažinti antikinio meno paveldo įtaką. 1.1.2. Taisyklingai vartoti meno raidai būdingus architektūros, vaizduojamosios bei taikomosios dailės terminus.
1.2. Remiantis meno suvokimo principais atskleisti epochos ypatumus.	1.2.1. Įvardyti skirtingų epochų meninės raiškos priemones, stiliaus bei žanro savybes.
1.3. Atskleisti meno kūrinio vidinę struktūrą, išskirti problematiką ir suvokti kūrinio prasmę.	1.3.1. Analizuoti ir sinchronizuoti atskirus šių istorinių laikotarpių darbus: apibūdinti kūrinio formą, turinį, technines ir atlikimo savybes.

1.4. Atsleisti skirtingų dailės šakų – tapybos, skulptūros, grafikos ir taikomosios dailės (dizaino) – raidos ypatumus skirtingose epochose.	1.4.1. Analizuoti kūrinius vertinant tik tam tikrai dailės šakai būdingas savybes.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti dailės reikšmę įvairiose gyvenimo srityse kaip prielaidą skleisti kolektyvinei patirčiai. Pastebėti artimiausios aplinkos estetinius reiškinius, susijusius su žmogaus veikla. Esminis gebėjimas. Analizuoti ir vertinti meno reikšmę asmens ir visuomenės gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pastebėti ir atpažinti meninės veiklos reiškinius kasdienėje aplinkoje ir socialiniame kultūriniame gyvenime.	2.1.1. Įvardyti kultūrinės veiklos poveikį gyvenamajai aplinkai. 2.1.2. Atlikti tiriamąjį darbą – atpažinti atskirų epochų architektūros statinius (arba dailės kūrinius muziejuje), išskirti būdingas detales piešiniais, parengti aprašą.
2.2. Aprašyti matytą kultūrinį renginį pagal nurodytus reikalavimus.	2.2.1. Atrinkti ir apibendrinti informaciją apie matytą renginį. 2.2.2. Vertinti minėtą renginį ir savo išvadas kritiškai palyginti su kitomis nuomonėmis.
2.3. Dalyvauti artimiausios aplinkos – klasės, mokyklos – menotyrinės veiklos sklaidoje.	2.3.1. Paašškinti kultūrinės žiniasklaidos funkcionavimą, jos svarbą visuomenės gyvenimui.

8.2.7. Turinio apimtis:

8.2.7.1. 5–7 klasėje:

8.2.7.1.1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas. Skirtingų meno šakų (literatūros, muzikos, kino, teatro, šokio) specifika ir jų sąveikos su daile ir architektūra. Dailės raiškos priemonių (linija, dėmė, spalva, forma, kompozicija, ritmas) savybės, panaudojimo galimybės, sukeliama įspūdis. Vaizduojamosios ir taikomosios dailės rūšys; jų techniką, raišką apibūdinančios sąvokos. Dailės kūrinių žanrų plėtojimas klasikinėje, modernioje ir šiuolaikinėje dailėje. Lietuvos, Europos ir pasaulio profesionaliosios dailės pavyzdžiai. Lietuvių tautodailės ir kitų šalių tautodailės panašumai ir skirtumai. Mokyti dailės istorijos pradedama senųjų civilizacijų (Mesopotamijos ir Egipto) ir baigiama Antikos epochos daile ir architektūra. Analizuodami ir interpretuodami kūrinių pavyzdžius mokiniai mokosi kritiškai mąstyti ir suvokti kontekstą, atlikti tiriamąjį uždutį. Gilinamos žinios apie senųjų civilizacijų dailės ir architektūros palikimą, gautos iš bendrojo istorijos kurso. Akcentuojami architektūriniai konstrukcijos, dailės technologijų ir dailės raiškos kanono aspektai (stilizavimas, dekoratyvumas, sąlyginis vaizdavimas). Mokiniai susipažįsta su antikos (Roma ir Graikija) architektūros konstrukcijomis, orderių funkcija, menine išraiška; Graikijos vaizduojamosios dailės srityje mokiniai analizuoja skulptūros menines problemas (proporcijų, judėjimo, kompozicijos (kontrapostas). Romos vaizduojamosios dailės temose išryškinamas realistinio skulptūrinio portreto suklestėjimas, jo santykis su graikų skulptūra ir originalūs bruožai. Antikos tapybos srityje nagrinėjami vazų tapybos evoliucija, perspektyvos atradimas bei taikomosios ir vaizduojamosios dailės derinimo klausimai.

8.2.7.1.2. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Aiškinamasi dailės kūrinių įkvėpimo šaltiniai; dailės kūrinių eksponavimo erdvės ir jų ypatumai; lankomi artimiausi muziejai, galerijos, parodų salės; aptariami priešistorinės, senųjų civilizacijų dailės panašumai su Žemės, gatvės menu.

8.2.7.2. 8 klasėje:

8.2.7.2.1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas. Pradedama pažintis su architektūros ir dailės paveldu, kurio pavyzdžius mokiniai gali matyti savo aplinkoje – Viduramžiais ir Renesansu. Integruojant dailės šakos dalyką, kreipiamas dėmesys į skirtingų dailės šakų – tapybos, skulptūros, grafikos ir taikomosios dailės – specifinių raiškos priemonių raidą Viduramžių ir Renesanso epochose, jų panaudojimą šiuolaikiniame dizaine. Bizantijos meno kurse susipažįstama su krikščionių kultinės architektūros raida, tapybos kanono ypatumais, Bizantijos meno poveikiu Kaukazo bei Pietryčių ir Rytų Europos tautų menui. Aptariama liturginiam pasakojimui paklūstančios dailės raiškos specifika. Vakarų Europos ankstyvųjų viduramžių mene išskiriama knygų meno sritis. Romanikos mene mokiniai supažindinami su naujų architektūros formų atsiradimo priežastimis, konstrukcijomis; aptariama architektūros santykis su skulptūra. Gotikos dailė ir architektūra. Mokiniai susipažįsta su gotikinės atraminės karkasinės sistemos novatoriškumu, jos funkcija bei gotikinių formų variantais Europoje ir Vakarų Europos šalyse. Nagrinėjant gotikinę skulptūrą atskleidžiamas naujas sintezės su architektūra pobūdis, realistinių tendencijų joje stiprėjimas. Tapyboje išryškinama monumentaliosios tapybos, vitražo raiškos priemonių poveikis žiūrovui. Lietuvos gotikos laikotarpio dailės ir architektūros raidoje ieškoma panašumų ir skirtumų su Vakarų Europos gotikos tendencijomis. Renesanso architektūra ir dailė nagrinėjama pagal regionus: Italijos ir Šiaurės Renesanso (Nyderlandų, Vokietijos). Aptiriamos Italijos architektūros naujo urbanistinio planavimo idėjos, architektūros bruožai, kurie turėję poveikį vėlesnių epochų architektūrai. Nagrinėjami iškiliausi skulptūros kūriniai, mokinių pažįstami kaip modeliai dailės mokyklose, analizuojami žymiausi Renesanso tapytojų kūriniai akcentuojant Renesanso dailės naujoves – linijinę, toninę, spalvinę perspektyvas, medžiagiškumo iliuziją, susidomėjimą anatomija. Šiaurės Renesanso tapyba ir nauja vaizduojamosios dailės šaka – spausdintinė grafika, jos atsiradimo priežastys. Renesanso dailės ir architektūros raida Lietuvoje.

8.2.7.2.2. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Religijos įtaka dailės ir architektūros raidai. Artimiausios aplinkos sakralių objektų raiškos aptarimas. Muziejų ekspozicijose ir dailės parodose matytų kūrinių aptarimai, dailės rūšies, šakos ir žanro nustatymas, apibūdinamos svarbiausios meninės raiškos priemonės. Įvairių epochų grožio idealo ir harmonijos samprata, palyginimai su šiuolaikinės visuomenės vertybėmis ir jų atspindžiais mene. Artimiausioje aplinkoje vykstančių meno reiškinių aptarimas, dailininkų kūryba, inovacijos.

8.2.8. Vertinimas:

8.2.8.1. 5–7 klasėje:

Vertinimo lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės kūrinių stebėjimas, interpretavimas ir vertinimas.		
Tyrinėja meninės mokytojo nurodytų dailės ir tautodailės kūrinių ypatybes, palygina su kitų menų raiškos priemonėmis. Stebi ir savais žodžiais apibūdina mokytojo nurodytų artimiausios aplinkos objektų vizualiąsias ypatybes. Vartodamas paprastas dailės sąvokas išvardija lankytojų muziejų ir parodų ekspozicijų turinį.	Tolerantiškai vertina savo ir draugų kūrybinius sumanymus. Vartodamas paprastas dailės sąvokas apibūdina profesionaliosios dailės ir tautodailės meninius bruožus, palygina su kitų menų raiškos priemonėmis. Apibūdina artimiausios aplinkos architektūros, dailės objektų estetiškas ypatybes, vartodamas tinkamas sąvokas aptaria	Pasako originalių pastebėjimų analizuodamas ir vertindamas savo ir draugų kūrybinius sumanymus. Domisi dailės ir vartodamas tinkamas dailės sąvokas analizuoja profesionaliosios dailės ir tautodailės meninius bruožus, palygina su kitų menų raiškos priemonėmis. Domisi artimiausios aplinkos architektūros, dailės paminklų estetinėmis ypatybėmis,

Vartodamas paprastas dailės sąvokas vertina pirmųjų istorinių epochų būdingiausius meno pavyzdžius, jų savybes, nusako stebimų dailės kūrinių rūšis, žanrus, apibūdina pagrindines raiškos priemonės.	meninę ir istorinę jų vertę. Išvardija ir apibūdina lankytų muziejų ir parodų ekspozicijų turinį. Pagal aptartus kriterijus vertina pirmųjų istorinių epochų ir meninių stilių architektūros objektus, vaizduojamosios ir taikomosios dekoratyvinės dailės kūrinius.	vartodamas tinkamas sąvokas apibūdina meninę ir istorinę jų vertę. Įsimena ir atpažįsta muziejuose ir parodose matytus dailės kūrinius, pasako jų dailės rūšį ir žanrą. Atpažįsta ir įsimena iškiliausius senųjų istorinių epochų ir meninių stilių architektūros objektų, vaizduojamosios ir taikomosios dekoratyvinės dailės kūrinius, savarankiškai juos vertina.
---	--	--

2. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Savais žodžiais apibūdina mokytojo nurodytus artimiausios aplinkos dailės reiškinius, gamtos ir kultūros paminklus.	Išvardija artimiausios aplinkos dailės reiškinius, artimiausios aplinkos kultūros paminklus, savais žodžiais pasakoja apie vietos bendruomenės pastangas juos puoselėti, aktyviai įtraukti į visuomenės gyvenimą. Domisi vietos tradicijomis ir papročiais.	Domisi artimiausios aplinkos dailės reiškiniais, pasakoja apie vietos kultūros objektų vertę. Paaiškina, kodėl reikia saugoti paveldą. Išsako originalių pastebėjimų lygindamas vietos ir kitų kraštų tradicijas ir papročius, atpažįsta šiuolaikines tradicijų interpretacijas.
---	---	--

8.2.8.2. 8 klasėje:

Vertinimo lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės kūrinių stebėjimas, interpretavimas ir vertinimas.		
Stebi ir vartodamas paprastas dailės sąvokas apibūdina mokytojo nurodytus architektūros objektus, vaizduojamosios ir taikomosios dekoratyvinės dailės kūrinius. Vartodamas paprastas dailės sąvokas vertina istorinių epochų būdingiausius meno pavyzdžius, jų savybes, nusako stebimų dailės kūrinių rūšis, žanrus, apibūdina pagrindines raiškos priemonės.	Pagal aptartus kriterijus vertina įvairių epochų ir meninių stilių architektūros objektus, vaizduojamosios ir taikomosios dekoratyvinės dailės kūrinius, savo ir draugų kūrybines interpretacijas. Skiria ir išvardija muziejų ekspozicijose ir dailės parodose matytų kūrinių rūšis, žanrus ir svarbiausias raiškos priemonės.	Atpažįsta ir įsimena iškiliausius įvairių epochų ir meninių stilių architektūros objektų, vaizduojamosios ir taikomosios dekoratyvinės dailės kūrinius, savarankiškai juos vertina, pasako originalių minčių aptardamas savo ir draugų kūrybines interpretacijas. Atpažįsta ir išvardija muziejų ekspozicijose ir dailės parodose matytų kūrinių rūšis, dailės šakas, žanrus ir labiausiai sudominusias raiškos priemonės.
2. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Savais žodžiais apibūdina mokytojo nurodytus dailės reiškinius, paaiškina jų poveikį.	Pagal aptartus kriterijus vertina įvairių epochų, kultūrų ir dabarties grožio idealus. Apibūdina vietos architektūros	Savarankiškai vertina įvairių epochų, kultūrų ir dabarties grožio idealus. Domisi vietos architektūra ir apibūdina jos

	bruožus. Išsako savo nuomonę apie meno poveikį.	vertingumą. Išsako savitą nuomonę apie artimiausios aplinkos meno reiškinius ir jų poveikį.
--	---	---

8.3. Dailės raiškos dalykas. Dailės raiškos dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems 5–8 klasių mokiniams. 5–6 klasėse jį sudaro spalvininkystės ir lipdybos moduliai, 7 klasėje – spalvininkystės ir keramikos pagrindų moduliai, 8-oje klasėje – spalvininkystės modulis.

8.3.1. Dailės raiškos dalykas skirtas sudaryti mokiniams sąlygas ugdyti esminius dailės gebėjimus, įgyti spalvinės raiškos patirties, susipažinti su vaizduojamąja, taikomąja ir liaudies daile, šiuolaikiniais vizualiaisiais menais (spalvininkystės modulis), ugdyti plėtoti erdvinės–tūrinės aplinkos ir formos suvokimą ir meninės raiškos galimybes (lipdybos modulis). Keramikos modulis skirtas užtikrinti mokiniams kuo didesnes keramikos meno pažinimo ir saviraiškos galimybes pagal individualią patirtį, poreikius ir gabumus. Spalvininkystės modulis skirtas plėtoti spalvinio suvokimo ir spalvinės kompozicinės raiškos įgūdžius ir lavinti gebėjimus sąmoningai ar intuityviai naudoti įvairius spalvinius – kompozicinius sprendimus meninėje kūryboje.

8.3.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams ugdytis gebėjimus regimą pasaulį vaizduoti spalvinėmis raiškos priemonėmis, puoselėti jų kūrybiškumą mokantis vizualinės plastinės kalbos, vystyti kūrybos proceso suvokimą (spalvininkystės modulis) ir plėtoti mokinių pažintį su erdvinio meno pasauliu, ugdyti sąmoningą požiūrį į meninį erdvinį paveldą – klasikinį ir dabarties meną, liaudies meną, ugdyti mokinių meninę, estetinę ir erdvinę kompetenciją, įtvirtinti naujai atrastus meninius potyrius, stiprinti pasitikėjimą savo kūrybiniais sugebėjimais (lipdybos modulis), sudaryti sąlygas mokiniams tikslingai lavinti kūrybinius gebėjimus išreiškiant menines idėjas keramikos meno forma, įgyti praktinių funkcionalaus ar dekoratyvaus dirbinio lipdymo įgūdžių, atitinkančių šiuolaikinę technologijų ir kultūros lygį (keramikos modulis). Siekiama ugdyti spalvinių sprendimų kultūrą, spalvų derinimo, jungimo į visumą gebėjimus (kolorito valdymas). Suvokti spalvinių sprendimų ir kūrybiško panaudojimo naudą dailės kūriniuose, kituose menuose ir ne meno srityse.

8.3.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

8.3.3.1. mokytusi spalvinės raiškos, pagrindinių tapybos technikų ir technologijų, ugdytų gebėjimus, leidžiančius suprasti naudojamų medžiagų galimybes. Gebėtų maišydami spalvas išgauti kuo platesnę spalvų skalę, derintų tiek atviras spalvas, tiek formuotų subtilių niuansuotą kūrinių spalvinį sprendimą, tinkamai naudotų dažų ir kitų medžiagų savybes;

8.3.3.2. įgytų gebėjimų tikslingai pasirinkti keramikos raiškos priemones ir kūrybiškai realizuoti menines idėjas; vertintų ir įsivertintų savo darbus skulptūros apvalumo, plokštumo, stabilumo, dinamikos požiūriu;

8.3.3.3. nuo savaiminės erdvinės raiškos palaipsniui pereitų prie motyvuotos. Domėtusi medžiagų ir įrankių galimybėmis, vystytų motorinius įgūdžius;

8.3.3.4. savitai matytų supančią aplinką, stebėtų, lygintų, interpretuotų spalvą, keramikos formą, mokėtų apibendrinti, kurti abstrahuotas kompozicijas;

8.3.3.5. pritaikytų individualius spalvinės ar keramikos raiškos ir pažinimo gebėjimus ir įgūdžius meniniuose projektuose;

8.3.3.6. susipažintų su įvairių epochų, stilių, meno judėjimų spalvų, keramikos formos naudojimo dailės kūriniuose ir kituose menuose pavyzdžiais. Suprastų spalvos kaip simbolio reikšmę mene, kultūroje, religijose. Žinotų kai kurias spalvų teorijas (J. W. Goethe, V. Kandinsky), susipažintų su fiziko I. Niutono atradimu (spalvų spektro gavimas).

8.3.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

8.3.4.1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.

8.3.4.2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

8.3.5. Didaktinės nuostatos:

8.3.5.1. Spalvininkystė yra kūrybinis spalvų pažinimo kelias, kuriuo einant, įvairiomis spalvos raiškos, tono, linijos, ritmo ir kompozicijos priemonėmis – sukurama vientisa, harmoninga ar sąmoningai aštri kūrinio visuma. Spalvininkystės modulis integruojamas su literatūra, istorija, geografijos, biologijos, muzika, teatru. Siekiama supažindinti mokinius su Lietuvos klasikiniu ir tautodailės meno palikimu (spalvų deriniai, spalvinė visuma, spalvinė nuotaika). Mokiniai supažindinami su pagrindinėmis spalvinės raiškos technikomis, dažų savybėmis bei dailės priemonėmis. Sukuriama motyvuojanti, atvira vaiko sumanymams atmosfera.

8.3.5.2. Palanki aplinka lipdybai sukurama naudojant amžiaus grupę atitinkančias medžiagas ir technikas (kokybišką spalvotą plastiliną, lengvai formuojamą natūralų vašką, iš anksto paruoštą tinkamo riebumo ir drėgnumo molį, kiekvienam lengvai prieinamas konstravimo detales, degtukus). Daug dėmesio skiriama paprastų lipdymo įrankiams gaminti (iš minkšto metalo iškalti ir iš medžio išdrožti „stekai“), paprastiems elektriniams įrankiams, klijų pistoletams, akumuliatorinių suktuvams naudoti. Naudojamos tradiciškai skulptūroje naudojamos medžiagos ir kasdienės perdirbamos medžiagos.

8.3.5.3. Mokymo procesas vyksta dailės klasėse, gamtoje, mokyklos ir miesto muziejuose. Mokiniai naudojami informacijos šaltiniais internete, dailės albumais bibliotekoje, dalyvauja edukacinėse parodose, pažintinėse išvykose į kultūrinio paveldo vietas, vasaros praktikos metu, mieste, susitikimuose su dailininkais, kalendorinėse šventėse, klasės, mokyklos renginiuose ir meniniuose projektuose.

8.3.5.4. Keramikos modulio metu siekiama skatinti domėjimąsi tautos kultūros paveldu, keramikos tradicijomis, stiprinti mokinių mokymosi motyvą per kūrybinę praktinę raišką suteikiant profesionaliosios keramikos praktinių ir technologinių žinių, išlaikomi glaudūs integraciniai ryšiai su kitomis ugdymo sritimis ir dalykais; taikomi aktyvūs mokymo metodai, diferencijuojamos užduotys, skatinančios mokinių saviraišką ir individualius kūrybinius ieškojimus.

8.3.5.5. Skatinant naujovių ir eksperimento drąsą, mokiniai supažindinami su pagrindinėmis mokslo žiniomis apie spalvą, moderniąją ir šiuolaikinę – eksperimentinę spalvos raišką mene.

8.3.5.6. Mokinių pasiekimai vertinami atsižvelgiant į daromą asmeninę pažangą ir kūrybinių užduočių atitiktį sutarties vertinimo kriterijams. Ugdymo proceso metu taikomas formuojamasis vertinimas, grupinės diskusijos, skiriama laiko mokinių darbams aptarti, įsivertinti. Pusmečio pabaigoje mokinių darbai pateikiami peržiūrai ir vertinami apibendrinamuoju būdu.

8.3.6. Mokinių pasiekimai:

8.3.6.1. Spalvininkystės modulis 5–7 klasėse:

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostata. Siekti pažinti spalvinės išraiškos priemonių įvairovę per praktinę meninę veiklą, pagrįstą dailės kūrinių ir aplinkos stebėjimu, informacijos rinkimu, analize, sinteze, interpretavimu bei eksperimentavimu. Esminis gebėjimas. Orientuotis tapybinių-spalvinių išraiškos priemonių įvairovėje tinkamai jas pasirenkant ir taikant savo kūrybiniuose darbuose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti ir vertinti įvairių epochų ir meninių stilių dailės kūrinius, palyginti dailės raiškos priemones,	1.1.1. Atpažinti aplinkoje ir istoriniuose šaltiniuose meninės išraiškos priemones. Atpažinti ir kūrybiškai panaudoti spalvinius įvairių civilizacijų ir tautų kultūrų

panaudoti kūryboje.	ypatumus, savitai interpretuoti spalvinį dekorą tapant figūrines ir abstrakčias kompozicijas.
1.2. Ieškoti, analizuoti ir apibendrinti kūrybiniam darbui reikalingą informaciją, interpretuoti, kelti stebėjimu pagrįstas bei spontaniškas vizualias idėjas.	1.2.1. Ieškoti ir rasti informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje. 1.2.2. Rinkti ir fiksuoti (eskizuoti piešiant, tapant, fotografuojant) žmonių, gyvūnų ir augalų atvaizdus, kraštovaizdį, pateikti keletą idėjos sprendimo variantų ar interpretacijų (eskizų). 1.2.3. Spalvomis perteikti nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes.
1.3. Orientuotis spalvinės raiškos priemonių įvairovėje naudojant spalvų niuansus, kontrastus, potėpius, taškus, linijas, dėmes, kontrastus. Taikyti spalvinių santykių, kolorito tipų savybes.	1.3.1. Atsižvelgti į technikų ypatumus ir derinti įvairias meninės išraiškos priemones, eksperimentuoti derinant skirtingus tapymo būdus bei priemones. 1.3.2. Pagrįsti plastinės išraiškos priemonių pasirinkimą.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Stebėti ir vertinti sociokultūrinę aplinką, iškiliausius pasaulio dailės ir tautodailės kūrinius kaip neišsenkantį kūrybinių idėjų šaltinį. Ugdytis pagarbaus dalykinio bendravimo, bendradarbiavimo ir savitarpio supratimo įgūdžius. Esminis gebėjimas. Aptarti ir vertinti atskirus dailės kūrinius ar jų ekspozicijas drąsiai reiškiant savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Įžvelgti kūrybines idėjas artimiausioje aplinkoje ir dailės kūriniuose.	2.1.1. Stebint aplinkos objektus ir dailės kūrinius nusakyti, ką būtų tikslinga pavaizduoti spalvine raiška. 2.1.2. Palyginti gamtos ir žmogaus sukurtų objektų spalvas, jų išraiškingumą.
2.2. Aptarti atskirus dailės kūrinius ar jų ekspozicijas drąsiai reiškiant savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.	2.2.1. Apibūdinti atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį. 2.2.2. Vartojant paprastas dailės sąvokas apibūdinti muziejų ir parodų ekspozicijas, siejant su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais. 2.2.3. Nusakyti profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus.
2.3. Įvertinti savo ir draugų kūrybą, kūrybinio darbo rezultatus.	2.3.1. Vartojant paprastas dailės sąvokas korektiškai išsakyti savo įžvalgas ir pastebėjimus. 2.3.2. Savo ir draugų kūryboje atpažinti socialinį ir kultūrinį kontekstą. 2.3.3. Nusakyti, kaip dailės priemonėmis galima keisti savo aplinką.

8.3.6.2. Spalvininkystės modulis 8 klasėje:

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.
Nuostatos. Kuriant siekti savito, atitinkančio temą spalvinio – kompozicinio sprendimo, eksperimentuoti. Esminis gebėjimas Tikslingai naudoti tonines, spalvines, kompozicines sandaras. Būti dėmesingam

spalvinių santykių darnai ar raiškiam kontrastui.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Kurti meninį vaizdą tikslingai pasirenkant spalvinės – kompozicinės raiškos priemones.	1.1.1. Kūrybiškai naudoti spalvinės raiškos priemones. Esant kūrybiniam sumanymo poreikiui taikyti linijinę perspektyvą ar antiperspektyvą, ritminę spalvinių dėmių, tekstūrų, linijų įvairovę.
1.2. Perteikti sumanytą meninę idėją, nuotaiką įvairiomis spalvos raiškos priemonėmis, technikomis ir spalvinėmis kompozicinėmis sandaromis.	1.2.1. Pritaikyti naujas spalvinės raiškos technikas – koliažą, lipnią juostą, atspaudus, trafaretus, volelius, purškiamus dažus, kurti sudėtingas plokščias kompozicijas erdvėje, dekoratyvias kompozicijas.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Pažinti ryškiausius Lietuvos ir pasaulio dailės kūrinius, meno judėjimus, įtakingiausius dailės istorijoje dailininkus koloristus. Žinoti populiarias pagrindines mokslo žinias apie spalvą. Esminis gebėjimas. Lyginti įvairių laikotarpių spalvinių kompozicinių vertybių sampratą, meno kūrinio spalvinio sprendimo racionalią, intuityvią ar jausminę logiką, sąsajas su šiuolaikiniu menu.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Analizuoti ir vertinti gamtos ir žmogaus sukurtos kultūrinės aplinkos estetinius spalvinius ypatumus bei menų įtaką žmogaus aplinkai. Apibūdinti dailės kūrinių spalvinių sprendimų logiką ir motyvus.	2.1.1. Apibūdinti aplinkoje esančius ir iš informacijos šaltinių žinomus kūrinius, jų spalvinių sprendimų meninę logiką. 2.1.2. Nurodyti žymiausius dailininkus, dailės judėjimus ir aptarti spalvinių sprendimų meninę novatoriškumą ar konservatyvumą. 2.1.3. Palyginti ir aptarti M. K. Čiurlionio ir V. Kandinsky kūrybos novatoriškumą, akcentuojant muzikalumą. 2.1.4. Žinoti populiarias pagrindines mokslo teorijas apie spalvas.
2.2. Pritaikyti savo kūrybinę veiklą mokyklos poreikiams, kartu su muzikais ir baleto mokiniais dalyvauti bendruose renginiuose ir projektuose.	2.2.1. Mokėti dirbti grupėje, integruotai su kitų menų rūšių mokiniais, dalyvauti meniniuose projektuose, konkursuose.

8.3.6.3. Lipdybos modulis 5–6 klasėje:

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostatos. Siekti pažinti erdvinės dailės žanrų, išraiškos priemonių įvairovę per praktinę meninę veiklą, pagrįstą dailės kūrinių ir aplinkos stebėjimu, informacijos rinkimu, analize, sinteze, interpretavimu bei eksperimentavimu. Esminis gebėjimas. Orientuotis lipdymo ir konstravimo priemonių įvairovėje tinkamai jas pasirenkant ir taikant savo kūrybiniuose darbuose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti aplinką, kūrybiniame darbe ją analizuoti ir apibendrinti, kelti stebėjimu pagrįstas erdvinės idėjas lipdybos priemonėmis.	1.1.1. Laisvai modeliuoja figūreles iš vieno gabalo ir su prilipdomomis detalėmis. 1.1.2. Atskleisdamas temą, išryškina siluetą, detales, judesį. 1.1.3. Smulkioms plastilininėms detalėms naudoja vielos karkasą. 1.1.4. Pasidaro figūros proporcijas ir judesį atitinkantį

	karkasą. 1.1.5. Remdamasis natūros stebėjimais, lipdo figūros ir portreto detales. 1.1.6. Tikslingai pasirenka detales, leidžiančias perteikti norimą figūros ar portreto charakterį. 1.1.7. Lipdo judesį, atitinkantį kompozicinį sumanymą. 1.1.8. Darbo atlikimui ieško netradicinių medžiagų.
1.2. Tinkamai pasirinkti sudėtingų erdvių – biomorfinių ir abstrakčių – kompozicijų konstravimo struktūrinius elementus, susiplanuoti darbo etapus.	1.2.1. Sugeba erdvėje konstruoti didelio formato kompozicijas. 1.2.2. Naudoja elementus sustiprinančius kompozicijos stabilumą. 1.2.3. Naudoja sudėtingą atskirų detalių išdėstymo ritmą. 1.2.4. Suranda išraiškingą siluetą. Pastebi savo aplinkoje esančių erdvių struktūrų įvairovę. 1.2.5. Pasirenka savo darbo atlikimui patraukliausią erdvinės struktūros variantą. 1.2.6. Naudoja sudėtingą atskirų detalių išdėstymo ritmą. 1.2.7. Suranda išraiškingą struktūros siluetą. 1.2.8. Naudoja elementus, sustiprinančius struktūros stabilumą.
1.3. Dirbant su kartonu ir popieriumi, tikslingai panaudoti ir išmaniai paslėpti masyvią struktūrą laikančią konstrukciją, eksperimentuoti su siluetu, faktūra.	1.3.1. Pasirenka optimalaus dydžio ir formos dėžutes kompozicijos pagrindui. 1.3.2. Komponuodamas racionaliai užpildo įdubusias kompozicijos vietas popieriaus mase. 1.3.3. Pajungia paviršiaus plastiką charakteriui atskleisti. 1.3.4. Naudoja skirtingas paviršiaus faktūras. 1.3.5. Pasirenka reljefinę kompoziciją atitinkantį motyvą. 1.3.6. Suranda išraiškingą siluetą reljefo fone. 1.3.7. Atlikdamas kompoziciją, skiria kelis reljefo planus. 1.3.8. Pajungia paviršiaus plastiką motyvo charakteriui atskleisti. 1.3.9. Derina savo darbe detales ir visumą.
1.4. Pastebėti, analizuoti, sukomponuoti ir pateikti architektūrinę–landšaftinę kompoziciją naudojant skirtingas medžiagas.	1.4.1. Motyvo pasirinkimas. Renka medžiagą, leidžiančią atskleisti, perteikti erdvinėje kompozicijoje įvairių meninių epochų, mokslo, technikos atradimus. 1.4.2. Naudojasi architektūros motyvais pasirinkdami juos pagal stilių ir laikotarpį. 1.4.3. Kompozicijos pagrindą suformuoja iš sudėtingo reljefo. 1.4.4. Apgalvotai panaudoja konstrukcijai standžias

	(kartoną) ir plastiškas (montavimo putas) medžiagas. 1.4.5. Subtiliai užbaigia paviršiaus ir detalių modeliavimą plastilinu. 1.4.6. Bendradarbiauja su bendramoksliais derindamas savo kompozicinius sprendimus ir atlikimo variantus.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Stebėti ir vertinti sociokultūrinę aplinką, iškiliausius pasaulio profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinius kaip neišsenkantį kūrybinių idėjų šaltinį. Esminis gebėjimas. Aptarti ir vertinti atskirus erdvinės dailės kūrinius ar jų ekspozicijas drąsiai reiškiant savo patirtį, įžvalgas ir emocinius išgyvenimus.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pažįsta, tiria, analizuoja ir interpretuoja praeities bei dabarties dailę ir architektūrą.	2.1.1. Apibūdina esmines meninės išraiškos priemones, įvardija dailės rūšis, vartoja tinkamą žodyną. 2.1.2. Vertina savo ir draugų kūrybines interpretacijas pagal aptartus kriterijus. 2.1.3. Skiria ir įvardija muziejų ekspozicijose ir dailės parodose esančių erdvinių kūrinių rūšis ir žanrus.
3.1. Pristato savo darbus mokyklos bendruomenei ir visuomenei	3.1.1. Parengia darbus peržiūroms, eksponavimui. 3.1.2. Pasirenka tinkamą architektūrinę erdvę savo erdvinėms kompozicijoms eksponuoti. 3.1.3. Pateikia darbų mokyklos galerijoje rengiamoms parodoms.

8.3.6.4. Keramikos pagrindų modulis 7 klasėje:

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostatos. Susipažinti su lietuvių liaudies ir įvairių pasaulio kultūrų keramikos tradicijomis, moderniosios keramikos raida bei stilių kaita. Žinoti dekoratyvinės ir taikomosios keramikos skirtumus ir paskirtį. Tikslingai taikyti vizualinius išraiškos elementus, medžiagas, technikas bei kompozicinius principus. Esminis gebėjimas. Suderinti kuriamo objekto idėją, medžiagą ir formą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Suformuluoti idėją tinkamą atlikti keramikos technikomis. Įsivaizduoti ir numatyti kūrybinės idėjos įgyvendinimą	1.1.1. Siūlyti originalias kūrybines idėjas bei pagrįsti kūrybinį sumanymą. 1.1.2. Numatyti kūrybinių idėjų įgyvendinimo etapus. 1.1.3. Interpretuoti aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus, kurti eskizus.
1.2. Harmoningai derinant medžiagą, formą, proporcijas, funkciją ir dekorą nupildyti dekoratyvų ar funkcionalų keramikos kūrinį.	1.2.1. Kuriant atsižvelgti į erdvinių formų sąveiką, proporcijas, siluetą ir paskirtį. 1.2.2. Tikslingai derinti ir naudoti keramikos medžiagas ir atlikimo technikas. 1.2.3. Susipažinti su molio savybėmis. 1.2.4. Naudoti įvairius lipdymo būdus ir technikas. 1.2.5. Derinti molio plokštumų, juostelių, volelių, azūro formavimo ir klijavimo būdus. 1.2.6. Tikslingai parinkti ir taikyti kūriniui dekorą: pritaikyti reljefą – pozityvą, negatyvą, kruopščiai ir kokybiškai atlikti faktūras, tekstūras,

	įspaudus, įrėžimus ar kt. 1.2.7. Tikslingai pritaikyti kūriniui spalvinį sprendimą ir glazūras (blizgias ar matines).
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Pažinti ir gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą. Suvokti keramikos sąsajas su kitomis meno formomis, kultūrinio gyvenimo bruožais. Ugdyti pagarbą savo ir kitų žmonių meninei kūrybai, jos individualumui ir originalumui. Esminis gebėjimas. Analizuoti ir interpretuoti lietuvių liaudies bei įvairių pasaulio kultūrų ir moderniosios keramikos kūrinius. Realizuoti taikomosios kūrybos poreikius ir meninius gebėjimus aktyviai dalyvaujant parodose ir socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Apibūdinti įvairių laikotarpių ir kultūrų keramikos kūrinius aptariant jų pagrindinius bruožus, formą ir paskirtį.	2.1.1. Paprastais žodžiais apibūdinti keramikos kūrinių estetinę, kultūrinę ir socialinę reikšmę. 2.1.2. Nusakyti keletą bruožų, pagal kuriuos galima atpažinti keramikos kūrinių laikotarpį, stilistiką.
2.2. Stebėti artimiausios aplinkos, Lietuvos ir pasaulio taikomosios dailės ir keramikos meno kaitą.	2.2.1. Lankyti ir aptarti taikomosios dailės parodas. 2.2.2. Apibūdinti keramikos kūrinių pagal duotus kriterijus.
2.3. Dalyvauti bendruomenės dailės ir kultūros gyvenime, parodose, projektuose.	2.3.1. Apipavidalinti ir eksponuoti savo ar draugų darbus.

8.3.7. Turinio apimtis:

8.3.7.1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika:

8.3.7.1.1. Spalvininkystės modulis:

5–6 klasėse: kuriamos spalvinės kompozicijos, suabstraktinti peizažai ir natiurmortai naudojant baltą bei spalvotą pagrindą, mokant pasirinkti popieriaus formatą ir darbo priemones. Supažindinama su spalvų simbolika, pagrindinėmis bei išvestinėmis spalvomis, pagrindiniais spalvų požymiais, grynomis spalvomis ir atspalviais bei jų išgavimo būdais; mokomasi spalva modeliuoti formą. Tyrinėjamos įvairios tapybos technikos – guašas, akvarelė, mišrios tapybos technikos, koliažas – atliekami įvairūs technologiniai bandymai, etiudai, studijos. Mokomasi fiksuoti ir perteikti savo emocijas, kuriant individualiai ir grupėse, taikant įvairius atlikimo būdus: tapymą teptukais, pirštais, štampuojant, aplikuojuant, kuriant faktūras ir pan., lavinamas spalvų, ritmo, tapybinės plastikos, spalvinių santykių ir kolorito pajautimas ir suvokimas.

7 klasėje mokiniai atlieka improvizacijas įvairių epochų ir srovių (impresionizmo, ekspresionizmo), Rytų ir Vakarų kultūrų, šiuolaikinio meno kūrinių tema, spalvomis kuria nuotaikas. Stebi ir vaizduoja aplinką, kuria įvairia technika ir stilistika. Darbams kurti naudoja šviesias ir tamsias, šiltas ir šaltas spalvas, spalvų niansus ir kontrastus, grynasias ir maišytas spalvas, tonų ir pustonių įvairovę. Naudoja priemones ir technikas: guašas, akvarelė, akrilas aliejinės pastelės, koliažai, mišrios technikos.

8 klasėje spalvininkystės žinios – fizikinės spalvų savybės; spalvinės perspektyvos dėsniai; kontrastingų atvirų ar pastelinių spalvų harmoningas derinimas; šiltų–šaltų, pagrindinių–papildomų kontrastai, tonų ir atspalvių įvairovės gavimas maišant spalvas. Naudojant spalvinės raiškos priemones kuriamos ramios ar ekspresyvios kompozicijos, gamtos motyvų interpretacijos abstrahuojant arba stilizuojant; sukuriamas statikos ar dinamikos įspūdis plokštumoje naudojant spalvą ir kitas kompozicijos raiškos priemones. Įvairių techninių priemonių, skirtingų medžiagų naudojimas kuriant koliažą, aplikaciją tikslingai akcentuojant turtingesnę spalvinį–faktūrinį kompozicijos sprendimą.

8.3.7.1.2. Lipdybos modulis 5–6 klasėse: lipdymas, konstravimas, formavimas, komponavimas, liejimas. Įgytos patirties ir naujų išpūdžių kūrybinis interpretavimas, anksčiau išbandytų plastinių medžiagų ir priemonių naudojimas, jų savybių taikymas savo erdvinės plastikos darbuose. Skatinama iniciatyva kryptingai taikyti menines priemones idėjai perteikti. Medžiagos: spalvotas ir vienspalvis plastilinas, spalvotas ir vienspalvis popierius, lygus ir gofruotas kartonas, molis, degto molio detalės, gipsas, gipsinis tinkas, klijų skiediniai, medis, medinės detalės, putų polistirenas. Skirtingų medžiagų plastinės galimybės, jų skirtumų pažinimas, standžių, konstrukcinių medžiagų savybių pažinimas ir panaudojimas erdvinės plastikos darbuose.

8.3.7.1.3. Keramikos pagrindų modulis 7-oje klasėje: susipažįsta su baltų archeologinės ir lietuvių liaudies keramikos ar kitų senųjų kultūrų keramikos pavyzdžiais, indo lipdymo būdais, silueto, formų ir dekorų kaita, puošybos elementais, ornamentais ir simboliais; sukuria funkcionalų arba dekoratyvios paskirties dirbinį: indą, vazą, dubenį, lėkštę, dėžutę, žvakidę ar kt. Mokosi molio paruošimo, minkymo, lakšto kočiojimo ir keramikos dirbinio lipdymo iš plokštumų, juostelių, volelių ar azūro praktinių įgūdžių, susipažįsta su tokiais keramikos raiškos priemonėmis kaip: siluetas, forma, tūris, proporcijos, tektonika, tekstūra, faktūra, pozityvas, negatyvas, pritaiko kompozicijos struktūros principus keramikos dirbinio specifikai. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkę vizualinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos mokiniai kuria (individualiai arba grupėje) laisvai pasirinktą dekoratyvų ar funkcionalų keramikos kūrinį.

8.3.7.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

8.3.7.2.1. Spalvininkystės modulis 5–8 klasėje. Darbo metu nuolat aptariami atskiri dailės kūriniai, atitinkantys pamokos problematiką, mokantis technikas, žanrą, išraiškos priemones ir jų savybes, profesionaliosios dailės ir tautodailės bruožus. Stebimos ir aptariamos būsenos, gamtos reiškiniai, įvairių paros ir metų laikų spalvos ir atspalviai; lyginamos žmogaus sukurtų ir gamtoje esančių objektų siluetai, formos, paviršių savybės, jų išraiškingumas. Mokomasi tinkamai vartoti technines sąvokas apibūdinant kūrinių nuotaiką, keliamą išpūdį, pristatant savo ir draugų kūrinius, išsakant įžvalgas bei pastebėjimus. Individualiai ir su grupe lankomos parodos, meninės akcijos, susitinkamai su menininkais, lankomasi kituose kultūros renginiuose; mokomasi pažinti dailininkų kūrybinį braižą, aptariama, kaip kurti ir gražinti savo aplinką. Nagrinėjama dailininkų kūryba, žymiausių darbų spalvinė sandara. Įvairių epochų, meno srovių ir judėjimų spalvos naudojimo kūriniuose principai.

8.3.7.2.2. Lipdybos modulis 5–6 klasėse. Mokiniai skatinami lankant muziejus, parodas, vaikščiojant mieste stebėti ir klasifikuoti vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius ir kitus meno reiškinius – instaliacijas, perfomansus, monumentus viešose erdvėse. Motyvuojami savo erdvinės plastikos darbuose naudoti pastebėtas meninės išraiškos priemones ir technikas. Mokiniai stebi ir analizuoja darbus, eksponuojamus mokyklos muziejuje, parodose, peržiūrose.

8.3.7.2.3. Keramikos pagrindų modulis 7 klasėje. Mokiniai susipažįsta su praeities stilių ir moderniosios keramikos pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba – funkcionaliąja ir dekoratyvine keramika. Skatinami aktyviai dalyvauti meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertinti ir įsivertinti savo ir draugų kūrybą.

8.3.8. Vertinimas:

8.3.8.1. Spalvininkystės modulis 5–7 klasėse:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės šakos raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Mokytojo padedamas randa informacijos savo	Renka, analizuoja ir apibendrina kūrybiniam darbui reikalingą	Savarankiškai renka ir susistemina kūrybiniam darbui reikalingą

kūrybiniam darbui. Atlieka mokytojo pateiktas užduotis ir saugiai taiko pasiūlytas technikas, mokytojo patiriamas pasirenka spalvas perteikti nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes. Savarankiškai pasirenkia darbo vietą.	informaciją, pritaiko žinias, kelia vizualias idėjas, eskizuoja. Tinkamai pasirenkia darbo vietą. Savarankiškai pasirenka ir atsižvelgiant į technikų ypatumus ir galimybes jas derinti taiko įvairias dailės technikas. Savarankiškai pasirenka spalvas siekdamas perteikti nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes ir sugeba pakomentuoti spalvinės raiškos priemonių pasirinkimą.	informaciją, pritaiko žinias keliant vizualias idėjas, pateikia keletą idėjos sprendimo būdų, daug eskizuoja. Savarankiškai tyrinėja ir išbando įvairius spalvinės raiškos būdus, tikslingai pasirenka technikas, jas derina, improvizuoja ir eksperimentuoja. Pasirenka spalvinės raiškos būdą ir savarankiškai kuria įvairaus sudėtingumo kompozicijas, perteikia nuotaiką, įspūdį, objektų ir reiškinių ypatybes. Rodo iniciatyvą ir pasiūlo temų renginiams ir parodoms.
---	---	---

2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Stebi ir savais žodžiais apibūdina mokytojo nurodytus artimiausios aplinkos dailės reiškinius, gamtos ir kultūros paminklus. Mokytojo padedamas palygina gamtos ir žmogaus sukurtų objektų spalvinę raišką. Vartodamas paprastas dailės sąvokas papasakoja aplankytų muziejų ir parodų ekspozicijų turinį. Pakviestas dalyvauja kūrybinėje veikloje, dailės parodose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir parengia eksponuoti savo kūrinius.	Artimiausioje aplinkoje ir dailės kūriniuose atranda idėjų savo kūrybai ir jas nusako. Palygina gamtos ir žmogaus sukurtų objektų spalvinę raišką, jų išraiškingumą. Vartodamas paprastas dailės sąvokas apibūdina muziejų ir parodų ekspozicijas, atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį. Tolerantiškai vertina savo ir draugų kūrybinius sumanymus. Sėkmingai dirba individualiai ir grupėje, apipavidalina klasės ir mokyklos renginius. Dalyvauja dailės parodose, konkursuose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir eksponuoti parengia savo kūrinius.	Artimiausioje aplinkoje, savo, draugų ir dailininkų kūriniuose atranda idėjų savo kūrybai ir jas komentuodamas pasako originalių pastebėjimų. Palygina gamtos ir žmogaus sukurtų objektų spalvinę raišką, jų išraiškingumą. Vartodamas paprastas dailės sąvokas apibūdina muziejų ir parodų ekspozicijas, atskirų dailės kūrinių nuotaiką, keliamą įspūdį, palygina profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus. Tolerantiškai vertina savo ir draugų kūrybinius sumanymus. Sėkmingai dirba individualiai, imasi atsakomybės ir vadovauja grupės darbui, pasiūlo, kaip apipavidalinti renginius. Dalyvauja dailės parodose, savarankiškai užrašo savo kūrinių metriką, apipavidalina ir eksponuoti parengia savo kūrinius.
---	--	--

8.3.8.2. Spalvininkystės modulis 8 klasėje:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Kurdamas plokštumoje naudoja turtingą spalvų paletę, derina spalvas, sukuria raiškias kompozicijas. Stebi ir apibūdina mokytojo nurodytų kūrinių spalvinio sprendimo savybes.	Kurdamas panaudoja turtingą spalvų paletę, įvairias spalvines kompozicines sandaras, ritmines spalvines struktūras. Vartodamas dailės sąvokas apibūdina savo ir draugų kūrinius, spalvų panaudojimo ypatumus.	Kurdamas kūrybiškai perteikia savo nuotaikas, išraiškingai naudoja spalvą ir kitas raiškos priemones plokštumoje, pasiekia spalvos skambesio muzikalumo ar darnos. Turi originalių pastebėjimų analizuodamas ir vertindamas savo ir draugų spalvinius kompozicinius sumanymus. Domisi daile ir vartodamas tinkamas sąvokas aptaria profesionalų dailininkų kūrinių spalvinio sprendimo savybes ir naudotas raiškos priemones.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Vartodamas paprastas dailės sąvokas apibūdina lankytojų parodų, muziejų ekspozicijų turinį.	Žino artimiausios aplinkos dailės reiškinius, apibūdina lankytojų parodų ir muziejų ekspozicijų turinį. Dalyvauja parodose, projektuose.	Domisi dailės reiškiniais, papasakoja apie Lietuvos meno tendencijas, spalvos naudojimo tradicijas, žino paveldo objektus. Įsimena ir apibūdina parodose ir muziejuose matytus dailės kūrinius, apibūdina spalvos panaudojimo ypatumus, aptaria naudotas spalvinės raiškos priemones, išsako originalių pastebėjimų lygindamas dailės kūrinius. Aktyviai dalyvauja parodose, projektuose.

8.3.8.3. Lipdybos modulis 5–6 klasėje:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Lipdo programines užduotis iš spalvoto ir vienspalvio plastilino, molio. Intuityviai komponuoja lipdinio elementus, detales. Konstruoja erdvines struktūras iš standžių medžiagų.	Lipdo programines užduotis, savarankiškai pasirinkdamas darbo atlikimui spalvotą ar vienspalvį plastiliną arba molį. Komponuoja lipdinį, siekdamas atskleisti užduotį. Konstruoja užduotį atitinkančias erdvines struktūras iš standžių konstrukcinių medžiagų.	Pradėdamas lipdinį, numato, kurių plastinių medžiagų savybės geriausiai tiks tikslui pasiekti ir jas naudoja darbe. Atskleidžia užduotį, komponuodamas lipdinio sudėtinės dalis pagal aptartus, temą atitinkančius kompozicijos dėsnius. Užduotims atlikti pasirenka geriausių iš savo siūlomų kompozicinių variantų. Konstruoja užduotį atitinkančias erdvines struktūras iš standžių konstrukcinių medžiagų. Dirbdamas bando pasitelkti medžiagų spalvos,

		faktūros, tekstūros teikiamas galimybės.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Suvokia plastinę kalbą – skiria dailės rūšis – skulptūrą, tapybą, grafiką. Apibūdina skirtumus tarp jų. Rodo savo darbus peržiūrose ir mokyklos parodėlėse. Pateikia savo darbus mokyklos organizuojamiems konkursams.	Žino skulptūroje naudojamas medžiagas. Palygina savo artimoje aplinkoje pastebėtus plastinius akcentus su savo darbais skiria skulptūros žanrus. Domisi skulptūroje naudojamomis medžiagomis. Pastebi savo artimoje aplinkoje plastinius akcentus. Rodo savo darbus peržiūrose ir mokyklos parodėlėse, kartu su mokytoju rengia savo darbų kolekciją peržiūroms. Lanko parodas, gali papasakoti apie matytus eksponatus. Dalyvauja mokyklos organizuojamuose konkursuose.	Apibūdina skulptūros, kitų erdvinių struktūrų medžiagas, jų savybes, atlikimo techniką, žanrą. Palygina meno kūrinius, pastebėtus pažįstamoje erdvėje – mieste, muziejuje, parodoje – su savo erdviniais darbais. Palygina meno kūrinius. Pastebėtus pažįstamoje visuomeninėje erdvėje su savo erdviniais darbais. Rodo savo darbus peržiūrose ir mokyklos parodėlėse, savarankiškai parengia savo darbų kolekciją peržiūroms. Su mokytoju aptaria peržiūros rezultatus. Lanko parodas, dalijasi klasėje įspūdžiais apie matytus eksponatus, turi apie juos savo nuomonę. Dalyvauja mokyklos ir kitų meninių institucijų organizuojamuose konkursuose, tampa jų laureatais.

8.3.8.4. Keramikos pagrindų modulis 7-oje klasėje:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Pagal suformuluotas užduotis atsirenka keramikos sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Ieško nesudėtingų kompozicinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką, komponavimo būdą, atlikimo technologiją, pateikia kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja parodose.	Pagal suformuluotas užduotis tikslingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą komponavimo variantų ir atlikimo technikos būdų, kruopščiai ir kokybiškai įgyvendina idėją molio medžiagoje, pateikia savitą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, savarankiškai domisi keramika.	Pagal suformuluotas užduotis savarankiškai ir tikslingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas ir kūrybingai siekia įgyvendinti sumanymus. Drąsiai, tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug eskizų, savarankiškai noriai dirba, išmėgina įvairias meninės išraiškos priemones, pateikia kruopščiai atliktą, originalų kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus. Savarankiškai domisi keramikos technikomis bei rodo norą ir galimybes jas išbandyti.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Atpažįsta tradicinės bei šiuolaikinės keramikos	Atpažįsta tradicinės bei šiuolaikinės keramikos	Stebėdamas ir analizuodamas tradicinės bei šiuolaikinės

kūrinius savo aplinkoje bei Lietuvoje. Sugeba nusakyti jam asmeniškai patikusių kūrinių poveikį.	kūrinius savo aplinkoje bei Lietuvoje. Remdamasis savo žiniomis geba vertinti praeities keramikos įtaką šiuolaikinės keramikos raidai.	keramikos kūrinius savo aplinkoje bei Lietuvoje geba vertinti praeities bei šiuolaikinės keramikos kūrinių svarbą visuomenei. Paaiškina, kaip istorinio laikotarpio estetiški idealai ar kūrėjo individualybė veikia kūrinio meninę išraišką.
--	--	---

8.4. Dailės šakos dalykas. Dailės šakos dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems 8 klasių mokiniams.

8.4.1. Dailės šakos dalykas skirtas supažindinti mokinius su profesionaliosios dailės šakų naujų technikų ir technologijų ypatumais, leisti jiems įgyti praktinės patirties. Jį sudaro keturi moduliai – tapybos, grafikos, skulptūros ir dizaino.

8.4.2. Dalyko tikslas – per aktyvią kūrybinę veiklą ugdyti(s) nuostatą kryptingai siekti atskirų dailės šakų teorinių žinių, praktinių gebėjimų, profesionaliosios dailės įgūdžių bei kūrybinio rezultato.

8.4.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dailės šakos pamokas mokiniai:

8.4.3.1. įgytų teorinių ir praktinių žinių apie atskiras dailės šakas, technikas ir technologijas;

8.4.3.2. lavintų vaizduotę ir praktinius kūrybinės veiklos įgūdžius;

8.4.3.3. ugdytųsi pastovų poreikį savarankiškam darbui ir kūrybiniams ieškojimams;

8.4.3.4. susietų savo kūrybą su istoriniu, socialiniu ir kultūriniu kontekstu;

8.4.3.5. aktyviai domėtusi kultūriniu ir meniniu gyvenimu.

8.4.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

8.4.4.1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

8.4.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

8.4.5. Didaktinės nuostatos:

8.4.5.1. Atsižvelgiant į mokinių dailės gebėjimų raidos ypatumus mokiniai pradeda mokytis profesionaliosios dailės akademinių pradmenų. Dailės šakos dalykas sudarytas iš tapybos, grafikos, dizaino ir skulptūros modulių, kurie keičiasi rotaciniu principu.

8.4.5.2. Pamokos vykdomos nedidelėse mokinių grupėse, mokymas vyksta individualizuotai, mokymo turinys diferencijuojamas atsižvelgiant į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį, savybes. Sudaroma palanki mokymosi aplinka ir sąlygos kūrybiškumui, dailės šakų dalykinėms kompetencijoms ugdyti, praktiniams įgūdžiams įgyti, patirti pasitenkinimą kūrybiniais rezultatais.

8.4.5.3. Vizualinei bei daiktinei aplinkai gerinti panaudoja savo kūrybinę patirtį, sukauptą lankant parodas, muziejus, dalyvaujant meninėse, socialinėse, edukacinėse akcijose, projektuose, per vasaros praktikas susipažįstant su savo krašto kraštovaizdžiu bei tautiniu kultūriniu palikimu, visa tai fiksuojant piešiniuose, eskizuose, fotografuojant, filmuojant ir pan. Mokosi eksponuoti ir pateikti savo kūrybos rezultatus visuomenei vertinti.

8.4.5.4. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdės, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu, vertinami proceso metu taikant formuojamojo ir diagnostinio vertinimo principus. Ugdymo etapo pabaigoje mokinių darbai pateikiami peržiūrai ir vertinami apibendrinamuoju būdu.

8.4.6. Mokinių pasiekimai.

1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

Nuostata. Ieškoti naujų kūrybinių idėjų artimiausioje kultūrinėje aplinkoje bei jų perteikimo būdų skirtingų dailės šakų techninėmis priemonėmis per praktinę kūrybinę veiklą, pagrįstą dailės kūrinių ir aplinkos stebėjimu, informacijos rinkimu, interpretavimu bei eksperimentavimu. Esminis gebėjimas. Drąsiai reikšti savo emocinius išpūdžius, išgyvenimus plastinės išraiškos priemonėmis, taikyti suteiktas žinias ir naujas technikas dailės šakų kūrybinei išraiškai.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti ir analizuoti praeities ir dabarties dailės kūrinius pagal jų meninės kalbos ypatumus, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas.	1.1.1. Apibūdinti skirtingų epochų dailės šakų kryptis bei stilių ir šiuolaikinių dailės šakų atlikimo technikas, šiuolaikinių technologijų įtaką.
1.2. Ieškoti idėjų savo kūrybinei raiškai artimiausioje aplinkoje, istoriniuose šaltiniuose (senųjų dailės meistrų kūryboje), šiuolaikinių menininkų kūryboje, virtualioje erdvėje.	1.2.1. Rasti informacijos įvairiuose šaltiniuose, rinkti medžiagą, fiksuoti ją piešiniais, nuotraukomis bei eskizais iš natūros, dailės istorinių šaltinių ir mintis, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų. 1.2.2. Pateikti keletą idėjos sprendimo variantų (eskizų), išskirti geriausią ir argumentuoti pasirinkimą.
1.3. Stebėti ir perteikti aplinkoje esančius daiktus, jų formas, atspalvius ir reiškinius ir naudoti spalvų niuansus, kontrastus, toninę įvairovę plokštumoje.	1.3.1. Paašškinti, kas yra šviesa, šešėlis, bliskas, spalvinis refleksas tapyboje. 1.3.2. Naudoti įvairius potėpius, tonus, skirtingus daikto šviesos ir šešėlio tonus. 1.3.3. Paašškinti, kaip suvesti tapomus objektus į konstrukcines, abstrakčias formas.
1.4. Idėjai įgyvendinti taikyti grafikos technikas (monotipija, linoraižinys) ir naudoti įvairias grafikos plastines išraiškos priemones: taškų, dėmių, linijų įvairovę, brūkšniavimą, kontrastus, toninę įvairovę kuriant statiškas ir dinamiškas, plokščias ir erdvę perteikiančias grafikos kompozicijas.	1.4.1. Apibūdinti, kuo skiriasi iškilioji, giliaspudė ir plokščioji grafikos technikos, kaip saugiai naudoti grafikai skirtas medžiagas, priemones, spausdinimo įrangą. 1.4.2. Paašškinti, kokia grafinės išraiškos priemonė geriausiai tinka idėjai ar vaizdui perteikti.
1.5. Tikslingai panaudojant grafines priemones fiksuoti aplinkoje esančius objektus, kūrybiškai juos interpretuoti ir stilizuoti, iš jų sukurti ženklą, piktogramą ar simbolį.	1.5.1. Apibūdinti pagrindinius stilizacijos principus, svarbiausius reikalavimus ženklui ir kitiems grafinio dizaino elementams, kaip naudoti efektyvaus informacijos perteikimo grafiniame dizaine pagrindinius principus ir tikslingai taikyti raiškos priemones.
1.6. Sukurti ritminę modulinę kompoziciją plokštumoje ir erdvėje.	1.6.1. Paašškinti modulio, ritmo, metro sąvokas, tikslingai panaudoti matematines žinias išsklotinėms parengti ir panaudoti įvairias maketavimo priemones.
1.7. Kūrybiškai panaudoti gamtos ar daiktų formas, derinti ir perkurti jas, ieškoti įdomaus erdviųjų formų santykio.	1.7.1. Tinkamai taikyti formų komponavimo principus išryškinant erdviškumą. 1.7.2. Paašškinti ir vartoti tokias sąvokas kaip: forma, tūris, erdvė, ritmas, postamentas, pjedestalas.

1.8. Eksperimentuoti su įvairiomis dailės šakų technikomis ir priemonėmis.	1.8.1. Derinti įvairias dailės šakų plastines išraiškos priemones ir šiuolaikinius vizualinius menus (instaliacija, koliažas, dekoliažas, fotografija, videomenas, kompiuterinė grafika ir pan.).
1.9. Savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultata peržiūrose, parodose, konkursuose ir pan. (ekspozicija, pateikimas, kūrinio pristatymas).	1.9.1. Apibūdinti, kaip tinkamai parengti kūrybinį darbą, kaip eksponuoti skirtingos dailės šakos kūrinius (kokio reikia apipavidalinimo, kokios erdvės, kaip sutvarkyti patalpą, koks turi būti apšvietimas).
3. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata. Gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą, tradicijas, domėtis kultūrinio gyvenimo pokyčiais. Esminis gebėjimas. Diskutuoti ir rodyti kūrybinę iniciatyvą, bendrauti ir bendradarbiauti meniniuose kūrybiniuose projektuose, parodose, konkursuose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Gebėti kritiškai vertinti dailės kūrinius, dailės reiškinius kasdienėje aplinkoje, tolerantiškai aptarti savo ir draugų kūrybą.	2.1.1. Paaiškinti, kaip dailės kūriniai, meno reiškiniai veikia jį patį ir aplinkinius. Pateikti pavyzdžių.
2.2. Gerbti ir tausoti Lietuvos ir kitų tautų paveldą, rinkti ir fiksuoti (piešiant, tapant, fotografuojant) kraštotyrinę medžiagą, kraštovaizdį įvairiose Lietuvos vietovėse per vasaros praktiką.	2.2.1. Apibūdinti savo vietovės, kitų Lietuvos vietų paveldo objektus, praktiškai pasinaudoti dailės žiniomis ir įgytais įgūdžiais vasaros kūrybinėse praktikose.
2.3. Aktyviai dalyvauti miesto, regiono, šalies ir tarptautiniuose konkursuose, parodose, akcijose.	2.3.1. Atrinkti kūrinius pagal temą, dailės rūšį, žanrą, stilistiką, parengti dailės darbus eksponuoti, kūrinio metriką ir juos išdėstyti parodos erdvėje, peržiūrose.

8.4.7. Turinio apimtis:

8.4.7.1. Dailės šakų raiškos priemonių pažinimas ir praktika:

8.4.7.1.1. Tapybos modulis: skirtingų tapybos kūrinių vaizdavimo būdai (realistinis, sąlygiškas, abstraktus) ir komponavimo principai tapant natūrmortus, interjerą, peizažą, portretus. Tradicinės ir šiuolaikinės tapybos meninės raiškos priemonės ir jų derinimo būdai. Spalvotybės pagrindai: koloritas, spalvos intensyvumas ir sodrumas, pagrindinės ir papildomos, šiltos ir šaltos spalvos, „lokalio spalva“, spalvų tarpusavio sąveika, spalvos kitimas šviesoje, šešėlyje ir refleksė. Jausminio spalvų ir ritmo suvokimo lavinimas. Tapo ant įvairių pagrindų ir įvairiomis technikomis (guašas, akrilas, mišri technika).

8.4.7.1.2. Grafikos modulis: mokiniai susipažįsta su grafikos meno specifika. Kuriant monotipijos technika susipažįstama su grafikos atspaudos savybėmis, įgyjama spausdinimo patirties. Vėliau kuriamas linoraižinis. Siekiama kurti darnią kompozicinę visumą panaudojant kuo platesnį grafines raiškos priemonių spektrą. Grafikos kūrinių realistinio, sąlygiškojo ir abstraktaus vaizdavimo būdai, perspektyvos dėsniai, proporcijos, kontrastai ir niuansai, išgaunami grafinėmis priemonėmis. Plokščių formų toninių grafinių santykių perteikimas, linijos formos modeliavimas pasitelkiant dėmę, štrichą, tekstūrą (natūrmortai, peizažas, žmonės, gyvūnai, augalai). Toninė skalė, linijų įvairovė, dėmės reikšmė, šviesos kaita, pagrindiniai komponavimo principai.

8.4.7.1.3. Skulptūros modulis: daiktų formos erdvėje, dekoravimas ir spalva; klasikinės ir modernistinės (kubistinio stiliaus) skulptūros kūrinių struktūra, figūros komponavimo dėsnių erdvėje, išraiškos ir judesio perteikimo būdų tyrinėjimas; žmogaus ir / ar gyvūno portreto (kaukės) sandara,

darbo įgūdžių su moliu, plastilinu, gipsu, viela, tinklu, skarda, medžiu tobulinimas, įvairių metalo detalių derinimo bei jungimo būdai, saugus įrankių naudojimas.

8.4.7.1.4. Dizaino modulis: meninė daiktinio dizaino ir architektūros raiška. Modeliuojama paprasta abstrakti tūrinė forma naudojant popieriaus lakštą, jį lenkiant, pjaunant, klijuojant, kitaip jungiant. Suprastas principas taikomas projektuojant paprastą daiktą. Modulinė kompozicija: modulio dydis ir moduliniai elementai, ritmas – metras, plokštuma, tūris, erdvė geometrinėse formose, spalvos įtaka. Estetinio maketavimo ir kūrybinio rezultato pateikimas.

8.4.7.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Praeities dailės stiliai, techninės ir technologinės raiškos savybės ir jų įtaka šiuolaikiniam menui, artimiausiai aplinkai. Techninės dailės sąvokos, apibūdinančios menininko ar dailės kūrinio stiliaus bruožus, komponavimo principus, šiuolaikinius kultūrinius reiškinius, artimiausioje aplinkoje esančius meno objektus. Parodų, susitikimų su įvairių sričių menininkais, integracinių ryšių kūrybinėje erdvėje vertinimas.

8.4.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Nagrinėja mokytojo pateikiamas informacijos šaltinius. Taiko dailės šakų technikas. Kuria statiškas ir dinamiškas kompozicijas, naudoja tonų, dėmių ir linijų niuansus ir kontrastus. Savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Ieško nesudėtingų kompozicinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ar komponavimo būdą. Sugeba fiksuoti aplinkos objektus ir juos stilizuoti pagal nurodytą pavyzdį, kurti modulinę ritminę kompoziciją, perteikia daiktų formas, apimtines formas, judesį, pateikia išbaigtą kūrybinį rezultatą.	Savarankiškai nagrinėja informacijos šaltinius. Geba mokytis meninės raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių, interpretuoti ir perteikti savitai. Eksperimentuoja ir taiko tradicines ir mišriasias dailės technikas. Kuria statiškas ir dinamiškas kompozicijas, ieško harmoningo dydžių ir formų santykio, skiria ir taiko spalvų, tonų, dėmių ir linijų, formų, konstrukcijų kontrastus ir niuansus, toninę įvairovę. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, išmėgina keletą komponavimo būdų, ieško įdomesnių kompozicinių variantų, tikslingai panaudoja grafines priemones fiksuoti ir stilizuoti savarankiškai pasirinktus aplinkos objektus. Kuria įdomią ritminę modulinę kompoziciją, savitai perteikia apimtines formas, judesį, erdvines kompozicijas,	Ieško ir randa idėjų savo kūrybai praeities ir šiuolaikinėje dailėje ir pasirinkta stilistika jas interpretuoja. Eksperimentuoja ir taiko tradicines bei mišriasias dailės technikas ir technologijas. Kuria statiškas ir dinamiškas kompozicijas plokštumoje ir erdvėje. Ieško harmoningo dydžių ir formų santykio, skiria ir taiko spalvų, dėmių ir linijų kontrastus ir niuansus, toninę įvairovę. Tikslingai ir kūrybingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas. Siūlo savarankiškas idėjas bei sumanymus ir tikslingai siekia juos įgyvendinti. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas, tikslingai panaudoja grafines priemones fiksuoti ir stilizuoti savarankiškai pasirinktus aplinkos objektus, sukurti meniškai išraiškingas kompozicijas, geba preciziškai maketuoti, kuria išraiškingas ritmines modulines kompozicijas plokštumoje ir erdvėje. Kūrybiškai perteikia daiktų formas, apimtines

	lipdomų formų proporcijas, pateikia savitą kūrybinį rezultatą. Estetiškai apipavidalina ir pateikia savo kūrybos rezultatą.	formas, judesį, erdvinės struktūras, jaučia lipdomų formų proporcijas. Estetiškai apipavidalina ir pateikia savo kūrybos rezultatą.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Vartodamas paprastas dailės sąvokas apibūdina dailės kūrinius, nusako žiūrimų dailės kūrinių stilistiką, atpažįsta kai kuriuos mėgstamus dailės kūrinių stilius ar sroves. Atpažįsta kai kurias kompozicines bei meninės išraiškos priemones, medžiagas. Sugeba vertinti daiktinės aplinkos estetiką ir funkcionalumą, dizaino ir architektūros kūrinius. Vertina ir įsivertina savo ir kitų kūrybą.	Pagal aptartus kriterijus vertina klasėje rodomų įvairių epochų ir meninių stilių dailės kūrinius, savo ir draugų kūrybines interpretacijas, vertina įvairių epochų, kultūrų ir dabarties grožio idealus. Sugeba kritiškai vertinti daiktinės aplinkos estetiką ir funkcionalumą. Sugeba analizuoti dizaino ir architektūros kūrinius istoriniame ir šiuolaikiniame kontekste. Diskutuoja ir aptaria aktualius meninius kultūrinius reiškinius. Vertina savo ir kitų kūrybą. Dalyvauja parodose, projektuose, akcijose, konkursuose.	Nagrinėja konkretaus stiliaus ar epochos dailės ir dizaino kūrinius pagal aptartus kriterijus. Domisi dailės kūrinių bei naujovėmis, savarankiškai stebi ir analizuoja įvairias parodas, akcijas Lietuvoje bei užsienyje. Geba palyginti skirtingų laikotarpių kūrinių stilių, išraiškos priemones. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus remdamasis sutartiniais kriterijais ir vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną. Sugeba kritiškai vertinti vizualiosios aplinkos estetiką ir funkcionalumą, lygina įvairių autorių kūrinius. Sugeba analizuoti dizaino ir architektūros kūrinius istoriniame ir šiuolaikiniame kontekste, pateikti savo interpretacijas. Savarankiškai vertina įvairių epochų, kultūrų ir dabarties grožio idealus. Domisi artimiausios aplinkos kultūriniu gyvenimu ir apibūdina jį vertingumą. Išsako savitą nuomonę apie matytą regimąją informaciją ir jos poveikį sau. Dalyvauja parodose, pleneruose, akcijose, konkursuose.

IV SKYRIUS

PAGRINDINIO UGDYMO KARTU SU MENINIŲ UGDYMU PROGRAMOS ANTROSIOS DALIES MENINIO UGDYMO DALIES DAILĖS SRITIES DALYKAI

9. Mokantis pagal pagrindinio ugdymo kartu su meninių ugdymu programos antrosios dalies meninio ugdymo dalies programą, dailės srities meno šakos dalykas yra kompozicija.

9.1. Kompozicijos dalyko paskirtis – kompozicijos dalyko programa skirta mokinių individualiems meniniams gebėjimams, kūrybiškumui ugdyti, estetinio suvokimo galioms plėtoti, autentiškai meninei saviraiškai skatinti, emocinei patirčiai turtinti, kompozicijos suvokimo pagrindams suteikti ir raiškos priemonėms įvaldyti. Mokydamiesi kompozicijos mokiniai susipažįsta su lietuvių

liaudies bei šiuolaikinės profesionaliosios dailės meno kūrinių komponavimo principais, mokosi reikšti savo sumanymus originalia meno kalba, lavina plastinę raišką, plėtoja įvairių meninių raiškos priemonių pažinimą ir taikymą praktinėje kūrybinėje veikloje.

9.2. Dalyko tikslas – suteikti dvimatės ir trimatės kompozicijos žinių, suformuoti komponavimo įgūdžius, supažindinti mokinius su įvairiomis kompozicijos struktūromis bei kompozicijos raiškos priemonėmis kuriant grafines, spalvines kompozicijas plokštumoje ir erdvėje iš įvairių tradicinių ir netradicinių medžiagų, išugdyti gebėjimus pritaikyti kompozicijos principus atliekant įvairias dailės dalykų užduotis.

9.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

9.3.1. savarankiškai atrastų ir pasirinktų vizualinę idėją, jos raiškos būdus ir kūrybiškai realizuotų kurdami grafinę, spalvinę, plokštuminę ar erdvinę kompoziciją;

9.3.2. kurdami plokštuminę kompoziciją, įvaldytų grafinės ir spalvinės raiškos priemones;

9.3.3. gebėtų atlikti achromatinę, monochrominę ir polichrominę kompoziciją;

9.3.4. kurdami erdvinę kompoziciją, įvaldytų erdvinės raiškos priemones;

9.3.5. susipažintų su kompozicijos kūrimo dėsningumais ir principinėmis struktūromis, taikomomis plokštuminėje ir erdvinėje kompozicijoje;

9.3.6. suvoktų gamtos formų paprastinimo (abstrahavimo ir stilizavimo) principus ir taikytų juos kuriant plokštumines ir erdvines, grafines ir spalvines, geometrinių, architektūros formų, dekoratyvias, ornamentines, abstrakčias, animalistines, floristines ar siužetines kompozicijas su žmogaus portretu ar figūra;

9.3.7. ugdytųsi smalsumą, domėjimąsi menu ir norą dirbti su įvairiais informacijos šaltiniais, aktyviai dalyvautų parodose ir įvairioje kultūrinėje veikloje, lavintųsi gebėjimus pristatyti ir eksponuoti savo kūrybą.

9.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

9.4.1. Kompozicijos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.

9.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

9.5. Didaktinės nuostatos:

9.5.1. Ugdomas mokinių kūrybinis mąstymas, jo savitumu ir originalumu siekiama stiprinti mokinių mokymosi motyvą ir individualius gebėjimus, plėtojami kompozicijos meninės išraiškos priemonių pažinimas ir netradicinių medžiagų naudojimas kūrybinėms idėjoms įgyvendinti.

9.5.2. Išlaikomi glaudūs integraciniai ryšiai kompozicijos mokymo su kitais bendrojo ir meninio ugdymo dalykais, žinios ir gebėjimai pritaikomi naujuose kontekstuose.

9.5.3. Ugdymo procesas individualizuojamas ir diferencijuojamas pagal individualius mokinių gebėjimus, interesus ir polinkius.

9.5.4. Mokomasi pateikti savo kūrybos rezultatą atsižvelgiant į kūrinio idėją, atlikimo techniką, dekoratyvinę ar funkcionalią paskirtį.

9.5.5. Mokomasi kūrybiškai taikyti teorines žinias kuriant įvairių žanrų kompozicijas – natūrmortus, peizažus, portretus, figūrines ir daugiafigūres kompozicijas plokštumoje bei erdvėje. Tikslingai, išradingai naudojamos įvairios medžiagos ir technikos įgyvendinant plokštumines ir erdvines kompozicijas: grafines, tapybines priemones, monotipiją, koliažą, gratažą, asambliažą, instaliacijas, žemės, kūno meną, skaitmenines technologijas, netradicines medžiagas – vielą, skardą, gipsą, kartoną, plastiką, putplastį, medį, gamtines medžiagas ir kt.

9.5.6. Kompozicijoje taikomos grafinės raiškos priemonės: taškas, linija, dėmė, tekstūra, faktūra, ritmas. Kuriant plokštuminę kompoziciją mokomasi pažinti ir taikyti spalvinės raiškos priemones: spalvą, toną, skaidrumą, niuansus, kontrastą, spalvų spektrą, spalvų maišymą, spalvų harmoniją, spalvų simboliką, spalvų rūšis (šiltos, šaltos, pagrindinės, antrinės, papildomos spalvos).

9.5.7. Skatinamas tautodailės ir profesionalių dailininkų kūrybos stebėjimas ir pažinimas, jos savitas interpretavimas, savo idėjų originalios meninės išraiškos paieškos.

9.5.8. Taikomas formuojamasis, diagnostinis ir apibendrinamasis vertinimo būdai.

9.6. Mokinių pasiekimai:

1. Kompozicijos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Lavinti komponavimo kūrybinius gebėjimus ir praktinius įgūdžius. Esminis gebėjimas. Tikslingai ir išsitingai naudoti kompozicines sandaras ir įvairius komponavimo elementus bei raiškos priemones ir medžiagas derinant kūrinio idėją, formą ir funkciją, kūrybingai interpretuoti ir stilizuoti gamtos formas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Perteikti vizualines idėjas tikslingai pasirenkant realistines arba apibendrintas natūros meninės išraiškos priemones (perspektyvą, šviesotamsą, šešėlį, ritmą, koloritą, formą, kontrastą, niuansą ir kt.).	1.1.1. Paašškinti idėjos šaltinį ir sumanymą. 1.1.2. Pateikti eskizų, kurie atskleistų plastinius kompozicinius ieškojimus. 1.1.3. Tikslingai pasirinkti atlikimo būdus ir raiškos priemones, savarankiškai suplanuoti idėjos įgyvendinimo etapus ir juos įvykdyti.
1.2. Stilizuoti ir abstrahuoti pasirinktą motyvą, jį sukomponuoti plokštumoje ar erdvėje praktiškai pritaikant teorines kompozicijos žinias, pasirenkant tinkamas medžiagas ir raiškos priemones.	1.2.1. Stilizuota ir abstrahuota forma perteikti pasirinktą motyvą plokštumoje ar erdvėje. 1.2.2. Taikyti įvairias kompozicines sandaras: simetriją, asimetriją, statiką, dinamiką, centrinę, vertikalią ir kt. 1.2.3. Tikslingai pasirinkti ir taikyti įvairius motyvo stilizavimo ir abstrahavimo būdus siekiant originalumo ir emocinės išraiškos.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti taikomosios ir vaizduojamosios dailės stilių kaitą, kompozicijos svarbą meno kūrinio idėjos išraiškai. Esminis gebėjimas. Analizuoti, interpretuoti ir vertinti kompozicines struktūras ir jų meninį poveikį įvairiuose liaudies meno ir profesionaliosios dailės kūriniuose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Nusakyti dailės kūrinio bruožus pagal jo kompozicinius ypatumus, medžiagos, formos, idėjos ir funkcijos santykį.	2.1.1. Atpažinti ir įvardyti tautodailės ir šiuolaikinio meno kūriniuose kompozicijos formų dėsningumus bei raiškos priemonių principus.
2.2. Išskirti keletą skiriamųjų bruožų, kompozicijos principų ar kitų meninių ypatybių, leidžiančių kūrinių priskirti senajai, klasikinei ar moderniajai epochai.	2.2.1. Apibūdinti kompozicijos bruožus ar menines ypatybes, pagal kurias atpažįstamas kūrinio stilius, žanras ar epocha. 2.2.2. Taikyti išplėstinę paiešką ir rasti informacijos apie kompozicines raiškos priemones įvairių epochų, stilių ar paskirties dailės kūriniuose.
2.3. Suvokti meno kūrinio poveikio galimybes per kompozicinę sandarą.	2.3.1. Paašškinti dailės kūrinio kompozicinę struktūrą ir reikšmę.
2.4. Aktyviai dalyvauti pristatant savo kūrybą parodose, ieškoti įvairių kūrybos pateikimo formų natūralioje ir virtualioje erdvėje.	2.4.1. Parengti savo darbus parodoms: juos fotografuoti, pateikti kūrinio metriką, eksponuoti. 2.4.2. Apibūdinti tinkamą kompozicijos kūrinių eksponavimą (kokia reikalinga erdvė ekspozicijai, patalpos, apšvietimas, darbų pasportavimas, fonas ir

	kt.).
--	-------

9.7. Turinio apimtis:

9.7.1. Dailės raiškos principų pažinimas ir kūrybinė praktika. Kurdami kompozicijas plokštumoje mokiniai naudoja pagrindines grafinės raiškos priemones: tašką, liniją, dėmę, tekstūrą, faktūrą, linijų ir dėmių ritmą, dydį ir santykį. Įgiję spalvininkystės teorinių žinių bei įgūdžių mokiniai mokosi įvaldyti spalvinės raiškos priemones: spalvą, atspalvį, toną, skaidrumą, niuansą, kontrastą, koloritą, spalvų spektrą, spalvų maišymą, spalvų harmoniją, spalvų simboliką. Sužino apie spalvų rūšis – šiltas, šaltas, pagrindines, antrines, papildomas spalvas. Ieškodami kūrinio meninio sprendimo susipažįsta ir taiko statikos, dinamikos, simetrijos bei asimetrijos, kontrasto, niuanso, akcento, proporcijos, ritmo, modulio ir kitus kompozicinius principus. Perpranta erdvinės raiškos priemones kuriant erdvinę kompoziciją: tūrį, formą, plokštumą, tektoniką, ažūrą, siluetą, pozityvą, negatyvą. Suvokia gamtos formų paprastinimo – abstrahavimo ir stilizavimo, formos redukcijos principus, taiko juos kurdami plokštumines ir erdvinės, geometrinių formų, ornamentines, abstrakčias, animalistines, floristines ar siužetines antropomorfines kompozicijas su žmogaus portretu ar figūra. Kurdami kompozicijas mokiniai išradingai naudoja įvairias medžiagas, antrines žaliavas ir technikas: vielą, skardą, gipsą, kartoną, plastiką, polistireną, medį, gamtines medžiagas ir kt. Įgyvendindami plokštumines ir erdvinės kompozicijas mokiniai naudoja grafines, tapybines priemones, monotipiją, koliažą, gratažą, skaitmenines technologijas, netradicines medžiagas, žemės, kūno meną. Kuriant kompozicijas plokštumoje svarbų vaidmenį vaidina spalva – ji kuria emocinę kūrinio nuotaiką ir meninę išraišką. Mokiniai kuria achromatinės, polichrominės ir monochrominės kompozicijas, taiko šiltų ir šaltų spalvų derinį, tonų bei spalvų kontrasto ir niuanso principą ir kt.

9.7.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Ieškodami medžiagos originalioms kompozicijoms mokiniai susipažįsta su lietuvių liaudies ir profesionaliosios dailės kūrinių, jų komponavimo ir atlikimo principais. Aptaria idėjos, formos, funkcijos ir medžiagos sąveiką, kompozicijos priemonių raišką ir emocinį poveikį. Stebėdami ir fiksuodami žmogaus sukurtos aplinkos objektus mokiniai tikslingai pasirenka idėjas ir plastines formas individualiems sumanymams.

9.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Kompozicijos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Atsirenka kompozicijos sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas formas ir kompozicinius principus. Ieško nesudėtingų kompozicinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ar komponavimo būdą, pateikia kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos	Savarankiškai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei kompozicijos plastines idėjas, renka informaciją. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą komponavimo būdų, ieško įdomesnių kompozicinių variantų, pateikia savitą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina	Pagal individualius polinkius savarankiškai, tikslingai ir kūrybingai pasirenka kūrybai reikalingus motyvus bei kompozicijos plastines idėjas. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai ir tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug kompozicinių eskizų, tikslingai ir noriai dirba, išmėgina įvairius kompozicijos raiškos būdus. Stengiasi išbandyti įvairias technikas, medžiagas, pateikia išbaigtą ir originalų kūrybinį rezultatą.

eksponuoja.	savo darbus, įdomiai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Domisi kompozicija savarankiškai, geba mokytis kompozicijos raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai ir originaliai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Savarankiškai domisi kompozicija, geba mokytis raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės kompozicijos pavyzdžių.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Nagrinėja mokytojo nurodytus šaltinius, lietuvių liaudies bei šiuolaikinės dailės kūrinių kompozicijas. Geba atpažinti kai kuriuos mėgstamus kūrinius ir aptarti kompozicinius principus bei stilius ar formas. Atpažįsta kai kurias kompozicines bei meninės išraiškos priemones ir medžiagas. Apibūdina jas vartodamas paprastas sąvokas. Mokosi vertinti kūrinius.	Nagrinėja konkretaus stiliaus ar epochos kūrinių kompozicines struktūras ir dailės kūrinius pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi menu ir kompozicija, geba atpažinti ir palyginti kai kuriuos dailės kūrinių stilius, gali analizuoti jų išraiškos priemones, formas, komponavimo būdus. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus remdamasis sutartiniais kriterijais ir vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną. Vertindamas savo ir kitų dailės kūrinius apibūdina pagrindinius komponavimo būdus ir menines savybes.	Savarankiškai analizuoja taikomosios ir vaizduojamosios dailės kūrinius pagal aptartus kriterijus. Domisi kūrinių komponavimo principais bei išraiškos priemonėmis, technikomis ir meno kūrimo naujovėmis. Savarankiškai stebi ir analizuoja įvairias meno apraiškas (parodas, akcijas) Lietuvoje bei užsienyje. Geba palyginti skirtingų laikotarpių kūrinių stilių ir kompozicijos išraiškos priemones. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus remdamasis sutartiniais kriterijais ir vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną. Vertindamas savo ir kitų dailės kūrinius apibūdina ir pagrindžia pagrindines kompozicines priemones, pasirinktos formos tikslumą. Kūrybiškai panaudoja kitų kūrinių analizės rezultatus savo darbuose.

10. Pagrindiniai dailės srities meninio ugdymo dalykai, mokantis pagal pagrindinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu programos antrosios dalies meninio ugdymo dalies ugdymo programą – piešimo, dailės ir architektūros istorijos, dailės šakos dalykai.

10.1. Piešimo dalykas. Piešimo programa skirta dailės sritį pasirinkusiems I-II gimnazijos klasių mokiniams.

10.1.1. Piešimo dalykas skirtas sistemingam ir nuosekliam dalykinės kompetencijos ugdymui, kuris apima naujų piešimo ir eskizų priemonių ir technikų išmanymą, trimačio vaizdo įtikinamą pateikimą plokštumoje bei praktinį pritaikymą kitose dailės ir meninių technologijų srityse. Dalykas yra minčių raiškos ir tikrovės vaizdavimo galimybė, padedanti suvokti ir perkelti trimatę erdvę į plokštumą. Visa tai pasiekama per nuolatinę ir kryptingą praktiką.

10.1.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams suprasti ir pritaikyti teorinius akademinio piešimo pagrindus ir eskizo kūrybiškumą per praktines užduotis bei savarankiškai fiksuojamas kūrybines idėjas.

10.1.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per piešimo pamokas mokiniai:

10.1.3.1. sukurtų dvimatėje plokštumoje įtinkamas trimates formas ir meniškai interpretuotų aplinką;

10.1.3.2. pastebėtų ir užfiksuotų svarbiausius piešiamų objektų bruožus;

10.1.3.3. nustatytų piešiamo objekto padėtį erdvėje ir kitų objektų atžvilgiu;

10.1.3.4. vaizduotų piešinyje apšvietimo kuriamus efektus;

10.1.3.5. taikytų įvairias piešimo technikas ir priemones, eksponuotų piešimo darbus;

10.1.3.6. domėtusi kultūros paveldu, savarankiškai eskizuotų ir praktiškai pritaikytų piešybos įgūdžius kūrybinėms idėjoms fiksuoti.

10.1.4. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

10.1.4.1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.

10.1.4.2. Dailės pažinimas ir raiška sociokultūrinėje aplinkoje.

10.1.4.3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

10.1.5. Didaktinės nuostatos:

10.1.5.1. Taikoma individualaus darbo su mokiniais forma lanksčiai pritaikant piešimo užduotis, geriausiai atitinkančias mokinio gebėjimų poreikius ir plėtotę.

10.1.5.2. Teorinės žinios derinamos su praktiniais įgūdžiais, siekiama, kad mokinys pajustų pasitenkinimą savo darbo rezultatais.

10.1.5.3. Taikomi nuoseklūs mokymo(si) metodai – stebėjimas, fiksavimas, analizavimas, interpretavimas, vertinimas, aptarimas.

10.1.5.4. Mokiniai skatinami dirbti savarankiškai, eskizuoiant ieškoti savito braižo, mokytis įsivertinti savo ir kitų piešimo darbus. Mokiniai mokosi suprasti, kuo piešimo patirtis naudinga, kuriuose mokymosi dalykuose ji gali būti sėkmingai taikoma.

10.1.6. Mokinių pasiekimai:

1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostatos. Žvelgti į piešiamą objektą kaip į tikrovės interpretaciją, stengtis nuosekliai įvaldyti piešimo technikas ir savitai panaudoti piešimo užduotyse. Esminis gebėjimas. Įtinkamai perteikti piešimo priemonėmis trimatį vaizdą plokštumoje	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Apibūdinti piešinio struktūrinius elementus ir mokėti pritaikyti atliekant piešimo užduotis.	1.1.1. Paaiškinti piešinio technikas, sąvokas, žanrus bei piešimo metodiką. 1.1.2. Taisyklingai vartoti piešimo sąvokas ir terminologiją. 1.1.3. Gebėti nuosekliai atlikti akademinio piešinio kūrimo veiksmus.
1.2. Demonstruoti individualius piešimo technikos įgūdžius, nepriekaištingai atlikti užduotis, rinkti papildomą medžiagą.	1.2.1. Lavinti pastabumą, linijos raišką, perteikti tonų skirtumus, medžiagiškumą. 1.2.2. Įvairiomis pratybomis sąmoningai tobulinti motorinius įgūdžius: mokėjimą sukaupti dėmesį, naudotis piešimo įrankiais. 1.2.3. Pritaikyti įvaldytas įvairias piešimo technikas ir priemones kūrybinėse užduotyse.
1.3. Palyginti ir apibūdinti savo piešinius kitų piešimo darbų kontekste.	1.3.1. Formuluoti konkrečius ir informatyvius komentarus. 1.3.2. Paaiškinti dailės darbų komentavimo piešimo aspektu principus.
2. Dailės pažinimas ir raiška sociokultūrinėje aplinkoje.	

Nuostatos. Domėtis Lietuvos ir pasaulio meninės kūrybos paveldu, stebėti aplinką, fiksuoti ją piešiniuose. Esminis gebėjimas. Vertinti kultūrinį paveldą piešybiniu požiūriu, rodyti kūrybinę iniciatyvą fiksuojant aplinką ir pateikiant darbus visuomenei.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Analizuoja dailės kūrinius, įžvelgia piešybinius elementus, skiria piešinių stilistiką.	2.1.1. Savais žodžiais nusakyti kompozicijos ir piešybinių sumanymą. 2.1.2. Išskirti piešybinių elementų turinčius kūrinius ar eskizus lyginant įvairių laikotarpių dailininkų kūrinius.
2.2. Stebi aplinką ir fiksuoja kraštotyrinę medžiagą, paveldo objektus, kraštovaizdį mieste ir kitose Lietuvos vietose per vasaros praktiką.	2.2.1. Apibūdinti savo miesto, kitų Lietuvos vietų paveldo objektus, praktiškai pasinaudoti dailės žiniomis ir įgytais įgūdžiais vasaros kūrybinėse praktikose, lankyti parodas, muziejus. 2.2.2. Pateikti dailės kūrėjų ir kūrinių pavyzdžių, nusakyti, kur jie saugomi ateities kartoms, kur rasti informacijos.
2.3. Kūrybiškai interpretuoja fiksuojamą medžiagą savo darbuose, dalyvauja piešimo olimpiadose, parodose, projektuose, tinkamai eksponuoja savo piešinius.	2.3.1. Pastebi ir fiksuoja iš aplinkos kylančias idėjas ar matomus objektus savo kūrybiniams darbams (eskizuoja). 2.3.2. Realizuotas idėjas pristato parodose, moka tinkamai parengti kūrinių metriką, ekspoziciją. 2.3.3. Įvardija dailės šakas ir profesijas, kurioms reikia gerų piešimo įgūdžių.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Eskizuoja objektą, išskirti svarbiausius jo bruožus: būvį, nuotaiką, unikalumą. Esminis gebėjimas. Išvystytą pastabumą suderinti su tikslingai parenkamomis raiškos priemonėmis.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Eskizuoja įvairiomis priemonėmis.	3.1.1. Atskleidžia vieno kurio nors įrankio technines galimybes. 3.1.2. Parenka reikiamą medžiagą objekto nuotaikai perteikti. 3.1.3. Suvokia, kokią įtaką eskizavimui daro gerai techniškai paruošta priemonė.
3.2. Renkasi sudėtingus piešimo objektus.	3.2.1. Piešia interjere ir eksterjere esančią architektūrą suvokdami perspektyvos dėsnius. 3.2.2. Eskizuoja žmogaus anatomiją ir judesius.
3.3. Piešia gyvo žmogaus charakterį, perteikia nuotaiką.	3.3.1. Pasitelkdami ekspresyvas, intuityvias ar mechanines technologijas kuria piešiamo žmogaus fizinį, dvasinį bei socialinį būvį.
3.4. Geba struktūrizuoti ir apibendrinti formas.	3.4.1. Eskizuojami plokštumoje objektų formas perteikia dėmėmis, siluetu, struktūriniais tūriais.

3.5. Savitai naudoja eskizavimo technikas ir technologijas.	3.5.1. Suvokia, jog geriems meistrystės įgūdžiams pasiekti būtinas motorikos lavinimas. 3.5.2. Naudoja didelį kiekį štrichavimo būdų, juos jungia tarpusavyje pagal savo temperamentą. 3.5.3. Bando rasti ir mokosi naujų technikų ir technologijų.
---	---

10.1.7. Turinio apimtis:

10.1.7.1. Dailės priemonių pažinimas ir praktika. Piešimo turinys nukreiptas į piešimo technikų ypatumus siekiant įtikinamai vaizduoti erdvinės formos, pabrėžiant erdvės išpūdį, naudojant šviesos ir šešėlių žaismo kuriamus efektus. Tam būtina įvaldyti komponavimą plokštumoje, įgyti bendrų žinių apie perspektyvos dėsnius piešiant trimatį vaizdą ir atpažįstant geometrines formas kituose gamtos objektuose.

10.1.7.2. Dailės pažinimas ir raiška sociokultūrinėje aplinkoje. Mokiniai analizuoja G. Bameso mokyklos piešinius, mokosi plastinės anatomijos (gyvūnų, žmonių) pagrindų. Susipažįsta su pasaulio dailininkų (Leonardo da Vinčio, Mikelandželo, Rembranto, Gojos, Pikaso ir kt.) piešiniais literatūroje ar virtualioje erdvėje, aptaria juos, diskutuoja apie piešinio techniką, stilių ir kūrybišką galimybę interpretuoti savo piešiniuose, apie specialybes, kurioms reikia gerų piešimo įgūdžių. Stebi artimiausią aplinką, renka piešybinę medžiagą fiksuodami kraštovaizdį, senamiesčių architektūros paminklus, dvarų ansamblius, bažnyčias, aikštes, senuosius miestelių statinius, koplytstulpius, kryžius, buities daiktus ir kt. Mokosi parengti piešinius ekspozicijai peržiūrose, parodose, konkursuose, dalyvauja piešimo olimpiadose, projektuose.

10.1.7.3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika. Kūrybinės idėjos fiksuojamos laisvai eskizuoiant, naudojant kuo įvairesnes priemones ir motyvus. Eksperimentuojama su popieriaus formatu, spalva, piešiamo objekto įkomponavimu lape.

10.1.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos priemonių pažinimas ir praktika.		
Minimaliai remiasi piešimo teorija praktinėje veikloje – pritaikomi kai kurie išmokti elementai. Išmano piešimo technikas, atlieka konkrečias mokytojo pateiktas užduotis.	Produktyviai naudojasi įgytomis teorinėmis ir praktinėmis žiniomis, pritaiko kurdamas kitų žanrų kūrinius. Pasiekia pageidaujamų rezultatų. Išmano ir pritaiko akademinio piešimo pagrindus, gerai atlieka piešimo užduotis.	Tikslingai ir motyvuotai naudoja įgytas žinias praktinėje veikloje. Kūrybingai ir nuosekliai siekia aukštų rezultatų, domisi papildoma medžiaga, savarankiškai piešia ir eskizuoja taikydamas įvairias piešimo technikas, eksperimentuoja, naudoja kompiuterines technologijas.
2. Dailės pažinimas ir raiška sociokultūrinėje aplinkoje.		
Nagrinėja, vertina ir apibūdina piešybinius elementus mokytojo nurodytuose dailės kūriniuose. Stebi artimiausią	Analizuoja meno kūrinių piešimo aspektus, apibūdina pagrindinius stilius, išraiškos technikas, žinias pritaiko (interpretuoja) piešdamas	Savarankiškai domisi meno kūrinių paveldu, vykstančiais reiškiniais pasaulio meninėje veikloje ir artimiausioje aplinkoje, pritaiko teorines žinias,

aplinką ir reiškinius, fiksuoja juos eskizuose. Sugeba nusakyti jam asmeniškai patikusių kūrinių poveikį. Pateikia darbus vertinti peržiūrose mokyklos aplinkoje. Fragmentiškai domisi kultūriniais reiškiniais, lanko mokytojo nurodytas parodas.	savarankiškai. Stebi artimiausią aplinką ir reiškinius, fiksuoja juos eskizuose, panaudoja kūrybai. Aktyviai dalyvauja parodose, pristato savo piešinius konkursams. Dalyvauja edukacinėse programose. Planuoja savo veiklą, lankosi parodose, akcijose, pleneruose. Nuolat lanko dailės parodas.	kūrybingai interpretuoja kūrinius ir paaishkina būdus, kaip siekti norimo rezultato, produktyviai piešia ir kuria. Suvokia kūrinių meninę vertę, išsaugojimo ateičiai būtinybę. Apibūdina savo ir kitų sukurtus darbus. Nuolat lankosi ir dalyvauja parodose, edukacinėse programose, pats organizuoja meninius renginius.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Išmano eskizavimo technikas. Laikosi technologinių eskizavimo taisyklių. Laiku atlieka užduotis. Geba greitai nupiešti įvairius aplinkoje esančius daiktus.	Įvairiai ir nuolat eskizuoja aplinką. Gilinasi į formos kūrimo dėsnius ir taisykles. Papildomai ieško informacijos pagalbinėje literatūroje ir elektroninėje erdvėje, naudoja IKT. Geba savaip pamatyti, sukomponuoti ir nupiešti pasirinktą iš aplinkos daiktą ar gamtos reiškinį. Pastebi piešiamo žmogaus veido bruožų individualumą.	Kuria natiurmortus iš laisvai pasirinktų daiktų. Ieško dirbtinio ar natūralaus apšvietimo šaltinio poveikio eskizuojamam objektui. Analizuoja piešiamo piešinio kompozicijos poveikį plastinei struktūrai ir kūrinio nuotaikai. Geba skoningai derinti technikų įvairovę. Turi visuminį plastinės formos suvokimą. Individualizuoja technikos taikymą atlikdamas užduotis. Laisvai transformuoja žmogaus kūno formas erdvėje. Piešia eskizus sistemingai, jais naudojasi kurdamas kompozicijas.

10.2. Dailės ir architektūros istorijos dalykas. Dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems I–II gimnazijos klasių mokiniams.

10.2.1. Dailės ir architektūros istorijos dalyko paskirtis – supažindinti mokinius su naujųjų ir naujausių laikų menine kūryba, padėti jiems suprasti šių periodų dailės ypatumus pasauliniame jos plėtotės kontekste.

10.2.2. Dalyko tikslas – ugdyti kultūriškai brandžią asmenybę, kuri galėtų perimti ir kūrybiškai panaudoti savo krašto ir pasaulinės bendrijos meninį palikimą.

10.2.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

10.2.3.1. analizuotų, interpretuotų ir vertintų XVII–XXI amžių meninių stilių dailę ir architektūrą, įtvirtintų dailės ir architektūros istorijos žinias ir gebėjimus;

10.2.3.2. gebėtų suprasti ir argumentuotai vertinti nagrinėjamo laikotarpio Lietuvos dailės ir architektūros evoliuciją, atskleisti jos sąsajas su pasaulinės dailės raida ir šios dailės ypatumus;

10.2.3.3. ugdytųsi humanistinę pasaulėžiūrą, suprastų įvairių tautų indėlį į pasaulio kultūros kūrimą.

10.2.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

10.2.4.1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.

10.2.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

10.2.5. Didaktinės nuostatos:

10.2.5.1. Dailės ir architektūros istorijos dalyko mokoma remiantis diachronijos bei sinchronijos principais ir perteikiama trimis dailėtyros aspektais (dailės istorijos, teorijos ir kritikos). Medžiaga pateikiama lyginamosios analizės metodu.

10.2.5.2. Mokymo procesas vyksta klasėje ir muziejuose, jo metu naudojami: demonstravimo, klausinėjimo, darbo grupėse, projektinių darbų ir kt. mokymo(si) metodai, parenkami pagal pamokos tikslus, turinį, mokinių gebėjimus. Mokomosios užduotys atliekamos individualiai ir grupėmis.

10.2.5.3. Mokymasis grindžiamas mokomųjų dalykų – lietuvių kalbos ir literatūros, istorijos, anglų kalbos, matematikos, fizikos, chemijos ir kt. dalykų integracija.

10.2.5.4. Mokiniam sudaromos galimybės ieškoti idėjų savo veiklai įvairių stilių ir tautų meno kūriniuose, kūrybingai stebėti, analizuoti ir diskutuoti. Dailės istorijos mokymasis turi sustiprinti mokinių pasitikėjimą savo kūrybiniais gebėjimais ir ugdyti nuostatą būti atviriems naujoms patirtims.

10.2.5.5. Nuostatos kaskart plėtojamos vis aukštesniu pagal sudėtingumą ir išsamumą lygiu. Todėl nustatomi konkrečių klasės mokinių pasiekimų lygiai (patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis). Taikomi visi vertinimo būdai: diagnostinis (žodinė apklausa, savarankiški darbai – analizės, interpretacijos, recenzijos), formuojamasis (dialogai, aptarimai) ir apibendrinamasis.

10.2.6. Mokinių pasiekimai:

1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.	
Nuostatos. Žvelgti į meno istoriją kaip į vieną esminių kultūrinės veiklos sričių. Ieškoti idėjų įvairių epochų ir stilių meno kūriniuose. Toleruoti skirtingas meno apraiškas bei ieškojimus. Esminis gebėjimas. Meno kalbos daugiasluoksniškumo suvokimas. Stebėti, analizuoti ir vertinti meno kūrinį ar reiškinių.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Tiksliai vartojant dailės sąvokas apibūdinti, nagrinėti ir vertinti klasikinius ir šiuolaikinius vaizduojamosios bei taikomosios dailės, architektūros ir dizaino kūrinius. Išskirti kūrinio problematiką ir paaiškinti jo turinį.	1.1.1. Nusakyti nagrinėjamų dailės kūrinių meninės išraiškos priemones, nurodyti tradicinio ir šiuolaikinio meno skirtumus. Kūrinio sukeltus įspūdžius susieti su meninės raiškos priemonėmis ir asmeniniais potyriais.
1.2. Atpažinti ir apibūdinti tam tikram meno stiliui ir jam atstovaujančiam dailininkui arba architektui būdingus ypatumus, grindžiant savo argumentus kūrinių palyginimu.	1.2.1. Nustatyti meno kūrinių priklausomybę nuo istorinių periodų ir estetinių pažiūrų. 1.2.2. Kūrinių autoriaus stilistiką apibūdinti paaiškinant kūrinio formos, turinio, kūrinių atsiradimo ir suvokimo konteksto pagrindimu.
1.4. Atpažinti dabartinio meno kūriniuose senųjų epochų palikimą.	1.4.1. Įvardinti muziejuose bei dailės parodose eksponuotų darbų meninės išraiškos priemones.
1.4. Savarankiškai ir tikslingai ieškoti informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose.	1.4.1. Taikyti išplėstinę paiešką ir rasti informacijos apie meno stilius, dailininkų kūrybą, dailės muziejus ir galerijas, dailės parodas.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Ugdyti toleranciją kitoms kultūroms ir skirtingiems požiūriams. Gerbti ir saugoti savo krašto tradicijas ir kultūrą. Prisidėti prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo. Esminis gebėjimas. Paaiškinti dailės reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas

2.1. Paaiškinti, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai.	2.1.1. Vartojant dailės istorijos sąvokas apibūdinti šiuolaikinių meninių renginių bruožus.
2.2. Atpažinti praeities meninių stilių, vaizduojamųjų menų, taikomosios dailės bei dizaino, architektūros ir populiariosios kultūros apraiškas savo aplinkoje.	2.2.1. Nurodyti vizualiuosius įvairių kultūrinių tradicijų ypatumus ir paaiškinti jų poveikį kasdienybei.
2.3. Parašyti išsamią meno reiškinio analizę.	2.3.1. Susisteminti reikalingą informaciją, pagrįsti jos pasirinkimo motyvus.
2.4. Parengti stebėto meninio reiškinio kritinę apžvalgą ir organizuoti jo aptarimą.	2.4.1. Žodžiu ir vaizdu pristatyti savo tyrimo rezultatus, organizuoti diskusiją ir ją apibendrinti.

10.2.7. Turinio apimtis:

10.2.7.1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas. Mokyti dailės istorijos pradedama Baroko epocha ir baigiama XXI amžiaus pirmaisiais dešimtmečiais. Pirmaisiais programos metais daugiausia dėmesio skiriama baroko, klasicizmo ir romantizmo dailei ir architektūrai. Medžiagą mokiniai įsisavina nagrinėdami ir interpretuodami atskirus kūrinius, lygindami juos tarpusavyje. Tai leidžia geriau suvokti stilių skirtumus, antikos ir viduramžių dailės palikimo naudojimą ir naujus meninius atradimus. Baroko epochos XVII amžiaus Italijos, Olandijos, Flandrijos, Ispanijos ir Lietuvos menas, XVIII amžiaus Prancūzijos, Italijos, Anglijos ir Lietuvos menas, didžiųjų valstybių dailininkai ir Lietuvoje dirbę menininkai, ypač tie, kurių dėka susiformavo savita Vilniaus baroko architektūra. Naujas klasikinių formų evoliucijos etapas: klasicizmo menas architektūroje, socialinis kultūrinis klasicizmo vaizduojamosios dailės kontekstas, Vakarų Europos ir Lietuvos architektų, skulptorių, tapytojų kūriniai. Kiti XIX amžiaus stiliai, susiformavę kaip priešprieša klasicizmui: romantizmas, realizmas, simbolizmas, impresionizmas, postimpresionizmas, modernas. Išskiriami nostalgiški (romantizmo-istorizmo) ir novatoriški (modernas) naujų medžiagų ir konstrukcijų statiniai. Atskleidžiamos moderniojo meno susiformavimo priežastys, išryškinami žymiausi pradinio etapo dailininkai ir jų kūryba. Antraisiais programos metais mokiniai supažindinami su modernizmo ir postmodernizmo epochų daile, jų prielaidomis, raida ir pasekmėmis. Įsisavindami faktinę medžiagą, nagrinėdami, interpretuodami ir vertindami kūrinius jie ne tik atpažįsta stilius, meninius ypatumus, bet ir mokosi kritiškai mąstyti, suvokti šių istorinių laikotarpių vietą visos dailės raidos kontekste. Pagrindiniai XX amžiaus stiliai, kryptys ir judėjimai: fovizmas, ekspresionizmas, kubizmas, futurizmas, įvairios abstrakcionizmo rūšys, konstruktyvizmas, Dada, siurrealizmas, art deco, abstraktusis ekspresionizmas, optinis menas, popmenas, minimalizmas, konceptualizmas, hiperrealizmas, instaliacijos. Dailės kūrinio meniniai bruožai pagal žanrą, raišką ir svarbiausias išraiškos priemones (spalvų niuansus ir kontrastus, erdvės judėjimo arba statikos įspūdžius, šviesas ir šešėlius, idėjos ir formos santykį, kompoziciją, atlikimo techniką). Lietuvos XX amžiaus dailės istorija pradedant pirmosiomis lietuvių dailės parodomis ir baigiant XXI amžiaus akcijomis. XX amžiaus pradžios tautinis atgimimas, Kauno meno mokyklos veikla, ARS judėjimas, okupacijos ir socialistinio realizmo koncepcija, nepriklausomybės laikotarpio meno problematika.

10.2.7.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Pasaulietinių idėjų ir filosofijos įtaka dailei kaip prieštara religinėms dogmoms. Muziejų ekspozicijose, dailės parodose ir miesto aplinkoje matytų vizualinės komunikacijos objektų meninės raiškos sprendimų panašumai. Dailės institucijų – švietimo (mokyklos, akademijos), kolekcionavimo / pristatymo (muziejai), vertinimo (spauda), pardavimo (galerijos, aukcionai) – reikšmė dailės suvokimo ir kūrybos procese.

10.2.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės istorijos ir architektūros procesų ir meno kūrinių pažinimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.		
Žino meno istorijos periodus. Analizuodamas (interpretuodamas) meno kūrinių įvardija jo žanrą, temą, raiškos priemones. Nusako sukeltus įspūdžius. Vertina kūrinių pagal mokytojo nurodytus kriterijus. Supranta kultūrinio paveldo išsaugojimo būtinybę.	Išmano meno istorijos periodizaciją. Analizuodamas (interpretuodamas) meno kūrinių apibūdina jo žanrą, temą, raiškos priemones. Argumentuotai apibūdina sukeltus įspūdžius. Vertina kūrinių pagal mokytojo nurodytus ir individualiai išplėtus kriterijus. Nusako meno paveldo išsaugojimo būtinybę.	Skiria meno istorijos periodus, nurodo žymiausias dailininkus. Analizuodamas (interpretuodamas) meno kūrinių apibūdina jo formą, turinį, technines ir atlikimo savybes, kūrinių sukeltus įspūdžius susieja su jo menine visuma. Vertina kūrinių pagal mokytojo nurodytus ir paties atrinktus vertinimo kriterijus. Geba diskutuoti meno paveldo išsaugojimo būtinybės tema.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Įvardija artimiausios aplinkos meninius reiškinius. Rašydamas meninio renginio analizę (recenziją) pabrėžia asmeninius potyrius.	Apibūdina meninės veiklos reiškinius kasdienėje aplinkoje. Rašo asmeniniais potyriais grįstą meninio renginio analizę (recenziją), paaiškindamas, kokios meninės išraiškos priemonės paveikiausias.	Apibūdina ir kritiškai apmąsto meninės veiklos reiškinius kasdienėje aplinkoje. Rašo argumentuotą, socialiniu kontekstu ir asmeniniais potyriais grindžiamą meninio renginio analizę (recenziją).

10.3. Dailės šakos dalykas. Dailės šakos dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems I-II gimnazijos klasių mokiniams.

10.3.1. Dailės šakos dalykas skirtas supažindinti su atskirų dailės šakų ypatumais. Dalykas sudarytas iš atskirų dailės šakų modulių – tapybos, grafikos, skulptūros ir dizaino, skirtų sėkmingam mokymosi krypties galimybių pasirinkimui.

10.3.2. Dalyko tikslas – sudaryti palankias sąlygas ugdyti praktinius atskirų dailės šakų techninius įgūdžius ir kūrybinio mąstymo bei raiškos gebėjimus, plėtoti supratimą apie kūrybą ir meninį palikimą.

10.3.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

10.3.3.1. perprastų naujas atskirų dailės šakų technikas;

10.3.3.2. lavintų praktinio atlikimo įgūdžius ir ugdytųsi vaizduotę;

10.3.3.3. nuolat jaustų savarankiško darbo ir kūrybinių ieškojimų poreikį;

10.3.3.4. susietų savo kūrybą su istoriniu, socialiniu ir kultūriniu kontekstu;

10.3.3.5. aktyviai domėtųsi šiuolaikiniu kultūriniu ir meniniu gyvenimu, aktualiomis visuomeninėmis problemomis;

10.3.3.6. įgytų dalykinių ir bendrųjų gebėjimų kūrybinio darbo procese, savo darbo rezultatus pateiktų vertinti visuomenei.

10.3.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

10.3.4.1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

10.3.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

10.3.5. Didaktinės nuostatos:

10.3.5.1. Dalykas apima gilesnį dailės ir dizaino pažinimą. Programą sudaro tapybos, grafikos, skulptūros, dizaino moduliai.

10.3.5.2. Dirbant nedidelėmis grupėmis atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias savybes. Tokiomis sąlygomis mokiniai gali pasirinkti tinkamiausią savo kūrybai raiškos formą. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, idėjos originalumu, atlikimo ir pateikimo kokybe.

10.3.5.3. Skatinamas mokinių sąmoningumas siekiant saviugdos, gebėjimo dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savito stiliaus ir individualaus braižo. Ugdomos vertybinės nuostatos – gerbti ir toleruoti įvairias kūrybines tradicijas, vertinti ir korektiškai naudoti profesionalųjį ir tautinį meninį palikimą.

10.3.5.4. Kūrybiniai pasiekimai, rezultatų aptarimai siejami su tolesniu dailės šakos pasirinkimu, studijavimo galimybėmis, profesine karjera.

10.3.5.5. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu, vertinami proceso metu taikant formuojamojo ir diagnostinio vertinimo principus. Ketvirčio pabaigoje mokinių darbai pateikiami peržiūrai ir vertinami apibendrinamuoju būdu.

10.3.6. Mokinių pasiekimai:

1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Tęsti pažintį su skirtingų dailės šakų kultūriniu palikimu, išraiškos priemonėmis ir technikomis, ieškoti su dailės šaka susietų idėjų, įdomių kūrybinių sprendimų, kokybiškai atlikti užduotis. Esminis gebėjimas. Išskirti geriausią idėją pasirinkus dailės šakos atlikimo techniką, plastinę formą, susieti su paskirtimi ir kokybiškai įgyvendinti.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Analizuoti praeities ir dabarties dailės kūrinius pagal meninės kalbos ypatumus, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas.	1.1.1. Nurodyti pagrindinius dailės šakų skiriamuosius bruožus, specifiką, technikas. 1.1.2. Pateikti pavyzdžių, kaip atskirų dailės šakų kūriniuose atpažįstamas žanras ar jo motyvai, skirtingos kūrybinės kryptys, joms atstovaujantys dailininkai. 1.1.3. Nurodyti dailės kūrinių išteklių naudojimosi tikslus: susipažinti, mokytis kurti (interpretuoti), pritaikyti integruotame meniniame projekte.
1.2. Stebėti aplinką, kūrybiškai interpretuoti meninį istorinį paveldą, savarankiškai ieškoti idėjų ir jas pasirinkti, geriausią variantą įgyvendinti pagal dailės šakos specifiką pasirinktąja technika.	1.2.1. Atlikti natūros stebėjimo ir atkartojimo užduotis, skirtas įgūdžiams lavinti ir naujoms technikoms perprasti. 1.2.2. Ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose, rinkti medžiagą, fiksuoti piešiniais, nuotraukomis bei eskizais iš natūros ir dailės istorinių šaltinių. 1.2.3. Paaiškinti, kodėl kūrybiniam sumanymui pasirinkta būtent tokia idėja ir kuo ji skiriasi nuo kitų galimų idėjų. 1.2.4. Savarankiškai suplanuoti idėjos įgyvendinimo etapus laikantis pamokų tvarkaraščio ir šiam darbui skirto laiko.

1.3. Kiekvienam kūrybiniam sumanymui pasirinkti tinkamiausią sprendimo būdą ir formą. Suderinti idėjos, formos, medžiagos ir pasirinktos technikos santykį.	1.3.1. Pateikti ne mažiau kaip tris idėjų eskizų variantus, kuriuose matytųsi pagrįstas dalykui tinkamų vaizdinių elementų atsirinkimas, plastiniai kūrybiniai ieškojimai bei bandymai rasti tinkamiausią sprendimą. 1.3.2. Pagrįsti tam tikro plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (pvz., realistiniai elementai, stilizuotas, konstruktyvinis, minimalistinis, siurrealistinis, mišrus sprendimas ar pan.). Apibūdinti pasirinktos idėjos galimą perteikimą konkrečia medžiaga ar pritaikymą techniniam atlikimui pagal atskiros dailės šakos specifiką.
1.4. Savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultata peržiūrose, parodose ir konkursuose (ekspozicija, pateikimas, kūrinio pristatymas), parengti darbo aprašo segtuvą.	1.4.1. Paaiškinti tinkamą kūrinių eksponavimą (kokia reikalinga erdvė, patalpos sutvarkymas, apšvietimas, darbo apipavidalinimas). 1.4.2. Susieti kūrinio eksponavimą su paties kūrinio raiškos priemonėmis (pvz., kaip kūrinys dera erdvėje). 1.4.3. Pristatant kūrimo eigą pateikti aplanką (<i>portfolio</i>) su metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Būti atviram kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai, suvokti dailės kūrinių reikšmę įvairiose gyvenimo srityse. Esminis gebėjimas. Savarankiškai vertinti atskirų dailės šakų kūrinių poveikį visuomenei, aplinkai ir sau pačiam.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tikslingai naudotis virtualiais ir kitais dailės kūrinių ištekliais (pvz., mokymosi tikslais ar savarankiškai – tyrinėjant tam tikrą raiškos būdą).	2.1.1. Nurodyti atvejus, kuriais būtina nurodyti dailininko autorystę, pateikti informacijos (naudojant kitų dailininkų kūrybines idėjas, kūrinių vaizdus ar jų fragmentus).
2.2. Diskutuoti apie istorinių ir šiuolaikinių dailės kūrinių eksponavimą, saugojimą ateities kartoms.	2.2.1. Nurodyti, kuo skiriasi tradicinės ir šiuolaikinės dailės kūrinių eksponavimo erdvės ir eksponavimo jose ypatumai (pvz., ekspozicijos muziejuje, gatvėje ar aikštėje, žemės meno paroda ir pan.). 2.2.2. Paaiškinti papildomų priemonių šiuolaikiniuose muziejuose naudojimą siekiant sustiprinti įspūdį arba suteikti daugiau informacijos (erdvės padalijimas, garso įrašai, vaizdo projekcijos, apšvietimo efektai, edukacinės praktikos ir kt.). 2.2.3. Pateikti pavyzdžių, kaip dailės paveldo kūriniai saugomi ateities kartoms (saugomi muziejuose, atstatomi, restauruojami).
2.3. Pagrįsti dailės kūrinių viešose erdvėse poveikį žiūrovams savo forma, savybėmis,	2.3.1. Apmąstyti ir išsakyti savo nuomonę dėl diskusijas keliančių, viešose erdvėse eksponuojamų

jų funkcinės paskirties atitiktį.	dailės kūrinių funkcionalumo ir paskirties. 2.3.2. Pateikti pavyzdžių, kaip vizualiosios aplinkos su meniniu objektu kūrimas prisideda prie darnios visuomenės plėtros.
2.4. Diskutuoti apie menininko atsidavimą kūrybiniam darbui, jo veiklą visuomenėje, poveikio visuomenei galimybes, kultūros plėtrą šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje.	2.4.1. Paaikškinti, kaip dailės raiška, kultūros objektų kūrimas prisideda prie kultūros išsaugojimo ir plėtros. 2.4.2. Diskutuoti, kaip kultūros objektų kūrimas gali prisidėti prie tautinės tapatybės išsaugojimo. 2.4.3. Diskutuoti apie masinės kultūros ir kičo įtaką profesionaliajai dailei ir tolesnį poveikį visuomenei bei tokio poveikio pasekmes. 2.4.4. Diskutuoti apie tolesnės specializacijos pasirinkimą, studijų ir profesinės karjeros galimybes.

10.3.7. Turinio apimtys. Dailės šakos dalykas pateikiamas moduliais:

10.3.7.1. Tapybos modulis:

10.3.7.1.1. Tapybos raiškos priemonių, atlikimo technikų pažinimas ir praktika.

Tapybos dalyko modulis suteikia naujų žinių apie meninę ir techninę tapybos raišką. Skirtingų tapybos kūrinių vaizdavimo būdai (realistinis, sąlygiškas, abstraktus), jausminio spalvų ir ritmo suvokimo lavinimas, guašo, akrilo ir kitų vandeniu skiedžiamų medžiagų techninės savybės ir skirtingų popieriaus paviršių, tonų ypatumai. Spalvinės perspektyvos, proporcijų, kolorito, fragmentiškumo dėsnių taikymas, tikslingai stilizuoti vaizduojami daiktai ir įvairios gamtos formos. Mokiniai atlieka ne mažiau kaip 2 tradicinius ir netradicinius natūrmortus, modeliuoja tapomo objekto formą spalva, naudoja spalvų niuansus, kontrastus, toninę įvairovę plokštumoje ir erdvėje, pastebi aplinkos ir apšvietimo poveikį vaizduojamo objekto spalvai, koloritui. Tapybinėmis priemonėmis perteikia šviesos, šešelio, pusšešelio, bliko spalvinius refleksus. Mokosi tikslingai darbuose perteikti pagrindinę suformuluotą idėją, eskizuoti, komponuoti, gebėti tapomiesiems objektams suteikti konstrukcines formas ir darbą baigti nenutolstant nuo pagrindinės užduoties. Akvarelės dalyko modulis supažindina su akvarelės priemonėmis ir medžiagomis. Mokiniai atranda ir pajaučia akvarelės priemonių galimybes, susipažįsta su popieriaus ir dažų savybėmis, tikslingai jas naudoja praktikoje, įvaldo šlapią ir sausą akvarelės technikas, spalvines ir monochromines raiškos priemones.

10.3.7.1.2. Tapybos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Mokiniai stebi dailės kūrinius, mokosi iš Lietuvos ir pasaulio tapybos paveldo, aptaria ir lygina praeities tapybos stilius, technines, plastines, menines raiškos savybes, jų įtaką šiuolaikinei tapybai ir mokymosi procesui. Mokosi tinkamai vartoti technines tapybos sąvokas, nusakyti svarbiausius nagrinėjamo tapybos darbo stiliaus bruožus, komponavimo principus. Per diskusijas, aptarimus, pokalbius reflektuoja kūrinio poveikį sau ir aplinkiniams. Analizuoja kitų mokinių kūrybą ir įsivertina savo paties meninę veiklą. Aktyviai dalyvauja parodose, konkursuose ir vasaros praktikų stovyklose. Individualiai ir kartu su grupe lanko parodas, susitikimus su menininkais, kultūrinius miesto renginius, aptaria juos, diskutuoja apie menininko sukurtą kūrinio vertę, vietą kultūroje, saugojimo galimybes. Savo kūrybinę patirtį, sukaupią per visą mokymosi laikotarpį, pristato ir naudoja gerindami vizualinę bei estetinę aplinką, mokosi tapybos darbų eksponavimo specifikos ir kultūros.

10.3.7.2. Grafikos modulis:

10.3.7.2.1. Grafikos raiškos priemonių, atlikimo technikų pažinimas ir praktika.

Grafikos pamokos supažindina mokinius su grafikos technikų (iškilioji spauda, giliaspaudė) ypatumais ir techninių galimybių panaudojimu kūryboje nuo idėjos fiksavimo iki techniškai kokybiško spaudo atlikimo. Mokiniai eskizuoja, eksperimentuoja, techniniam atlikimui atsirenka įdomiausią

kūrybinį sprendimą iš ne mažiau kaip trijų skirtingų idėjų; analizuoja originalius atspaudus ir grafikos meistrų reprodukcijas, mokosi iš jų, nagrinėja plastinius sprendimus. Naudojamos vis sudėtingesnės grafikos technikos, siekiama išplėsti tonų skalę, parodyti linijų įvairovę, faktūrų turtingumą. I gimnazijos klasėje kuriamas linoraižinis, akcentuojama tekstūrų įvairovės ir darnios visumos svarba. Atspaudžiami ne mažiau kaip 4 atspaudai, kuriuose atsispindi raižymo eiga. II gimnazijos klasėje susipažįstama su oforto technika. Mokiniai įgyja bazines technologines giliaspaudės grafikos žinias. Atspauduose siekiama darnos tarp detalių ir visumos. Atspaudžiami ne mažiau kaip 4 kokybiški skirtingi atspaudai.

10.3.7.2.2. Grafikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Mokiniai mokosi iš Lietuvos ir pasaulio grafikos paveldo, analizuoja turinį, stilius ir laikotarpių socialinės kultūrinės aplinkos apraiškas. Diskutuoja, kaip grafikos technikos naudojamos socialinei kultūrinei aplinkai formuoti, estetiniam skoniui ugdyti. Mokosi grafikos darbų eksponavimo specifikos.

10.3.7.3. Skulptūros modulis:

10.3.7.3.1. Skulptūros raiškos priemonių, atlikimo technikų pažinimas ir praktika.

Skulptūros modulis susietas su plastinių-erdvinių raiškos priemonių pažinimu, informacijos rinkimu dviem kryptimis: mokiniai tyrinėja veido formas ir pasirengia lipdyti portretą (portreto ar jo dalių stebėjimas, struktūros supratimas, formos išryškinimas, nereikšmingų detalių atsisakymas, apibendrinimas) ir stebi gamtos ir žmogaus sukurtas formas, eskizuoja, analizuoja formas ir vidinę jų struktūrą, mokosi apibendrinti sudėtingas struktūras bei žmogaus, gyvūnų kūnus į paprastas formas ir tūrius, pastebėti proporcijas. Analizuoja istorinius šaltinius, kreipia dėmesį į tai, kaip apibendrintos ir išryškintos formos, jų erdviniai santykiai ir kokį poveikį jos daro savo formų tarpusavio santykiais bei santykiu su erdve. Mokiniai pateikia 5–10 pradinių sumanymų (eskizų), juos aptaria ir ieško tinkamiausio trijų-keturių aiškių bei paveikių formų derinio galutiniam atlikimui. Mokosi iš klasikinių bei šiuolaikinių kūrinių kopijuodami arba kūrybiškai panaudodami savo sumanymui atskiras detales. Atlieka kūrybines užduotis, mokosi kūrybiško požiūrio į plastinių idėjų sprendimus, medžiagos galimybes, vaizdinių ir formų laisvo jungimo, temų netikėtumo. Lipdymui naudoja molį ir plastiliną, gipsą, metalą (skarda, viela, įvairios detalės), medį. Mokosi gipso liejimo ir lipdymo iš gipso technikos, preciziško paviršiaus užbaigimo technikos.

10.3.7.3.2. Skulptūros kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Analizuoja estetinį meninį skulptūros poveikį muziejuose bei viešose miesto arba gamtos (parkų) erdvėse; santykį su konkrečia vieta, žmonių srautais; mastelio, padidintų formų poveikį žiūrovui; kaip kūrybinius bandymus veikia visuomenei aktualios temos (ekologija, žalieji, socialinė atskirtis ir pan.). Mokosi diskutuoti, savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultatą (ekspozicija, pateikimas, kūrinio pristatymas), parengti darbo aprašo segtuvą, kuriame pateiktas plastinės idėjos apibūdinimas, pagrindžiamas plastinio sprendimo pasirinkimas, aprašoma idėjų ieškojimo bei sumanymo įgyvendinimo eiga; mokosi pristatyti savo kūrybą (skulptūras ir instaliacijas) organizuojamose parodose, akcijose, projektuose, taip pat per praktikas rengiamose parodose įvairių Lietuvos miestelių viešose erdvėse (patalpose ar aikštėse).

10.3.7.4. Dizaino modulis:

10.3.7.4.1. Dizaino raiškos priemonių, atlikimo technikų pažinimas ir praktika.

Dizaino modulis skirtas mokinių estetinei nuovokai, kinestetiniam intelektui ugdyti, konstruktyviam tūriniam mąstymui ir erdvinei vaizduotei lavinti, komponavimo ir meninio konstravimo plokštumoje bei erdvėje pagrindams suteikti. Dizainas pristatomas kaip taikomosios dailės šaka, kurią mokiniai gali rinktis pažinimo tikslais ir mokytis kaip dailės šakos dalyko aukštesnėse klasėse. Mokiniai susipažįsta su grafiniu ir daiktiniu dizainu, jo objektais aplinkoje ir dizaino meistrų kūryba. Eskizuoja iš natūros, mokosi iš sukurtų dizaino pavyzdžių, analizuoja grafinio ir daiktinio dizaino kūrimo principus ir paskirtį, interpretuoja, ieško idėjų, tikslingai naudoja komponavimo

principus (stilizacija, apibendrinimas, siluetas, kontūras ir kt.). Mokiniai susipažįsta su specifinėmis maketavimo medžiagomis, atlikimo technika ir technologijomis. Iš pateiktų ne mažiau kaip trijų idėjų eskizų įgyvendinti atsirenka po vieną variantą. Peržiūrai pateikia grafinio dizaino galutinį sprendimą (pieštą ranka arba naudojant kompiuterines technologijas) ir galutinį daiktų dizaino kokybiškai atliktą maketą. Projektinės kalbos pamokose mokiniai perpranta projektavimo grafinę kalbą, braižybos standartus ir atlieka kūrybines praktines užduotis. Susipažįsta su geometrinių figūrų, daiktų, procesų grafinio techninio vaizdavimo plokštumoje taisyklėmis, būdais ir priemonėmis. Išmoksta apipavidalinti brėžinio lapą, komponuoti objektą, taikyti mastelį, žymėti matmenis, braižyti tinkamo storio ir tipų linijas, šriftą ir mokosi skaityti brėžinį. Projektuoja daiktą į statmenąsias plokštumas, sudaro aksonometrinę projekciją, kirtinius, pjūvius, braižo išklotinę.

10.3.7.4.2. Dizaino kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Mokiniai susipažįsta su dizaino samprata ir tikslais, skirtingų laikotarpių ir stilių dizainerių kūryba, technologijų kaita ir įtaka žmogaus aplinkos kūrimui ir dizainui; lanko parodas. Diskutuoja apie šiuolaikinius iššūkius dizaino kūrėjams, profesines perspektyvas; dizaino kūrinių informatyvumą ir funkcionalumą; ekodizaino svarbą dabarties ir ateities dizainui; dizaino kūrinių saugojimą ir eksponavimą naudojant informacines komunikacines technologijas; mokiniai savo kūrybinę patirtį sieja su socialiniais reiškiniais, aktualias temas perkelia į kūrybinę praktiką (socialinė reklama, vizualinė ir funkcionali aplinką gerinantys daiktai, pakuotės ir kt.). Mokosi kūrinių pateikimo ir eksponavimo estetikos, ieško galimybių praktiškai pritaikyti sukurtus darbus socialinės ar kitokios reklamos srityse.

10.3.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Atsirenka savo kūrybiniams sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Atlieka natūros stebėjimo ir atkartojimo užduotis, savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas, pateikia kelis nesudėtingus eskizinius variantus, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ar atlikimo būdą, pateikia baigtą kūrybinį rezultatą, tinkamai eksponuoja. Nagrinėja mokytojo nurodytus šaltinius, klasikinės ir šiuolaikinės dailės kūrinius mokymosi tikslais, sugeba panaudoti detales savo kūryboje.	Savarankiškai ir tikslingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą atlikimo būdų, ieško įdomesnių variantų, pateikia savitą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Nagrinėja informacijos šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės dailės kūrinius mokymosi tikslais ir domisi dailės šakomis savarankiškai, geba mokytis raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	Savarankiškai, tikslingai ir kūrybingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas. Siūlo savarankiškas idėjas ir sumanymus, tikslingai siekia juos įgyvendinti. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai ir tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug kūrybinių idėjų eskizų, tikslingai ir noriai dirba, išmėgina įvairias kūrybos priemones, medžiagas, pateikia baigtą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Analizuoja nurodytus šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės dailės kūrinius mokymosi tikslais, geba mokytis dailės raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės

		dailės pavyzdžių, kūrybiškai interpretuoti savo kūryboje.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Nagrinėja, vertina ir apibūdina mokytojo nurodytus konkretaus stiliaus ar epochos kūrinius pagal aptartus kriterijus. Atpažįsta kai kuriuos mėgstamus atskirų dailės šakų stilius ar sroves, kai kurias kompozicines bei meninės išraiškos priemones, medžiagas artimiausioje aplinkoje. Apibūdina jas vartodamas paprastas sąvokas. Sugeba nusakyti jam asmeniškai patikusių kūrinių poveikį.	Savarankiškai nagrinėja konkretaus stiliaus ar epochos dailės kūrinius pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi ir geba atpažinti kai kuriuos mėgstamus dailės šakų stilius ar sroves, analizuoja jų išraiškos priemones, komponavimo būdus. Geba palyginti skirtingų laikotarpių skulptūros stilius, išraiškos priemones. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus remdamasis sutartiniais kriterijais ir vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną. Atpažįsta tradicinės bei šiuolaikinės dailės kūrinius savo aplinkoje. Geba vertinti praeities bei šiuolaikinės dailės kūrinių poveikį sau ir visuomenei, diskutuoti, apipavidalinti ir eksponuoti savo kūrybą.	Savarankiškai nagrinėja įvairių stilių ar epochų dailės kūrinius pagal aptartus kriterijus. Domisi naujovėmis, savarankiškai stebi ir analizuoja įvairias dailės apraiškas (parodas, akcijas, virtualiąją informaciją) Lietuvoje bei užsienyje. Geba palyginti skirtingų laikotarpių dailės kūrinių stilius, išraiškos priemones, išskiria būdingus elementus. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus remdamasis sutartiniais kriterijais ir vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną. Vertindamas savo ir kitų dailės kūrinius apibūdina ir pagrindžia pagrindines kompozicines priemones, pasirinktos medžiagos tikslumą. Atpažįsta tradicinės ir šiuolaikinės dailės kūrinius savo aplinkoje. Geba argumentuotai vertinti, diskutuoti apie praeities bei šiuolaikinės dailės kūrinių poveikį sau ir visuomenei. Geba susieti savo kūrybą su socialinėmis aktualijomis ir naudojimo galimybėmis bei profesinės karjeros pasirinkimo tikslais.

V SKYRIUS

VIDURINIO UGDYMO KARTU SU MENINIŲ UGDYMU PROGRAMOS MENINIO UGDYMO DALIES DAILĖS SRITIES DALYKAI

11. Mokantis pagal vidurinio ugdymo kartu su meninių ugdymu programą, dailės srities meno šakos dalykas yra kompozicija.

11.1. Kompozicijos dalyko paskirtis – plėtoti ir turtinti mokinių gebėjimus ir žinias komponuojant meno kūrinių, ugdyti jausmų, savito mąstymo, racionalumo ir fantazijos meninę raišką, kultūrą, vizualios saviraiškos poreikius ir gabumus; kryptingai, sąmoningai rengtis tolesnėms profesinėms studijoms ir kūrybiniam darbui.

11.2. Dalyko tikslas – analizuojant meno pasaulio reiškinius ir kompozicines struktūras ugdyti pagarbą kultūrai bei atvirumą naujovėms, tobulinti figūrinės, abstrakčios, grafinės, spalvinės,

erdvinės ir plokštuminės, dizaino kompozicijos žinias, vaizdo ir formos perteikimo būdus ir praktinius įgūdžius, atitinkančius šiuolaikinį mokslo, technologijų ir kultūros lygį.

11.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad kompozicijos pamokų metu mokiniai:

11.3.1. savarankiškai ir tikslingai pasirinktų vizualines ir kompozicines raiškos priemones;

11.3.2. realizuodami savo meninius sumanymus, pasitelktų šiuolaikines skaitmenines technologijas;

11.3.3. analizuotų ir kūrybiškai interpretuotų praeities ir dabarties dailės reiškinius vystydami savo kompozicines idėjas, siektų originalios meninės raiškos;

11.3.4. ugdytųsi pagarbą meninei kultūrai analizuodami meno pasaulio reiškinius ir konkrečius kūrinius, lavintų dailėtyrinius gebėjimus, smalsumą ir norą dirbti su įvairiais informacijos šaltiniais, suvoktų kompozicijos svarbą ir meninius principus pažindami pasaulio bei Lietuvos kultūros paveldą ir meninę kūrybą; plėtotų kūrybinius ir teorinius grafinės, spalvinės, plokštuminės ir erdvinės kompozicijos gebėjimus;

11.3.5. aktyviai dalyvautų parodinėje ir įvairioje kultūrinėje veikloje, lavintų gebėjimus pristatyti ir eksponuoti savo kūrybą.

11.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

11.4.1. Komponavimo principų pažinimas ir kūrybinė praktika;

11.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

11.5. Didaktinės nuostatos:

11.5.1. Puoselėjamas mokinių kūrybinis mąstymas ir jo savitumas; ugdomi mokinio individualūs meniniai, estetiški gebėjimai, kritinis mąstymas, turtinama emocinė patirtis ir plėtojamas kompozicijos meninių priemonių pažinimas ir kūrybinė raiška, padedanti išreikšti save ir bendrauti šiuolaikiniame pasaulyje.

11.5.2. Tikslingai lavinami kūrybiniai gebėjimai ir savarankiškumas taikant komponavimo principus ir raiškos priemones dailės šakų kompoziciniuose sumanymuose ir reiškiant menines idėjas.

11.5.3. Puoselėjama kuriančio mokinio intuicijos, jausmų, protinės ir kūrybinės veiklos sąveika. Lavinami mokinio estetinio suvokimo ir vertinimo gebėjimai.

11.5.4. Palaikomi glaudūs integraciniai ryšiai su kitomis ugdymo sritimis ir dalykais, taikomi aktyvūs ugdymo metodai. Kompozicijos žinios bei įgūdžiai yra naudingi savirealizacijai ir dailės specializacijų dalykų kūrybinei raiškai.

11.5.5. Mokiniai skatinami aktyviai dalyvauti meninės kūrybos projektuose ir parodose, konceptualiai vertinti ir įsivertinti savo ir draugų kūrybą.

11.5.6. Vertinant taikomi formuojamasis (individuali korektūra, individuali pamoka, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis būdai.

11.6. Mokinių pasiekimai:

1. Komponavimo principų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Pažinti ir vertinti Lietuvos bei pasaulio meno paveldą. Tikslingai taikyti idėjų ir vizualinių raiškos elementų komponavimo dėsningumus ir vaizdo perteikimo būdus, kompozicijos struktūras kūrybinėse užduotyse. Pažinti, tikslingai pasirinkti ir taikyti praktikoje medžiagas, darbo priemones, technikas ir technologijas. Esminis gebėjimas. Atpažinti ir analizuoti Lietuvos bei pasaulio menininkų kūriniuose kompozicines struktūras ir komponavimo elementus, teorines žinias kūrybiškai taikyti kūrybinėse dailės dalykų specializacijos užduotyse, derinti kuriamo objekto formos, turinio ir funkcionalumo estetinį įprasminimą aplinkoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Įgyvendinti kompozicijos idėją,	1.1.1. Tikslingai ir savarankiškai pasirinkti kūrinio

naudojant tinkamas priemones, medžiagas, atlikimo būdus ir technologinius procesus.	meninę formą ir atlikimo būdą. 1.1.2. Interpretuoti aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus. 1.1.3. Kurti eskizus, fiksuoti kilusias idėjas. 1.1.4. Harmoningai derinti medžiagą, formą ir funkciją, atsižvelgti į grafinių, spalvinių ar erdvinių formų sąveiką, proporcijas, siluetą ir emocinį poveikį. 1.1.5. Išmanyti meninių kompozicijos raiškos priemonių taikymo galimybes ir naudoti įvairias kompozicines struktūras siekiant įtaigos, emocinio poveikio. 1.1.6. Tikslingai parinkti ir taikyti spalvinį koloritą, spalvinių dėmių santykį, derinti erdvines formas, formuoti siluetą ar konstruoti, 1.1.7. Naudoti tradicines ir netradicines medžiagas meniniam sumanymui realizuoti . 1.1.8. Abstrahuoti formą, pasirinktą motyvą siekiant meniškumo.
1.2. Apibūdinti ir analizuoti meninę kūrybą akcentuojant kompozicijos raiškos priemones bei struktūros principus.	1.2.1. Apibūdinti pagrindinius įvairių laikotarpių dailės kūrinių formų ir kompozicijos skirtumus. 1.2.2. Įvardyti žymiausias dailės muziejus ir galerijas Lietuvoje ir pasaulyje, surasti virtualiąsias meno galerijas, vertingus artimiausios aplinkos dailės objektus.
2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Ugdyti suvokimą apie kultūros tęstinumą, žmogiškos patirties, žinių ir vertybių perdavimą iš kartos į kartą. Gerbti tradicijas, kultūros paveldą. Būti atviram kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai daugiakultūrinėje visuomenėje bei kritiškai vertinti kultūros reiškinius. Esminis gebėjimas. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime ir organizuojant parodas, dalyvaujant projektuose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Stebėti ir analizuoti Lietuvos bei artimiausios aplinkos dailės ir kultūros gyvenimą, žvelgti į jį kompozicijos reiškinių aspektu.	2.1.1. Stebėti artimiausios aplinkos dailės reiškinius, nusakyti jų poveikį. 2.1.2. Išanalizuoti stebėtų kūrinių kompoziciją, paaiškinti kūrinio kompozicijos logiką, emocinį poveikį.
2.2. Gebėti pateikti savo idėją ir ją viešai, argumentuotai apginti, surengti darbų ekspoziciją, eksponuoti kūrinius ne tik parodose, bet ir virtualioje erdvėje pasitelkiant šiuolaikines IKT technologijas.	2.2.1. Paaiškinti kūrybinio proceso eigą. 2.2.2. Tinkamai vartojant sąvokas paaiškinti savo kūrinio idėją ir kompoziciją. 2.2.3. Pateikti kompozicinių ieškojimų aplanką.

11.7. Turinio apimtis:

11.7.1. Komponavimo principų pažinimas ir kūrybinė praktika. Tikslingai plėtojami individualūs mokinių kompoziciniai gebėjimai, ugdoma meninė ir estetiinė kompetencija kuriant originalias grafines, spalvines, dizaino, plokštumines ir erdvines kompozicijas, išreiškiančias įvairias

menines idėjas ir sumanymus. Parenkant mokiniui užduotis atsižvelgiama į jo pasirinktą dailės šaką. Mokiniai, kurdami tapybos, grafikos, skulptūros, dizaino, plokštumines ir erdvines kompozicijas, tobulina dailės kalbos įgūdžius: tikslingai naudoja grafines, tapybines, erdvines plastines raiškos priemones, kūrybingai taiko komponavimo principus (simetrija, asimetrija, statika, dinamika, kontrastas, akcentas, proporcija, ritmas, modulis). Įgyvendinant idėjas naudojamos įvairios technikos ir medžiagos: aliejus, akrilas, monotipija, koliažas, asambliažas, skulptūros priemonės ir medžiagos, skaitmeninės technologijos ir t. t.; piešimo priemonės; popierius, kartonas, plastikas, medis, gipsas ir kt. Meninei įtaigai stiprinti sąmoningai naudojami skirtingi vaizdavimo būdai: realistinis, sąlyginis ir abstraktus. Mokiniai taiko gamtos formų paprastinimo, abstrahavimo, stilizavimo principus ir kuria įvairių tipų tapybines, grafines, plokštumines bei erdvines kompozicijas: realistines ir abstrakčias, dekoratyvių formų ir ekspresyvias, polichromines ir monochromines, animalistines ir siužetines figūrines, taikomasias. Kompozicijos įgūdžius mokiniai taiko dirbdami vasaros plenere – piešdami ir tapydami peizažus, architektūros, miesto motyvus, žmogaus figūras, portretus.

11.7.2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Kurdami originalias kompozicijas mokiniai susipažįsta su profesionaliosios dailės, lietuvių liaudies meno, taikomojo meno kūrinių, jų komponavimo bei atlikimo principais. Aptaria formas, funkcijas ir medžiagos sąveiką, kompozicijos priemonių raišką ir emocinį poveikį.

11.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Komponavimo principų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Pagal nurodytus kriterijus analizuoja, lygina įvairių stilių bei laikotarpių dailės kūrinius. Vartodamas dailės sąvokas apibūdina pagrindines raiškos priemones, išvardija svarbiausius jų bruožus. Turi kūrybinę idėją. Mokytojo padedamas pasirenka sumanymo įgyvendinimo būdus ir priemones, stilistiką ir kompoziciją. Apipavidalina savo darbus ir parengia parodos ekspozicijai (užrašo metriką, pasportuoja).	Savarankiškai vertina savo ir kitų idėjas ar darbus, sugeba lyginti, analizuoti įvairių stilių bei laikotarpių dailės kūrinius, vartoja tinkamą meninės kalbos žodyną. Savarankiškai, tikslingai naudoja literatūrą, kitais informacijos šaltiniais, analizuoja ir lygina kūrinius, suvokia jų įtaką, geba interpretuoti ir pritaikyti savo kūryboje. Turi kūrybinių kompozicinių sumanymų, apibūdina juos. Tikslingai pasirenka stilistiką ir kompozicijos meninės raiškos būdus, interpretuoja aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus. Apipavidalina savo darbus parodoms, pristato kūrybą bendruomenei.	Aktyviai domisi Lietuvos ir pasaulio kultūros reiškiniais, šiuolaikine daile, sugeba savarankiškai, vartodamas tinkamas dailės sąvokas, vertinti savo ir kitų kompozicines idėjas bei kūrybą, suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių meninę stilistiką, pagrindinius bruožus ir skirtumus. Savarankiškai ir tikslingai, naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, lygina skirtingus menininkus, stilius bei kūrybines tendencijas. Supranta kūrybą kaip vertybę, geriausių meno kūrinių išsaugojimo būtinybę. Savarankiškai ieško, siūlo originalių idėjų savo kūrybai ir jas pagrindžia. Savarankiškai pasirenka motyvo komponavimo ir interpretavimo priemones, būdus, procesus, planuoja veiklos etapus. Kurdamas derina tradicines ir

		netradicines meninės išraiškos priemonės. Puikiai atlieka pasirinktą funkciją meniniuose projektuose, parodose.
2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina dailės reiškinius, nusako asmeninį kūrinio poveikį, apibūdina kompozicines struktūras. Žino kai kuriuos Lietuvos dailės gyvenimo įvykius. Vartodamas paprastas dailės sąvokas vertina mokytojo nurodytų kompozicijos darbų savybes. Tausoja Lietuvos ir kitų tautų kultūros paveldą.	Pristato artimiausios aplinkos dailės tradicijas. Apibūdina ir analizuoja meninius kompozicijos principus. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius (parodos, projektai), šiuo metu žymiausius Lietuvos menininkus. Pagarbiai naudoja Lietuvos ir kitų tautų paveldą. Dalyvauja meninėse akcijose, konkursuose.	Remdamasis informacijos šaltiniais analizuoja šiuolaikinio dailės pasaulio ypatumus, daro savo apibendrinimus ir išvadas. Nusako estetinio dailės siekio bei kompozicijos įtaką kūrinio meninei raiškai. Nurodo stilistinius bruožus, būdingus kitoms analizuojamojo laikotarpio meno rūšims. Vertina ir saugo Lietuvos ir kitų tautų kultūros paveldą. Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse socialinėse akcijose.

12. Mokantis pagal vidurinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu programos meninio ugdymo dalies programą, mokinsys gali rinktis vieną iš šių dailės srities programos meno šakų papildančių dailės šakos dalykų: tapybos arba grafikos, arba skulptūros, arba dizaino dalyką.

12.1. Dailės šakos dalykas (arba tapyba, arba grafika, arba skulptūra, arba dizainas):

12.1.1. Tapyba. Tapybos dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems III-IV-os gimnazijos klasių mokiniams.

12.1.1.1. Dalyko paskirtis – tapybos dalykas skirtas klasikinės, moderniosios ir šiuolaikinės tapybos raiškos priemonėms pažinti ir įvaldyti; mokantis tapybos dalyko mokiniai supažindinami ir su tekstilės, vitražo raiškos priemonėmis ir technologijomis.

12.1.1.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti mokiniams įgyti koloristinės, toninės ir konceptualios tapybos įgūdžių, įvaldyti įvairias tapybos technikas, pažinti tekstilės, vitražo technologijas ir raiškos ypatybes. Tenkinti mokinių pažinimo poreikius, ugdyti dvasines, kūrybines mokinių galias, reikalingas savarankiškai kurti, reflektuoti ir aktyviai dalyvauti meniniame ir visuomeniniame gyvenime, ruošti būsimoms studijoms aukštosiose mokyklose.

12.1.1.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

12.1.1.3.1. tapybos kūriniuose sprestų spalvines ir tonines, erdvės iliuzijos kūrimo problemas, pažintų skirtingas tapybos raiškos priemones, susipažintų su skirtingų tapybos žanrų specifika, naudotų įvairius informacijos rinkimo ir interpretavimo būdus;

12.1.1.3.2. savarankiškai rinkdamiesi jiems aktualią temą, įgyvendintų idėjiškai prasmingus ir technologiškai kokybiškus tapybos kūrinius, gebėtų parinkti tinkamą erdvę jiems eksponuoti;

12.1.1.3.3. kritiškai ir savikritiškai mąstytų, geranoriškai vertintų kitų darbus; savo kūrybinę veiklą siėtų su profesiniais tikslais ir socialiniu kultūriniu aplinkos kontekstu.

12.1.1.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.1.1.4.1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.1.1.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.1.1.5. Didaktinės nuostatos:

12.1.1.5.1. Darbas organizuojamas tapybos grupėje taikant individualų mokymo proceso organizavimo būdą.

12.1.1.5.2. Užduotys atliekamos eskizuoiant, kuriant spalvinius etiudus, atrenkant tinkamiausią sprendimą ir jį pritaikant dideliu formatu, siekiant idėjos, technikų valdymo ir pritaikymo, spalvinio sprendimo, kompozicijos vieningo tikslingumo ir kokybės.

12.1.1.5.3. Taikomas formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (aptarimai), apibendrinamasis (peržiūros) vertinimai.

12.1.1.6. Mokinių pasiekimai:

1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Tapybos raiškos priemonių ir technikų pažinimas, tikslingas jų pasirinkimas originaliai ir prasmingai idėjai.	
Esminis gebėjimas. Savarankiškai įgyvendinti tapybos sumanymus, tikslingai pasirinkti raiškos priemones, atlikimo būdus ir technikas, darbo pateikimo formas. Kūrybingai ieškoti plastinių idėjų, įdomių kompozicinių sprendimų, siekti kokybės.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti aplinką, savarankiškai ieškoti idėjų ir jas pasirinkti.	1.1.1. Pamokų metu ir savarankiškai stebėti natūrą, fiksuoti šviesos įtaką objektų spalvai ir spalvinei modeliuotei. 1.1.2. Spalvinius etiudus, nuotraukas bei eskizus iš natūros naudoti atkartojimo, interpretavimo užduotims. 1.1.3. Ieškoti vaizdinės ir teorinės informacijos įvairiuose šaltiniuose, fiksuoti mintis, kylančias iš socialinės problematikos ir asmeninių išgyvenimų.
1.2. Suderinti idėjos, formos, spalvinio sprendimo ir pasirinktos tapybos technikos santykį.	1.2.1. Pateikti skirtingus idėjų eskizus ir spalvinius etiudus, kuriuose matytųsi tapybai tinkamų vaizdinių ir jiems tinkamų spalvinių bei realistinio vaizdo redukavimo (abstrahavimo, stilizavimo ir kt.) sprendimų ieškojimas. 1.2.2. Apibūdinti pasirinktos idėjos perteikimą, pagrįsti konkrečių tapybinės raiškos priemonių (spalvinės modeliuotės, spalvinės kompozicijos ir kt.), žanro ir technologinių sprendimų panaudojimą. 1.2.4. Savarankiškai suplanuoti sumanytos idėjos įgyvendinimo etapus laikantis šiam darbui skirto laiko ir priemonių. 1.2.5. Atlikti darbą kokybiškai ir laiku.

1.3. Savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultatą peržiūrose, parodose ir konkursuose, bei dailės brandos egzamino metu (ekspozicija, pateikimas, kūrinių pristatymas), parengti savo kūrybinių darbų aprašą, pristatymo segtuvą.	1.3.1. Paaiškinti tinkamą kūrinių eksponavimą (kokia reikalinga erdvė, patalpos sutvarkymas, apšvietimas, darbo apipavidalinimas). 1.3.2. Susieti kūrinio eksponavimą su paties kūrinio raiškos priemonėmis (pvz., kaip kūrinys dera erdvėje, koks tapybos kūrinio santykis su šalia eksponuojamais kūrinių). 1.3.3. Pristatant kūrimo eigą pateikti aplanką (portfolio) su metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu bei analogų analize.
1.4. Analizuoti praeities ir dabarties tapybos kūrinius pagal jų meninės kalbos ypatumus, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas.	1.4.1. Naudoti įvairius šaltinius (virtualius, spaudinius ar kt.), analizuoti ir kaupti informaciją. 1.4.2. Nurodyti pagrindinius tapybos ir jas papildančių disciplinų (tekstilės, vitražo) skiriamuosius bruožus, specifiką, technikas, kompozicinius principus. 1.4.3. Išskirti kūrinio (-ių) problematiką, apibūdinti raiškos priemones ir įvertinti jų meninę visumą. 1.4.4. Pateikti analogiškų pavyzdžių, kaip atskirų dailės šakų kūriniuose atpažįstamas žanras ar jo motyvai, skirtingos kūrybinės kryptys, joms atstovaujantys dailininkai, palyginti su savo kūrybine idėja.
2. <u>Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.</u>	
Nuostatos. Pažinti ir gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą, būti atviram pokyčiams, ieškojimams, naujai estetinei patirčiai bei technologijų, idėjų ir visuomenės poreikių kaitai. Esminis gebėjimas. Savarankiškai vertinti tapybos kūrinių poveikį asmeniui, aplinkai ir sau pačiam. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tikslingai naudotis originaliais, virtualiais ir kitais meno kūrinių ištekliais įvairiais tikslais (mokymosi ar savarankiškai tyrinėjant tam tikrą raiškos būdą).	2.1.1. Nurodyti informacijos gavimo šaltinius. 2.1.2. Nurodyti, kokiais atvejais būtina nurodyti dailininko autorystę, kokia turi būti pateikta informacija (naudojant kitų dailininkų kūrybines idėjas, kūrinių vaizdus ar jų fragmentus).
2.2. Prisidėti prie socialinės kultūros aplinkos kūrimo, saugojimo, dalyvauti parodose, meninėse, socialinėse akcijose.	2.2.1. Kūrybinės praktikos (plenero) metu rinkti (piešti, tapyti, fotografuoti ir kt.) kraštotyrinę medžiagą apie atskirų regionų architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą. Pažinti, stebėti čia gyvenančius žmones, fiksuoti juos jų aplinkoje.

2.3. Diskutuoti apie menininko profesijos pašaukimą, jo veiklą visuomenėje, poveikio visuomenei galimybes, atsidavimą kūrybiniam darbui kultūros plėtros srityje, šiuolaikinėje visuomenėje.	2.3.1. Tinkamai vartojant dailės sąvokas apibūdinti ir tolerantiškai aptarti savo ir draugų kūrybinę veiklą, vertinti jos rezultatus, tradicinio ir šiuolaikinio meno raiškos priemonės. 2.3.2. Paaiškinti, kaip tapybos raiška, meno objektų kūrimas prisideda prie kultūros išsaugojimo ir plėtros. 2.3.3. Diskutuoti, kaip kultūros objektų kūrimas gali prisidėti prie tautinio tapatumo išsaugojimo. 2.3.4. Diskutuoti apie masinės kultūros ir profesionalaus meno skirtumus ir poveikį visuomenei, įtaką kultūriniam, estetiniam vartotojo ugdymui bei ekonomikai. 2.3.5. Diskutuoti apie tolesnes studijas, specialybės pasirinkimą, profesinės karjeros galimybes.
--	---

12.1.1.7. Turinio apimtis.

12.1.1.7.1. Tapybos atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika: pažintis su tapybinių aliejinių ir akrilo dažų technika, teorinių ir praktinių žinių įgijimas. Pagrindinių tapybos raiškos būdų suvokimas ir jų taikymas: spalvos priemonėmis modeliuojama tapomo objekto forma, naudojami spalvų niuansai, kontrastai, toninė įvairovė plokštumoje, perteikiami pagrindiniai užduoties spalviniai deriniai ir jų tarpusavio sąveikos, pastebimas aplinkos ir apšvietimo poveikis vaizduojamo objekto spalvai. Tikslingai pasirenkamos raiškos priemonės ir vaizdavimo būdai, kuriami įvairaus žanro tapybos ir kompozicijos darbai. Stebint mokytojai atliekamos savarankiškos užduotys siekiant savito požiūrio, originalaus sprendimo. Tapybinės užduoties analizė. Tinkamomis tapybinėmis, kompozicinėmis priemonėmis perteikiama svarbiausia plastinė idėja (realizmas, abstrahavimas, stilizacija, kadravimas, sąlygiškumas ir kt.). Naudojamas kūrinio formatas atitinkantis užduoties ir individualaus tapybinio sumanymo kompozicinį charakterį. Išbandoma ir netradicinė spalvinė raiška (kontrastai, disonansai, koliažas), neįprastos medžiagos ir reikmenys (purškimas, trafaretai, asambliažas, fotokoliažas ir kt.). Tapoma ant įvairių pagrindų.

12.1.1.7.2. Tapybos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokomasi iš tapybos paveldo, šiuolaikinės tapybinės raiškos pavyzdžių, analizuojamas turinys, stiliai, judėjimai ir įvairių laikotarpių sociokultūrinės aplinkos problematika, kultūrinės tendencijos. Mokiniai lanko ir aptaria meno parodas. Kūrybinės praktikos metu (plenero) tapoma gamtoje, renkama medžiaga Lietuvos miesteliuose, kaimuose, muziejuose. Sukauptą patirtį ir informaciją mokiniai pritaiko savo kūryboje. Mokomasi tapybos darbų eksponavimo, savo kūrybos pateikimo ir pristatymo visuomenei kultūros. Diskutuojama apie profesionaliosios tapybos ir kitų menų vietą Lietuvoje, pasaulyje. Aptiriamos tapybos specialybės ir su ja susijusių sričių mokymosi programos, studijavimo sąlygos ir galimybės.

12.1.1.8. Vertinimas.

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Atrenka savo kūrybiniams sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas.	Savarankiškai ir tikslingai atrenka plastines idėjas, kūrybai reikalingus motyvus.	Savarankiškai, tikslingai ir išradingai atrenka kūrybai reikalingas plastines idėjas,

Atlieka natūros stebėjimo ir atkartojimo užduotis, savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas, pateikia eskizinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ar atlikimo būdą, pateikia kokybiškai baigtą kūrybinį rezultatą, tinkamai eksponuoja. Nagrinėja mokytojo nurodytus šaltinius, klasikinius bei šiuolaikinius tapybos kūrinius, mokymosi tikslams sugeba panaudoti įgytą patirtį ir sukauptą medžiagą.	Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą atlikimo būdų, ieško įdomesnių variantų, pateikia autentišką kokybiškai atliktą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Tinkamai parengia brandos egzamino kūrybinio darbo ekspoziciją. Nagrinėja įvairius informacijos šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės dailės kūrinius, domisi tapyba savarankiškai, geba mokytis tapybos raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	motyvus ir įgyvendinimo priemonės. Siūlo savarankiškas idėjas ir sumanymus, tikslingai siekia juos įgyvendinti. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai ir tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug vertingų eskizų, tikslingai ir noriai dirba, išmėgina įvairias kūrybos priemones, medžiagas, pateikia kokybišką kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja peržiūrose, parodose, akcijose, dailės brandos egzamino metu. Analizuoja nurodytus šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės dailės kūrinius mokymosi tikslams, geba mokytis dailės raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulio menininkų, meno krypčių ir judėjimų, analizuoti tendencijas, analogus ir visą tai kūrybiškai interpretuoti savo kūryboje.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina ir vertina konkrečios epochos, stiliaus, meno srovės ar judėjimo tapybos kūrinius pagal konkrečius kriterijus. Atpažįsta tapybos kompozicines ir meninės raiškos priemones, objektus aplinkoje. Apibūdinimui vartoja paprastas logiškas sąvokas. Geba vertinti kūrinių poveikį, kritiškai įvertinti savo kūrybą.	Savarankiškai nagrinėja konkrečios epochos, meno srovės ar judėjimo tapybos kūrinius pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi ir atpažįsta tapybos stilius, sroves, judėjimus analizuoja jų ypatumus, naudotas raiškos priemones, komponavimo, konstravimo būdus. Išsako savo požiūrį, estetinius vertinimus remdamasis sutartais kriterijais ir taikliai vartoja meninės kalbos žodyną. Žino dailės kūrinius savo aplinkoje (Lietuvoje). Geba vertinti dailės kūrinių poveikį aplinkai, sau. Įvertina savo	Savarankiškai nagrinėja įvairių epochų, meno srovių ar judėjimų tapybos kūrinius. Domisi menų naujovėmis, pastebi ir analizuoja įvairius tapybos ir dailės reiškinius Lietuvoje ir pasaulyje. Lygina skirtingų laikotarpių dailės, kitų menų kūrinių stilius, raiškos priemones, pastebi būdingiausius bruožus. Savo požiūrį ir estetinius vertinimus išsako vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną, remdamasis sutartais kriterijais. Vertindamas tapybos kūrinius apibūdina pagrindines kompozicines priemones, būdingus sprendimus. Žino tradicinės, moderniosios ir šiuolaikinės tapybos kūrinius savo aplinkoje ir

	kūrinius bendrame šiuolaikinės kūrybos kontekste, diskutuoja. Apipavidalina ir eksponuoja savo kūrybinius darbus.	plačiau pasaulyje. Argumentuotai vertina ir diskutuoja apie klasikinių ir šiuolaikinių dailės kūrinių poveikį sau ir visuomenei. Sieja savo kūrybą su socialinėmis aktualijomis, panaudojimo galimybėmis ir profesinio pasirinkimo tikslais.
--	---	--

12.1.2. Grafikos dalykas. Grafikos dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems III-IV-os gimnazijos klasių mokiniams.

12.1.2.1. Dalyko paskirtis – grafikos dalykas skirtas grafikos raiškos priemonėms pažinti ir įvaldyti; mokantis grafikos dalyko mokiniai supažindinami ir su šrifto ir maketavimo raiškos priemonėmis ir technologijomis.

12.1.2.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti mokiniams įgyti įgūdžių savo idėjas redukuoti į grafinį vaizdą, išbandyti grafikos spaudos technikas ir suprasti jų poveikį galutiniam kūrimo proceso rezultatui, pažinti šrifto, maketavimo technologijas ir raiškos ypatybes. Tenkinti mokinių pažinimo poreikius, ugdyti dvasines, kūrybines, kritines mokinių galias, reikalingas savarankiškai kurti, reflektuoti ir aktyviai dalyvauti meniniame ir visuomeniniame gyvenime, ruošti būsimoms studijoms aukštosiose mokyklose.

12.1.2.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

12.1.2.3.1. spręstų grafinio vaizdo formavimo, vizualinės ir daiktinės aplinkos perteikimo, keitimo problemas, grafikos kūrinių pritaikymo visuomenėje, grafikos kūrinio tiražavimo problemas, skirtų lakštinės ir taikomosios grafikos reikalavimus, naudotų įvairius informacijos rinkimo ir interpretavimo, saugojimo būdus;

12.1.2.3.2. įgyvendintų savo kūrybinius sumanymus naudodami turimus grafikos technikų, komponavimo, piešimo įgūdžius;

12.1.2.3.3. kritiškai ir savikritiškai mąstyti, geranoriškai vertinti kitų darbus; savo kūrybinę veiklą sieti su profesiniais tikslais ir socialiniu kultūriniu aplinkos kontekstu; pristatyti savo kūrybos rezultatus naudodami šiuolaikinių technologijų teikiamas galimybes.

12.1.2.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.1.2.4.1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.1.2.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.1.2.5. Didaktinės nuostatos.

12.1.2.5.1. Mokymasis organizuojamas taikant individualų mokymo proceso organizavimo būdą.

12.1.2.5.2. Užduotys atliekamos nuo sumanymų eskizų iki kūrinių sukūrimo siekiant idėjos, technikų valdymo, piešinio (linijos, dėmės, šricho, tonalumo), kompozicijos kokybės.

12.1.2.6. Mokinių pasiekimai:

1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Grafikos raiškos priemonių ir technikų pažinimas, tikslingas jų pasirinkimas originaliai ir prasmingai idėjai.	
Esminis gebėjimas. Savarankiškai įgyvendinti meninius sumanymus, tikslingai pasirinkti raiškos priemones, atlikimo būdus ir technikas, darbo pateikimo formas. Kūrybingai ieškoti plastinių idėjų, įdomių kompozicinių sprendimų, siekti kokybės.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas

1.1. Stebėti aplinką, savarankiškai ieškoti idėjų ir jas pasirinkti. Grafinėmis priemonėmis greitai užfiksuoti dominantį vaizdą.	1.1.1. Stebėti vaizdinę ir daiktinę aplinką, atlikti atkartojimo, interpretavimo užduotis. 1.1.2. Ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose, rinkti medžiagą, fiksuoti nuotraukomis bei eskizais iš natūros, dailės istorinių šaltinių bei mintis, kylančias iš socialinės problematikos ir asmeninių išgyvenimų. 1.1.3. Lavinti eskizavimo techniką, ieškant skirtingos štricho, linijos, kontūro, dėmės išraiškos.
1.2. Suderinti idėjos, formos ir pasirinktos grafikos spaudos technikos (iškiliaspaudės, giliaspaudės, plokščiaspaudės) santykį.	1.2.1. Pateikti skirtingus idėjų eskizus ir tono ar linijos panaudojimo variantus, kuriuose matytųsi kūrybiniai ieškojimai bei bandymai rasti tinkamą meninį ar taikomąjį sprendimą. 1.2.2. Pagrįsti plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (pvz., realistiniai elementai, dekoratyvus, konstruktyvus, minimalistinis, siurrealistinis, mišrus sprendimas ar pan.) ir jo atitikimą pasirinktos spaudos technikos techniniams ir estetiniams reikalavimams. 1.2.3. Savarankiškai suplanuoti sumanytos idėjos įgyvendinimo etapus laikantis šiam darbui skirto laiko ir priemonių. 1.2.4. Atlikti darbą kokybiškai ir laiku.
1.3. Savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultatą peržiūrose, parodose ir konkursuose, bei dailės brandos egzamino metu (ekspozicija, pateikimas, kūrybinių pristatymas), parengti savo kūrybinių darbų aprašą, pristatymo segtuvą.	1.3.1. Paaiškinti tinkamą kūrinio eksponavimą atliepiančią kūrinio raiškos priemones (kokia reikalinga erdvė, apšvietimas, darbo apipavidalinimas). 1.3.2. Pristatant kūrimo eigą pateikti aplanką (portfolio) su metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu bei analogų analize.

1.4. Analizuoti praeities ir dabarties meno kūrinius pagal jų meninės kalbos ypatumus, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas.	1.4.1. Naudoti įvairius žinių šaltinius (virtualius, spaudinius ar kt.), analizuoti ir kaupti informaciją. 1.4.2. Nurodyti pagrindinius grafikos ir jos papildančių disciplinų (šrifto, maketavimo) skiriamuosius bruožus, specifiką, technikas, kompozicinius principus. 1.4.3. Išskirti kūrinio (-ių) problematiką, apibūdinti raiškos priemones ir įvertinti jų meninę visumą. 1.4.4. Pateikti analogiškų pavyzdžių, kaip atskirų dailės šakų kūriniuose atpažįstamas žanras ar jo motyvai, skirtingos kūrybinės kryptys, joms atstovaujantys dailininkai, palyginti su savo kūrybine idėja.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Pažinti ir gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą, būti atviram pokyčiams, ieškojimams, naujai estetinei patirčiai bei technologijų, idėjų ir visuomenės poreikių kaitai. Esminis gebėjimas. Savarankiškai vertinti grafikos kūrinių poveikį asmeniui, aplinkai ir sau pačiam. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tikslingai naudotis originaliais, virtualiais ir kitais meno kūrinių ištekliais įvairiais tikslais (mokymosi ar savarankiškai tyrinėjant tam tikrą raiškos būdą).	2.1.1. Nurodyti informacijos gavimo šaltinius. 2.1.2. Nurodyti, kokiais atvejais būtina nurodyti dailininko autorystę, kokia turi būti pateikta informacija (naudojant kitų dailininkų kūrybines idėjas, kūrinių vaizdus ar jų fragmentus).
2.2. Pagrįsti meno kūrinių viešose erdvėse poveikį žiūrovams. Formos, jos savybės, funkcinės paskirties atitikimas.	2.2.1. Apmąstyti ir išsakyti savo nuomonę dėl viešose erdvėse eksponuojamų ir diskusijas keliančių meno kūrinių. 2.2.2. Nusakyti šiuolaikinių technologijų kaitos poveikį grafikos technikoms ir iš to kylančiais meninės raiškos pokyčiais. 2.2.3. Apibūdinti, kuo skiriasi tradicinio ir šiuolaikinio meno ekspozicijų erdvės ir dailės kūrinių eksponavimo, instaliavimo jose ypatumai.
2.3. Prisidėti prie socialinės kultūros aplinkos kūrimo, saugojimo, dalyvauti parodose, meninėse, socialinėse akcijose.	2.3.1. Kūrybinės praktikos (plenero) metu rinkti (piešti, fotografuoti ir kt.) kraštutinę medžiagą apie atskirų regionų architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą. Pažinti, stebėti čia gyvenančius žmones, fiksuoti juos jų aplinkoje.

2.4. Diskutuoti apie menininko profesijos pašaukimą, jo veiklą visuomenėje, poveikio visuomenei galimybes, atsidavimą kūrybiniam darbui kultūros plėtros srityje, šiuolaikinėje visuomenėje.	2.4.1. Tinkamai vartojant dailės sąvokas apibūdinti ir tolerantiškai aptarti savo ir draugų kūrybinę veiklą, vertinti jos rezultatus, tradicinio ir šiuolaikinio meno raiškos priemones. 2.4.2. Paaiškinti, kaip grafikos raiška, meno objektų kūrimas prisideda prie dailės išsaugojimo ir plėtros. 2.4.3. Diskutuoti, kaip kultūros objektų kūrimas gali prisidėti prie tautinio tapatumo išsaugojimo. 2.4.4. Diskutuoti apie masinės kultūros ir profesionalaus meno skirtumus ir poveikį visuomenei, įtaką kultūriniam, estetiniam vartotojo ugdymui bei ekonomikai. 2.4.5. Diskutuoti apie tolesnes studijas, specialybės pasirinkimą, profesinės karjeros galimybes.
---	---

12.1.2.7. Turinio apimtis:

12.1.2.7.1. Grafikos technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika. Kurdami iškiliosios spaudos, giliaspaudės, plokščiosios spaudos darbus mokiniai susipažįsta su skirtingų medžiagų (linoleumas, cinko plokštė, skirtingų rūšių dažai ir kt.) savybėmis, jų panaudojimo meniniams sprendimams galimybėmis. Siekiama kuo platesnės tonų skalės, linijų įvairovės, šviesotamsos niuansų, faktūrų turtingumo. Grafikos technikomis įgyvendinamos kūrybinės kompozicijos, kuriose atsiskleidžia socialinė, kultūrinė problematika, mokinio asmeniniai išgyvenimai, originalumas, individualumas ir sąmoningumas. Kuriami paruošiamieji eskizai, kuriuose atsispindi idėjos vystymas. Iš jų atrenkamas geriausias variantas ir atliekamas medžiagoje. Iškilioji spauda: kuriamas spalvotas linoraižinis (nuraižymo technika arba naudojant skirtingas klišes). Linoraižinis taip pat derinamas ir su monotipijos technika. Giliaspaudė: dirbama oforto technika didelio formato lakšte, vėliau pereinama prie įvairesnių vaizdo kūrimo metalo klišėje kūrimo būdų (sausas adatas, akvatinta ir kt.). Plokščioji spauda: kuriama viena litografija. Mišrūs, eksperimentiniai darbai: skatinamas skirtingų technikų derinimas, jungimas, neįprastų medžiagų, formatų naudojimas.

12.1.2.7.2. Grafikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokomasi iš Lietuvos ir pasaulinio grafikos paveldo, šiuolaikinės grafinės raiškos pavyzdžių, analizuojamas turinys, stiliai ir laikotarpių sociokultūrinės aplinkos problematika, kultūrinės tendencijos. Mokiniai lanko Lietuvos ir kitų šalių menininkų parodas, meninius renginius, projektus, knygų mugės, susipažįsta su naujovėmis grafikos technikų ir technologijų srityse. Per kūrybinę praktiką renkama medžiaga piešiant iš natūros Lietuvos dvaruose, miesteliuose, muziejuose paveldo objektus, kraštovaizdį. Sukaupią informaciją ir patirtį mokiniai pritaiko savo kūryboje. Mokomasi grafikos darbų eksponavimo specifikos, savo kūrybos pateikimo ir pristatymo visuomenei. Diskutuojama apie profesionaliosios grafikos vietą kultūroje. Aptiriamos grafikos specialybės mokymosi programos, studijavimo sąlygos ir galimybės.

12.1.2.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Atrenka savo kūrybiniams sumanymams reikalingus	Savarankiškai ir tikslingai atrenka plastines idėjas,	Savarankiškai, tikslingai ir išradingai atrenka kūrybai

motyvus ir plastines idėjas. Atlieka natūros stebėjimo ir atkartojimo užduotis, savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas, pateikia eskizinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ar atlikimo būdą, pateikia kokybiškai baigtą kūrybinį rezultatą, tinkamai eksponuoja. Nagrinėja mokytojo nurodytus šaltinius, klasikinius bei šiuolaikinius grafikos kūrinius, mokymosi tikslams sugeba panaudoti įgytą patirtį ir sukauptą medžiagą.	kūrybai reikalingus motyvus. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą atlikimo būdų, ieško įdomesnių variantų, pateikia autentišką kokybiškai atliktą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Tinkamai parengia brandos egzamino kūrybinio darbo ekspoziciją. Nagrinėja įvairius informacijos šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės grafikos kūrinius, domisi pasirinkta grafika savarankiškai, geba mokytis grafikos raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	reikalingas plastines idėjas, motyvus ir įgyvendinimo priemonės. Siūlo savarankiškas idėjas ir sumanymus, tikslingai siekia juos įgyvendinti. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai ir tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug vertingų eskizų, tikslingai ir noriai dirba, išmėgina įvairias kūrybos priemones, medžiagas, pateikia kokybišką kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja peržiūrose, parodose, akcijose, dailės brandos egzamino metu. Analizuoja nurodytus šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės grafikos kūrinius mokymosi tikslams, geba mokytis grafikos raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulio menininkų, meno krypčių ir judėjimų, analizuoti tendencijas, analogus ir visą tai kūrybiškai interpretuoti savo kūryboje.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina ir vertina konkrečios epochos, stiliaus, meno srovės ar judėjimo grafikos kūrinius pagal konkrečius kriterijus. Atpažįsta grafikos kompozicines ir meninės raiškos priemones, objektus aplinkoje. Apibūdinti vartoja paprastas logiškas sąvokas. Geba vertinti kūrinių poveikį, kritiškai įvertinti savo kūrybą.	Savarankiškai nagrinėja konkrečios epochos, meno srovės ar judėjimo dailės kūrinius pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi ir atpažįsta grafikos stilius, sroves, judėjimus analizuoja jų ypatumus, naudotas raiškos priemones, komponavimo, konstravimo būdus. Išsako savo požiūrį, estetinius vertinimus remdamasis sutartais kriterijais ir taikliai vartoja meninės kalbos žodyną. Žino grafikos kūrinius savo aplinkoje (Lietuvoje). Geba vertinti	Savarankiškai nagrinėja įvairių epochų, meno srovių ar judėjimų grafikos kūrinius. Domisi menų naujovėmis, pastebi ir analizuoja įvairius grafikos ir dailės reiškinius Lietuvoje ir pasaulyje. Lygina skirtingų laikotarpių dailės, kitų menų kūrinių stilius, raiškos priemones, pastebi būdingiausius bruožus. Savo požiūrį ir estetinius vertinimus išsako vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną, remdamasis sutartais kriterijais. Vertindamas grafikos kūrinius apibūdina, pagrindines kompozicines priemones,

	grafikos kūrinių poveikį aplinkai, sau. Įvertina savo kūrinius bendrame šiuolaikinės kūrybos kontekste, diskutuoja. Apipavidalina ir eksponuoja savo kūrybinius darbus.	būdingus sprendimus. Žino tradicinės, moderniosios ir šiuolaikinės grafikos kūrinius savo aplinkoje ir plačiau pasaulyje. Argumentuotai vertina ir diskutuoja apie klasikinių ir šiuolaikinių grafikos kūrinių poveikį sau ir visuomenei. Sieja savo kūrybą su socialinėmis aktualijomis, panaudojimo galimybėmis ir profesinio pasirinkimo tikslais.
--	---	---

12.1.3. Skulptūra. Skulptūros dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems III-IV gimnazijos klasių mokiniams.

12.1.3.1. Dalyko paskirtis – skulptūros dalykas skirtas skulptūros raiškos priemonėms pažinti ir įvaldyti, mokiniai supažindinami su erdvinės kompozicijos ir su keramikos raiškos priemonėmis bei technologijomis.

12.1.3.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti mokiniams įgyti įgūdžių spręsti trimačių meno objektų problematiką, pažinti tiek klasikinius, tiek šiuolaikinius skulptūros ir kūrybos erdvėje žanrus (skulptūrinį objektą, instaliaciją, performansą), perprasti skirtingų tradicinių skulptūros ir neskulptūrinių medžiagų specifiką, pažinti keramikos technologijas ir raiškos ypatybes. Tenkinti mokinių pažinimo poreikius, vystyti kritinį ir savikritinį mąstymą kūryboje, skatinti reflektuoti ir aktyviai dalyvauti meniniame ir visuomeniniame gyvenime, ruošti būsimoms studijoms aukštosiose mokyklose.

12.1.3.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

12.1.3.3.1. Spręstų skulptūros kūrinių erdvinio konstravimo, daiktinės aplinkos perteikimo, keitimo problemas, naudotų įvairius informacijos rinkimo ir interpretavimo, saugojimo būdus.

12.1.3.3.2. Susipažintų su skulptūros technikų specifika, ugdytųsi gebėjimus suvaldyti medžiagą, mokytųsi apibendrinti, skirti dėmesio detalėms.

12.1.3.3.3. Savarankiškai rinkdamiesi kūrinių temą, naudojamų medžiagų ir eksponavimo vietos specifiką ir tikslingai veikdami, įgyvendintų savo kūrinius naudodami turimus skulptūros technikų, erdvinio komponavimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

12.1.3.4. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.1.3.4.1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.1.3.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.1.3.5. Didaktinės nuostatos:

12.1.3.5.1. Mokymasis organizuojamas skulptūros grupėje taikant individualų mokymo proceso organizavimo būdą.

12.1.3.5.2. Užduotys atliekamos nuo sumanymų eskizų iki kūrinių sukūrimo siekiant idėjos, technikų valdymo, erdvinės formos, kompozicijos kokybės.

12.1.3.5.3. Taikomas formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos, diagnostinis (aptarimai), apibendrinamasis (peržiūros) vertinimai.

12.1.3.6. Mokinių pasiekimai.

1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

Nuostatos. Klasikinių ir šiuolaikinių skulptūros žanrų, raiškos priemonių ir technikų pažinimas,

tikslingas jų pasirinkimas prasmingai idėjai. Esminis gebėjimas. Savarankiškai įgyvendinti meninius sumanymus, tikslingai pasirinkti raiškos priemonės, atlikimo būdus ir technikas, darbo pateikimo formas. Kūrybingai ieškoti dominančių temų, siekti techninės ir idėjos kokybės.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti aplinką, savarankiškai ieškoti idėjų ir jas pasirinkti	1.1.1. Stebėti vizualią ir daiktinę aplinką, atlikti atkartojimo, interpretavimo užduotis. 1.1.2. Ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose, rinkti medžiagą, fiksuoti nuotraukomis bei eskizais iš natūros, dailės istorinių šaltinių.
1.2. Suderinti idėjos, formos ir pasirinktos skulptūros technikos santykį.	1.2.1. Nuspręsti, kurioms idėjoms labiausiai tinka skulptūrinė raiška ir kokių priemonių bei medžiagų reikės įgyvendinimui. 1.2.2. Pateikti skirtingus idėjų eskizus ir formos modelius. 1.2.3. Savarankiškai ir atsakingai suplanuoti sumanytos idėjos įgyvendinimo etapus laikantis šiam darbui skirto laiko ir technologinių galimybių. 1.2.4. Atlikti darbą kokybiškai ir laiku.
1.3. Savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultatą peržiūrose, parodose ir konkursuose, bei dailės brandos egzamino metu (ekspozicija, pateikimas, kūrinių pristatymas), parengti savo kūrybinių darbų aprašą, pristatymo segtuvą.	1.3.1. Paaiškinti pasirinktos eksponavimo erdvės atitikimą kūrinio idėjai ir raiškos priemonėms. 1.3.3. Pristatant kūrimo eigą pateikti aplanką (<i>portfolio</i>) su metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu bei analogų analize.
1.4. Analizuoti praeities ir dabarties skulptūros kūrinius pagal jų idėjas, žanrus, technikas, kritiškumą.	1.4.1. Naudoti įvairius žinių šaltinius (virtualius, spaudinius ar kt.), analizuoti ir kaupti informaciją. 1.4.2. Nurodyti pagrindinius skulptūros ir ją papildančių disciplinų (keramika, erdvinė kompozicija) skiriamuosius bruožus, specifiką, technikas, kompozicinius principus. 1.4.3. Išskirti kūrinio (-ių) problematiką, apibūdinti raiškos priemones ir įvertinti jų meninę visumą. 1.4.4. Pateikti analogiškų pavyzdžių, kaip atskirų dailės šakų kūriniuose atpažįstamas žanras ar jo motyvai, skirtingos kūrybinės kryptys, joms atstovaujantys dailininkai, palyginti su savo kūrybine idėja.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Nuostatos. Pažinti ir gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą, būti atviram pokyčiams, ieškojimams, naujai estetinei patirčiai bei technologijų, idėjų ir visuomenės poreikių kaitai. Esminis gebėjimas. Savarankiškai vertinti skulptūros kūrinių poveikį asmeniui, aplinkai ir sau pačiam. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas

2.1. Tikslingai naudotis originaliais, virtualiais ir kitais meno kūrinių ištekliais įvairiais tikslais (mokymosi ar savarankiškai tyrinėjant tam tikrą raiškos būdą).	2.1.1. Nurodyti informacijos gavimo šaltinius. 2.1.2. Nurodyti, kokiais atvejais būtina nurodyti dailininko autorystę, kokia turi būti pateikta informacija (naudojant kitų dailininkų kūrybinės idėjas, kūrinių vaizdus ar jų fragmentus).
2.2. Pagrįsti meno kūrinių viešose erdvėse poveikį žiūrovams. Formos, jos savybės, funkcinės paskirties atitikimas.	2.2.1. Apmąstyti ir išsakyti savo nuomonę dėl viešose erdvėse eksponuojamų ir diskusijas keliančių meno kūrinių. 2.2.2. Nusakyti šiuolaikinių technologijų kaitos poveikį dailės šakų technikoms ir iš to kylančiais meninės raiškos pokyčiais. 2.2.3. Apibūdinti, kuo skiriasi tradicinio ir šiuolaikinio meno ekspozicijų erdvės ir dailės kūrinių eksponavimo, instaliavimo jose ypatumai. 2.2.4. Diskutuoti apie tolesnes studijas, specialybės pasirinkimą, profesinės karjeros galimybes.
2.3. Prisidėti prie socialinės kultūros aplinkos kūrimo, saugojimo, dalyvauti parodose, meninėse, socialinėse akcijose.	2.3.1. Kūrybinės praktikos (plenero) metu rinkti (piešti, fotografuoti ir kt.) kraštotyrinę medžiagą apie atskirų regionų architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą. Pažinti, stebėti čia gyvenančius žmones, fiksuoti juos jų aplinkoje.
2.4. Diskutuoti apie menininko profesijos pašaukimą, jo veiklą visuomenėje, poveikio visuomenei galimybes, atsidavimą kūrybiniam darbui kultūros plėtros srityje, šiuolaikinėje visuomenėje.	2.4.1. Tinkamai vartojant dailės sąvokas apibūdinti ir tolerantiškai aptarti savo ir draugų kūrybinę veiklą, vertinti jos rezultatus, tradicinio ir šiuolaikinio meno raiškos priemones. 2.4.2. Paaiškinti, kaip skulptūros raiška, meno objektų kūrimas prisideda prie dailės išsaugojimo ir plėtros. 2.4.3. Diskutuoti, kaip kultūros objektų kūrimas gali prisidėti prie tautinio tapatumo išsaugojimo. 2.4.4. Diskutuoti apie masinės kultūros ir profesionalaus meno skirtumus ir poveikį visuomenei, įtaką kultūriniam, estetiniam vartotojo ugdymui bei ekonomikai. 2.4.5. Diskutuoti apie tolesnes studijas, specialybės pasirinkimą, profesinės karjeros galimybes.

12.1.3.7. Turinio apimtys:

12.1.3.7.1. Skulptūros atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika: tyrinėjami vertingi kompoziciniai sprendimai pasaulio ir Lietuvos skulptūroje, mokomasi kūrybiško požiūrio į plastinių idėjų reiškimo būdus, medžiagos galimybes. Įgyjami realistinio portreto ir portretinės kompozicijos kūrimo įgūdžiai (siekiama gilesnių anatominių žinių, apibendrinti, atsakyti natūralizmo, gebėjimo meniškai išryškinti būdingiausius portretuojamojo bruožus ir dvasines savybes); portretinėse kompozicijose siekiama kūrybiškai, originaliai jungti formas, ieškoma plastinės meninės visumos. Platesnis įvairių medžiagų pažinimas (šalia molio, plastilino, gipso, skardos naudojamas medis, minkštas akmuo, susipažįstama su metalo liejimo technika); formos ir medžiagos įdomaus

santykio paieškos, tikslingas medžiagų parinkimas idėjos ir plastinės išraiškos tikslams. Mokomasi savarankiškai ir tikslingai atrinkti skulptūrai tinkamus vaizdinius bei formas, ieškoma netikėtų, įdomių, netradicinių vaizdinių ir formų; analizuojami tikslingi formų tarpusavio santykiai, skirtingi jų charakteriai (gamtos, technikos, kultūros objektai), studijuojant formas ieškoma idėjų.

12.1.3.7.2. Skulptūros kūrinių stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Analizuojami geriausi Lietuvos bei pasaulinės klasikinės, modernios ir šiuolaikinės skulptūros pavyzdžiai (instaliacijos, objektai, žemės menas ir pan.). Mokomasi iš meno paveldo: skulptūros, instaliacijos kūrinių tyrinėjimas muziejuose bei viešose miesto arba gamtos (skulptūros parkų) erdvėse, netradicinių paminklinio akcento sprendimų analizavimas ir kūrybiškas taikymas savo darbuose.

12.1.3.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Atrenka savo kūrybiniams sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Atlieka natūros stebėjimo ir atkartojimo užduotis, savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas, pateikia eskizinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ar atlikimo būdą, pateikia kokybiškai baigtą kūrybinį rezultatą, tinkamai eksponuoja. Nagrinėja mokytojo nurodytus šaltinius, klasikinius bei šiuolaikinius skulptūros kūrinius, mokymosi tikslams sugeba panaudoti įgytą patirtį ir sukaupą medžiagą.	Savarankiškai ir tikslingai atrenka plastines idėjas, kūrybai reikalingus motyvus. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą atlikimo būdų, ieško įdomesnių variantų, pateikia autentišką kokybiškai atliktą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Tinkamai parengia brandos egzamino kūrybinio darbo ekspoziciją. Nagrinėja įvairius informacijos šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės dailės kūrinius, domisi tapyba savarankiškai, geba mokytis skulptūros raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	Savarankiškai, tikslingai ir išradingai atrenka kūrybai reikalingas plastines idėjas, motyvus ir įgyvendinimo priemonės. Siūlo savarankiškas idėjas ir sumanymus, tikslingai siekia juos įgyvendinti. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai ir tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug vertingų eskizų, tikslingai ir noriai dirba, išmėgina įvairias kūrybos priemones, medžiagas, pateikia kokybišką kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja peržiūrose, parodose, akcijose, dailės brandos egzamino metu. Analizuoja nurodytus šaltinius, klasikinės bei šiuolaikinės skulptūros kūrinius mokymosi tikslams, geba mokytis skulptūros raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulio menininkų, meno krypčių ir judėjimų, analizuoti tendencijas, analogus ir visą tai kūrybiškai interpretuoti savo kūryboje.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		

Apibūdina ir vertina konkrečios epochos, stiliaus, meno srovės ar judėjimo skulptūros kūrinius pagal konkrečius kriterijus. Atpažįsta atskirų skulptūros kompozicines ir meninės raiškos priemones, objektus aplinkoje. Apibūdinti vartoja paprastas logiškas sąvokas. Geba vertinti kūrinių poveikį, kritiškai įvertinti savo kūrybą.	Savarankiškai nagrinėja konkrečios epochos, meno srovės ar judėjimo skulptūros kūrinius pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi ir atpažįsta skulptūros stilius, sroves, judėjimus analizuoja jų ypatumus, naudotas raiškos priemones, komponavimo, konstravimo būdus. Išsako savo požiūrį, estetinius vertinimus remdamasis sutartais kriterijais ir taikliai vartoja meninės kalbos žodyną. Žino skulptūros kūrinius savo aplinkoje (Lietuvoje). Geba vertinti dailės kūrinių poveikį aplinkai, sau. Įvertina savo kūrinius bendrame šiuolaikinės kūrybos kontekste, diskutuoja. Apipavidalina ir eksponuoja savo kūrybinius darbus.	Savarankiškai nagrinėja įvairių epochų, meno srovių ar judėjimų skulptūros kūrinius. Domisi menų naujovėmis, pastebi ir analizuoja įvairius skulptūros ir dailės reiškinius Lietuvoje ir pasaulyje. Lygina skirtingų laikotarpių dailės, kitų menų kūrinių stilius, raiškos priemones, pastebi būdingiausius bruožus. Savo požiūrį ir estetinius vertinimus išsako vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną, remdamasis sutartais kriterijais. Vertindamas skulptūros kūrinius apibūdina pagrindines kompozicines priemones, būdingus sprendimus. Žino tradicinės, moderniosios ir šiuolaikinės skulptūros kūrinius savo aplinkoje ir plačiau pasaulyje. Argumentuotai vertina ir diskutuoja apie klasikinių ir šiuolaikinių skulptūros kūrinių poveikį sau ir visuomenei. Sieja savo kūrybą su socialinėmis aktualijomis, panaudojimo galimybėmis ir profesinio pasirinkimo tikslais.
---	---	---

12.1.4. Dizaino dalykas. Dizaino dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems III–IV-os gimnazijos klasių mokiniams.

12.1.4.1. Dalyko paskirtis – dizaino dalykas skirtas dizaino raiškos priemonių pažinimui ir įvaldymui; mokiniai supažindinami ir su maketavimo raiškos priemonėmis ir technologijomis.

12.1.4.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti mokiniams įgyti įgūdžių suderinti dizaino objekto estetines ir funkcines vertes, rasti sprendimą pačių pastebėtoms ar kitų pasiūlytomis buities ar socialinėms problemoms, susipažinti su maketavimo technologijomis ir raiškos ypatybėmis. Tenkinti mokinių pažinimo poreikius, ugdyti kūrybines mokinių galias, reikalingas savarankiškai kurti, reflektuoti ir aktyviai dalyvauti meniniame ir visuomeniniame gyvenime, ruošti būsimoms studijoms aukštosiose mokyklose.

12.1.4.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

12.1.4.3.1. Spręstų dizaino kūrinių plastinio–meninio formavimo, konstravimo, vizualinės ir daiktinės aplinkos keitimo problemas, pažintų skirtingas medžiagas, naudotų įvairius informacijos rinkimo ir interpretavimo, saugojimo būdus.

12.1.4.3.2. Savarankiškai rinkdamiesi buities ar socialinę problemą, kuriai kuriamas dizaino objektas, ir gerai susipažinę su analogais, kruopščiu išmaniu darbu įgyvendintų savo kūrybinius sumanymus naudodami turimus dizaino komponavimo, konstravimo, piešimo įgūdžius.

12.1.4.3.3. Kitiškai ir savikitiškai mąstyti, geranoriškai vertinti kitų darbus; savo kūrybinę veiklą sieti su profesiniais tikslais ir socialiniu kultūriniu aplinkos kontekstu; pristatyti savo kūrybos rezultatus ir naudodami šiuolaikinių technologijų teikiamas galimybes.

12.1.4.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.1.4.4.1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.1.4.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.1.4.5. Didaktinės nuostatos:

12.1.4.5.1. Darbas organizuojamas dizaino grupėje taikant individualų mokymo proceso organizavimo būdą.

12.1.4.5.2. Užduotys atliekamos pradedant medžiagos (analogų) rinkimu, sumanymų eskizų iki kūrinių sukūrimo siekiant idėjos, technikų valdymo, formos raiškos, grafinių priemonių, kompozicijos ir konstrukcijos kokybės, funkcionalumo.

12.1.4.5.3. Taikomas formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (aptarimai), apibendrinamasis (peržiūros) vertinimai.

12.1.4.6. Mokinių pasiekimai:

1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Dizaino kūrinio kūrimo proceso ir raiškos priemonių pažinimas, tikslingas jų pasirinkimas originaliai idėjai įgyvendinti. Esminis gebėjimas. Savarankiškai įgyvendinti meninius sumanymus, tikslingai pasirinkti raiškos priemones, atlikimo būdus ir technikas, darbo pateikimo formas. Kūrybingai ieškoti plastinių idėjų, įdomių kompozicinių ir funkcionalių sprendimų, siekti kokybės.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Stebėti aplinką, savarankiškai ieškoti idėjų ir jas pasirinkti. Tobulinti eskizavimo techniką, siekiant įtikinamai perteikti faktūrą, modeliuoti formą.	1.1.1. Ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose, rinkti medžiagą, fiksuoti piešiniais, nuotraukomis bei eskizais iš vizualios ir daiktinės aplinkos, dailės istorinių šaltinių bei mintis, kylančias iš socialinės problematikos ir asmeninių išgyvenimų. 1.1.2. Įvairiomis piešimo technikomis atlikti atkartojimo, interpretavimo užduotis.
1.2. Suderinti idėjos, formos, funkcijos ir medžiagos santykį.	1.2.1. Atsirinkti dominančią funkcinę problemą, pasirinkti tinkamas priemones jai išspręsti. 1.2.2. Pateikti skirtingus idėjų eskizus, formos modelius. 1.2.2. Pagrįsti plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (pvz., dekoratyvus, konstruktyvus, minimalistinis, mišrus sprendimas ar pan.). 1.2.3. Apibūdinti pasirinktos idėjos perteikimą, pagrįsti konkrečių dizaino raiškos priemonių ir technologinių sprendimų panaudojimą. 1.2.4. Savarankiškai ir atsakingai suplanuoti sumanytos idėjos įgyvendinimo etapus laikantis šiam darbui skirto laiko, turimų gamybinių

	galimybių ir priemonių. 1.2.5. Atlikti darbą kokybiškai ir laiku.
1.3. Savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultata peržiūrose, parodose ir konkursuose, bei dailės brandos egzamino metu (ekspozicija, pateikimas, kūrinių pristatymas), parengti savo kūrybinių darbų aprašą, pristatymo segtuvą.	1.3.1. Paaiškinti tinkamą kūrinių eksponavimą siejant jį su kūrinio raiškos priemonėmis (kokia reikalinga erdvė, patalpos sutvarkymas, apšvietimas, darbo apipavidalinimas). 1.3.2. Pristatant kūrimo eigą pateikti aplanką (portfolio) su metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu bei analogų analize.
1.4. Analizuoti dizaino kūrinius pagal jų funkcines problemas, meninės kalbos ypatumus, perteikiamas idėjas.	1.4.1. Naudoti įvairius žinių šaltinius (virtualius, spaudinius ar kt.), analizuoti ir kaupti informaciją. 1.4.2. Nurodyti pagrindinius dizaino ir jį papildančių disciplinų (maketavimo, projektavimo) skiriamuosius bruožus, specifiką, kompozicinius principus. 1.4.3. Išskirti kūrinio (-ių) problematiką, apibūdinti raiškos priemones ir įvertinti jų meninę visumą. 1.4.4. Nurodyti dizaino kūrinių išteklių naudojimo tikslus: susipažinti, mokytis kurti (interpretuoti), analizuoti ar korektiškai pritaikyti kūrybiniam sumanymui.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Pažinti ir gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą, būti atviram pokyčiams, ieškojimams, naujai estetinei patirčiai bei technologijų, idėjų ir visuomenės poreikių kaitai. Esminis gebėjimas. Savarankiškai vertinti dizaino kūrinių poveikį asmeniui, aplinkai ir sau pačiam. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tikslingai naudotis originaliais, virtualiais ir kitais meno kūrinių ištekliais įvairiais tikslais (mokymosi ar savarankiškai tyrinėjant tam tikrą raiškos būdą).	2.1.1. Nurodyti informacijos gavimo šaltinius. 2.1.2. Nurodyti, kokiais atvejais būtina nurodyti dailininko ar dizainerio autorystę, kokia turi būti pateikta informacija (naudojant kitų dailininkų ar dizainerių kūrybines idėjas, kūrinių vaizdus ar jų fragmentus).
2.2. Pagrįsti meno, dizaino kūrinių viešose erdvėse poveikį žiūrovams. Formos ir funkcinės paskirties atitikimas.	2.2.1. Nusakyti šiuolaikinių technologijų kaitos poveikį dizaino raiškai ir iš to kylančiais meninės raiškos pokyčiais. 2.2.2. Apibūdinti, kuo skiriasi tradicinio, šiuolaikinio meno ir dizaino ekspozicijų erdvės ir dailės kūrinių eksponavimo, instaliavimo jose ypatumai.
2.3. Prisidėti prie socialinės kultūros aplinkos kūrimo, saugojimo, dalyvauti parodose,	2.3.1. Kūrybinės praktikos (plenero) metu rinkti (piešti, fotografuoti ir kt.) kraštutinę medžiagą

meninėse, socialinėse akcijose.	apie atskirų regionų architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą. Pažinti, stebėti čia gyvenančius žmones, fiksuoti juos jų aplinkoje.
2.4. Diskutuoti apie dizainerio profesijos pašaukimą, jo veiklą visuomenėje, poveikio visuomenei galimybes, atsidavimą kūrybiniam darbui kultūros plėtros srityje, šiuolaikinėje visuomenėje.	2.4.1. Tinkamai vartojant dizaino sąvokas apibūdinti ir tolerantiškai aptarti savo ir draugų kūrybinę veiklą, vertinti jos rezultatus, tradicinio ir šiuolaikinio meno ir dizaino raiškos priemones. 2.4.2. Paaiškinti, kaip dizaino raiška, meno objektų kūrimas prisideda prie kultūros išsaugojimo ir plėtros. 2.4.3. Diskutuoti, kaip dizaino objektų kūrimas gali prisidėti prie tautinio tapatumo išsaugojimo. 2.4.4. Diskutuoti apie masinės kultūros ir profesionalaus dizaino skirtumus ir poveikį visuomenei, įtaką kultūriniam, estetiniam vartotojo ugdymui bei ekonomikai. 2.4.5. Diskutuoti apie tolesnes studijas, specialybės pasirinkimą, profesinės karjeros galimybes.

12.1.4.7. Turinio apimtys:

12.1.4.7.1. Dizaino technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika. Modeliuojamas plastiškas paviršius ir abstrakti tūrinė forma naudojant elementarias geometrines formas; suprastas principas taikomas projektuojant paprastą daiktą; išanalizavus geometrinių tūrinių formų išsklotines konstruojamas konkrečios paskirties daiktas, pvz.: popierinė pakuotė; projektuojami įvairios paskirties baldai; kuriami socialinės reklamos vaizdo siužetai; analizuojama ir perkuriama urbanistinė aplinka. Sudaromos sąlygos įgyti profesionalių pagrindinių dizaino raiškos principų ir konstravimo dėsningumų žinių ir įgūdžių. Mokiniai pasirenka dizaino sritį pagal savo polinkius ir gabumus, stebi daiktinę ir vizualinę aplinką, fiksuoja problemas ir jas nagrinėja, gilina formų, funkcijų, konstrukcijų ir medžiagų tarpusavio ryšio supratimą. Pateikia projektuojamo objekto kontekstą iš artimos ir pažįstamos aplinkos. Pasiūlo ne mažiau nei tris įvairius problemos sprendimo arba aplinkos gerinimo būdų eskizus (tokius kaip daugiafunkčių dizaino, ekodizaino objektų kūrimą, socialinę reklamą, mažosios architektūros sprendimus ir kt.). Taiko kompiuterinės grafikos ir erdvinio vizualizavimo programas arba pateikia kokybiškai atliktą maketą. Tikslingai plėtojami individualūs mokinių kompoziciniai gebėjimai, ugdoma meninė ir estetinė kompetencija kuriant originalias grafines, spalvines, plokštumines ir erdvines kompozicijas, išreiškiančias įvairias menines idėjas ir sumanymus. Programa baigiama dizaino kūrybinių darbų ekspozicijos suplanavimu, parengimu ir pristatymu baigiamojo dailės egzamino vertinimo komisijai.

12.1.4.7.2. Dizaino kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su dizaino istorija ir raida naudodamiesi įvairiomis informacijos priemonėmis ir būdais (knygos, internetas, parodos), įvairių dizaino mokyklų (Bauhauzo, Skandinavijos šalių, Japonijos, Italijos) indėliu į dizaino plėtrą. Darydami geriausių dizaino meistrų darbų replikas ir interpretacijas susipažįsta su dizaino technologijomis, atpažįsta daiktus, tapusius dizaino ikonėmis. Aptaria ir analizuoja žymių dizainerių kūrinius tinkamai vartodami dizaino ir architektūros sąvokas. Mokosi kūrinių pateikimo ir eksponavimo estetikos. Lanko parodas, muziejus, dalyvauja parodose,

konkursuose ir mokomosiose kūrybinėse praktikose. Savo kūrybinę patirtį ir žinias naudoja gerindami vizualinę ir daiktinę aplinką (pvz., sukurdami grafinio dizaino darbus viešajam transportui, eksponuodami socialinės reklamos plakatus krizių centruose, viešuose renginiuose ir pan.).

12.1.4.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Atrenka savo kūrybiniams sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Atlieka natūros stebėjimo ir atkartojimo užduotis, savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas, pateikia eskizinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ar atlikimo būdą, pateikia kokybiškai baigtą kūrybinį rezultatą, tinkamai eksponuoja. Nagrinėja mokytojo nurodytus šaltinius, klasikinius bei šiuolaikinius dizaino kūrinius, mokymosi tikslams sugeba panaudoti įgytą patirtį ir sukauptą medžiagą.	Savarankiškai ir tikslingai atrenka plastines idėjas, kūrybai reikalingus motyvus. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą atlikimo būdų, ieško įdomesnių variantų, pateikia autentišką kokybiškai atliktą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Tinkamai parengia brandos egzamino kūrybinio darbo ekspoziciją. Nagrinėja įvairius informacijos šaltinius, klasikinius bei šiuolaikinius dizaino kūrinius, domisi dizainu savarankiškai, geba mokytis dizaino raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	Savarankiškai, tikslingai ir išradingai atrenka kūrybai reikalingas plastines idėjas, motyvus ir įgyvendinimo priemonės. Siūlo savarankiškas idėjas ir sumanymus, tikslingai siekia juos įgyvendinti. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai ir tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug vertingų eskizų, tikslingai ir noriai dirba, išmėgina įvairias kūrybos priemones, medžiagas, pateikia kokybišką kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja peržiūrose, parodose, akcijose, dailės brandos egzamino metu. Analizuoja nurodytus šaltinius, klasikinius bei šiuolaikinius dizaino kūrinius mokymosi tikslams, geba mokytis dizaino raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulio menininkų, meno krypčių ir judėjimų, analizuoti tendencijas, analogus ir visą tai kūrybiškai interpretuoti savo kūryboje.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina ir vertina konkrečios epochos ar stiliaus dizaino kūrinius pagal konkrečius kriterijus. Atpažįsta dizaino kūrinių kompozicines ir meninės raiškos priemones, objektus aplinkoje. Apibūdinti vartoja	Savarankiškai nagrinėja įvairių epochų ar stilių dizaino kūrinius pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi ir atpažįsta dizaino stilius, sroves, judėjimus analizuoja jų ypatumus, naudotas raiškos priemones,	Savarankiškai nagrinėja įvairių epochų ar stilių dizaino kūrinius. Domisi menų naujovėmis, pastebi ir analizuoja įvairius dizaino ir dailės reiškinius Lietuvoje ir pasaulyje. Lygina skirtingų

paprastas logiškas sąvokas. Geba vertinti kūrinių poveikį, kritiškai įvertinti savo kūrybą.	komponavimo, konstravimo būdus. Išsako savo požiūrį, estetinius vertinimus remdamasis sutartais kriterijais ir taikliai vartoja meninės kalbos žodyną. Žino dizaino kūrinius savo aplinkoje (Lietuvoje). Geba vertinti dizaino kūrinių poveikį aplinkai, sau. Įvertina savo kūrinius bendrame šiuolaikinės kūrybos kontekste, diskutuoja. Apipavidalina ir eksponuoja savo kūrybinius darbus.	laikotarpių dizaino, dailės, kitų menų kūrinių stilius, raiškos priemonės, pastebi būdingiausius bruožus. Savo požiūrį ir estetinius vertinimus išsako vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną, remdamasis sutartais kriterijais. Vertindamas dizaino kūrinius apibūdina, pagrindines kompozicines priemones, būdingus sprendimus. Žino tradicinio, moderniojo ir šiuolaikinio dizaino kūrinius savo aplinkoje ir plačiau pasaulyje. Argumentuotai vertina ir diskutuoja apie klasikinių ir šiuolaikinių dizaino kūrinių poveikį sau ir visuomenei. Sieja savo kūrybą su socialinėmis aktualijomis, panaudojimo galimybėmis ir profesinio pasirinkimo tikslais.
--	--	---

12.2. Mokantis tapybos, gilesniam dailės šakos dalyko pažinimui mokiniai mokosi dailės srities meno šakos dalyką papildančių ugdymo dalykų – vitražo ir tekstilės.

12.2.1. Vitražo dalykas.

12.2.1.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas tapybos dalyką pasirinkusiems mokiniams tikslingai lavinti kūrybinius gebėjimus išreiškiant menines idėjas vitražo meno forma, įgyti praktinių dekoratyvaus komponavimo ir išpildymo įgūdžių, atitinkančių šiuolaikinį mokslo, technologijų ir kultūros lygį.

12.2.1.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per vitražo pamokas mokiniai:

12.2.1.2.1. susipažintų su vitražo meno raida nuo viduramžių iki šių laikų, analizuotų ir kūrybiškai interpretuotų praeities ir dabarties vitražo reiškinius ieškodami savo idėjų originalios meninės išraiškos;

12.2.1.2.2. įgytų gebėjimų tikslingai pasirinkti vitražo raiškos priemones ir kūrybiškai realizuoti menines idėjas, įgytų vitražo techninio proceso supratimą;

12.2.1.2.3. tobulintų kolorito, kompozicijos suvokimą;

12.2.1.2.4. aktyviai dalyvautų parodinėje ir įvairioje kultūrinėje veikloje.

12.2.1.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.2.1.3.1. Vitražo atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.2.1.3.2. Vitražo kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.2.1.4. Didaktinės nuostatos:

12.2.1.4.1. Mokantis nedidelėmis grupėmis atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį.

12.2.1.4.2. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe.

12.2.1.4.3. Skatinamas mokinių sąmoningumas dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savitų raiškos priemonių ir individualaus požiūrio.

12.2.1.4.4. Tyrinėjamas Lietuvos paveldas renkant kraštotyrinę medžiagą, fiksuojant lietuvių ir senovės baltų meno palikimą muziejuose, parodose ir per vasaros praktikas, diskutuojama apie tautodailės ir praeities dirbinių stilizavimo stilius ir jų galimybes panaudojant vitražo kompozicijose, naujų technologijų pritaikymo vitražo srityje temomis.

12.2.1.4.5. Skatinamas domėjimasis tautos kultūros paveldu, vitražo tradicijomis.

12.2.1.4.6. Taikomi trys vertinimo būdai: formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis (atsižvelgiant į mokinio ar grupės pažangos dinamiką) vertinimas.

12.2.1.5. Mokinių pasiekimai:

1. Vitražo atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Vizualinių raiškos elementų bei vitražo technikos tikslingas taikymas kūryboje. Esminis gebėjimas. Įvaldyti vitražo kompozicijos ir technikos galimybes. Išmanyti vitražo tradicijas ir modernaus vitražo raidą bei stilių kaitą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Numatyti kūrybinio sumanymo įgyvendinimo kompozicinį, piešinio, spalvinį ir technologinį sprendimą bei atlikimo etapus.	1.1.1. Tikslingai ir savarankiškai pasirinkti atlikimo būdą, interpretuoti aplinkos objektų, reiškinių sukeltus išgyvenimus. Sukurti kūrinių panaudojant tinkamas priemones, medžiagas, atlikimo būdus ir technologinius procesus.
1.2. Sukurti projektą pasirinkta tema stilizuojant surinktą medžiagą ir eskizus. Pasirinkti tinkamiausias technologijas projekto įgyvendinimui. Harmoningai derinant medžiagas ir technologijas pagaminti vitražo kūrinių.	1.2.1. Kuriant atsižvelgti į stilių, spalvinį koloritą, ritmą, proporcijas, siluetą ir paskirtį. 1.2.2. Tikslingai derinti ir naudoti vitražo medžiagas ir atlikimo technikas. 1.2.3. Išmanyti stiklo savybes. 1.2.4. Naudoti įvairius stiklo apdorojimo būdus ir technikas. 1.2.5. Derinti klasikinės ir modernias technologines priemones. 1.2.6. Tikslingai parinkti ir taikyti kūriniui dekorą: pritaikyti priekapamą reljefą, piešinį ant stiklo, faktūras, įspaudus, graviravimą, glazūravimą ir kt. 1.2.7. Tikslingai pritaikyti kūriniui spalvinį sprendimą naudojant spalvotus stiklus ir glazūras.
1.3. Suvokti interjero erdvės ir vitražo grafinį, spalvinį santykį.	1.3.1. Suderinti vitražo projekto ir interjero erdvės estetiką, vitražo motyvą parinkti pagal pasirinkto lango formatą. 1.3.2. Kokybiškai atlikti projekto maketą.
1.4. Apibūdinti ir analizuoti meninę kūrybą estetiniu ir kultūriniu požiūriu.	1.4.1. Atskirti įvairių laikotarpių ir kultūrų vitražo kūrinius lyginant jų pagrindinius bruožus bei atlikimo technikas. Vertinti ir analizuoti įvairių dailininkų kūrinius, aptarti vitražo meninės raiškos priemones, kompozicinius bei techninius kūrinių

	atlikimo principus.
1.5. Deramai pristatyti savo vitražo kūrinius.	1.5.1. Gebėti viešai, argumentuotai apginti savo kūrinių. Motyvuotai eksponuoti kūrinius rengiant ekspozicijas.
2. Vitražo kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti vitražo vietą dailės šakų ir menų kontekste. Būti atviram kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai daugiakultūrinėje visuomenėje bei motyvuotai kritiškam kultūros reiškiniams. Esminis gebėjimas. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Stebėti ir analizuoti artimiausios aplinkos, Lietuvos ir pasaulio monumentaliosios dailės ir vitražo meno kaitą.	2.1.1. Lankyti ir aptarti parodas, stebėti ir analizuoti dailės reiškinius, vitražo kūrinius.
2.2. Analizuoti įvairių laikotarpių ir kultūrų vitražo kūrinius lyginant jų pagrindinius bruožus bei technologijas.	2.2.1. Apibūdinti vitražo kūrinių estetinį, kultūrinį ir socialinį aspektus. 2.2.2. Nusakyti keletą bruožų ar meninių ypatybių, pagal kurias galima atpažinti vitražo kūrinio laikotarpį, stiliistiką. 2.2.3. Apibūdinti pagrindinius įvairių laikotarpių vitražų paskirties ir stilių bruožus bei išpildymo technologijas.
2.3. Dalyvauti parodinėje veikloje, kultūros vyksme, projektuose	2.3.1. Kokybiškai apipavidalinti vitražo darbus. Parengti parodinę erdvę.

12.2.1.6. Turinio apimtis:

12.2.1.6.1. Vitražo atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika. Susipažįsta su baltų archeologinių radinių, lietuvių liaudies audinių, medžio raižinių ir baldų puošybos stilizavimo būdais, ornamentika ir simboliais. Susipažįsta su praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaka šiuolaikinio vitražo raidai, modernaus vitražo pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba – monumentaliąja vaizduojamąja. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkę vizualinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos mokiniai kuria (individualiai arba grupėje) laisvai pasirinktą vitražo kūrinių: klasikine, *Tiffany*, erdvine ar mišria technologija. Mokosi šablonų ir stiklo paruošimo, pjovimo, šlifavimo, jungimo variu, glazūravimo ir piešimo ant stiklo. Pasirenka technologines priemones geriausiai tinkančias kompozicijos idėjai išreikšti daile. Kuriamas vitražo projektas interjero erdvei, neribojant mokinių techniniais aspektais, kreipiant dėmesį į erdvės ir vitražo santykį. Mokiniai tikslingai taiko kompozicinius dėsningumus ir remiasi estetinio funkcionalumo principais.

12.2.1.6.2. Vitražo meno reiškinių analizavimas ir vertinimas. Susipažįstama su praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaka šiuolaikinio vitražo raidai, modernaus vitražo pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba – monumentaliąja vaizduojamąja daile.

12.2.1.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Vitražo atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Pagal nurodytus kriterijus analizuoja, lygina įvairių stilių bei laikotarpių vitražo kūrinius.	Vartodamas tinkamas dailės sąvokas vertina savo ir kitų sumanymus bei kūrybą,	Domisi kultūros reiškinais, šiuolaikiniu vitražo menu, sugeba savarankiškai,

Vartodamas dailės sąvokas, apibūdina pagrindines vitražo raiškos priemones, žino svarbiausius jų bruožus. Turi kūrybinį sumanymą. Mokytojo padedamas pasirenka sumanymo įgyvendinimo būdus, priemones. Apipavidalina savo darbus ir parengia parodos ekspozicijai.	suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių vitražo meninę stilistiką, pagrindinius bruožus ir skirtumus. Turi kūrybinių įdėjų, aiškiai apibūdina savo sumanymus. Tiksliai pasirenka vitražo meninės raiškos būdus ir technines atlikimo priemones, interpretuoja aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus. Apipavidalina savo darbus parodoms, pristato kūrybą viešai.	vartodamas tinkamas dailės sąvokas, vertinti savo ir kitų sumanymus bei kūrybą, suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių vitražo meninę stilistiką, pagrindinius bruožus ir skirtumus. Savarankiškai ieško originalių sumanymų savo kūrybai ir juos pagrindžia. Pasirenka individualaus sumanymo realizavimo, priemones, būdus, planuoja veiklos etapus. Apipavidalina savo darbus parodoms, pristato kūrybą viešai.
2. Vitražo kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina vitražo stilistiką, nusako asmeninį kūrinio poveikį, apibūdina panaudotas meninės raiškos priemones. Žino kai kuriuos Lietuvos dailės gyvenimo įvykius. Vartodamas paprastas dailės sąvokas, vertina mokytojo nurodytų vitražo kūrinių savybes.	Pristato Lietuvos ir artimiausios aplinkos vitražo tradicijas. Apibūdina ir analizuoja savo mėgstamus žanrus ir vitražo kūrinius. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius, žymiausius Lietuvos vitražistus. Dalyvauja parodose, konkursuose.	Remdamasis informacijos šaltiniais, analizuoja šiuolaikinių vitražo kūrinių ypatumus, daro savo apibendrinimus ir išvadas. Vartodamas tinkamas sąvokas, nusako atlikimo technikos įtaką vitražo kūrinio meninei raiškai ir vertei. Žino svarbiausius dailės gyvenimo įvykius, žymiausius Lietuvos vitražistus. Vertina ir saugo Lietuvos ir kitų tautų kultūros paveldą. Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse akcijose.

12.2.2. Tekstilės dalykas.

12.2.2.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas tapybos dalyką pasirinkusiems mokiniams susipažinti su tekstilės meno apibrėžimu, ištakomis, raida bei vieta šiuolaikinio meno kontekste ir mokyti reikšti savo sumanymus tekstilės raiškos priemonėmis.

12.2.2.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per tekstilės pamokas mokiniai:

12.2.2.2.1. ieškotų originalios meninės raiškos, eksperimentuotų, lavintų kūrybiškumą;

12.2.2.2.2. susipažintų su tekstilės meno ištakomis, raida tautodailėje ir profesionaliojoje taikomojoje dailėje bei vietą šiuolaikinio meno kontekste;

12.2.2.2.3. įgytų tekstilės techninio proceso supratimą;

12.2.2.2.4. tobulintų kolorito, kompozicijos suvokimą, komponuotų tekstilės meno kūrinių atsižvelgiant į konkrečios technikos specifiką.

12.2.2.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.2.2.3.1. Tekstilės atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.2.2.3.2. Tekstilės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.2.2.4. Didaktinės nuostatos.

12.2.2.4.1. Mokiniai mokosi nedidelėmis grupėmis, atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį.

12.2.2.4.2. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe.

12.2.2.4.3. Skatinamas domėjimasis šiuolaikinės tekstilės kūrimo ir veltinio principais.

12.2.2.4.4. Skatinamas mokinių sąmoningumas dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savitų raiškos priemonių ir individualaus požiūrio.

12.2.2.4.5. Taikomi trys vertinimo būdai: formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis (atsižvelgiant į mokinio ar grupės pažangos dinamiką) vertinimas.

12.2.2.5. Mokinių pasiekimai:

1. Tekstilės atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Vizualinių raiškos elementų bei tekstilės technikų tikslingas taikymas kūryboje. Esminis gebėjimas. Įvaldyti tekstilės kompozicijos ir technikų galimybes. Išmanyti tekstilės tradicijas ir modernios tekstilės raidą bei stilių kaitą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Numatyti kūrybinio sumanymo įgyvendinimo kompozicinį, piešinio, spalvinį ir technologinį sprendimą bei atlikimo etapus.	1.1.1. Tikslingai ir savarankiškai pasirinkti atlikimo būdą, interpretuoti aplinkos objektų, reiškinių sukeltus išgyvenimus. 1.1.2. Sukurti kūrinių panaudojant tinkamas priemones, medžiagas, atlikimo būdus ir technologinius procesus. 1.1.3. Komponuoti tekstilės meno kūrinių atsižvelgiant į konkrečios technikos specifiką.
1.2. Apibendrinti, detalizuoti, fragmentuoti ar abstrahuoti pasirinktą motyvą, kompoziciją siekiant raiškingumo, meniškumo.	1.2.1. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkti vizualinį sprendimą remiantis įvairiais kultūriniais šaltiniais ir aplinka. 1.2.2. Kurti eskizus, etiudus siekiant įvairių meninių sprendimų. 1.2.3. Komponuojant industrinio veltinio kompoziciją, derinti šiltas, šaltas spalvas, kurti spalvinius kontrastus, tonų gradaciją, derinti kontūrinę liniją ir spalvines dėmes.
1.3. Eksperimentuoti su tekstilės medžiagomis ir technikomis, galutinį originalų kūrinių pristatant instaliacijos, žemės meno, miniatiūros ar kt. forma.	1.3.1. Išbandyti įvairias tekstilines medžiagas ir technikas. 1.3.2. Eksperimentuojant su medžiagomis ir technikomis, nuolat ieškoti, kokią idėją, emociją viena ar kita technika galėtų išreikšti, kaip dar labiau sustiprinti medžiagos kuriamą įspūdį.
1.4. Apibūdinti ir analizuoti meninę kūrybą estetiniu ir kultūriniu požiūriu.	1.4.1. Atskirti įvairių laikotarpių ir kultūrų tekstilės kūrinius lyginant jų pagrindinius bruožus bei atlikimo technikas. Vertinti ir analizuoti įvairių dailininkų kūrinius, aptarti tekstilės meninės raiškos priemones, kompozicinius bei techninius kūrinio atlikimo principus.

1.5. Deramai pristatyti savo tekstilės kūrinius.	1.5.1. Gebėti viešai, argumentuotai apginti savo kūrinių. Motyvuotai eksponuoti kūrinius (ar jo dokumentaciją) rengiant ekspozicijas.
2. Tekstilės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti tekstilės vietą dailės šakų ir menų kontekste. Būti atviram kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai daugiakultūrinėje visuomenėje bei motyvuotai kritiškam kultūros reiškiniams. Esminis gebėjimas. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Stebėti ir analizuoti dailės ir kitų menų tendencijas. Dalyvauti parodinėje veikloje, kultūros vyksme, projektuose	2.1.1. Lankyti ir aptarti parodas, stebėti ir analizuoti dailės reiškinius, tekstilės kūrinius. 2.2.1. Kokybiškai apipavidalinti tekstilės darbus. Parengti ekspozicijos erdvę.

12.2.2.6. Turinio apimtis:

12.2.2.6.1. Mokiniai išsamiai susipažįsta su tekstilės industrinio veltinio (neauštinė kamšytinė) technika ir technologijomis. Aptariama medžiagos sąveika. Išsirenkama geriausiai tinkanti tekstilės kūriniui idėja ir nuosekliai įgyvendinama medžiagoje.

12.2.2.6.2. Tekstilės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su tekstilės meno tradicijomis, šiuolaikinėmis tekstilės meno tendencijomis, lankosi tekstilės, tekstilės ir žemės meno sintezę pristatančiose parodose.

12.2.2.7. Vertinimas:

Pasiiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Tekstilės atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Pagal nurodytus kriterijus analizuoja, lygina įvairių stilių bei laikotarpių tekstilės kūrinius. Vartodamas dailės sąvokas, apibūdina pagrindines tekstilės raiškos priemones, žino svarbiausius jų bruožus. Turi kūrybinį sumanymą. Mokytojo padedamas pasirenka sumanymo įgyvendinimo būdus, priemones. Apipavidalina savo darbus ir parengia parodos ekspozicijai.	Vartodamas tinkamas dailės sąvokas vertina savo ir kitų sumanymus bei kūrybą, suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių tekstilės meninę stiliistiką, pagrindinius bruožus ir skirtumus. Turi kūrybinių idėjų, aiškiai apibūdina savo sumanymus. Tikslingai pasirenka tekstilės meninės raiškos būdus ir technines atlikimo priemones, interpretuoja aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus. Apipavidalina savo darbus parodoms, pristato kūrybą viešai.	Domisi kultūros reiškinais, šiuolaikine tekstile, sugeba savarankiškai, vartodamas tinkamas dailės sąvokas, vertinti savo ir kitų sumanymus bei kūrybą, suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių tekstilės meninę stiliistiką, pagrindinius bruožus ir skirtumus. Savarankiškai ieško originalių sumanymų savo kūrybai ir juos pagrindžia. Pasirenka individualaus sumanymo realizavimo, priemones, būdus, planuoja veiklos etapus. Apipavidalina savo darbus parodoms, pristato kūrybą viešai.
2. Tekstilės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina tekstilės stiliistiką, nusako asmeninį kūrinių	Pristato Lietuvos ir artimiausios aplinkos	Remdamasis informacijos šaltiniais, analizuoja šiuolaikinių

poveikį, apibūdina panaudotas meninės raiškos priemones. Žino kai kuriuos Lietuvos dailės gyvenimo įvykius. Vartodamas paprastas dailės sąvokas, vertina mokytojo nurodytų tekstilės kūrinių savybes.	tekstilės tradicijas. Apibūdina ir analizuoja savo mėgstamus žanrus ir tekstilės kūrinius. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius, žymiausius Lietuvos tekstilininkus. Dalyvauja parodose, konkursuose.	tekstilės kūrinių ypatumus, daro savo apibendrinimus ir išvadas. Vartodamas tinkamas sąvokas, nusako atlikimo technikos įtaką tekstilės kūrinio meninei raiškai ir vertei. Žino svarbiausius dailės gyvenimo įvykius, žymiausius Lietuvos ir pasaulio tekstilininkus. Vertina ir saugo Lietuvos ir kitų tautų kultūros paveldą. Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse akcijose.
---	---	---

12.3. Mokantis grafikos, gilesniam dailės šakos dalyko pažinimui mokiniai mokosi dailės srities meno šakos dalyką papildančių ugdymo dalykų – šrifto ir meninio apipavidalinimo:

12.3.1. Šriftas:

12.3.1.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti grafikos dalyką pasirinkusiems mokiniams įgyti ir tobulinti šrifto gebėjimus ir plėtoti bendrąsias grafikos kompetencijas, atskleisti šrifto dalyko integralumą, perprasti šiuolaikinius šrifto naudojimo principus bei metodus, išmokti gautas žinias ir praktinius įgūdžius panaudoti atliekant konkrečias šrifto užduotis.

12.3.1.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per šrifto pamokas mokiniai:

12.3.1.2.1. įgytų ir plėtotų šrifto žinias ir įgūdžius, susipažintų su taikomosios grafikos sąvokomis;

12.3.1.2.2. kūrybingai taikydami teorines ir praktines šrifto žinias, sukurtų skirtingas šrifto kompozicijas;

12.3.1.2.3. gebėtų matyti ir vertinti taikomosios grafikos (šrifto) reiškinius įvairiose socialinės kultūrinės veiklos srityse;

12.3.1.2.4. analizuotų ir kūrybiškai interpretuotų pasaulio bei Lietuvos taikomosios grafikos reiškinius ieškodami savo idėjų originalios meninės išraiškos;

12.3.1.2.5. aktyviai dalyvautų parodinėje ir įvairioje kultūrinėje veikloje.

12.3.1.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.3.1.3.1. Šrifto raiškos priemonių ir principų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.3.1.3.2. Šrifto pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.3.1.4. Didaktinės nuostatos.

12.3.1.4.1. Skatinamas domėjimasis klasikiais ir šiuolaikiniais šrifto naudojimo pavyzdžiais.

12.3.1.4.2. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe. Skatinamas žinių, įgytų mokantis kitų mokomųjų dalykų, integravimas, IKT naudojimas.

12.3.1.4.3. Taikomi vertinimo būdai: formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis (atsižvelgiant į mokinio ar grupės pažangos dinamiką).

12.3.1.5. Mokinių pasiekimai:

1. Šrifto raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika.

Nuostatos. Šrifto kūrimo ir naudojimo principų tikslingas taikymas.

Esminis gebėjimas. Įvaldyti šrifto kūrimo ir naudojimo principus ir juos taikyti dirbant ranka ir

kompiuterine programine įranga.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Apibūdinti ir analizuoti taikomąją grafiką akcentuojant šrifto raiškos priemones.	1.1.1. Apibūdinti pagrindines skirtingų taikomosios grafikos sričių kūrinių plastinės raiškos ypatybes ir jų ryšį su šrifto raiška.
1.2. Žinoti pagrindines klasikinio šrifto formas bei jų informatyvumo savybes.	1.2.1. Pažinti pagrindines klasikinio šrifto proporcijas, kompiuterinius šriftus, pagrindinius maketavimo ir šrifto derinimo principus. 1.2.2. Kuriant kaligrafines kompozicijas, improvizuoti šrifto formomis.
2. Šrifto pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti tipografijos vietą dailės šakų kontekste. Būti atviram kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai daugiakultūrinėje visuomenėje. Esminis gebėjimas. Nusimanyti tipografijos raidoje. Dalyvauti kultūrinėje veikloje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pažinti svarbiausius šrifto istorinius pavyzdžius. Stebėti ir analizuoti tipografijos reiškinius šiandieniniame aplinkiniame pasaulyje.	2.1.1. Nusimanyti apie tipografijos raidą. Įžvelgti praeities stilių ir masinės kultūros įtaką vizualiajai informacijai.
2.2. Dalyvauti kūrybiniuose projektuose, parodose, konkursuose.	2.2.1. Parengti savo darbus parodoms bei kitai kultūrinei veiklai.

12.3.1.6. Turinio apimtis:

12.3.1.6.1. Šrifto raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika. Formuojamas šrifto (kaligrafijos, tipografijos), kaip aktualaus reiškinio, suvokimas. Analizuojant pavyzdžius supažindinama su pagrindiniais šrifto kūrimo ir naudojimo principais. Mokslo metų eigoje įvaldo kaligrafinius įrankius, kompiuterinių grafinių programų pagrindines funkcijas. Mokosi klasikinio šrifto sandaros, kuria kaligrafines kompozicijas kurdami vadovaujasi kiekvienos šių sričių estetinio funkcionalumo principais, vietos sociokultūrinėje aplinkoje suvokimu. Siekdami kūrybos savitumo, originaliai derina informacinius, emocinius bei estetinius vaizdo formavimo kriterijus. Mokiniai savarankiškai ir tikslingai pasirenka kūrybinę idėją, išsikelia problemą, suplanuoja vykdymo etapus, išanalizuoja analogus bei prototipus, pritaiko vizualinės raiškos priemones ir kūrybiškai realizuoja menines idėjas.

12.3.1.6.2. Šrifto pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Stebi ir analizuoja istorinius ir šiuolaikinius šriftų stilius, aptaria jų funkcionalumo ir estetikos santykį. Lygina šrifto kompozicijas, atliktas ranka ir kompiuterine grafine įranga, jų poveikį sociokultūrinėje aplinkoje.

12.3.1.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Šrifto raiškos priemonių ir maketavimo principų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Geba atkurti klasikinį šriftą kaligrafinėmis priemonėmis.	Atkuria klasikinį šriftą, geba jį komponuoti skirtingais būdais. Valdo šrifto bloko šviesumą, ritmą, šrifto kompoziciją. Suvaldo	Tvarkingai ir tiksliai atkuria klasikinį šriftą. Valdo šriftinę kompoziciją, tikslingai išnaudoja teksto bloko bei atskirų šrifto elementų savybes. Kuria laisvas

	atskirus šrifto elementus. Įvaldo ir savarankiškai naudoja grafinės programinės įrangos esmines funkcijas.	kaligrafines kompozicijas. Įvaldo, savarankiškai naudoja grafinės programinės įrangos esmines funkcijas bei savarankiškai plečia žinias ir įgūdžius šioje srityje.
2. Šrifto pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Vartodamas paprastas dailės sąvokas geba apibūdinti ir paaiškinti šrifto naudojimo ypatybes.	Vartodamas tinkamą žodyną geba savarankiškai analizuoti aplinkoje šrifto naudojimo pavyzdžius, aptarti jų funkcinių ir estetinių savybių ryšį. Nusimano apie tipografijos raidą.	Savarankiškai domisi ir analizuoja šrifto naudojimo pavyzdžius, vartodamas tinkamą žodyną geba teikti savo siūlymus funkciniais ir plastiniais estetiniais klausimais. Nusimano apie tipografijos raidą ir paaiškina, kaip istorinio laikotarpio estetiški idealai veikia šrifto estetines tendencijas. Geba įvertinti savo kūrinius bendrame šiuolaikinio grafinio dizaino kontekste.

12.3.2. Meninio apipavidalinimo dalykas.

12.3.2.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti grafikos dalyką pasirinkusiems mokiniams įgyti maketavimo gebėjimų ir plėtoti bendrąsias grafikos kompetencijas, atskleisti maketavimo dalyko integralumą, perprasti šiuolaikinius maketavimo principus bei metodus, išmoki gautas žinias ir praktinius įgūdžius panaudoti atliekant konkrečius maketavimo darbus.

12.3.2.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per meninio apipavidalinimo pamokas mokiniai:

12.3.2.2.1. įgytų ir plėtotų grafikos kūrinių maketavimo žinias ir įgūdžius, susipažintų sutaikomosios grafikos sąvokomis;

12.3.2.2.2. įgytų gebėjimų individualiai, savarankiškai ir tikslingai pasirinkti vizualinės raiškos priemones ir kūrybiškai realizuotų idėjas;

12.3.2.2.3. kūrybingai taikydami teorines ir praktines maketavimo žinias, sukurtų skirtingos paskirties taikomosios grafikos kūrinius: pašto ženklų bloką, plakatą, klasikinės knygos apipavidalinimą.

12.3.2.2.4. suvoktų taikomosios grafikos įgūdžių svarbą ir teikiamas galimybes įvairioje kūrybinėje veikloje;

12.3.2.2.5. gebėtų matyti ir vertinti taikomosios grafikos (maketavimo) reiškinius įvairiose socialinės kultūrinės veiklos srityse;

12.3.2.2.6. analizuotų ir kūrybiškai interpretuotų pasaulio bei Lietuvos taikomosios grafikos reiškinius ieškodami savo idėjų originalios meninės išraiškos;

12.3.2.2.7. aktyviai dalyvautų įvairioje kultūrinėje veikloje.

12.3.2.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.3.2.3.1. Meninio apipavidalinimo raiškos priemonių ir principų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.3.2.3.2. Meninio apipavidalinimo pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.3.2.4. Didaktinės nuostatos:

12.3.2.4.1. Dirbant nedidelėmis grupėmis atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį. Skatinamas domėjimasis klasikiniiais ir šiuolaikiniais maketavimo pavyzdžiais, juos aptariant ir analizuojant ugdomas šios srities funkcinį ir plastinių savybių ryšio suvokimas.

12.3.2.4.2. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe. Skatinamas žinių, įgytų mokantis kitų mokomųjų dalykų, integravimas, IKT naudojimas.

12.3.2.4.3. Skatinamas mokinių sąmoningumas dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savitų raiškos priemonių ir individualaus požiūrio.

12.3.2.4.4. Taikomi vertinimo būdai: formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis (atsižvelgiant į mokinio ar grupės pažangos dinamiką).

12.3.2.5. Mokinių pasiekimai:

1. Meninio apipavidalinimo raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Maketavimo technologinių ir estetinių principų ir metodų tikslingas taikymas. Esminis gebėjimas. Įvaldyti maketavimo metodus ir juos taikyti dirbant kompiuterine programine įranga. Išmanyti maketavimo raidą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Apibūdinti ir analizuoti taikomąją grafiką akcentuojant maketavimo principus ir metodus bei raiškos priemones.	1.1.1. Apibūdinti pagrindines skirtingų taikomosios grafikos sričių kūrinių (pašto ženklas, plakatas, knygos viršelis ir įvadas) plastinės raiškos ypatybes ir jų ryšį su funkcijomis.
1.2. Naudoti kompiuterio techninę ir programinę įrangą.	1.2.1. Išmanyti kompiuterinio maketavimo teoriją. Naudoti kreivines ir rastrines grafines programas.
2. Meninio apipavidalinimo pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti maketavimo vietą dailės šakų kontekste. Būti atviram kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai daugiakultūrinėje visuomenėje. Esminis gebėjimas. Išmanyti maketavimo raidą. Dalyvauti kultūrinėje veikloje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pažinti svarbiausiu maketavimo istorinius pavyzdžius. Stebėti ir analizuoti maketavimo reiškinius šiandieniniame aplinkiniame pasaulyje.	2.1.1. Nusimano apie knygos meno, pašto ženklo, plakato raidą. Išvelgia praeities stilių ir masinės kultūros įtaką vizualiajai informacijai bei kultūrinei aplinkai, vertina vizualiosios komunikacijos įtaką aplinkai. 2.1.2. Išsako savo įspūdžius ir nuomonę, remdamasis sutartais kriterijais ir vartodamas tinkamą žodyną.
2.2. Dalyvauti kūrybiniuose projektuose, parodose, konkursuose.	2.2.1. Parengti davo darbus parodoms bei kitai kultūrinei veiklai.

12.3.2.6. Turinio apimtis:

12.3.2.6.1. Meninio apipavidalinimo raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika. Analizuojant pavyzdžius supažindinama su pagrindiniais pašto ženklo, knygos, plakato maketavimo principais. Mokslo metų eigoje įvaldo kompiuterinių grafinių programų pagrindines funkcijas. Kuria pašto ženklų bloką, plakatą, klasikinės knygos apipavidalinimą – kurdami vadovaujasi kiekvienos šių

sričių estetiško funkcionalumo principais, vietos sociokultūrinėje aplinkoje suvokimu. Siekdami kūrybos savitumo, tikslingai taiko kompozicinius dėsningumus ir principus, originaliai derina kuriamo grafinio objekto idėjos ir informacinius, emocinius bei estetinius vaizdo formavimo kriterijus. Mokiniai savarankiškai ir tikslingai pasirenka kūrybinę idėją, išsikelia problemą, suplanuoja vykdymo etapus, išanalizuoja analogus bei prototipus, pritaiko vizualinės raiškos priemones ir kūrybiškai realizuoja menines idėjas.

12.3.2.6.2. Meninio apipavidalinimo pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Stebi ir analizuoja istorinius ir šiuolaikinius meninio apipavidalinimo stilius bei metodus, aptaria jų funkcionalumo ir estetikos santykį. Diskutuoja apie meninio apipavidalinimo reikšmę sociokultūrinėje aplinkoje, vizualiojoje miesto kultūroje.

12.3.2.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Šrifto raiškos priemonių ir maketavimo principų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Išmano esminius pašto ženklo, plakato, klasikinės knygos apipavidalinimo principus bei taiko juos praktikoje.	Gera išmano pašto ženklo, plakato ir klasikinės knygos apipavidalinimo principus, taisykles. Vadovaudamasis estetiško funkcionalumo principais, kuria funkcionalių ir plastiškai raiškių, originalių taikomosios grafikos kūrinių. Įvaldo ir savarankiškai naudoja grafinės programinės įrangos esmines funkcijas.	Puikiai išmano pašto ženklo, plakato, klasikinės knygos apipavidalinimo principus, taisykles, savarankiškai domisi ir ieško pavyzdžių, lygina juos tarpusavyje. Vadovaudamasis estetiško funkcionalumo principais kuria funkcionalių ir plastiškai raiškių, originalių taikomosios grafikos kūrinių, tinkamiausio sprendimo ieško laisvai eksperimentuodamas, sukuria keletą kokybiškų variantų. Įvaldo, savarankiškai naudoja grafinės programinės įrangos esmines funkcijas bei savarankiškai plečia žinias ir įgūdžius šioje srityje.
2. Meninio apipavidalinimo pavyzdžių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Vartodamas paprastas dailės sąvokas geba apibūdinti ir paaiškinti taikomosios grafikos kūrinių maketavimo ypatybes.	Vartodamas tinkamą žodyną geba savarankiškai analizuoti aplinkoje esančius maketavimo pavyzdžius, aptarti jų funkcinių ir estetinių savybių ryšį. Nusimano knygos meno, pašto ženklo, plakato raidą.	Savarankiškai domisi ir analizuoja maketavimo pavyzdžius, vartodamas tinkamą žodyną geba teikti savo siūlymus funkciniais ir plastiniais estetiniais klausimais. Nusimano apie knygos meno, pašto ženklo, plakato raidą ir paaiškina, kaip istorinio laikotarpio estetiški idealai veikia šiuolaikines šių sričių estetines tendencijas. Geba įvertinti savo kūrinius bendrame šiuolaikinio grafinio dizaino kontekste.

12.4. Mokantis skulptūros, gilesniam dailės šakos dalyko pažinimui mokiniai mokosi dailės srities meno šakos dalyką papildančių ugdymo dalykų – keramikos ir erdvinės kompozicijos.

12.4.1. Keramikos dalykas.

12.4.1.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas skulptūros dalyką pasirinkusiems mokiniams vystyti keramikos techninius ir estetinius principus, suteikti praktinių įgūdžių, lavinti individualius kūrybinius gebėjimus, atitinkančius šiuolaikinį mokslo, technologijų ir kultūros lygį.

12.4.1.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per keramikos pamokas mokiniai:

12.4.1.2.1. ugdytųsi gebėjimus tikslingai pasirinkti keramikos raiškos priemones, keramikos technikas ir kūrybiškai realizuoti menines idėjas;

12.4.1.2.2. analizuotų ir kūrybiškai interpretuotų praeities ir dabarties keramikos reiškinius ieškodami savo idėjų originalios meninės išraiškos;

12.4.1.2.3. pažintų Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldo bei šiuolaikinio keramikos meno raidą;

12.4.1.2.4. aktyviai dalyvautų parodinėje ir įvairioje kultūrinėje veikloje.

12.4.1.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.4.1.3.1. Keramikos technologijos pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.4.1.3.2. Keramikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.4.1.4. Didaktinės nuostatos:

12.4.1.4.1. siekiama skatinti tautos kultūros paveldo, keramikos tradicijų pažinimą ir kritinę analizę; tęsiama pažintis su profesionaliosios keramikos technologinėmis ir estetinėmis žiniomis, jos siejamos su kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe;

12.4.1.4.2. mokiniai mokosi eksponavimo kultūros, pristato savo kūrybą parodose, ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje), dalyvauja parodose, konkursuose, akcijose, projektuose regione, šalyje, užsienyje;

12.4.1.4.3. taikomas formuojamasis (korektūros, patarimai), diagnostinis (tarpinės peržiūros, darbų aptarimai) ir apibendrinamasis (per peržiūras kas pusmetį) vertinimo būdai.

12.4.1.5. Mokinių pasiekimai:

1. Keramikos technologijos pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Išmanyti lietuvių liaudies keramikos tradicijas, įvairių pasaulio kultūrų ir moderniosios keramikos raidą bei stilių kaitą. Žinoti dekoratyvinės ir taikomosios funkcionaliosios keramikos skirtumus ir paskirtį. Idėjų ir vizualinių išraiškos elementų, medžiagų, technikų bei kompozicinių principų tikslingas taikymas kūryboje. Esminis gebėjimas. Suderinti kuriamo objekto idėją, medžiagą, formą ir funkcionalumą ir estetiškai įprasmingi objektą aplinkoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkti kūrybinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos. Įsivaizduoti ir numatyti kūrybinės idėjos įgyvendinimą	1.1.1. Atrinkti iš vizualios aplinkos idėjas ir išpūdžius, siūlyti originalias kūrybines idėjas bei pagrįsti kūrybinį sumanymą. 1.1.2. Numatyti kūrybinių idėjų įgyvendinimo etapus. 1.1.3. Tikslingai ir savarankiškai parinkti objekto stilistiką ir atlikimo būdą.
1.2. Harmoningai derinant idėją, formą, funkciją, dekorą nulipdyti dekoratyvų, funkcionalų ar conceptualų keramikos kūrinių.	1.2.1. Kuriant atsižvelgti į erdvinių formų sąveiką, proporcijas, siluetą ir paskirtį. 1.2.2. Tikslingai derinti ir naudoti keramikos medžiagas ir atlikimo technikas. 1.2.3. Išmanyti molio savybes. 1.2.4. Naudoti įvairius lipdymo, konstrukcinių detalių jungimo būdus ir technikas.
	1.2.6. Tikslingai parinkti ir taikyti kūriniui dekorą: faktūrą ir glazūras (blizgias ar matines).
2. Keramikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Išmanyti lietuvių liaudies keramikos tradicijas, įvairių pasaulio kultūrų, moderniosios ir	

konceptualiosios keramikos raidą bei stilių kaitą. Suvokti keramikos sąsajas su kitomis meno formomis, kultūrinio gyvenimo bruožais, technologijų ir mokslo pažanga. Esminis gebėjimas. Analizuoti, interpretuoti ir vertinti lietuvių liaudies bei įvairių pasaulio kultūrų, moderniosios ir konceptualiosios keramikos kūrinius. Realizuoti taikomosios kūrybos poreikius ir meninius gebėjimus aktyviai dalyvaujant parodose ir socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Analizuoti įvairių laikotarpių ir kultūrų keramikos kūrinius lyginant jų pagrindinius bruožus, formas, paskirtį bei technologijas.	2.1.1. Apibūdinti keramikos kūrinių estetinį, kultūrinį ir socialinį aspektus. 2.1.2. Nusakyti technologines ar menines ypatybes, pagal kurias galima atpažinti keramikos kūrinių laikotarpį, stilistiką. 2.1.3. Apibūdinti įvairių laikotarpių keramikos dirbinių paskirties ir formų sąsajas, specifiką.
3.2. Stebėti ir analizuoti artimiausios aplinkos, Lietuvos ir pasaulio taikomosios dailės ir keramikos meno kaitą.	3.2.1. Lankyti ir aptarti taikomosios dailės parodas. 3.2.2. Išanalizuoti keramikos kūrinių pagal duotus kriterijus.
3.3. Dalyvauti bendruomenės dailės ir kultūros gyvenime, parodose, projektuose.	3.3.1. Parengti kūrinius eksponuoti, užrašyti metriką, parengti parodinę erdvę.
3.4. Įžvelgti praeities stilių ir masinės kultūros bei globalizacijos įtaką šiuolaikinės keramikos raidai.	3.4.1. Išsakyti savo nuomonę apie stilių sąsajas bei masinės kultūros įtaką, remiantis sutartais kriterijais ir vartojant tinkamą žodyną bei pavyzdžius. 3.4.2. Įvardyti žymiausius taikomosios dailės muziejus ir galerijas Lietuvoje bei pasaulyje, surasti virtualiąsias meno galerijas.

12.4.1.6. Turinio apimtis:

12.4.1.6.1. Keramikos technologijos pažinimas ir kūrybinė praktika: savarankiškai ir tikslingai pasirinkę vizualinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos mokiniai kuria laisvai pasirinktą keramikos kūrinių: dekoratyvų ar funkcionalų indą, skulptūrą, objektą, reljefą arba pano; kūriniuose derinamos kelios skirtingos medžiagos, viena iš jų – molis. Mokomasi įvairių molio apdirbimo technikų: glazūros, įvairūs angobų, paprastojo ir redukcinio keramikos degimo.

12.4.1.6.2. Keramikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje: susipažįsta su praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaka šiuolaikinei keramikos raidai, moderniosios keramikos pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba – funkcionaliąja, dekoratyvine ir konceptualiąja keramika; skatinami aktyviai dalyvauti meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertinti ir įsivertinti savo ir draugų kūrybą.

12.4.1.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Keramikos technologijos pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Pagal suformuluotas užduotis atsirenka keramikos sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių	Pagal suformuluotas užduotis tikslingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas	Pagal suformuluotas užduotis savarankiškai ir tikslingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas ir kūrybingai siekia įgyvendinti sumanymus. Originaliai ir

inspiruotas idėjas. Mokytojo padedamas pasirenka stilistiką, komponavimo būdą, atlikimo technologiją, pateikia kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja parodose.	idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą komponavimo variantų ir atlikimo technikos būdų, kruopščiai ir kokybiškai įgyvendina idėją molio medžiagoje, pateikia savitą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai juos eksponuoja peržiūras, parodas ar akcijas. Nagrinėja informacijos šaltinius, lietuvių liaudies bei šiuolaikinės keramikos kūrinius mokymosi tikslais, savarankiškai domisi keramika, geba mokytis keramikos raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai, tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug eskizų, savarankiškai noriai dirba, išmėgina įvairias meninės išraiškos priemones, pateikia kokybiškai, kruopščiai, pagal keramikos technologiją atliktą, originalų kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai ir originaliai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Domisi keramika, geba mokytis raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių. Savarankiškai domisi keramikos technikomis bei rodo norą ir galimybes jas išbandyti.
2. Keramikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Vartodamas paprastas sąvokas aptaria praeities ir šiuolaikinės keramikos kūrinius, jų paskirtį, formas bei jų bruožus. Mokosi vertinti keramikos paskirtį ir vaidmenį kultūros raidoje.	Vartodamas tinkamas sąvokas nagrinėja tradicinės ir šiuolaikinės keramikos kūrinius pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi keramika, įžvelgia praeities keramikos formų ir stilių įtaką šiuolaikinei keramikai. Geba palyginti skirtingų laikotarpių keramikos bruožus, suvokia dekoratyvaus ir funkcionalaus dirbinio skirtumus bei išraiškos priemones. Vertindamas savo ir kitų keramikos kūrinius, apibūdina pagrindinius komponavimo principus, atlikimo technologiją ir menines ypatybes.	Savarankiškai nagrinėja ir vartodamas tinkamas sąvokas vertina lietuvių liaudies ir šiuolaikinės keramikos kūrinius pagal aptartus kriterijus. Domisi keramikos menu bei jos naujo vėmės savarankiškai, stebi ir analizuoja įvairias parodas Lietuvoje bei užsienyje. Geba palyginti skirtingų laikotarpių keramikos stilių, bruožus, skirtumus, paskirtį, išraiškos priemones. Vertindamas savo ir kitų keramikos kūrinius apibūdina ir pagrindžia pagrindines kompozicines priemones, formas ir funkcijos santykį. Kūrybiškai panaudoja kitų kūrinių analizės rezultatus savo darbuose.

12.4.2. Erdvinės kompozicijos dalykas.

12.4.2.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas skulptūros dalyką pasirinkusiems mokiniams vystyti erdvinės kompozicijos idėjų, konstrukcinių ir estetinių principų supratimą, suteikti praktinių

įgūdžių, lavinti individualius kūrybinius gebėjimus, atitinkančius šiuolaikinį mokslo, technologijų ir kultūros lygį.

12.4.2.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per erdvinės kompozicijos pamokas mokiniai:

12.4.2.2.1. palaipsniui sunkinant užduotis nuo paprastų erdvinių pratimų iki su erdve susijusių vaizduojamojo meno šakų (instaliacija, performansas, kt.), ugdytų gebėjimus tikslingai pasirinkti erdvinės kompozicijos raiškos priemones ir kūrybiškai realizuoti menines idėjas;

12.4.2.2.2. analizuotų ir kūrybiškai interpretuotų praeities ir dabarties erdvinės plastinės raiškos pavyzdžius ieškodami savo idėjų originalios meninės išraiškos;

12.4.2.2.3. pažintų Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldo bei šiuolaikinio meno raidą;

12.4.2.2.4. aktyviai dalyvautų parodinėje ir įvairioje kultūrinėje veikloje.

12.4.2.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.4.2.3.1. Erdvinės kompozicijos raiškos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.4.2.3.2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.4.2.4. Didaktinės nuostatos:

12.4.2.4.1. mokymosi procesas pritaikomas prie individualios idėjos;

12.4.2.4.2. siekiama skatinti tautos kultūros paveldo, klasikinės ir modernios erdvinės plastinės raiškos ir meninių praktikų erdvėje tradicijų pažinimą ir kritinę analizę;

12.4.2.4.3. mokiniai mokosi eksponavimo kultūros, pristato savo kūrybą parodose, ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje), dalyvauja parodose, konkursuose, akcijose, projektuose regione, šalyje, užsienyje;

12.4.2.4.4. taikomas formuojamasis (korektūros, patarimai), diagnostinis (tarpinės peržiūros, darbų aptarimai) ir apibendrinamasis (per peržiūras kas pusmetį) vertinimo būdai.

12.4.2.5. Mokinių pasiekimai:

1. Erdvinės kompozicijos raiškos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Išmanyti erdvinės plastinės raiškos ir meninių praktikų erdvėje raidą, stilių kaitą ir kompozicinius principus. Idėjų ir vizualinių išraiškos elementų, medžiagų, technikų bei kompozicinių principų tikslingas taikymas kūryboje. Esminis gebėjimas. Suderinti kuriamo objekto idėją, medžiagą ir formą ir estetiškai įprasminti objektą aplinkoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1 Taikyti įvairius kompozicinius metodus, padedančius suvaldyti esminius erdvinės kompozicijos elementus (masė, proporcijos, medžiagiškumas, mastelis, situacija aplinkoje, apšvietimas ir kt.).	1.1.1. Atskiruose pratimuose analizuojant vis kitą erdvinės kompozicijos elementą, pritaikyti tinkamą kompozicinį, medžiaginį, formos sprendimą.
1.2. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkti kūrybinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos. Įsivaizduoti ir numatyti kūrybinės idėjos įgyvendinimą.	1.2.1. Atrinkti iš vizualios aplinkos idėjas ir įspūdžius, siūlyti originalias kūrybines idėjas bei pagrįsti kūrybinį sumanymą. 1.2.2. Numatyti kūrybinių idėjų įgyvendinimo etapus. 1.2.3. Tikslingai ir savarankiškai parinkti objekto stilistiką ir atlikimo būdą.
1.3. Harmoningai derinant idėją ir formą, sukurti erdvinę kompoziciją (skulptūrą, objektą, instaliaciją, performansą, kt.).	1.3.1. Kuriant atsizvelgti į erdvinių formų sąveiką, proporcijas, siluetą. 1.3.2. Tikslingai naudoti medžiagas, konstrukcinių detalių jungimo būdus ir technikas.

1.4. Suvokti savo kūrybą kaip procesą, tinkamai ją pristatyti vizualiomis ir kalbinėmis priemonėmis.	1.4.1. Kaupti savo kūrinių dokumentaciją. 1.4.2. Parengti savo darbų portfolio, suderinant vizualias, kalbines, erdvinės raiškos priemones.
2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti erdvinės plastinės raiškos sąsajas su kitomis meno formomis, kultūrinio gyvenimo bruožais, technologijų pažanga. Esminis gebėjimas. Analizuoti, interpretuoti ir vertinti lietuvių liaudies bei įvairių pasaulio kultūrų, moderniosios ir konceptualiosios erdvinės plastikos kūrinius. Realizuoti kūrybos poreikius ir meninius gebėjimus aktyviai dalyvaujant parodose ir socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Analizuoti įvairių laikotarpių ir kultūrų erdvinės plastikos kūrinius lyginant jų idėjas, formas bei atlikimo technikas.	2.1.1. Apibūdinti erdvinės plastikos kūrinių estetinį, kultūrinį ir socialinį aspektus. 2.1.2. Nusakyti technologines ar menines ypatybes, pagal kurias galima atpažinti kūrinio laikotarpį, stiliškumą.
2.2. Stebėti ir analizuoti artimiausios aplinkos, Lietuvos ir pasaulio dailės kaitą.	2.2.1. Lankyti ir aptarti dailės parodas. 2.2.2. Išanalizuoti meno kūrinių pagal duotus kriterijus.
2.3. Dalyvauti bendruomenės dailės ir kultūros gyvenime, parodose, projektuose.	2.3.1. Parengti kūrinius eksponuoti, užrašyti metriką, parengti parodinę erdvę.
2.4. Įžvelgti praeities stilių ir masinės kultūros bei globalizacijos įtaką šiuolaikinės dailės raidai.	2.4.1. Išsakyti savo nuomonę apie stilių sąsajas bei masinės kultūros įtaką, remiantis sutartais kriterijais ir vartojant tinkamą žodyną bei pavyzdžius. 2.4.2. Įvardyti žymiausias dailės muziejus ir galerijas Lietuvoje bei pasaulyje, surasti virtualiąsias meno galerijas.

12.4.2.6. Turinio apimtis:

12.4.2.6.1. Erdvinės kompozicijos raiškos principų pažinimas ir kūrybinė praktika: trumpų pratimų metu mokiniai permąsto esminių erdvinės kompozicijos elementų (masė, proporcijos, medžiagiškumas, mastelis, situacija aplinkoje, apšvietimas ir kt.) ir jomis tinkamą išreikšti idėjų santykį. Nurodant (apibojant) medžiagomis, tema, plastinėmis priemonėmis; ilgesnės užduoties metu mokiniai ieško tinkamiausių būdų apibendrinti aplinkos objekto formą, redukuoti ją į paprastas geometrines figūras; tiksliai taikant prie sufomuluotos idėjos, mokiniai skatinami išbandyti meninių priemonių įvairovę šiuolaikiniame mene (muzikiniai elementai, optiniai efektai, eksponavimo aplinkos erdvinė struktūra); IV-oje gimnazijos klasėje mokiniai sudaro savo kūrybos portfolio, siekiant padėti suformuluoti, kuo jis, kaip kūrėjas, savitas. Portfolio rezultatas yra savo kūrybos prisistatymas, apibendrinantis visas atliktas užduotis: vaizdų rinkiniu, tekstu, instaliacija, performansu ar kitomis priemonėmis.

12.4.2.6.2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje: susipažįsta su praeities stilių, populiariosios kultūros ir socialinių procesų įtaka šiuolaikinei erdvinės plastikos raidai, modernios skulptūros, šiuolaikinių instaliacijų kūrėjams; skatinami aktyviai dalyvauti meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertinti ir įsivertinti savo ir draugų kūrybą.

12.4.2.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Erdvinės kompozicijos raiškos principų pažinimas ir kūrybinė praktika.		

Pagal suformuluotas užduotis atsirenka sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Mokytojo padedamas pasirenka stilistiką, komponavimo būdą, atlikimo techniką, pateikia kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo kūrinius, tinkamai juos eksponuoja parodose.	Pagal suformuluotas užduotis tikslingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą komponavimo variantų ir atlikimo technikos būdų, kruopščiai ir kokybiškai įgyvendina idėją pasirinktoje medžiagoje, pateikia savitą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo kūrinius, įdomiai juos eksponuoja peržiūras, parodas ar akcijas. Nagrinėja informacijos šaltinius, lietuvių liaudies bei šiuolaikinės dailės kūrinius mokymosi tikslais, savarankiškai domisi erdvine plastika, geba mokytis raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių.	Pagal suformuluotas užduotis savarankiškai ir tikslingai atsirenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas ir kūrybingai siekia įgyvendinti sumanymus. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai, tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug eskizų, savarankiškai noriai dirba, išmėgina įvairias meninės išraiškos priemones, pateikia kokybiškai, kruopščiai atliktą, originalų kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai ir originaliai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Domisi erdvine plastika, geba mokytis raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinės dailės pavyzdžių. Savarankiškai domisi netradicinėmis priemonėmis bei rodo norą ir galimybes jas išbandyti.
2. Dailės kūrinių stebėjimas, reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Vartodamas paprastas sąvokas aptaria praeities ir šiuolaikinės erdvinės plastikos kūrinius, jų idėjas, formas bei jų kompozicinius principus. Mokosi vertinti erdvinės plastikos paskirtį ir vaidmenį kultūros raidoje.	Vartodamas tinkamas sąvokas nagrinėja tradicinės ir šiuolaikinės erdvinės plastikos kūrinius ir meninės praktikas erdvėje pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi erdvine plastika, įžvelgia praeities stilių įtaką šiuolaikinei dalei. Geba palyginti skirtingų laikotarpių erdvinės plastikos bruožus, kompozicinius principus ir išraiškos priemones. Vertindamas savo ir kitų	Savarankiškai nagrinėja ir vartodamas tinkamas sąvokas vertina lietuvių liaudies ir šiuolaikinės erdvinės plastikos kūrinius ir meninės praktikas erdvėje pagal aptartus kriterijus. Domisi erdvine plastika bei jos naujovėmis savarankiškai, stebi ir analizuoja įvairias parodas Lietuvoje bei užsienyje. Geba palyginti skirtingų laikotarpių erdvinės plastikos kūrinių idėjas, panašumus, skirtumus,

	erdvinės plastikos kūrinius, apibūdina pagrindines idėjas, komponavimo principus ir menines ypatybes.	išraiškos priemonės. Vertindamas savo ir kitų erdvinės plastikos kūrinius apibūdina ir pagrindžia pagrindines kompozicines priemones, formos ir idėjos santykį. Kūrybiškai panaudoja savo ir kitų kūrinių analizės rezultatus savo darbuose.
--	---	--

12.5. Mokantis dizaino, gilesniam dailės šakos dalyko pažinimui mokiniai mokosi dailės srities meno šakos dalyką papildančių ugdymo dalykų – projektinės kalbos ir maketavimo:

12.5.1. Projektinės kalbos dalykas.

12.5.1.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti dizaino dalyką pasirinkusiems mokiniams tobulinti projektavimo gebėjimus ir plėtoti bendrąsias dizaino kompetencijas, atskleisti projektinės kalbos dalyko integralumą, perprasti šiuolaikinius daiktų projektavimo metodus, išmokyti gautas žinias ir praktinius įgūdžius panaudoti projektuojant konkrečius objektus.

12.5.1.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per projektinės kalbos pamokas mokiniai:

12.5.1.2.1. individualiai, savarankiškai ir tikslingai pasirinktų vizualinės raiškos priemones ir kūrybiškai realizuotų menines idėjas;

12.5.1.2.2. plėtotų projektavimo žinias ir įgūdžius, susipažintų su perspektyvinio vaizdo braižymu ir architektūros sąvokomis;

12.5.1.2.3. taikydami projektavimo grafinę kalbą, interjere braižytų centrinės perspektyvos vaizdus;

12.5.1.2.4. kūrybingai taikydami teorines ir praktines projektavimo, konstravimo, maketavimo ir kitas integralias dalykų žinias, sukurtų dizaino, reklamos ar kitus objektus ir pritaikytų juos pasirinktai funkcijai interjere arba eksterjere;

12.5.1.2.5. jaustų poreikį aktyviai dalyvauti parodinėje ir įvairioje kultūrinėje veikloje, lavintų gebėjimus pristatyti ir eksponuoti savo kūrybą, pasitelktų šiuolaikines technologijas vizualizuodami ir pristatydami savo kūrybos rezultatus.

12.5.1.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.5.1.3.1. Projektinės kalbos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika.

12.5.1.3.2. Projektavimo reiškinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.5.1.4. Didaktinės nuostatos.

12.5.1.4.1. Dirbant nedidelėmis grupėmis pagal pasirinktą dailės šaką atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį.

12.5.1.4.2. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe.

12.5.1.4.3. Siūlomos mokiniams priimtinos projektavimo temos, technikos, priemonės, skatinančios mokymosi motyvaciją, padedančios atsiskleisti mokinio asmenybei ir kūrybiškumui.

12.5.1.4.4. Skatinamas mokinių sąmoningumas dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savitų raiškos priemonių (tradicinių ir IKT) ir individualaus požiūrio. Skatinama tikslingai ieškoti originalių projektavimo idėjų, siekti savaip, bet laikantis korektiškumo principų interpretuoti tradicinio ir šiuolaikinio meno paveldą.

12.5.1.4.5. Taikomi trys vertinimo būdai: formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis (atsižvelgiant į mokinio ar grupės pažangos dinamiką) vertinimas.

12.5.1.5. Mokinių pasiekimai:

1. Projektinės kalbos raškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Ugdyti erdvinį mąstymą pasitelkiant perspektyvos sudarymo schemas. Kurti pritaikant formos transformavimą. Esminis gebėjimas. Taikant projektavimo grafinę kalbą nubraižyti erdvinių objektų ir interjero perspektyvinių vaizdų variantus.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Savarankiškai atrasti ir pasirinkti vizualinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos.	1.1.1. Pasirinkti stilistiką ir projektavimo būdus, kurti erdvinių objektų projektus remiantis perspektyvos braižymo dėsniais.
1.2. Atlikti sukurtą objekto perspektyvinį vaizdo brėžinį.	1.2.1. Taikyti projektavimo žinias ir įgūdžius atliekant perspektyvinio vaizdo brėžinį, skirtingus perspektyvos taškų variantus.
1.3. Nubraižyti centrinės perspektyvos vaizdus interjere.	1.3.1. Taikyti projektavimo grafinę kalbą braižant centrinės perspektyvos vaizdus interjere.
1.4. Interpretuoti erdvinę formą, ją transformuoti ir nubraižyti skirtingus perspektyvos vaizdus.	1.4.1. Susipažinti su minimalizmo atstovų kūryba, ją interpretuojant sukurti erdvinę formą, ją transformuoti ir nubraižyti skirtingus perspektyvos vaizdus.
1.5. Suprojektuoti savo kambario interjerą arba fragmentą.	1.5.1. Perpratus perspektyvos projektavimo dėsnius sukurti savo kambario interjero projektą.
1.6. Suprojektuoti dizaino, reklamos ar kitus erdvinius objektus ir pritaikyti juos pasirinktai funkcijai interjere arba eksterjere.	1.6.1. Kūrybingai taikyti teorines ir praktines projektavimo, konstravimo, maketavimo žinias kuriamam erdviniam objektui.
2. Projektavimo reiškinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti projektavimo reikšmę įvairiose gyvenimo srityse, jo svarbą vizualių menų kūryboje. Domėtis Lietuvos ir pasaulio daile, šiuolaikiniais jos reiškiniais. Dalyvauti parodose, konkursuose, meninėse akcijose. Gerbti tautos tradicijas, Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą. Esminis gebėjimas. Vertinti projektavimo reikšmę įvairiose kultūrinio gyvenimo srityse. Paaiškinti, kuo svarbūs visuomenės gyvenime taikomieji reiškiniai ir menai.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Diskutuoti apie projektavimo reikšmę įvairiose kultūrinio gyvenimo srityse.	2.1.1. Savais žodžiais apibūdinti artimiausios aplinkos projektinių objektų reiškinius.
2.2. Apibūdinti informacinių priemonių įtaką šiuolaikiniam projektavimui ir jo reiškiniams.	2.2.1. Aktyviai domėtis Lietuvos ir pasaulio dizaino bei architektūros reiškiniais, atpažinti kūrinių stilių, projektavimo specifiką.
2.3. Vartojant projektavimo kalbos sąvokas apibūdinti ir vertinti savo kūrybą.	2.3.1. Aktyviai dalyvauti parodinėje bei įvairioje kultūrinėje veikloje, lavinti gebėjimus pristatyti ir eksponuoti savo kūrybą.
2.4. Bendradarbiauti kūrybiniuose projektuose, parodose pristatant savo kūrybą visuomenei.	2.4.1. Šiuolaikinėmis technologijomis vizualizuoti ir pristatyti savo kūrybos rezultatus.

2.5. Analizuoti architektūros ir dizaino projektinės raiškos kūrinius, analogus, prototipus.	2.5.1. Stebint dizaino ir architektūros kūrinius, vartojant architektūros, dizaino terminus bei projektinės kalbos sąvokas apibūdinti projektavimo reikšmę bei įtaką stilių kaitai, novatoriškumui ir kūrinio minčiai bei formai perteikti.
--	---

12.5.1.6. Turinio apimtis:

12.5.1.6.1. Projektinės kalbos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika. Projektinės kalbos pamokose mokiniai mokosi perspektyvinio projektavimo dėsnių ir perspektyvos sudarymo schemų. Savarankiškai ir tikslingai pasirenka kūrybinę idėją, išsikelia problemą, suplanuoja vykdymo etapus, išanalizuoja analogus bei prototipus, pritaiko vizualinės raiškos priemones ir perspektyvinio vaizdo braižymo dėsnius ir kūrybiškai realizuoja menines idėjas. Braižo centrinės perspektyvos vaizdus interjere, sukurto objekto perspektyvinį vaizdą, skirtingus jo perspektyvos taškų variantus. Mokiniai mokosi suprojektuoti kambario interjerą arba jo fragmentą, braižo geometrines formas perspektyvinėje interjero erdvėje, susipažįsta su architektūros sąvokomis. Interpretuodami minimalistų kūrinius kuria erdvines formas (kubo geometrinę figūrą, ją išpjausto, transformuoja į savo originalią formą, nubraižo jos skirtingus perspektyvos vaizdus, ieško spalvinio sprendimo ir kt.). Kūrybingai taikydami teorines ir praktines projektavimo, konstravimo, maketavimo ir kitas žinias mokiniai sukuria dizaino, reklamos ar kitus objektus ir pritaiko juos pasirinktai funkcijai interjere arba eksterjere.

12.5.1.6.2. Projektavimo reiškinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Analizuoja ir vertina projektavimo pavyzdžius užsienyje ir Lietuvoje, aptardamas jų estetiškumą ir funkcionalumą, atlikimo kokybę. Aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje, meninės kūrybos projektuose ir parodose, pristato ir eksponuoja savo kūrybą, pasitelkia šiuolaikines technologijas vizualizuodami ir pristatydami savo kūrybos rezultatus visuomenei, vertina ir įsivertina savo ir draugų kūrybą.

12.5.1.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
1. Projektinės kalbos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Iškelia kūrybinę idėją, mokytojo padedamas pasirenka projekto įgyvendinimo būdus ir priemones, stilistiką ir atlikimo techniką. Apipavidalina savo darbus ir parengia parodos ekspozicijai.	Iškelia kūrybines idėjas, apibūdina savo projekto sumanymus. Tikslingai pasirenka stilistiką ir meninės raiškos būdus, interpretuoja aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus. Apipavidalina savo darbus parodoms, pristato kūrybą bendruomenei.	Savarankiškai ieško, siūlo originalių idėjų savo kūrybai ir jas pagrindžia. Savarankiškai pasirenka projekto realizavimo priemones, būdus, procesus, planuoja veiklos etapus. Kurdamas derina tradicines ir netradicines išraiškos priemones, IKT technologijas. Puikiai atlieka darbą, dalyvauja meniniuose projektuose, parodose, pristato kūrybą.
2. Projektavimo reiškinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Vartodamas paprastas dailės sąvokas vertina mokytojo nurodytų projektinių darbų savybes. Tausoja tautinį Lietuvos ir	Savarankiškai vertina savo ir kitų idėjas ar darbus, sugeba lyginti, analizuoti įvairių stilių bei laikotarpių dailės kūrinius, jų projektinę raišką.	Aktyviai domisi Lietuvos ir pasaulio kultūros raida, projektavimo reiškinių, šiuolaikine kūryba, sugeba savarankiškai, vartodamas tinkamas dailės sąvokas vertinti savo ir kitų idėjas

kitų tautų kultūros paveldą. Pagal nurodytus kriterijus analizuoja, lygina įvairių stilių bei laikotarpių dailės kūrinius ir projektavimo raišką. Vartodamas dailės sąvokas apibūdina pagrindines raiškos priemones, išvardija svarbiausius jų bruožus. Žino kai kuriuos Lietuvos dailės gyvenimo įvykius.	Vartoja tinkamą meninės kalbos žodyną. Pagarbiai naudoja tautinį Lietuvos ir kitų tautų paveldą savo kūrybinėje raiškoje. Savarankiškai, tikslingai naudojami literatūra, kitais informaciniais šaltiniais, analizuoja ir lygina kūrinius, suvokia jų įtaką, geba interpretuoti ir pritaikyti savo kūryboje. Žino svarbiausius Lietuvos Dailės gyvenimo įvykius (parodos, projektai), šio meto žymiausias Lietuvos menininkus. Dalyvauja meninėse akcijose, konkursuose.	bei kūrybą, suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių meninę stilistiką, projektavimo bruožus ir skirtumus. Nusako estetinio dailės idealo įtaką projektinei raiškai. Nurodo stilistinius bruožus, būdingus kitoms analizuojamojo laikotarpio meno rūšims. Vertina ir saugo tautinį Lietuvos ir kitų tautų kultūros paveldą. Supranta kūrybą kaip vertybę, o projektavimą kaip veiklą, leidžiančią realizuoti meninius sumanymus. Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse socialinėse akcijose.
---	---	---

12.5.2. Maketavimo dalykas:

12.5.2.1. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas dizaino dalyką pasirinkusiems mokiniams tikslingai lavinti kūrybinius gebėjimus išreiškiant menines idėjas dvimatėje, trimatėje ir virtualioje erdvėje, įgyti praktinių maketavimo įgūdžių, atitinkančių šiuolaikinį mokslo, technologijų ir kultūros lygį.

12.5.2.2. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per maketavimo pamokas mokiniai:

12.5.2.2.1. analizuotų, eksperimentuotų ir kūrybiškai manipuluotų įvairiomis medžiagomis, technikomis, technologijomis ieškodami originalios meninės išraiškos savo idėjoms;

12.5.2.2.2. įgytų gebėjimų tikslingai pasirinkti maketavimo priemones ir kūrybiškai realizuotų savo meninius sumanymus;

12.5.2.2.3. kritiškai ir savikritiškai mąstyti, tolerantiškai ir geranoriškai vertinti kitų ir savo darbus;

12.5.2.2.4. savo kūrybinę veiklą sieti su profesiniais tikslais ir socialiniu kultūriniu aplinkos kontekstu;

12.5.2.2.5. išnaudotų šiuolaikinių technologijų teikiamas galimybes vizualizuodami ir pristatydami savo kūrybos rezultatus.

12.5.2.3. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

12.5.2.3.1. Maketavimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika.

12.5.2.3.2. Maketų stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

12.5.2.4. Didaktinės nuostatos.

12.5.2.4.1. Dirbant nedidelėmis grupėmis pagal pasirinktą dailės šaką atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį.

12.5.2.4.2. Laikomasi pagrindinio principo – atlikti užduotis nuo idėjos eskizo iki darbo (projekto, maketo, vizualizacijos ar kt.) galutinio atlikimo siekiant preciziškumo ir atlikimo kokybės, technologijų suteikiamų galimybių panaudojimo. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe.

12.5.2.4.3. Skatinamas mokinių sąmoningumas dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savitų raiškos priemonių (tradicinių ir IKT) ir individualaus požiūrio.

12.5.2.4.4. Lavinami mokinio estetišio suvokimo ir vertinimo gebėjimai. Palaikomi glaudūs integraciniai ryšiai su kitomis ugdymo sritimis ir dalykais, taikomi aktyvūs ugdymo metodai.

12.5.2.4.5. Mokiniai skatinami aktyviai dalyvauti meninės kūrybos projektuose ir parodose, konceptualiai vertinti ir įsivertinti savo ir draugų kūrybą.

12.5.2.4.6. Taikomi trys vertinimo būdai: formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis (atsižvelgiant į mokinio ar grupės pažangos dinamiką) vertinimas.

12.5.2.5. Mokinių pasiekimai:

1. Maketavimo priemonių ir technologijų pažinimas ir praktika.	
Nuostatos. Maketavimo raiškos priemonių, medžiagų, technikų ir technologijų pažinimas, tikslingas pasirinkimas idėjai įgyvendinti išnaudojant visas kūrybinės laisvės teikiamas galimybes kurti autentiškai, originaliai ir prasmingai. Esminis gebėjimas. Savarankiškai ieškoti ir kūrybiškai įgyvendinti menines idėjas, tikslingai pasirinkti maketavimo priemones, atlikimo technikas, darbo pateikimo formas.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Analizuoti maketus pagal jų meninės kalbos ypatumus, medžiagų, technologijų ir estetinius bruožus, perteikiamas idėjas.	1.1.1. Naudoti įvairius žinių šaltinius (virtualius, spaudinius ar kt.), analizuoti ir kaupti informaciją. 1.1.2. Nurodyti pagrindines maketavimo medžiagas, technologijas, priemones, specifiką. 1.1.3. Apibūdinti maketavimo priemones ir įvertinti maketo meninę bei estetinę visumą.
1.2. Įvairiuose kultūriniuose šaltiniuose ir aplinkoje savarankiškai ieškoti ir pasirinkti įgyvendinti idėjas, fiksuoti (eskizuoti, maketuoti) jas, pasirinkti geriausią variantą įgyvendinimui sąlyginėje erdvėje.	1.2.1. Atrinkti iš vizualios aplinkos idėjas ir išpūdžius, eksperimentuojant su medžiagomis ir technikomis ieškoti, siūlyti originalias kūrybines idėjas bei pagrįsti kūrybinį sumanymą. 1.2.2. Numatyti kūrybinių idėjų įgyvendinimo etapus. 1.2.3. Atlikti darbus kokybiškai, preciziškai ir laiku.
1.3. Kiekvienam kūrybiniam sumanymui pasirinkti tinkamiausią sprendimo būdą, medžiagą, atlikimo techniką ir formą. Harmoningai suderinti idėjos, funkcijos, formos, medžiagos ir pasirinktos technikos santykį.	1.3.1. Kuriant atsižvelgti į erdvinių ir grafinių formų sąveiką, proporcijas, siluetą bei funkcinę paskirtį. 1.3.2. Tikslingai derinti maketavimo medžiagas, technikas ir priemones. 1.3.3. Išmanyti įvairių maketavimo medžiagų savybes. 1.3.4. Naudoti įvairias erdvinio ir kompiuterinio maketavimo technikas. 1.3.5. Tikslingai derinti vektorinę, tekstinę ir rastrinę kompiuterinę grafiką maketuojant kvietimą, pašto ženklą, skrajutę, plakatą ar informacinį leidinį.

1.4. Savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultatą peržiūrose, parodose, konkursuose.	1.4.1. Paaiškinti, kaip tinkamai eksponuoti kūrinius (kokia reikalinga erdvė, patalpos, apšvietimas, darbo apipavidalinimas). 1.4.2. Pristatyti kūrimo eigą pateikiant aplanką su metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, kūrybinio proceso aprašymu bei analogų analize. 1.4.3. Tikslingai naudoti kompiuterines grafinio, spalvinio, erdvinio vizualizavimo programas pristatant savo idėją.
2. Maketavimo reiškinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti maketavimo reikšmę įvairiose gyvenimo srityse, jo svarbą vizualių menų kūryboje. Domėtis Lietuvos ir pasaulio daile, šiuolaikiniais jos reiškiniais. Dalyvauti parodose, konkursuose, meninėse akcijose. Gerbti tautos tradicijas, Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą. Esminis gebėjimas. Savarankiškai vertinti maketavimo poveikį visuomenei, aplinkai ir sau pačiam. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tikslingai naudotis virtualiais ir kitais dailės kūrinių ištekliais įvairiais tikslais (mokymosi tikslais ar savarankiškai tyrinėjant tam tikrą raiškos būdą).	2.1.1. Nurodyti informacijos gavimo šaltinius ir priežastis, dėl kurių gausėja virtualiųjų meninių išteklių (svetainių, saugyklų). 2.1.2. Nurodyti, kokiais atvejais būtina nurodyti kūrėjo autorystę, kokia turi būti pateikta informacija (naudojant kitų autorių kūrybines idėjas, kūrinių vaizdus ar jų fragmentus).
2.2. Diskutuoti apie tai, kaip istoriniai ir šiuolaikiniai dailės kūriniai yra eksponuojami, saugomi ateities kartoms.	2.2.1. Nurodyti, kuo skiriasi tradicinės ir šiuolaikinės dailės kūrinių eksponavimo erdvės ir eksponavimo jose ypatumai (pavyzdžiui, ekspozicijos muziejuje, gatvėje ar aikštėje, visuomeninėje ar virtualioje erdvėje ir pan.).
2.3. Pagrįsti, kaip dailės kūriniai, dizaino objektai viešose erdvėse veikia žiūrovus savo forma, savybėmis, kaip atitinka savo funkcinę bei estetinę paskirtį.	2.3.1. Apmąstyti ir išsakyti savitą nuomonę dėl diskusijas keliančių dailės kūrinių viešose erdvėse funkcionalumo ir paskirties. 2.3.2. Pateikti pavyzdžių, kaip vizualinės aplinkos su meniniu objektu kūrimas prisideda prie darnios visuomenės plėtros. 2.3.3. Nusakyti, kaip šiuolaikinių technologijų kaita veikia vizualiąją aplinką, daro poveikį ekonomikai ir gaminių kokybei.

12.5.2.6. Turinio apimtis:

12.5.2.6.1. Maketavimo medžiagų, priemonių, technikų ir technologijų pažinimas ir praktika. Tikslingai plėtojami individualūs mokinių maketavimo gebėjimai, ugdoma meninė ir estetinė kompetencija kuriant originalias grafinius, informacinius, plokštuminius ir erdvinis maketus, išreiškiančius įvairias menines idėjas ir sumanymus. Pasitelkiant įvairias maketines medžiagas modeliuojamas plastiškas paviršius ir abstrakti tūrinė forma naudojant elementarias geometrines formas; eksperimentuojant su įvairiomis medžiagomis ir poveikio joms priemonėmis siekiama perprasti

jų plastines savybes ir teikiamas kūrybines galimybes; suprastas principas taikomas maketuojant paprastą objektą; išanalizavus geometrinių tūrinių formų išsklotines maketuojami konkrečią paskirtį turintys arba abstraktūs erdviniai objektai; maketuojami įvairios paskirties informaciniai leidiniai; kuriami socialinės reklamos vaizdo siužetai; analizuojama ir perkuriama urbanistinė aplinka. Sudaromos sąlygos įgyti pagrindinių maketavimo principų, dėsningumų žinių ir įgūdžių. Mokiniai stebi daiktinę ir vizualinę aplinką, fiksuoja problemas ir jas nagrinėja, gilina formų modeliavimo ir medžiagų tarpusavio ryšio supratimą, kūrybines idėjas fiksuoja eskizuose, erdvinuose ar skaitmeniniuose maketuose. Pateikia maketuojamo objekto kontekstą iš artimos ir pažįstamos aplinkos (fotografuoja, matuoja, analizuoja istorinę aplinką). Taiko kompiuterinės grafikos ir erdvinio vizualizavimo programas ir pateikia kokybiškai atliktą maketą.

12.5.2.6.2. Maketavimo reiškinių stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su maketavimu naudodamiesi įvairiomis informacijos priemonėmis ir būdais (knygos, internetas, parodos). Darydami geriausių dizaino meistrų darbų replikas ir interpretacijas susipažįsta su maketavimo technologijomis. Aptaria ir analizuoja žymių dizainerių kūrinius tinkamai vartodami dizaino ir architektūros sąvokas. Mokosi kūrinių pateikimo ir eksponavimo estetikos. Lanko parodas, muziejus, dalyvauja parodose, konkursuose ir mokomosiose kūrybinėse praktikose. Savo kūrybinę patirtį ir žinias naudoja gerindami vizualinę ir daiktinę aplinką (pvz., sukurdami grafinio dizaino darbus viešajam transportui eksponuodami socialinės reklamos plakatus policijoje, krizių centruose, viešuose renginiuose ir pan.).

12.5.2.7. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Maketavimo medžiagų, priemonių, technikų ir technologijų pažinimas ir praktika.		
Atrenka savo kūrybiniams sumanymams reikalingus motyvus ir plastines idėjas. Atlieka natūros stebėjimo ir atkartojimo užduotis, savitai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas. Pateikia eskizinių variantų, mokytojo padedamas pasirenka medžiagas ar atlikimo būdą, pateikia kokybiškai baigtą kūrybinį rezultatą, tinkamai eksponuoja. Nagrinėja mokytojo nurodytus šaltinius, klasikinio bei šiuolaikinio dizaino kūrinius mokymosi tikslais, sugeba panaudoti detales savo kūryboje.	Savarankiškai ir tikslingai atrenka kūrybai reikalingus motyvus bei plastines idėjas. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių (analogų) inspiruotas idėjas. Pateikia eskizus, tikslingai dirba, eksperimentuoja, išmėgina keletą atlikimo būdų, ieško įdomesnių variantų, pateikia autentišką kokybiškai atliktą kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, įdomiai juos eksponuoja per peržiūras, parodas ar akcijas. Nagrinėja įvairius informacijos šaltinius, klasikinio bei šiuolaikinio dizaino kūrinius mokymosi tikslais, domisi maketavimu savarankiškai, geba mokytis vizualios raiškos būdų iš	Savarankiškai, tikslingai ir kūrybingai atrenka kūrybai reikalingus motyvus, plastines idėjas. Siūlo savarankiškas idėjas ir sumanymus, tikslingai siekia juos įgyvendinti. Originaliai ir kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Drąsiai ir tikslingai eksperimentuoja, pateikia daug kūrybinių idėjų eskizų, tikslingai ir noriai dirba, išmėgina įvairias kūrybos priemones, medžiagas, pateikia kokybišką kūrybinį rezultatą. Savarankiškai apipavidalina savo darbus, tinkamai juos eksponuoja peržiūrose, parodose, akcijose, per dailės brandos egzaminą. Analizuoja nurodytus šaltinius, klasikinio bei šiuolaikinio dizaino kūrinius mokymosi tikslais, geba mokytis vizualios raiškos būdų iš geriausių Lietuvos ir pasaulinio dizaino

	geriausių Lietuvos ir pasaulinio dizaino pavyzdžių.	pavyzdžių, analizuoti analogus, kūrybiškai interpretuoti savo kūryboje.
2. Maketavimo reiškinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina maketavimo reiškinius, nusako asmeninį kūrinio poveikį, apibūdina mėgstamą maketavimo sritį. Vartodamas paprastas dailės sąvokas, vertina mokytojo nurodytų maketų savybes.	Savarankiškai nagrinėja konkrečius maketus pagal aptartus kriterijus. Savarankiškai domisi ir geba nurodyti konkrečias maketavimui panaudotas medžiagas ir technologijas, analizuoja jų teikiamas kūrybines galimybes. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus remdamasis sutartiniais kriterijais ir vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną. Geba vertinti praeities ir šiuolaikinio dizaino kūrinių poveikį sau ir visuomenei, įvertinti savo kūrinius bendrame šiuolaikinės kūrybos kontekste, diskutuoti, apipavidalinti ir eksponuoti savo kūrybą.	Savarankiškai nagrinėja konkrečius maketus pagal aptartus kriterijus. Domisi naujovėmis, savarankiškai stebi ir analizuoja įvairias maketavimo technologijas Lietuvoje bei užsienyje. Geba palyginti skirtingų maketų ypatybes, išraiškos priemones, išskiria būdingus elementus. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus remdamasis sutartiniais kriterijais ir vartodamas tinkamą meninės kalbos žodyną. Vertindamas savo ir kitų maketus apibūdina ir pagrindžia pagrindines kompozicines priemones, pasirinktos medžiagos ir atlikimo technikos tikslumą. Geba argumentuotai vertinti ir diskutuoti apie maketavimo reiškinių poveikį sau ir visuomenei. Geba susieti savo kūrybą su socialinėmis aktualijomis ir panaudojimo galimybėmis bei profesinės karjeros pasirinkimo tikslais.

13. Mokantis pagal vidurinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu programą, pagrindiniai dailės srities meninio ugdymo dalykai yra piešimas, dailė ir architektūros istorija bei akvarelė.

13.1. Piešimo dalykas. Piešimo programa skirta dailės sritį pasirinkusiems III-IV-os gimnazijos klasių mokiniams.

13.1.1. Piešimo dalykas paskirtis skirtas ugdyti mokinių gebėjimus integruoti ir pritaikyti piešimo ir eskizų įgūdžius įvairiuose dailės dalykuose ir individualiai dailės raiškai, gilinantis į sudėtingesnių piešimo technikos būdų ypatumus ir interpretacijas.

13.1.2. Dalyko tikslas – padėti mokiniams plėtoti piešimo kompetenciją pagal individualius poreikius, kad galėtų savarankiškai piešti ir pritaikyti savo gebėjimus vystydami asmeninę kūrybą ir aktyviai dalyvaudami kultūrinėje veikloje.

13.1.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per piešimo pamokas mokiniai:

13.1.3.1. nuosekliai ir tikslingai mokymdamiesi piešti ir eskizuoti gebėtų reikšti kūrybinius sumanymus piešimo priemonėmis ir technikomis;

13.1.3.2. siektų piešiniuose perteikti realų vaizdą, taip pat mokėtų savaip interpretuoti trimatį vaizdą;

13.1.3.3. toleruotų kitų savitumą, bendradarbiautų ir prisiimtų atsakomybę už individualios kūrybos rezultatus;

- 13.1.3.4. gebėtų vertinti piešinio ir ypač eskizo svarbą kūrybiniam procesui;
- 13.1.3.5. susipažintų su pasaulyje ir Lietuvoje žinomų dailininkų piešiniais, suvoktų piešimo paskirtį bei funkcijas vertindami ir kaip atskirą meno raiškos formą.
- 13.1.4. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:
- 13.1.4.1. Piešimo priemonių pažinimas ir praktika.
- 13.1.4.2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.
- 13.1.4.3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.
- 13.1.5. Didaktinės nuostatos:
- 13.1.5.1. Mokymosi veikla organizuojama diferencijuojant pagal pasirinktą dailės šaką ir skirstant į grupes, laikantis didėjančio sudėtingumo principo.
- 13.1.5.2. Siekiant piešinio vizualumo bei meniškumo, veiklose derinamos teorinės ir praktinės žinios.
- 13.1.5.3. Taikomi nuoseklūs mokymosi būdai – objektų pasirinkimas, stebėjimas, fiksavimas, interpretavimas, vertinimas.
- 13.1.5.4. Mokiniai skatinami dirbti drąsiai, savarankiškai, laisvai, kūrybiškai reikšti savo mintis, tikslingai ir kryptingai ieškoti piešimo idėjų, funkcionalumo, siekti savaip interpretuoti tradicinėmis ar alternatyviomis priemonėmis.
- 13.1.6. Mokinių pasiekimai:

1. Piešimo priemonių pažinimas ir praktika.	
Nuostatos. Skatinti mokinius savitai atlikti piešimo užduotis, pasitikėti savo kūrybiniais ir profesionaliais gebėjimais. Esminis gebėjimas. Naudoti įvairias piešimo priemones perteikiant kūrybines idėjas ir savarankiškai piešiant.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Savarankiškai parinkti vizualines piešimo išraiškos priemones vaizduojant pasirinktus objektus bei pateiktas akademinio piešimo užduotis. Piešiant derinti idėją su atlikimo forma. Tinkamai planuoti užduoties laiką. Aukštu meniniu lygiu piešti sudėtingus objektus (žmogaus kūno ir įvairių objektų judesį, architektūrą ir gamtą).	1.1.1. Tikslingai ir savarankiškai parinkti stilistiką ir vaizdavimo būdą. 1.1.2. Interpretuoti piešiamus aplinkos objektus. 1.1.3. Numatyti piešimo užduočių ir idėjų įgyvendinimo etapus. 1.1.4. Atlikti akademinio piešimo užduotis, taikyti piešimo technikas. 1.1.5. Piešiant kurti įvairaus žanro ir abstrakčias kompozicijas.
1.2. Diskutuoti ir vertinti kitų ir paties nupieštus piešinius.	1.2.1. Apibūdinti savo ir kitų piešinius. 1.2.2. Argumentuoti pateiktas išvadas apie piešimo technikos pasirinkimo būdus ir priemones idėjoms reikšti. 1.2.3. Naudoti įvairius žinių šaltinius nuomonei pagrįsti.
1.3. Gebėti kūrybiškai analizuoti piešinius.	1.3.1. Nurodyti realistinio piešinio ir abstraktaus vaizdavimo būdų skirtumus. 1.3.2. Atpažinti pagrindinius komponavimo dėsnius piešiniuose (simetrija, asimetrija, statika, dinamika, fragmentas ir kt.).
1.4. Nustatyti skiriamuosius bruožus, leidžiančius piešinį priskirti tam tikrai epochai, meno kryptiai ar konkrečiam	1.4.1. Pagrįsti, kodėl piešiniuose yra išraiškingi ar mažiau paveikūs kūrybiniai ieškojimai ir sprendimai. 1.4.2. Nurodyti, kuo remiantis priskiriamas tam tikrai

menininkui.	epochai ar meno kryptys piešinys arba eskizas (vaizdavimo būdas, komponavimo ypatumas).
1.5. Naudotis spausdintais ir virtualiais piešinių pavyzdžiais.	1.5.1. Nurodyti virtualių piešinių tikslus: susipažinti, mokytis interpretuoti, pritaikyti integruotame projekte. 1.5.2. Žinoti, kokiais atvejais būtina nurodyti autoriaus pavardę ar kitą būtiną informaciją.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Suvokti piešimo profesinių įgūdžių reikšmę siekiant įvairiomis meninėmis priemonėmis perteikti kūrinio idėją. Gerbti tautos tradicijas, Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą. Esminis gebėjimas. Vertinti kultūrinį paveldą, rodyti kūrybinę iniciatyvą fiksuojant aplinką, perteikiant idėjas ir pateikiant darbus visuomenei.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Paaiškinti, kuo svarbūs visuomenės gyvenime vizualieji reiškiniai ir reginiai, piešinio kaita ir raidos ypatumai.	2.1.1. Savais žodžiais apibūdinti artimiausios aplinkos piešinio funkcionalumo ir meniškumo poveikį aplinkai.
2.2. Įžvelgti praeities ir dabarties meninių stilių, piešinio raidos įtaką savo aplinkoje.	2.2.1. Paaiškinti, kaip istorinio laikotarpio estetiški idealai ar kūrėjo individualybė veikia analizuojamo piešinio ar eskizo meninę raišką.
2.3. Pagarbiai elgtis su Lietuvos ir kitu kultūros paveldu.	2.3.1. Remiantis savo patirtimi ir kitų žiniomis, analizuoti Lietuvos ir pasaulio dailės reiškinius ir nusakyti poveikį žmogaus kasdienybei.
2.4. Dalyvauti saugant socialinę kultūrą ir kuriant aplinką.	2.4.1. Rinkti (piešti) kraštotyrinę medžiagą apie atskirų regionų architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą mokomosios kūrybinės praktikos (plenero) metu.
2.5. Bendradarbiauti organizuojant parodas ir menines akcijas. Dalyvauti projektinėje veikloje.	2.5.1. Nurodyti, kaip pateikti kūrinius eksponuoti, užrašyti metriką, parengti eksponavimo erdvę.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Laisvas ir kūrybiškas eskizavimas kaip idėjos ir meninės minties plastinė išraiška. Esminis gebėjimas. Erdviškai mąstant meistriškai perteikti erdvės iliuziją plokštumoje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Mokėti plačiai naudoti daugelį eskizavimo technikų. Gilintis į senųjų meistrų technologines paslaptis.	3.1.1. Atskleisti savitai naudojamų technikų potencialą. Išplėsti vieno įrankio meninės raiškos potencialą. Suprasti naudojamų eskizavimui medžiagų atsparumą laiko, šviesos ir mechaniniam poveikiui.
3.2. Gebėti kurti išraiškingą ir nuotaikingą kompoziciją iš įvairių objektų.	3.2.1. Laisvai naudotis įvairiomis plastinės raiškos priemonėmis (tonu, linija, šviesotamsa, perspektyva) 3.2.2. Gebėti pasiekti plačią nuotaikų skalę.
3.3. Laisvai ir greitai perteikti žmogaus portretą, kūno dalis.	3.3.1. Žinoti žmogaus kaukolės ir kitų kūno formų pagrindinius anatominis mazgus. 3.3.2. Šviesos ir šešėlio pagalba kurti psichologinį žmogaus portretą. 3.3.3. Keičiant žiūrėjimo tašką suprasti žmogaus figūros proporcingą deformaciją.

3.4. Gebėti greitai pavaizduoti žmogaus judesį.	3.4.1. Aiškiai perteikti žmogaus figūros judesį ir proporcijas. 3.4.2. Suprasti svorio centro radimo reikšmę piešiant stovintį žmogų. 3.4.3. Mokėti komponuoti kelias figūras viename lape. 3.4.4. Išskirti vyro ir moters silueto panašumą ir skirtumus.
---	--

13.1.7. Turinio apimtis:

13.1.7.1. Piešimo priemonių pažinimas ir praktika.

Piešimo turinys nukreiptas į funkcionalumą dailės šakų srityse ir savarankišką piešimą perteikiant įtikinamą trimatį, abstraktų ar linijinį plastinį vaizdą. Atliekant piešimo užduotis (tapybos, tekstilės dailės šakose) siekiama išmokyti piešti minkštomis piešimo priemonėmis (pastelė, sangvinas, anglis, teptukas), perteikiant šviesos ir šešėlio teikiamus efektus, komponuojant lokalias dėmes, laisvai komponuojant piešiamus objektus. Piešiant piešinius (dizaino, architektūros, skulptūros, keramikos dailės šakose) dėmesys sutelkiamas į erdvinio vaizdo raišką (nuo stebimo vaizdo fiksavimo iki mintinio, kūrybinio ar savarankiško piešinio). Mokomasi kruopščiai analizuoti detales, išryškinti linijinę piešinio plastiką (grafikos dailės šakoje) ir eksperimentuojant piešimo priemonėmis ir technikomis išreikšti kūrybines idėjas; erdvinės perspektyvos perteikimas plokštumoje naudojant linijinę ir toninę vizualią raišką; žmogaus (portreto bei kūno) vaizdavimas naudojantis plastinės anatomijos pagrindais, fiksuojant proporcijas, charakterį statišku ar dinamišku judesiu; kūrybinės ir meninės užduotys atliekamos remiantis komponavimo principais.

13.1.7.2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

Mokiniai analizuoja ir pritaiko savo piešiniuose plastinės anatomijos žinias remdamiesi plastinės anatomijos leidinių vizualia informacija ir žymių dailininkų darbų reprodukcijomis. Savarankiškai eskizuoja aplinkoje stebdami žmones, gyvūnus, augaliją, architektūrinius ir tautinio paveldo objektus per kūrybinę praktiką ar rinkdami medžiagą dailės kūrybiniam darbui. Naudodami fiksuotus objektus laisvai interpretuoja ir pritaiko piešybinius elementus kurdami savarankiškus kūrinius, dalyvauja pleneruose, parodose, edukacinėse programose, konkursuose, olimpiadose. Diskutuoja apie savo ir kitų kūrėjų piešinius, analizuoja ir vertina piešinių reikšmę, kokybinius aspektus, estetinę vertę sociokultūrinėje aplinkoje.

13.1.7.3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

Tęsiant anksčiau įgytą suvokimą apie plastinės raiškos priemonių naudojimą greta vystoma ir techninių raiškos priemonių vartojimo eskizuose metodika. Pasirenkamas įvairesnis popierius, didinami jo formatai. Didelė reikšmė kreipiama piešiant ne tik į objekto išorinį panašumą, bet ir jausminį-emocinį krūvį, kuris gali būti pabrėžiamas, sustiprinamas į eskizą įvedant spalvą, aplikaciją ir kitą. Eskizuojant imituojami piešimo stiliai ar manieros (puantilistinis, ekspresionistinis, futuristinis, kubistinis ar siurrealistinis). Svarbią vietą eskizuojant skiria „žaibo“ (labai greitai) piešiniams. Eskizuojant piešiamo objekto įkomponavimas lape užima vieną iš svarbiausių vietų (išbalansuota, klasikinė, moderni, postmoderni kompozicija). Anatominiai piešiniai papildo metodinių priemonių kiekį, reikalingą studijuojant veido mimikos raumenis, piešiant skeletą ar sanarių struktūras. Galiausiai eskizas gali tapti ne tik paruošiamąja, ar komponavimo priemone tolesniame kūrybos etape, bet ir savarankiško kūrinio alternatyva.

13.1.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Piešimo priemonių pažinimas ir praktika.		

Atlieka mokytojo nurodytas užduotis, taiko pasiūlytas tradicines ir mišrias piešimo technikas. Pasirenka nurodytą stilistiką ar vaizdavimo būdą, paaiškina savo pasirinkimo sprendimą. Pagal nurodytus kriterijus lygina įvairių stilių bei laikotarpių piešimo kūrinius, tinkamai naudojami pavyzdžiais.	Apibūdina savo sumanymus. Tikslingai parenka stilistiką ir vaizdavimo būdą, interpretuoja aplinkos objektų sukeltus išgyvenimus. Skiria ir taiko tradicines bei netradicines piešimo technikas. Laisvai fiksuoja piešiniuose objektus bei žmogaus portretus ir figūras. Savarankiškai vertina savo ir kitų idėjas ar darbus, sugeba lyginti, analizuoti įvairių stilių bei laikotarpių dailės kūrinius. Savarankiškai, tikslingai naudojami literatūra, kitais informacijos šaltiniais, analizuoja ir lygina kūrinius. Tiksliai planuoja trumpalaikes ir ilgalaikes užduotis.	Savarankiškai ieško ir siūlo originalių sprendimų piešimo darbams įgyvendinti. Parenka piešinio realizavimo ir interpretavimo priemones, būdus, planuoja veiklos etapus. Piešdamas derina tradicines ir netradicines išraiškos priemones. Puikiai atlieka piešimo funkciją meniniuose projektuose. Naudoja kompiuterines technologijas. Diskutuoja piešimo techniniais ir meninės išraiškos klausimais. Vertina savo ir kitų piešinius. Analizuoja ir pagrindžia piešimo rezultatus. Demonstruoja anatomines žinias. Aktyviai domisi kultūros reiškiniais, šiuolaikine kūryba, sugeba savarankiškai vartodamas tinkamas dailės sąvokas vertinti savo ir kitų idėjas bei darbus, suvokia ir aptaria to laiko idėjų įtaką menui, lygina įvairių laikotarpių ir stilių dailės kūrybą. Savarankiškai ir tikslingai naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais lygina skirtingus menininkus bei kūrybines sroves. Suvokia piešimą kaip vizualiosios dailės vertybę.
2. Dailės pažinimas ir raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Paaiškina asmeninį kūrinių poveikį, apibūdina piešimo stilių. Drauge su kitais pritaiko įgytą piešimo patirtį kitose veiklos srityse. Vartodamas paprastas dailės sąvokas, vertina mokytojo nurodytų piešinių pavyzdžius. Tausoja tautinį Lietuvos ir kitų tautų piešybinį paveldą.	Pristato artimiausios aplinkos piešimo pavyzdžių. Apibūdina savo mėgstamą piešimo stilių. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius (parodos, projektai), šio meto žymiausius Lietuvos menininkus bei jų kūrybą (eskizus, piešinius). Pagarbiai naudoja tautinį Lietuvos ir kitų tautų paveldą savo kūrybinėje raiškoje. Dalyvauja meninėse akcijose, konkursuose.	Remdamasis informacijos šaltiniais analizuoja šiuolaikinės dailės ypatumus piešybinio požiūriu, daro savo apibendrinimus ir išvadas. Nusako piešinio raidos dėsningumus, nurodo stilistinius bruožus, būdingus kitoms analizuojamo laikotarpio piešimo rūšims. Vertina ir saugo tautinį Lietuvos ir kitų tautų paveldą. Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse socialinėse akcijose.
3. Dailės šakų atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Geba laiku atlikti mokytojo	Suvokia formuluojamą	Kūrybiškai naudoja įgytas žinias.

iškeltus uždavinius. Savarankiškai susikuria kūrybinę aplinką. Kontroliuoja technologinius eskizavimo procesus. Moka eskizuoti ne tik daiktus pavieniui, bet kuria kompozicines situacijas.	uždavinį ir pasirenka tinkamus būdus tikslui pasiekti. Kaskart eskizuodamas naują objektą randa kitų plastinių sprendimų. Papildomai, sistemingai eskizuoja mokyklos, namų ar kitoje aplinkoje. Domisi pavyzdžiais meno knygoje, elektroninėje erdvėje. Studijuoja anatomiją.	Laisvai piešia įvairius objektus savo ir kitoje aplinkoje. Domisi eskizavimo technikomis ir naudoja IKT. Universaliai taiko anatomines žinias, praktinių pratybų metu suvokia jų visumą. Meistriškai naudoja savo autorines eskizavimo technikas. Dalyvauja bendrose mokinių parodose ir rengia personalines.
---	---	---

13.2. Dailės ir architektūros istorijos dalykas. Dailės ir architektūros istorijos programa skirta dailės sritį pasirinkusiems III-IV gimnazijos klasių mokiniams.

13.2.1. Dailės istorijos paskirtis – paraleliai su bendruoju istorijos kursu, padeda įtvirtinti, struktūrinti ir sisteminti ankstesnėje ugdymo pakopoje įgytas dailės ir architektūros istorijos žinias, plėtoti bendruosius ir dalykinius gebėjimus, stiprinti vertybines nuostatas.

13.2.2. Dalyko tikslas – ugdyti kultūriškai brandžią asmenybę, kuri galėtų savarankiškai perimti ir kūrybiškai panaudoti savo krašto ir pasaulinės bendrijos meninį palikimą.

13.2.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

13.2.3.1. analizuotų, interpretuotų ir vertintų įvairių meninių stilių dailę ir architektūrą, įtvirtintų dailės ir architektūros istorijos žinias ir savarankiškos interpretacijos gebėjimus;

13.2.3.2. gebėtų suprasti ir argumentuotai vertinti istorinį ciklišumą, vertybių slinktis, atskleisti Lietuvos dailės ir architektūros sąsajas su pasaulinės dailės raida;

13.2.3.3. ugdytųsi humanistinę pasaulėžiūrą, suprastų įvairių tautų indėlį į pasaulio kultūros kūrimą.

13.2.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

13.2.4.1. Dailės ir architektūros kūrinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.

13.2.4.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

13.2.5. Didaktinės nuostatos:

13.2.5.1. Dailės ir architektūros istorijos mokoma remiantis diachronijos bei sinchronijos principais ir perteikiama keliais aspektais (dailės istorijos, teorijos ir kritikos). Medžiaga pateikiama lyginamosios analizės metodu. Daugiau nei ankstesniais metais gilinamasi į dailės teoretikų ir dailininkų autorinius tekstus, tekstų pagalba analizuojama skirtingų interpretacijų galimybė.

13.2.5.2. Mokymo procesas vyksta klasėje ir muziejuose. Naudojami klausinėjimo, mokymosi grupėse, projektinių darbų, atvejo analizės ir kt. mokymo(si) metodai, parenkami pagal pamokos tikslus, turinį, mokinių gebėjimus. Mokomosios užduotys atliekamos individualiai ir grupėmis.

13.2.5.3. Mokiniais sudaromos galimybės ieškoti idėjų savo veiklai įvairių stilių ir tautų meno kūriniuose, kūrybingai stebėti, analizuoti ir diskutuoti. Dailės istorijos mokymasis turi sustiprinti mokinių pasitikėjimą savo kūrybiniais gebėjimais ir ugdyti nuostatą būti atviriems naujoms patirtims.

13.2.5.4. Nuostatos kaskart plėtojamos vis aukštesniu pagal sudėtingumą ir išsamumą lygiu. Todėl nustatomi konkrečių klasės mokinių pasiekimų lygiai (patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis). Taikomi visi vertinimo būdai: diagnostinis (žodinė apklausa, kontroliniai darbai – analizės, interpretacijos), formuojamasis (dialogai, debatai, aptarimai) ir apibendrinamasis.

13.2.6. Mokinių pasiekimai:

1. Dailės ir architektūros kūrinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.

Nuostatos. Jungti idėjas, išreikštas įvairių epochų ir stilių meno kūriniuose. Domėtis skirtingomis

meno apraiškomis bei eksperimentais. Esminis gebėjimas. Įžvelgti skirtingų dailės šakų specifiką. Atpažinti idėjų kilmę. Stebėti, analizuoti ir vertinti meno kūrinių (reiškinį).	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Tiksliai vartojant dailės sąvokas ir pažinimo taisyklės apibūdinti, nagrinėti ir vertinti tradicinius ir šiuolaikinius vaizduojamosios bei taikomosios dailės, tautodailės, architektūros ir dizaino kūrinius. Išskirti kūrinio problematiką ir paaiškinti jo turinį.	1.1.1. Nusakyti nagrinėjamų dailės kūrinių meninės išraiškos priemones, pateikti atlikimo bei turinio klasifikaciją, nurodyti tradicinio ir šiuolaikinio meno skirtumus. Kūrinio sukeltus įspūdžius susieti su meninės raiškos priemonėmis ir asmeniniais potyriais.
1.2. Atpažinti ir apibūdinti tam tikram meno stiliui ir jam atstovaujančiam dailininkui arba architektui būdingus ypatumus, grindžiant savo argumentus istoriniais faktais ir kūrinių lyginimais.	1.2.1. Žinoti dailės technikas, medžiagas, jų istorinę raidą, savitumus. 1.2.2. Nustatyti meno kūrinių priklausomybę nuo istorinių periodų ir estetinių pažiūrų. 1.2.3. Kūrinių autoriaus stilistiką apibūdinti paaiškinant kūrinio formos, turinio, techninių savybių kilmės, kūrinių atsiradimo ir suvokimo konteksto pagrindimu.
1.3. Atpažinti ir įvardyti kūrinių, matomų mieste, muziejuose ar dailės parodose, meninių stilių ar dailės kryptį, keliamą idėją.	1.3.1. Tiksliai vartojant dailėtyros sąvokas aptarti ir vertinti mieste, dailės muziejuose bei parodose eksponuojamus kūrinius.
1.4. Savarankiškai ir tikslingai ieškoti informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose mokyklos ir miesto bibliotekose.	1.4.1. Taikyti išplėstinę paiešką ir rasti informacijos apie meno stilius, dailininkų kūrybą, dailės muziejus ir galerijas, dailės parodas. 1.4.2. Žinoti, kuriame muziejuje saugomi dominantys kūriniai.
1.5. Argumentuotai įvertinti savo kūrybą dailės istorijos kontekste.	1.5.1. Tiksliai vartojant dailėtyros sąvokas pristatyti savo kūrybos idėją, stilistinę kryptį.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Puoselėti ir skleisti toleranciją kitoms kultūroms ir skirtingiems požiūriams. Gerbti ir saugoti savo krašto tradicijas ir kultūrą. Prisidėti prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo ir sklaidos. Esminis gebėjimas. Paaiškinti dailės reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Paaiškinti, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai.	2.1.1. Vartojant dailėtyros sąvokas apibūdinti šiuolaikinių meninių renginių, meninės raiškos mieste, televizijoje, internete bruožus. 2.1.2. Nusakyti technologijų poveikį šiuolaikinio meno formoms.
2.2. Įžvelgti praeities meninių stilių, vaizduojamųjų menų, taikomosios dailės bei dizaino, architektūros ir populiariosios kultūros konkrečias apraiškas savo aplinkoje.	2.2.1. Apibūdinti įvairių vizualiųjų kultūrinių tradicijų įtaką šiuolaikiniams vizualiniams reiškiniams ir paaiškinti jų poveikį kasdienybei.
2.3. Parašyti išsamią meno reiškinio analizę.	2.3.1. Susisteminti reikalingą informaciją, pagrįsti jos pasirinkimo motyvus.

2.4. Parengti stebėto meninio reiškinio kritinę apžvalgą ir organizuoti jo aptarimą.	2.4.1. Žodžiu ir vaizdu pristatyti savo tyrimo rezultatus, organizuoti diskusiją ir ją apibendrinti.
2.5. Bendradarbiauti klasės, mokyklos menotyrinėje sklaidoje.	2.5.1. Dalyvauti mokyklos menotyrinės žiniasklaidos plėtroje.

13.2.7. Turinio apimtis:

13.2.7.1. Dailės ir architektūros kūrinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas:

Pirmieji dalyko mokymo metai (kai moksleiviai pradeda mokytis pasirinktos dailės šakos) pradedami atskirų dailės šakų (tapybos, skulptūros, grafikos, dizaino) ir jas papildančių taikomųjų dalykų ir šiuolaikinių medijų (keramika, tekstilė, vitražas, videomenas, performansas ir kt.) technikų ir idėjų perimamumo dailės raidoje nuo seniausių laikų iki šių dienų aptarimu – mokiniai grupėmis pristato pasirinktą sritį ir organizuoja klasės veiklą.

Vėliau pradedama nuo akmens amžiaus iki Renesanso spęstų dailės ir architektūros problemų analizė. Mokymo(si) medžiagą mokiniai geriau supranta nagrinėdami ir analizuodami atskirus kūrinius lyginamosios analizės metodu. Tai leidžia geriau suvokti laikotarpių ir stilių skirtumus, idėjų perimamumą, jų palikimo panaudojimą ir naujus meninius atradimus.

Akmens amžiaus, senųjų civilizacijų (Mesopotamijos, Egipto, Islamo) ir antikos (graikų ir romėnų) realistinė / abstrakti raiška, vaizdavimo kanono perimamumas / vaizdavimo kanono atsisakymas.

Rytų ir Vakarų Europos Viduramžių (Bizantijos, romanikos, gotikos) ir Renesanso stilių architektūros konstrukcijų (skliautinė, karkasinė, statramstinė konstrukcijos) ir vaizdavimo atradimų (sąlygiškas / realistinis vaizdavimas, dekoratyvumas / dėmesys anatomijai, skirtingi perspektyvos dėsniai ir kt.) tęstinumas bei naujovės. Dailės ir architektūros pokyčių sąsajos su visuomeniniais pokyčiais Europoje ir Lietuvoje.

Antraisiais dalyko mokymo metais analizuojami dailės ir architektūros problemų sprendimai nuo baroko iki modernizmo ir postmodernizmo, aiškinamasi jų prielaidos, raida ir pasekmės. Mokiniai, įsisavinę faktinę medžiagą ankstesnėse klasėse, dabar gali nagrinėti, interpretuoti ir vertinti kūrinius, kritiškai mąstyti, suvokti šių istorinių laikotarpių vietą visos dailės raidos kontekste.

Baroko ir klasicizmo architektūros ir dailės idėjinis pamatas, socialinis kultūrinis kontekstas, taisyklių naujovės ir tęstinumas. Vakarų Europos ir Lietuvos architektūrų, skulptorių, tapytojų kūriniai.

Romantizmo, realizmo, simbolizmo, impresionizmo, postimpresionizmo, modernio stilių svarbiausi kūriniai, sąsajos su bendru kultūriniu lauku Europoje ir Lietuvoje. Funkcionalumo svarba naujų medžiagų ir konstrukcijų statiniuose.

Pagrindiniai XX amžiaus stilių, kryptų ir judėjimų (fovizmas ir ekspresionizmas, kubizmas, futurizmas, įvairios abstrakcionizmo rūšys, konstruktyvizmas, Dada, siurrealizmas, art deco, abstraktusis ekspresionizmas, OP menas, popmenas, minimalizmas, konceptualizmas, hiperrealizmas) bruožai ir įtakų šiuolaikiniams meno kūriniams analizė. Detali iškiliausių meno kūrinių analizė ir interpretavimas.

Lietuviškumo – tautiškumo ir tarptautiškumo aspektų XX a. lietuvių Lietuvoje ir išeivijoje dailės kūriniuose analizė.

13.2.7.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Religijos, filosofijos, mokslo įtaka dailės temoms, raiškai, paskirčiai. Vizualinės komunikacijos objektų meninės raiškos sprendimų kritiškas vertinimas muziejų ekspozicijose, dailės parodose, miesto aplinkoje, televizijoje, internete. Dailės institucijų – švietimo (mokyklos, akademijos), kolekcionavimo/pristatymo (muziejai), vertinimo (spauda), pardavimo (galerijos, aukcionai) – reikšmė dailės suvokimo ir kūrybos procese.

13.2.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Dailės raiškos ir dailės kūrinių stebėjimas, analizavimas, interpretavimas ir vertinimas.		
Atpažįsta profesionalaus ir etninio meno reiškinius, žino meno istorijos periodus. Analizuodamas (interpretuodamas) meno kūrinį įvardija jo žanrą, temą, raiškos priemones. Nusako sukeltus įspūdžius. Vertina kūrinį pagal mokytojo nurodytus kriterijus. Supranta kultūrinio paveldo išsaugojimo būtinybę.	Apibūdina profesionalaus ir etninio meno reiškinius, išmano meno istorijos periodizaciją. Analizuodamas (interpretuodamas) meno kūrinį apibūdina jo žanrą, temą, raiškos priemones, idėją. Argumentuotai nusako sukeltus įspūdžius. Vertina kūrinį pagal mokytojo nurodytus ir individualiai išplėtotus kriterijus. Nusako meno paveldo išsaugojimo būtinybę.	Lygina profesionalaus ir etninio meno reiškinius, skiria meno istorijos periodus, nusako idėjų perimamumo procesus, nurodo žymiausius dailininkus. Analizuodamas (interpretuodamas) meno kūrinį apibūdina jo formą, turinį, technines ir atlikimo savybes, kūrinio sukeltus įspūdžius susieja su jo idėja ir menine visuma. Vertina kūrinį pagal mokytojo nurodytus ir paties atrinktus vertinimo kriterijus. Geba diskutuoti meno paveldo išsaugojimo būtinybės tema.
2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina artimiausios aplinkos meninius reiškinius. Rašydamas meninio renginio analizę (recenziją) pabrėžia asmeninius potyrius.	Vertina meninės veiklos reiškinius kasdienėje aplinkoje. Rašo argumentuotą, faktais ir asmeniniais potyriais grįstą meninio renginio analizę (recenziją), išdėsto savo pastebėjimus klasiokams.	Apibūdina ir kritiškai vertina meninės veiklos reiškinius kasdienėje aplinkoje. Rašo argumentuotą, faktais, socialiniu kontekstu ir asmeniniais potyriais grindžiamą meninio renginio analizę (recenziją), organizuoja klasės diskusiją paties parengta tema.

13.3. Akvarelės dalykas. Akvarelės dalyko programa skirta dailės sritį pasirinkusiems IV-os gimnazijos klasės mokiniams.

13.3.1. Akvarelės dalykas skirtas sudaryti galimybę mokiniams mokytis, atsižvelgiant į I-II-ose gimnazijos klasėje sukaupią patirtį, individualius poreikius ir gabumus, kryptingai rengtis tolimesnėms profesinėms studijoms ir kūrybinei veiklai, taip pat giliau plėtoti akvarelės raiškos žinias bei liejimo technikas ir įgūdžius.

13.3.2. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti mokiniams įgyti įvairių akvarelės liejimo techninių žinių ir praktinių įgūdžių, tikslingai lavinti individualius kūrybinius gebėjimus perteikiant realų vaizdą, realizuoti meninius sumanymus akvarelės liejimo būdais ir savita raiška.

13.3.3. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

13.3.3.1. analizuotų ir kūrybiškai interpretuotų gamtą, praeities ir dabarties dailės reiškinius;

13.3.3.2. ieškotų originalios meninės raiškos; plėtotų kūrybinius, praktinius ir technologinius akvarelės liejimo įgūdžius; realizuotų savo meninius siekius liedami akvarelę „sausuoju“ ir „šlapiuoju“ būdu;

13.3.3.3. lavintų daugiasluoksnės polichrominės akvarelės liejimo įgūdžius;

13.3.3.4. tobulintų kolorito, kompozicijos suvokimą;

13.3.3.5. perteiktų šviesotamsą; įsisavintų natiurmorto, peizažo, portreto liejimo metodus;
 13.3.3.6. aktyviai dalyvautų parodinėje ir kultūrinėje veikloje, gebėtų pristatyti ir eksponuoti savo kūrybą, pasitelktų šiuolaikines technologijas pristatydami savo kūrybos rezultatus.

13.3.4. Dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

13.3.4.1. Akvarelės atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.

13.3.4.2. Akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

13.3.5. Didaktinės nuostatos:

13.3.5.1. Dirbant nedidelėmis grupėmis atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį. Tokiomis sąlygomis mokinys gali pasirinkti tinkamiausią savo kūrybai akvarelės techniką ir priemones.

13.3.5.2. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe.

13.3.5.3. Skatinamas mokinių sąmoningumas dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savitų raiškos priemonių ir individualaus požiūrio.

13.3.5.4. Taikomi vertinimo būdai: formuojamasis (individuali korektūra, patarimai, diskusijos), diagnostinis (tarpinės peržiūros, aptarimai), apibendrinamasis (atsižvelgiant į mokinio ar grupės pažangos dinamiką) vertinimas.

13.3.6. Mokinių pasiekimai:

1. Akvarelės atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.	
Nuostatos. Vizualinių raiškos elementų bei akvarelės liejimo technikų tikslingas taikymas kūryboje. Medžiagų, darbo priemonių, technikų ir technologijų pažinimas ir tikslingas pasirinkimas. Akvarelės, kaip žymiausių dailininkų naudotos ir naudojamos raiškos priemonės, pažinimas. Esminis gebėjimas. Įvaldyti polichrominės daugiasluoksnės akvarelės meninės raiškos ir liejimo technikų galimybes. Išmanyti akvarelės tradicijas ir modernios akvarelės raidą bei stilių kaitą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Numatyti kūrybinio sumanymo įgyvendinimo kompozicinį, piešinio, spalvinį ir technologinį sprendimą bei atlikimo etapus.	1.1.1. Tikslingai ir savarankiškai pasirinkti atlikimo būdą, interpretuoti aplinkos objektų, reiškinių sukeltus išgyvenimus. 1.1.2. Sukurti kūrinių panaudojant tinkamas priemones, medžiagas, atlikimo būdus ir technologinius procesus. 1.1.3. Tikslingai derinti ir naudoti akvarelės liejimo technikas, eksperimentuoti, improvizuoti.
1.2. Apibendrinti, detalizuoti, fragmentuoti ar abstrahuoti pasirinktą motyvą, kompoziciją siekiant raiškingumo, meniškumo.	1.2.1. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkti vizualinį sprendimą remiantis įvairiais kultūriniais šaltiniais ir aplinka. 1.2.2. Kurti eskizus, etidus siekiant įvairių meninių sprendimų. Liejant akvarelę harmoningai derinti šiltas, šaltas spalvas, tonų gradaciją, šviesotamsą, skaidrumą. 1.2.3. Perteikiant vaizduojamų daiktų formą naudoti spalvų kontrasto, niuanso principus, atsižvelgti į erdvių formų sąveiką, kompoziciją, proporcijas.
1.3. Apibūdinti ir analizuoti meninę kūrybą estetiniu ir kultūriniu požiūriu.	1.3.1. Atskirti įvairių laikotarpių ir kultūrų akvarelės kūrinius lyginant jų pagrindinius

	bruožus bei atlikimo technikas. 1.3.2. Vertinti ir analizuoti įvairių dailininkų kūrinius, aptarti akvarelės meninės raiškos priemonės, kompozicinius bei techninius kūrinio atlikimo principus. 1.3.3. Išmanyti akvarelės technikas, pateikti pavyzdžių.
1.4. Deramai pristatyti savo akvarelės kūrinius.	1.4.1. Gebėti viešai, argumentuotai apginti savo kūrinį. 1.4.2. Motyvuotai eksponuoti kūrinius rengiant ekspozicijas. 1.4.3. Eksponuoti kūrinius ir virtualioje erdvėje.
2. Akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Ugdyti suvokimą apie kultūros tęstinumo, žmogiškosios patirties, žinių ir vertybių perdavimo iš kartos į kartą svarbą. Suvokti akvarelės vietą dailės šakų ir menų kontekste. Būti atviram kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai daugiakultūrinėje visuomenėje bei motyvuotai kritiškam kultūros reiškiniams. Esminis gebėjimas. Realizuoti kūrybinius poreikius ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime ir organizuojant parodas, dalyvaujant projektuose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Stebėti ir analizuoti dailės ir kitų menų tendencijas.	2.1.1. Lankyti ir aptarti parodas, stebėti ir analizuoti dailės reiškinius, akvarelės kūrinius. 2.1.2. Stebėti kraštovaizdį, lieti peizažus mokomosios kūrybinės praktikos (plenero) metu. 2.1.3. Rinkti, kaupti kraštotyrinę medžiagą naudojantis akvarelės technikos teikiamomis galimybėmis.
2.2. Dalyvauti parodinėje veikloje, kultūros vyksme, projektuose.	2.2.1. Kokybiškai apipavidalinti akvarelės darbus. Parengti parodinę erdvę.

13.3.7. Turinio apimtis:

13.3.7.1. Akvarelės atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika. Mokiniai lavina spalvinės raiškos gebėjimus ir techninius įgūdžius liedami natūrmortą, peizažą, portretą, naudoja įvairias akvarelės technikas: plėtoja akvarelės liejimo būdus („sausą“, „šlapia“ ar derindami juos kartu); tobulina lokalių spalvų ar monochrominės ir polichrominės akvarelės liejimo įgūdžius; siekia perteikti gamtą taikydami daugiasluoksnės akvarelės liejimo būdą, skirtingas spalvas lieja vieną ant kitos siekdami gauti trečią spalvą ir sodresnį toną, derina šiltas, šaltas, pagrindines ir papildomas spalvas, tonų gradaciją, šviesotamsą, spalvų sluoksnių skaidrumą; perteikia vaizduojamų daiktų formą, naudodami spalvų kontrasto, niuanso principus, atsižvelgdami į formų sąveiką, kompoziciją, proporcijas. Liedami laikosi eiliškumo principų: rezervuoja baltas vietas, dengia paruošiamąjį sluoksnį, modeliuoja foną, vėliau modeliuoja apšviestas ir pusšėšėlių vietas, šešėlius, naudoja lesiravimo ar „šlapiają“ technika, detalizuoja ar apibendrina. Modeliuoja natūrmorto daiktų formas, perteikia daiktų medžiagiškumą, erdviškumą, tekstūras, faktūras, koloritą; sieja žinias bei įgūdžius su dailės šakų (tapybos, grafikos, skulptūros, dizaino) mokymusi, praktine ir kūrybine veikla.

13.3.7.2. Akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Susipažįsta su akvarelės liejimo pavyzdžiais, klasikų ir šiuolaikinių autorių kūryba. Aptaria praeities stilių ir šiuolaikinės kultūros įtaką akvarelės raidai. Palygina akvarelės reikšmę įvairiose epochose ir

dabarties mene. Aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje, meninės kūrybos projektuose ir parodose, konstruktyviai vertina draugų ir savo kūrybą.

13.3.8. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
1. Akvarelės atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika.		
Pagal nurodytus kriterijus analizuoja, lygina įvairių stilių bei laikotarpių akvarelės kūrinius. Vartodamas dailės sąvokas, apibūdina pagrindines akvarelės raiškos priemones, žino svarbiausius jų bruožus. Turi kūrybinį sumanymą. Mokytojo padedamas pasirenka sumanymo įgyvendinimo būdus, priemones ir liejimo techniką. Apipavidalina savo darbus ir parengia parodos ekspozicijai (pasportuoja, užrašo metriką).	Vartodamas tinkamas dailės sąvokas vertina savo ir kitų sumanymus bei kūrybą, suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių akvarelės meninę stilistiką, pagrindinius bruožus ir skirtumus. Turi kūrybinių įdėjų, aiškiai apibūdina savo sumanymus. Tikslingai pasirenka akvarelės meninės raiškos būdus ir technines atlikimo priemones, interpretuoja aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus. Apipavidalina savo darbus parodoms (pasportuoja, užrašo metriką), pristato kūrybą viešai.	Domisi kultūros reiškinių, šiuolaikiniu akvarelės menu, sugeba savarankiškai, vartodamas tinkamas dailės sąvokas, vertinti savo ir kitų sumanymus bei kūrybą, suvokia ir aptaria skirtingų laikotarpių akvarelės meninę stilistiką, pagrindinius bruožus ir skirtumus. Savarankiškai ieško originalių sumanymų savo kūrybai ir juos pagrindžia. Pasirenka individualaus sumanymo realizavimo, priemones, būdus, liejimo technikas, planuoja veiklos etapus. Puikiai atlieka akvarelės kūrinius. Apipavidalina savo darbus parodoms (pasportuoja, užrašo metriką), pristato kūrybą viešai.
2. Akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.		
Apibūdina akvarelės metodus, nusako asmeninį kūrinių poveikį, apibūdina panaudotas meninės raiškos priemones. Žino kai kuriuos Lietuvos dailės gyvenimo įvykius. Vartodamas paprastas dailės sąvokas, vertina mokytojo nurodytų akvarelės kūrinių savybes.	Pristato Lietuvos ir artimiausios aplinkos akvarelės tradicijas. Apibūdina ir analizuoja savo mėgstamus žanrus ir akvarelės kūrinius. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius, žymiausius Lietuvos menininkus akvarelės meistrus. Dalyvauja parodose, konkursuose.	Remdamasis informacijos šaltiniais, analizuoja šiuolaikinių akvarelės kūrinių ypatumus, daro savo apibendrinimus ir išvadas. Vartodamas tinkamas sąvokas, nusako atlikimo technikos įtaką akvarelės kūrinių meninei raiškai ir vertei. Žino svarbiausius dailės gyvenimo įvykius, žymiausius Lietuvos ir pasaulio menininkus akvarelės meistrus. Vertina ir saugo Lietuvos ir kitų tautų kultūros paveldą. Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse akcijose.